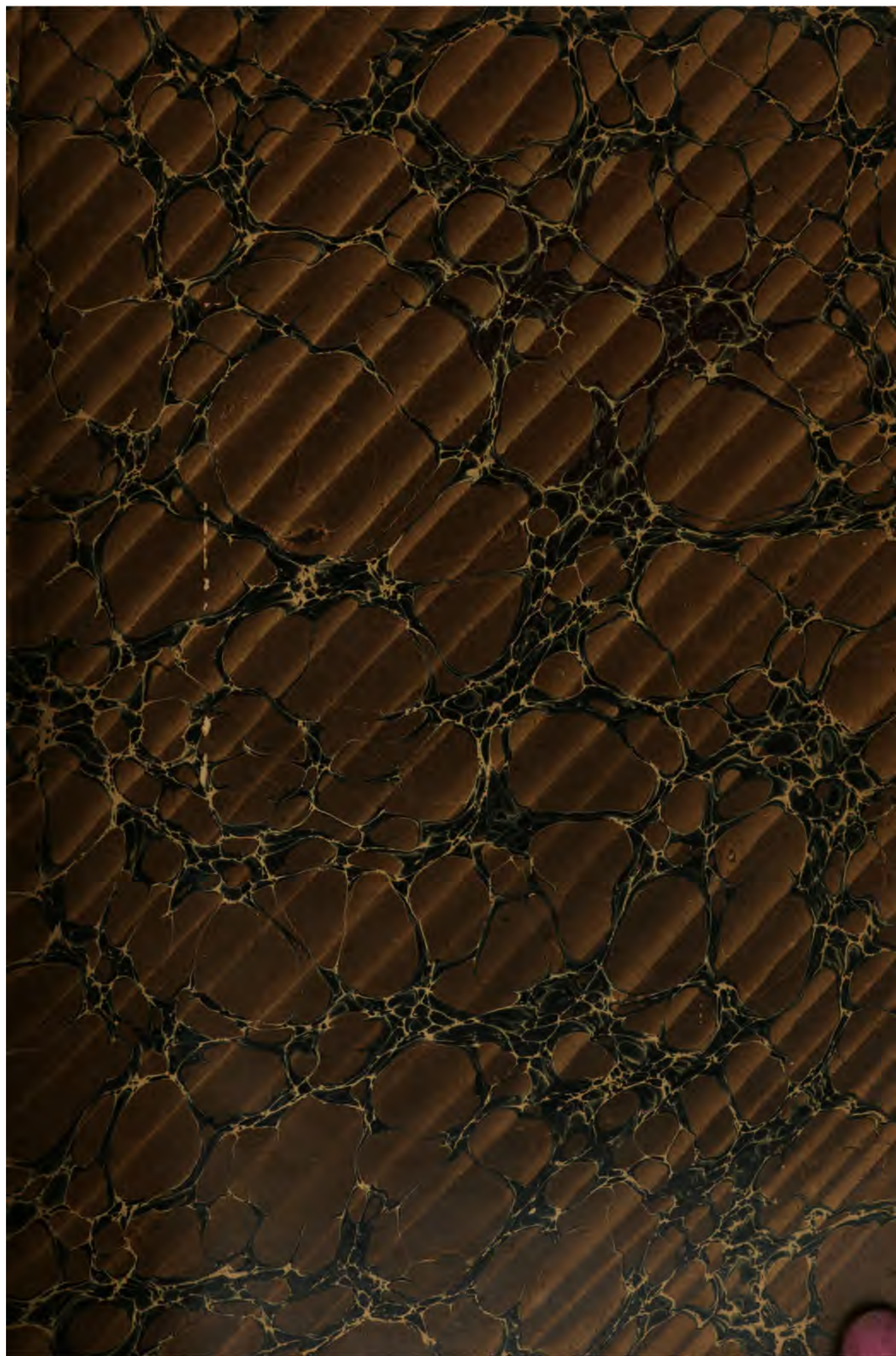

ANDOVER-HARVARD LIBRARY
AH 3VHH 9

MEDII ÆVI

BIBLIOTHECA

PATRISTICA

SEU EJUSDEM TEMPORIS

PATROLOGIA

AB ANNO MCCXVI USQUE AD CONCILII TRIDENTINI TEMPORA;

SIVE

OMNIUM DOCTORUM, JURIS CONSULTORUM, SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,
AC PRÆSERTIM SUMMORUM PONTIFICUM
QUI AB INNOCENTIO III USQUE AD PIUM IV FLORUERUNT, OPERUM QUÆ EXSTANT, VEL EDITA,
SED IN PLURIBUS LOCIS ET VOLUMINIBUS DISPERSA, VEL INEDITA,
IN QUANTUM FIERI POTUIT,

AMPLISSIMA COLLECTIO, CHRONOLOGICE RECUSA AD EXEMPLAR PATROLOGIÆ MIGNE

Et ad ejusdem *Patrologiæ* continuationem

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS ET CODICES MSS., TUM SOLERTI TUM DILIGENTI CASTIGATIONE EMENDATA
DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, LECTIONIBUSQUE VARIANTIBUS ILLUSTRATA;
INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS AUCTA; GENERALIBUS VERO INDICIBUS AMPLIFICATA,
RERUM SCILICET ET SCRIPTURÆ SACRÆ LOCORUM.

SERIES PRIMA

QUÆ COMPLECTITUR OMNES DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIÆ LATINÆ
AD SÆCULUM DECIMUM TERTIUM PERTINENTES,

Recognoscente et annotante

HOROY,

SACERDOTE E BELLOVACENSI DIŒCESI ORIUNDO,

D^re^ Romano in sacra Theologia,
Licentiato in Jure Gallico, D^re^ Rom. in Jure civili, D^re^ in Jure ecclesiastico, Advocato Romano,
D^re^ tum in Philologia Græca et Latina, tum in Archæologia et Historia,
D^re^ Rom. in Philosophia, Scientiis Mathem. et Physicis,
D^re^ Scientifico in Philosophia et Litteris in Universitate Leodiensi.

BIBL. PATRISTICÆ TOMUS QUINTUS.

HONORII III TOMUS QUINTUS.

PARIS
IMPRIMERIE DE LA BIBLIOTHÈQUE ECCLÉSIASTIQUE
AVENUE D'ORLÉANS, 32

1882

BIBLIOTHECA

PATRISTICA

MEDII ÆVI

MEDII ÆVI

BIBLIOTHECA

PATRISTICA

SEU EJUSDEM TEMPORIS

PATROLOGIA

AB ANNO MCCXVI USQUE AD CONCILII TRIDENTINI TEMPORA;

SIVE

OMNIUM DOCTORUM, JURIS CONSULTORUM, SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,
AC PRÆSERTIM SUMMORUM PONTIFICUM
QUI AB INNOCENTIO III USQUE AD PIUM IV FLORUERUNT, OPERUM QUÆ EXSTANT, VEL EDITA,
SED IN PLURIBUS LOCIS ET VOLUMINIBUS DISPERSA, VEL INEDITA,
IN QUANTUM FIERI POTUIT,

AMPLISSIMA COLLECTIO, CHRONOLOGICE RECUSA AD EXEMPLAR PATROLOGIÆ MIGNE

Et ad ejusdem *Patrologiæ* continuationem

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS ET CODICES MSS., TUM SOLERTI TUM DILIGENTI CASTIGATIONE EMENDATA
DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, LECTIONIBUSQUE VARIANTIBUS ILLUSTRATA;
INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS AUCTA; GENERALIBUS VERO INDICIBUS AMPLIFICATA,
RERUM SCILICET ET SCRIPTURÆ SACRÆ LOCORUM.

SERIES PRIMA

QUÆ COMPLECTITUR OMNES DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIÆ LATINÆ
AD SÆCULUM DECIMUM TERTIUM PERTINENTES,

Recognoscente et annotante

HOROY,

SACERDOTE E BELLOVACENSI DIŒCESI ORIUNDO,

Dre Romano in sacra Theologia,
Licentiato in Jure Gallico, Dre Rom. in Jure civili, Dre in Jure ecclesiastico, Advocato Romano,
Dre tum in Philologia Græca et Latina, tum in Archæologia et Historia,
Dre Rom. in Philosophia, Scientiis Mathem. et Physicis,
Dre Scientifico in Philosophia et Litteris in Universitate Leodiensi.

BIBL. PATRISTICÆ TOMUS QUINTUS.

HONORII III TOMUS QUINTUS ET ULTIMUS.

PARIS
IMPRIMERIE DE LA BIBLIOTHÈQUE ECCLÉSIASTIQUE
AVENUE D'ORLÉANS, 32

1882

SÆCULUM XIII. — ANNI 1216-1227.

HONORII III

ROMANI PONTIFICIS

OPERA OMNIA

QUÆ EXSTANT, VEL EDITA, SED IN PLURIBUS LOCIS ET VOLUMINIBUS DISPERSA,
VEL INEDITA, IN QUANTUM FIERI POTUIT,

TUM LITURGICA, TUM JURIDICA,
TUM CONCIONATORIA, TUM EPISTOLARIA, TUM AD HISTORIAM VEL AD GEOGRAPHIAM,
VEL AD COMPUTATIONEM REDITUUM ECCLESIÆ ROMANÆ PERTINENTIA.

EDITIO NOTIS VARIIS, COMMENTARIIS, DISSERTATIONIBUS, INDICIBUS ILLUSTRATA;
CUM MANUSCRIPTIS CODICIBUS BIBLIOTH. NATION. PARIS., IMPRIMIS LA PORTE DU THEIL COLLATA;

COMPLECTENS CONSTITUTIONES, EPISTOLAS,
QUARUM MAJOR PARS USQUE ADHUC INEDITA, ET PRIMA VICE IN UNUM COLLECTAS;

Præsertim

SERMONES A DOMNO BOTTINO

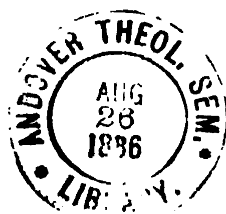
ORDINIS CISTERCIENSIS PROCURATORE GENERALI

E CODICE MS. EXCERPTOS ET QUI NUNC PRIMUM IN LUCEM PRODEUNT.

TOMUS QUINTUS ET ULTIMUS.

PARIS
IMPRIMERIE DE LA BIBLIOTHÈQUE ECCLÉSIASTIQUE
AVENUE D'ORLÉANS, 32

1882

HONORII III, PONTIFICIS ROMANI

EPISTOLÆ

PRIMA VICE IN UNUM COLLECTÆ

LIBRI DECIMI

CONTINUATIO.

LXVII

Ad abbatem et conventum monasterii S. Richerii, Ambianensis diœcesis.

5 januarii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 148. Mss. La Porte du Theil.]

Quædam privilegia ipsis ab Alexandro III concessa definit et explicat.

Honorius, etc., dilectis filiis... abbati, et conventui monasterii Sancti Richerii, Ambianensis diœcesis, salutem, etc.

Mota olim a bonæ memoriæ... Ambianensi episcopo super vestri subjectione monasterii quæstione, ac coram felicis recordationis Innocentio papa prædecessore nostro aliquandiu agitata, nos tandem, cum quæstio eadem ad nostrum devenisset examen, monasterium ipsum de fratrum nostrorum consilio liberum decrevimus, et ad solum Romanum Pontificem pertinere. Sed venerabilis frater noster... Ambianensis episcopus proponens, quod vos secundum privilegium bonæ memoriæ Alexandri papæ prædecessoris nostri chrisma, et oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, seu clericorum, qui ad sacros sunt ordines promovendi ab eo petere, et recipere debeatis, quasdam super hoc a nobis contra vos litteras impetravit. Cumque per venerabilem fratrem nostrum.... Silvanectensem episcopum, et ejus collegas quos super his vos, et idem episcopus arbitros elegistis ad nos partem utramque mandaverimus evocari, vestro tandem et alterius partis procuratoribus in nostra præsentia constitutis in recipiendis consecrationibus altarium, seu basilicarum et ordinationibus monachorum vel clericorum ab Ambianiensi episcopo, communicato fratrum nostrorum consilio, vos decrevimus non teneri. Super receptione chrismatis, et olei taliter providentes, quod ea ab Ambianensi recipiatis episcopo, si ea vobis gratis, et sine pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam, et communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Ambianensis tamen episcopus ex hoc quod præmissa vobis exhibet in monasterio vestro, quod ad nos, ut dictum est, specialiter pertinet, nullam jurisdictionem sibi valeat vendicare. Nulli ergo, etc., hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, etc. Si quis autem, etc. Datum Reate, nonis januarii, anno decimo.

LXVIII

Ad decanum et capitulum Trecenses.

7 januarii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 156. Mss. La Porte du Theil.]

Præcipit eis, ut non obstante indulgentia quadam ecclesiæ Trecensi concessa, Valerianum clericum, germanum judicis Morici civis Romani, in canonicum et fratrem recipiant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... decano, et capitulo Trecensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum olim venerabili fratri nostro... episcopo Trecensi et vobis scripserimus, ut vos dilectum filium Valerianum clericum, germanum nobilis viri judicis Morici civis Romani pro nostra et Ecclesiæ Romanæ reverentia, reciperetis in canonicum et in fratrem, et idem episcopus conferret et assignaret sibi præbendam, si qua in ecclesia vestra vacaret ad præsens, vel quantocius opportunitas se offerret, indulgentia quam de non providendo aliis a Sede Apostolica obtinuisse dicitur eadem ecclesia non obstante, præfatus episcopus personaliter ad præsentiam nostram accedens super provisione clerici supradicti humiliter tandem in parte paruit nostræ beneplacito voluntatis, concessis eidem litteris suis, in quibus forma provisionis ipsius clerici continetur, quam auctoritate Apostolica duximus confirmandam. Quocirca universitatem vestram monemus per iterata vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus non obstante indulgentia memorata, quam alias vobis volumus esse salvam, prænominatum clericum in fratrem et canonicum admittatis, nuntio suo ejusdem clerici nomine, stallum in choro, et locum in capitulo assignando : Alioquin dilectis filiis... abbati Sanctæ Genovefæ, et archidiacono Parisiensi, et Matthæo Johanni Elperini Belvacensi canonico, Parisius commoranti, nos noveritis per nostras litteras injunxisse, ut vos ad id per censuram ecclesiasticam, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis impedimento, compellant. Datum Reate, VII idus januarii, anno decimo.

Illis scriptum est *in eumdem modum*, verbis competenter mutatis, ut eos ad id compellere debeant.

LXIX

Ad abbatem et conventum Sancti Arnulphi Metensis.

7 januarii 1226.

[Tabouillot, Hist. de Metz, III, 186.]

Quoddam statutum eis confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Sancti Arnulphi Metensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Quia providendum est ecclesiis de personis, per quas Deo in divinis officiis per ecclesiasticos ordines congrue serviatur, deliberatione provida statuistis, ut dicitis, ut cum, per impressionem laicalem, plures laicos in monasterio vestro reciperetis inviti, nulli de cætero in tonsura vel habitu laicali recipiantur ibidem; nec infra monasterium, vel extra, talibus ministrentur stipendia monachorum. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod a vobis provide ac utiliter factum est, in hac parte, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Reate, VII idus januarii, pontificatus nostri anno decimo.

LXXX

Ad Hugonem de Leziniaco, Marchiæ comitem.

8 januarii 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, p. 769; Regest., lib. X, epist. 157.]

Querente Anglorum rege a fidelitate sibi debita et hominio defecisse Hugonem de Leziniaco, Marchiæ comitem, cum Pictaviæ baronibus aliis, scripsit Honorius ad Hugonem, objurgans perjurium, minasque intentans.

Honorius episcopus..., dilecto filio nobili viro comiti Marchiæ (1), salutem, etc.

Fidelitatis vinculum quo vassallus tenetur domino, est adeo celebre apud omnes, ut etiam religione juramenti qua vallari assolet

(1) Apud Rymer, perperam scriptum *Gaufrido de Leziniaco.*

circum scripta, ipsum per se vinculum quasi pro sacro ubique terrarum et gentium habeatur, nec extimetur levem notam incurrere quicumque illius exstiterit violator. Unde qui veteres revolvere volet historias, inveniet multos pro illo servando inhumanis cibis, urgente obsidionis angustia, esse usos, et, illis quoque deficientibus, elegisse potius fame deficere quam fidelitatis vinculum violare. Tu vero. sicut carissimo in Christo filio nostro H(enrico III) illustri rege Anglorum conquerente, didicimus, hæc nequaquam, prout te decuisset, attendens, fidelitatem qua ipsi regi tenebaris adstrictus, et adhuc quoque teneris, cum ab ea, ut creditur, te nequaquam absolverit, nulla famis nullave obsidionis coactus angustia violasti; contra juramentum quo te ad illam servandam astrinxeras, famæ ac salutis tuæ prodigus veniendo.

Cum igitur totiens pejeres, quotiens faciens (1) contra fidelitatis juramentum præstitum dicto regi (2), nos, qui ex debito pastoralis officii tenemur Deo de anima tua reddere rationem, tam manifestum ipsius animæ tuæ periculum sine nostro dissimulare periculo non valentes, prudentiam tuam sollicitandam duximus et monendam, per Apostolica tibi scripta firmiter injungendo mandantes, quatenus, famæ tuæ providens ac saluti, ad fidelitatem ipsius regis, occasione ac excusatione cessantibus, redeas, ut teneris, servesque inviolabiliter sibi præstitum juramentum, juramento contrario non obstante, si quod forsitan præstitisti, cum illicitum fuerit et ideo non servandum: salubres monitiones nostras taliter auditurus, quod, reconciliatus terreno, cœlesti quoque reconciliari Domino merearis, sciens nos venerabilibus fratribus nostris Aquensi et Vasatensi episcopis, et dilecto filio archidiacono Vasatensi, per nostras litteras mandavisse ut, nisi curaveris infra mensem post receptionem præsentium, nostrum in hoc adimplere mandatum, ipsi te ad id per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis impedimento, compellant. Tu ergo, sicut vir providus, potius eligas errorem tuum humiliter satisfaciendo corrigere, quam illi pertinaciter insistendo inducere temetipsum in ejus necessitatis articulum, de quo non facile te valeas expedire. Datum Reate, VI idus januarii, anno decimo.

In eumdem modum scriptum est nobili viro Galfrido de Leziniaco;

Item nobili viro vicecomiti Lemovicensi;

Item nobili viro Savarico de Maloleone;

Item nobili viro Americo de Rupe, Engolismensis diœcesis;

Item nobili viro Hugoni de Thoarcio;

Item nobili viro Willelmo Maingot, Xanctonensis diœcesis;

Item nobili viro Galfrido de Rancon, Xanctonensis diœcesis;

Item nobili viro Reginaldo de Pontibus, Xanctonensis diœcesis;

Item nobili viro comiti Petragoricensi;

Item nobili viro Galfrido Rudel;

Item nobili viro Willelmo archiepiscopo;

Item Aquensi et Vasatensi episcopis, et archidiacono Vasatensi, verbis competenter mutatis, ut, si infra mensem post receptionem litterarum ipsarum dicti nobiles mandatum Apostolicum non curaverint adimplere, ipsi eos ad id per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis impedimento, compellant, non obstante constitutione de duobus diætis edita in Concilio generali. Quod si non omnes, etc. Datum ut supra.

LXXXI

Ad Aquensem et Vasatensem episcopos.

8 januarii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 157. Mss. La Porte du Theil.]

Ut mandata Apostolica contra barones regni Angliæ subjectos supersedeant.

Honorius, etc., venerabilibus fratribus...

(1) *Legendum* facis.

(2) Famosos ob dubiam fidem Pictavienses barones perstringunt scriptores omnes, tam Franci quam Anglici. Sic Guillelmus Armoricus, tomo nostro XVII, pag. 190, Philippidos lib. VI, versu 356, inquit :

At Picti, quibus est fidei mutatio semper
Grata comes, varia vice qui didicere favorem
Nunc huic, nunc illi venalem exponere regi;
Nulla tamen quibus est gens acceptatior armis.

Idem habet, lib. VIII, versu 437, pag. 218. Et Matthæus Paris, in eodem volumine, de Pictaviensibus loquens : *O innata Pictaviensibus proditio!* exclamat ibid., pag. 759. Cæterum ipsi Pictaviæ barones, a fide Angliæ regi debita deficientes, anno 1224, mense maio, novas cum rege Ludovico inierant fœderis conventiones, quas videre est apud Martenium, t. I *Collectionis Ampliss.*, col. 1184.

Aquensi, et Vasatensi episcopis, et dilecto filio archidiacono Vasatensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Quia quæ de novo emergunt consilio indigent propter quædam, quæ imminent, præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus litteris ad vos contra barones impetratis a nobis supersedere curetis, donec nostræ receperitis beneplacitum voluntatis. Datum (*sic*).

LXXXII

Ad abbates et conventum monasterii de Dunfermelyn.

13 januarii 1226.

[Theiner, Monum. Hibernorum, p. 23, n. 58.]

Eis proventus ecclesiarum de Hales et de Kinglassin S. Andreæ diœcesis vacaturarum conceduntur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati et conventui monasterii de Dunfermelyn, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ex relatione vestra plenius intelleximus, quod cum ad divini cultus augmentum monasterium vestrum tam numero personarum, quam et nobiliori structura fabricæ duxeritis augmentandum, pro sustentatione fratrum et hospitum vobis non sufficiunt facultates, quin plerumque propter hoc subire vos oporteat onera debitorum. Unde cum multa precum instantia postulastis, ut dignaremur vobis ad hospitalitatem præcipue conservandam, quod in de Hales et de Kinglassin ecclesiis vestris Sancti Andreæ diœcesis, quas a veris patronis vobis concessas et confirmatas per loci diœcesanum de capituli sui assensu pacifice obtinetis, cedentibus vel decedentibus eorum personis, proventus ipsarum possitis in usus vestros convertere, liberum tunc de nostra promissione habendo ingressum in ecclesias memoratas. Nos vero laudabile in vobis hospitalitatis studium favorabiliter prosequentes, devotioni vestræ, auctoritate præsentium, concedimus postulata : sic tamen ut honestam habeant sustentationem ipsarum vicarii, quos diœcesano episcopo, ut ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus respondeant, præsentetis. Nulli ergo, etc., nostræ concessionis, etc. Si quis autem, etc. Datum Reate, idus januarii, pontificatus nostri anno decimo.

LXXXIII

Ad episcopum Glasguensem et abbatem ac conventum monasterii Sanctæ Trinitatis de Dunfermelyn.

13 januarii 1226.

[Registrum de Dunfermelyn, 166, n. 256.]

Indulget ut ea occasione quod magister Acuncius molendina quædam et illi redditum ipsum concesserunt in eis Stephano clerico, non teneantur post decessum ejusdem molendina ipsa in beneficium unquam concedere.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Glasguensi, et dilectis filiis abbatibus et conventui monasterii Sanctæ Trinitatis de Dunfermelyn, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum in molendinis quæ in beneficium a vobis tenuit bonæ memoriæ magister Acuncius, subdiaconus et capellanus noster, dilecto filio Stephano clerico nobilis viri Johannis Mancini civis Romani redditum.... ad preces nostras liberaliter contuleritis, quem eidem clerico duximus confirmandum : nos, ne inde incurratis dispendium, unde debetis gratiam promereri, devotioni vestræ auctoritate præsentium indulgemus, ut ea occasione quod dictus magister tenuit molendina prædicta et vos redditum ipsum concessistis in eis clerico memorato, non teneamini post decessum ejusdem, molendina ipsa in beneficium unquam concedere, vel in illis pensionem aut redditum assignare. Ea ergo cum dictus Stephanus debitum naturæ persolverit, ad usus vestros libere devolvant. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc. Datum Reate, idus januarii, pontificatus nostri anno decimo.

LXXXIV

Ad abbatem conventumque de Dunfermelyn et abbatem, canonicosque de Scona S. Andreæ diœcesis.

13 januarii 1226.

[Registrum de Dunfermelyn, 167, n. 258.]

Compositionem inter abbatem conventumque de Dunfermelyn et abbatem canonicosque de Scona super quibusdam decimis initam confirmat.

Honorius episcopus, etc.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exi-

git rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem quæ inter vos ex parte una et abbatem et canonicos de Scona, S. Andreæ diœcesis, ex altera, supra quibusdam decimis, mediantibus abbate de Kelch et collegis ipsius quibus commissa super hoc a Sede Apostolica erat, amicabiliter intervenit, sicut sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta, et hactenus pacifice observata, ac in confecto inde authentico dicitur plenius contineri, auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino, etc. Si quis autem, etc. Datum Reate, XVIII kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

LXXXV

Ad episcopum, decanum et scholasticum Tornacensem.

17 januarii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 162. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut ad ecclesiam Sancti Audomari accedentes ad observationem ordinationis a legato Apostolico olim factæ decanum et capitulum cogant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... episcopo, et dilectis filiis... decano, et... scholastico Tornacensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius... præpositus ecclesiæ Sancti Audomari, Morinensis diœcesis, porrecta nobis petitione monstravit, quod cum olim bonæ memoriæ R., tituli Sancti Stephani in Cœlio monte presbyter cardinalis, tunc Apostolicæ Sedis legatus, intellecto, quod eadem ecclesia erat in spiritualibus et temporalibus enormiter deformata, quæ inter alias floruerat in utrisque per... archidiaconum Remensem et collegam ipsius ei visitationis officium impendi mandarit, ipsi ad reformationem intendentes ejusdem, quædam ibidem, quæ ipsius ecclesiæ utilitati expedire noverant ordinarunt, dicto legato quædam cum eis pariter statuente. Sed... decanus, et capitulum ipsius ecclesiæ ordinationem illorum pro suæ voluntatis arbitrio non servantes, gravius quam antea ecclesiam deformarunt eamdem, cui super hoc præpositus compatiens memoratus, a nobis humiliter petiit, ut subvenire illi misericorditer dignaremur. Volentes igitur, ut quodcirca prædictæ reformationem ecclesiæ memorati auctoritate legati, canonice ac utiliter factum est, inviolabiliter observetur, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad ecclesiam accedentes eamdem, et supplentes siquidem in prædictorum ordinatione utili et canonica inveneritis esse defectum, decanum, et capitulum memoratos ad observationem ordinationis ejusdem, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cognita veritate cogatis. Quod si non omnes, etc. Datum Reate, decimo sexto kalendas februarii, anno decimo.

LXXXVI

Ad abbatem S. Genovefæ, magistros Gaufridum et Johannem de Monte Mirabili, archidiaconum Parisiensem.

19 januarii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 166. Mss. La Porte du Theil.]

Dat eis provinciam examinandi causam quæ inter episcopum Lingonensem ab una, et capitulum Lingonense ab altera parte super Hospitali Mormonti reformando vertebatur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati Sanctæ Genovefæ et magistris Gaufrido et Johanni de Monte Mirabili, archidiacono Parisiensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Exposuit nobis olim per litteras suas venerabilis frater noster... episcopus Lingonensis, quod cum Hospitale Mormonti suæ diœcesis in spiritualibus esset, et temporalibus sic collapsum, quod per degentes ibi personas reformari nequiret, disposuit ipse dictum Hospitale cum pertinentiis suis fratribus Hierosolymitani Hospitalis convertendum in eorum ordinem et per ipsum in statum debitum reformandum concedere, si de nostra procederet voluntate. Quo nobis humiliter supplicante, ut dispositioni suæ super hoc benevolum præberemus assensum, nos plenam de discretione sua gerentes fiduciam, sibi per litteras nostras mandavimus ut ad id auctoritate nostra procederet sine alieni juris præjudicio et suo, ac Lingonensis ecclesiæ jure salvo. Nuper

autem dilectus filius W., archidiaconus Barri... suo, et procuratorio nomine quorumdam aliorum de capitulo Lingonensi, ac magister domus Morinensis comparentes in nostra præsentia proponere curaverunt, quod eisdem litteris in capitulo Lingonensi perlectis, præsente quoque magistro Hierosolymitani Hospitalis in Francia, totius capituli Lingonensis concors voluntas extitit, et unanimis, quod nullo modo converteretur in alium ordinem domus ipsa quamdiu reperiri via posset, per quam in statum valeret debitum reformari, pluribus tunc ex parte domus ejusdem, et Lingonensis ecclesiæ allegatis, et propositis rationibus, ex quibus id nec fieri poterat, nec debebat, et ob hoc tam ex parte domus et ecclesiæ, quam quorumdam archidiaconorum Lingonensium, videlicet ipsius W. et de Bassignicio, quorum dicitur specialiter interesse, appellatione ad Sedem Apostolicam interposita, ne memoratus episcopus occasione mandati nostri super hoc aliquid immutaret. Unde intelligens idem episcopus ea, quæ coram ipso fuerunt proposita tam ratione, quam veritate suffulta noluit ultra procedere in negotio, sed illud ad nos duxit integrum remittendum, prout in relatione continebatur nobis exhibita, quæ ipsius episcopi existere dicebatur. Idem itaque archidiaconus Barri, et dictus magister appellationem prosequentes eamdem cum multa precum instantia postularunt, ut tali domus ipsius mutatione quæ propter multiplices rationes dexteræ Excelsi non esset penitus interdicta, eidem inhiberemus episcopo ne amplius debeat ad eam faciendam intendere, sed ad reformationem domus potius sibi utique non difficilem paternam sollicitudinem adhibere. Econtra vero ex parte Fratrum Hierosolymitani Hospitalis fuit propositum coram nobis, quod de concessione prænominati episcopi... decani Lingonensis, et Fratrum domus Mormonti extitit, et assensu, quod in ordinem Hierosolymitani Hospitalis converteretur domus prædicta, super quo etiam confectæ dicuntur litteræ ab episcopo memorato, qui cum plenam in domo ipsa jurisdictionem habeat, ita quod irrequisito Lingonensi capitulo, et aliis potest ibi reformare, ac corrigere, prout correctionis, et reformationis est officium opportunum, ejus concessio, non obstante contradictione cujuslibet, firma debet haberi, maxime cum iidem Fratres Hospitalis Hierosolymitani sint cavere parati quod nulli ex hoc aliquod præjudicium generatur. Quia vero super his nobis non potuit fieri plena fides, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus si nondum eisdem Fratribus facta est de domo ipsa concessio, sed res existit adhuc integra, sicut dicitur ex adverso, et dicti episcopus, et capitulum ac magister possunt domum eamdem in suo ordine reformare, vos id ab eis fieri auctoritate Apostolica concedetis. Quod si non possunt ad reformationem hujusmodi, eadem auctoritate procedere procuretis. Si vero res integra non existit, vocatis qui fuerint evocandi, quod canonicum fuerit statuatis. Testes autem, etc. Quod si non omnes, etc. Datum Reate, XIV kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

LXXXVII

Ad episcopum, decanum et scholasticum Tornacenses.

21 januarii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 163. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut auxilium comitissæ Flandriæ, adversus quosdam excommunicatos, in favorem ecclesiæ Sancti Audomari, implerent.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri..., episcopo et dilectis filiis..., decano, et scholastico Tornacensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius... præpositus Sancti Audomari sua nobis insinuatione monstravit, quod cum olim B. de Comines, et B. filius ejus milites, ac quidam alii Morinensis et Tornacensis diœcesum quosdam homines ecclesiæ suæ ceperint, et arctæ custodiæ manciparunt ac alias sibi, et eidem gravia intulerint detrimenta, ipse super his ad... decanum Cameracensem et conjudices suos Apostolicas litteras impetraverit, qui, exigente illorum contumacia, excommunicationis in eos sententiam promulgarunt. Ipsi vero cum ex hoc humiliari debuerint, et ad satisfactionem induci, tamquam in profundum vitiorum devenerint contemnentes, et maledictionem bibentes, ut aquam, eamdem excommunicationis sententiam jam elapso biennio contumaciter despexerunt. Ut ergo quos Dei timor a malo non revovat, pœna

coerceat temporalis, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus nisi milites et alii supradicti a vobis adhuc sollicite moniti, ad Ecclesiæ mandatum redierint infra terminum, quem eis duxeritis præfigendum, vos cum multa interdum bona præstentur invitis, ad eorum molliendam duritiam, nobilis mulieris.., comitissæ Flandriæ, cui super hoc scribimus auxilium invocetis. Quod si non omnes, etc. Datum Reate, XII kalendas februarii, anno decimo.

LXXXVIII

Ad Willelmum abbatem monasterii Sancti Jacobi Apostoli, et Sancti Marini confessoris de Passelet.

23 januarii 1226.

[Theiner, Vetera Monum. Hibernorum, 23, n. 59.]

Monasterium Sancti Jacobi Apostoli et Sancti Marini confessoris de Passelet, ordinis Sancti Benedicti, una cum singulis ejus possessionibus, sub beati Petri protectione suscipitur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Willelmo, abbati monasterii Sancti Jacobi Apostoli, et Sancti Marini confessoris de Passelet, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, salutem et Apostolicam benedictionem.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis enervet. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium Sancti Jacobi Apostoli et Sancti Marini confessoris de Passelet, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, in primis statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam, atque institutionem Cluniacensium fratrum in eodem monasterio, etc., *usque* observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum capella de Locwinnoc et aliis pertinentiis suis de Inwirnic, de Leggardewde, de Katkert, de Ruthirglen, de Curmanoc, de Polloc, de Meornes, de Neston, de Kirberchan, de Villa Hugonis, de Kilhelan, de Hirskin, de Kirmalkome, de Invirkip, de Prestinc, de altera Prestinc, de Daliel, de Cragin, de Turneberige ecclesias cum capellis et aliis pertinentiis suis; et totam illam terram, quæ jacet ex utraque parte aquæ Kert, sicut bonæ memoriæ Gualterius filius Alani, dapifer regis Scotiæ, fundator monasterii vestri, vestris prædecessoribus assignavit, et carucatam terræ, quam quondam Grunketel tenuit, quæ nunc dicitur Arkillistou, et carucatam terræ inter Kert et Grif, quæ nunc insula appellatur, et totam terram de Drep, quam quondam Willelmus filius Maiduse a vestro monasterio ad firmam tenuit, et carucatam terræ apud Hunteleie, quam bonæ memoriæ Willelmus rex Scotiæ vobis cambiavit cum terra, quam habuistis in Hatstanisden, et carucatam terræ, quam nobilis mulier Eschiva de Molla vobis contulit intuitu pietatis, et piscariam super aquam Clud inter Perthec et insulam, et annuum redditum dimidiæ marcæ argenti, quem percepistis ex firma de burgo Reinfrui et molendinum ejusdem burgi, et unum Tohstum plenarium in Reinfrui, et unum Rece ad Salmonem, et terram apud Rainfru juxta molendinum vestrum, ubi olim quidam vestrum habitaverunt, et unam carucatam terræ apud Invirnic, cum communi pastura ejusdem villæ, et totum molendinum de Inwirnic præter annuum redditum unius marcæ argenti, quam redditis ex eodem, et unam salinam in Kalmir, et totam terram de Prestinc cum pertinentiis suis, quæ nunc dicitur Villa monachorum, et terram de Moniabroc, sicut in instrumentis donatorum dicitur contineri: et annuum redditum quinque marcarum argenti, quam percipistis apud Machelm, et molendinum de Passelet cum sua plenaria secta, quod a nobili viro Waltero filio Alani, senescallo regis Scotiæ, monasterii vestri patrono, tenetis ad perpetuam firmam, et annuum redditum duarum celdrarum farinæ ex firma ejusdem molendini, quam idem senescallus vobis

contulit intuitu pietatis et medietatem piscariæ in exitu laci de Lochwinnoc, cum libertate piscandi in ipso lacu, quotiens idem senescallus, vel hæredes ejus facient ibidem piscari, prout in instrumento inde confecto dicitur contineri; et totam terram de Pennild, quæ nunc dicitur Fulton, cum pertinentiis suis, quam vobis quondam Henricus de Sancto Martino de assensu domini sui vobis contulit intuitu pietatis et terram inter Mach et Kaldviter cum suis pertinentiis suis, et partem illam terræ, ubi molendinum de Passelet situm est, per certas metas a dicto senescallo vobis assignatam, et terram ultra Kert inter Espedar et Aldepatric, sicut idem senescallus vobis dedit, cum omnibus libertatibus et asiamentis in foresta ipsius de Passelet de Senecathir, prout in ipsius litteris dicitur contineri; et terram apud Carnebro, quam habetis ex dono quondam Vitredi, filii Pagani, et terram apud Orde ex dono quondam Walterii Murdac, et annuum redditum unius celdræ frumenti, quam percipitis ex donatione nobilis viri Patricii comitis de Dumbar; ex dono bonæ memoriæ Roberti de Londoniis, fratris regis Scotiæ, annuum redditum unius celdræ frumenti et dimidiæ marcæ argenti apud Cadiou; ex dono bonæ memoriæ Philippi de Valons annuum redditum unius marcæ argenti apud Killebride; ex dono nobilis viri M., comitis de Levenas, piscariam super Leven, sicut in ejusdem litteris dicitur contineri; ex dono quondam Thomæ, filii Thancardi, terram apud Moderval, quam vobis contulit intuitu pietatis; ex dono quondam Radulfi de Cler terram, quæ vocatur Garin; ex dono nobilis viri Dunkani de Carric, totam terram de Crosragmol et Sutheblan cum pertinentiis suis; et unam carucatam terræ in Hibernia apud Dunmals, quæ vocatur Tibiror; et omnes decimas mensæ, reddituum et eschaetarum ejusdem nobilis, prout in ejus litteris dicitur contineri; præterea Sache et Soche, Thol et Them et Infangghuthef et alias libertates a præfatis Willelmo, rege Scotiæ, et Waltero senescallo, ac eorum successoribus juste vobis concessas, cum prædictis terris, nemoribus, usuagiis et pascuis in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem fas sit sine abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, ab eodem loco discedere. Discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Illud districtius inhibentes, etc., *usque* censemus. Licitum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant quæstionem fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium jus vestrum valeat in aliquo deperiri. In parochialibus vero ecclesiis, quas habetis, liceat vobis sacerdotes diœcesano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus debeant respondere. Cum autem generale terræ, etc. Chrisma, etc. Prohibemus, etc. Sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse omnino decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel majors pars fratrum consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Sub excommunicationis insuper pœna districtius inhibemus, ne quis ab electo vestro, qui pro tempore fuerit, pro benedictione ipsius, vel pro deducendo seu locando eum in sede, sub obtentu alicujus consuetudinis, palafridum seu capam sericatam seu aliquod aliud, cum simoniacam sapiat pravitatem, exigere audeat vel extorquere præsumat. Libertates et immunitates a regibus, principibus et aliis personis tam ecclesiasticis, quam mundanis rationabiliter monasterio vestro concessas, et antiquas et rationabiles consuetudines hactenus observatas integras illibatasque manere præsenti decreto sancimus. Decernimus ergo, ut

nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra et illibata serventur eisdem, pro quorum gubernatione ac sustentatione, salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et diœcesani episcopi canonica justitia, etc., *usque* generalis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore, etc., *usque* ultioni. Cunctis autem eidem loco, etc., *usque* pacis inveniant. Amen. Amen.

Datum Reate, per manus magistri Guidonis domini papæ notarii, X kalendas februarii, indictione XIV, Incarnationis Dominicæ anno MCCXXV (?), pontificatus vero domini Honorii papæ III anno decimo.

LXXXIX

Ad Fridericum Romanorum imperatorem.

24 januarii 1226.

[Huillard-Bréholles, Hist. diplom., II, 538.]

Friderico Romanorum imperatori nuntiat quomodo preces ejus super absolutione comitis Tripolitani admittere non potuit, cum nuntii ejusdem comitis conditiones a cardinalibus oblatas recipere noluerint.

Honorius, etc., Friderico, etc....

Super absolutione vero Tripolitani comitis tua noverit Celsitudo, quod ipsius comitis nuntii petierant quædam juri et Ecclesiæ Romanæ consuetudini contraria manifeste; unde licet preces tuas velimus semper, in quibus secundum Deum possumus, exaudire, nequivimus tamen ipsorum petitionem admittere nuntiorum, idque circumspectio tua ægre ferre non debet, cum non velis, ut credimus, quod juris scripti et approbatæ consuetudinis ordinem confundamus. Licet autem idem comes etiam ipsa exhibitione justitiæ, propter multa, quæ nunc narrari non expedit, reddiderit se indignum, tuarum tamen precum intuitu voluimus totum ipsum negotium bonis viris committere sub hac forma, ut videlicet idem comes præstaret in eorum manibus juramentum de stando mandatis Ecclesiæ super iis, pro quibus in eum sententia excommunicationis lata fuit, ac deinde præstaret de manifestis emendam, ac de parendo juri super dubiis exhiberet idoneam cautionem; quo facto, absolutionis beneficium impenderetur eidem, et consequenter de dubiis congnitio haberetur, et statueretur quod posceret ordo juris. Et hæc omnia dictis nuntiis benigne obtulimus per venerabilem fratrem nostrum H., episcopum Hostiensem, ac dilectum filium nostrum G., tituli Sancti Martini presbyterum, et Gregorium Sancti Theodori diaconum cardinales, a quibus eosdem nuntios audiri fecimus diligenter, cum non sit consuetudinis, quod Romanus Pontifex, nisi per interpositam personam, ad colloquium excommunicatos admittat; ipsi autem nuntii prædicta recipere renuerunt, asserentes se ad hoc non habere mandatum, nec nos, ut prædiximus, potuimus facere quod petebant, cum ubi agitur de justitia, gratiæ in alterius injuriam non sit locus, etc.... Datum Reate, IX kalendas februarii, anno decimo.

XC

Ad abbatem et conventum monasterii de Passelet.

24 januarii 1226.

[Regist. monasterii de Passelet, 343.]

Inhibet ne episcopi vel officiales eorum subditas monasterio ecclesias audeant in recipiendis procurationibus ultra taxatum in Lateranensi Concilio personarum et evectionum numerum aggravare.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii de Passelet, Cluniacensis ordinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum e membrorum gravamine caput condoleat et ex illorum afflictionibus perturbetur, nos quieti vestræ in vestrorum tranquillitati membrorum providere volentes, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne aliqui episcopi vel officiales eorum subditas vobis ecclesias audeant in recipiendis procurationibus, ultra taxatum in Lateranensi Concilio personarum et evec-

tionum numerum, aggravare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Reate, IX kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

XCI

Ad archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, et alios prælatos Hiberniæ.

28 januarii 1226.

[Theiner, Mon. Hibernorum, 25, n. 60.]

Eos hortatur ut, quum regnum Hiberniæ ad Henricum regem Angliæ pertineat, eidem regi subveniant et collectam faciant ad expensarum ejusdem onera supportanda.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, et aliis prælatis ac rectoribus ecclesiarum in Hibernia constitutis, salutem, etc.

Non læditur libertas ecclesiastica, sed defenditur, cum defensori ejus, statu rerum et temporum exigente, subsidium liberaliter exhibetur. Cum ergo carissimo in Christo filio nostro H[enrico], regi Anglorum illustri, multa immineant necessariarum onera expensarum, et propter hoc sibi mandavimus a clero Angliæ subsidium exhiberi, universitatem vestram sollicite hortamur per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus cum regnum Hiberniæ ad ipsum pertinere noscatur, ac per hoc eidem incumbat defendere vestrarum ecclesiarum libertates et jura, vosque deceat sibi, cum exposcere videtur necessitas, liberaliter subvenire, collectam, pensatis singularum ecclesiarum facultatibus, faciatis ad expensarum ipsius regis onera supportanda, cum consilio venerabilis fratris nostri..... archiepiscopi Dublinensis aliquos viros notæ prudentiæ ac probatæ fidei eligentes, qui pecuniam recipiant pro subventione hujusmodi colligendam, eamque assignent ipsi archiepiscopo et duobus aliis, qui ad hoc idonei videbuntur, per eos ad expensas ipsius regis, quæ videbuntur ei et regno suo magis necessariæ, ministrandam, mandatum nostrum taliter impleturi, quod ipsum regem ad vestrum et ecclesiarum vestrarum favorem per hoc specialiter inclinetis, gratamque vicissitudinem ab eo exspectare possitis tempore opportuno. Nolumus autem, quod exhibitio subventionis hujusmodi trahatur ad consequentiam, vel præjudicium generet ecclesiasticæ libertati. Datum Reate, V kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

XCII

Ad episcopum, decanum S. Stephani et archidiaconum Trecensem.

29 januarii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 165. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut in causa, quæ inter magistrum et Fratres Hospitalis Mormonti ab una, et abbatem conventumque de Moris ab altera parte, vertebatur, juxta tenorem mandati Apostolici de hoc jam dati definitive procedant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri.... episcopo, et dilectis filiis.... decano Sancti Stephani, et archidiacono Trecensi, salutem, etc.

Dilecti filii... magister, et fratres Hospitalis Mormonti sua nobis insinuatione monstrarunt, quod cum prædecessor magistri ejusdem, et fratres ipsi cognitionem cujusdam diffinitivæ sententiæ, quam... abbas Sancti Michaelis Tornodorensis et conjudices sui delegati a nobis contra eos pro... abbate, ac conventu de Moris, Cisterciensis ordinis, Lingonensis diœcesis, super de Queren et de Bellisverre grangiis protulerunt, vobis dum tu, frater episcope, canonicus Trecensis existeres, obtinuerint a Sede Apostolica delegari et fuerit coram vobis super hujusmodi negotio per annum et amplius litigatum, tandem per prædicti prædecessoris incuriam negotium ipsum ultra quadriennium est neglectum : quare postularunt a nobis, ut per beneficium restitutionis in integrum, si sit necessarium, subvenientes eisdem, admitti eos ad prosequendum memoratum negotium, non obstante tanti decursu temporis mandaremus. Ideoque mandamus, quatenus, hoc non obstante, in negotio juxta prioris mandati tenorem, appellatione remota, ratione prævia procedatis. Quod si non omnes, etc. Datum Reate, XIV kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

XCIII

Ad priorem et fratres Heremitas de Monte Carmelo.

30 januarii 1226.

[Bull. Rom., III, I, 212.]

Approbatio regulæ ordinis fratrum Heremitarum beatæ Mariæ de Monte Carmelo.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori, et fratribus Heremitis de Monte Carmelo, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ut vivendi normam, regulariter a bonæ memoriæ Hierosolymitano patriarcha editam, quam ante generale Concilium vos dicitis humiliter suscepisse, in posterum vos et successores vestri, quantum cum Dei adjutorio poteritis, observetis, in remissionem vobis injungimus peccatorum.

Datum Reate, tertio kalendas februarii, pontificatus nostri anno decimo.

Regulæ prædictæ tenor subsequitur.

Albertus, Dei gratia Hierosolymitanæ ecclesiæ vocatus patriarcha, dilectis in Christo filiis, Brocardo et cæteris Heremitis, qui sub ejus obedientia juxta fontem, in Monte Carmeli morantur, salutem in Domino, et Sancti Spiritus benedictionem.

Multifarie, multisque modis sancti patres instituerunt, qualiter quisque in quocumque ordine fuerit, vel quemcumque modum religiosæ vitæ elegerit, in obsequio Jesu Christi vivere debeat, et eidem fideliter de corde puro, et bona conscientia deservire. Verum quia requiritis a nobis, ut juxta propositum vestrum, tradamus vobis vitæ formulam, quam tenere in posterum debeatis :

CAP. I.

Illud in primis statuimus, ut unum ex vobis habeatis priorem, qui ex unanimi omnium assensu, vel majoris et sanioris partis, ad hoc officium eligatur, cui obedientiam promittat quilibet aliorum, et promissam studeat operis veritate servare.

CAP. II.

Præterea juxta situm loci, quem inhabitare proposueritis, singuli vestrum singulas habeant cellulas separatas, sicut per dispositionem prioris ipsius, et de assensu aliorum fratrum, vel sanioris partis, eædem cellulæ cuique fuerint assignatæ.

CAP. III.

Nec liceat alicui fratrum, nisi de licentia prioris, qui pro tempore fuerit deputatus, sibi locum mutare, vel cum alio permutare.

CAP. IV.

Cellula prioris sit juxta introitum loci, ut venientibus ad eumdem locum primus occurrat : et de arbitrio, et dispositione ipsius, postmodum quæ agenda sunt, cuncta procedant.

CAP. V.

Maneant singuli in cellulis suis, vel juxta eas, die ac nocte in lege Domini meditantes, et orationibus suis vigilantes, nisi aliis justis occasionibus occupentur.

CAP. VI.

Hi, qui litteras noverunt, et legere psalmos, per singulas horas eos dicant, qui ex institutione sanctorum patrum, et Ecclesiæ approbata consuetudine ad horas singulas sunt deputati. Qui vero litteras non noverunt, viginti quinque vicibus dicant *Pater noster*, in nocturnis vigiliis. Exceptis Dominicis et solemnibus diebus, in quorum vigiliis prædictum numerum, statuimus duplicari, ut dicatur *Pater noster* vicibus quinquaginta. Septies autem eadem dicatur oratio in laudibus matutinis. In aliis quoque horis septies similiter eadem sigillatim dicatur oratio : præter officia vespertina, in quibus ipsam quindecies dicere debeatis.

CAP. VII.

Nullus fratrum sibi dicat aliquid esse proprium : sed sint vobis omnia communia. Et ex his, quæ vobis Dominus dederit, distribuatur unicuique per manum prioris, id est, per hominem ab eo ad idem officium deputatum, prout unicuique opus fuerit, inspectis ætatibus et necessitatibus singulorum. Ita tamen, ut sicut præmissum est, in deputatis cellulis singuli maneant, et ex his, quæ sibi distributa fuerint, singulariter vivant.

CAP. VIII.

Oratorium, prout commodius fieri poterit, construatur in medio cellularum, ubi mane per singulos dies ad audienda missa-

rum solemnia convenire debeatis, ubi hoc commode fieri poterit.

CAP. IX.

Dominicis quoque diebus, vel aliis, ubi opus fuerit, ad custodia ordinis tractetis. Ubi etiam excessus, et culpæ fratrum, si qui de aliquo deprehendi fuerint, caritate media corrigantur.

CAP. X.

Jejunium singulis diebus, exceptis Dominicis, observetis, a festo exaltationis S. Crucis usque ad diem Dominicæ Resurrectionis : nisi infirmitas, vel debilitas corporis, aut alia justa causa jejunium solvi suadeat, quia necessitas non habet legem.

CAP. XI.

Ab esu carnium semper abstineatis, nisi pro infirmitatis, aut nimiæ debilitatis remedio sint sumendæ.

CAP. XII.

Quia vero militia est vita hominis, et omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patiuntur : adversarius quoque vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret, omni sollicitudine studeatis indui armatura Dei, ut possitis stare adversus insidias inimici.

Accingendi sunt lumbi vestri cingulo castitatis. Muniendum est pectus cogitationibus sanctis. Scriptum est enim : Cogitatio sancta servabit te.

Induenda est lorica justitiæ; ut Dominum Deum ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota virtute diligatis, et proximum vestrum tamquam vosmetipsos.

Sumendum est in omnibus scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sine fide enim impossibile est placere Deo. Et hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides vestra.

Galea quoque salutis imponenda est capiti, ut de solo Salvatore speretis salutem, qui salvum facit populum suum a peccatis eorum.

Gladius autem spiritus, quod est verbum Dei, abundanter habitet in ore, et in cordibus vestris. Et quæcumque vobis agenda sunt, in verbo Domini fiant.

CAP. XIII.

Faciendum est vobis aliquod operis, ut semper vos diabolus inveniat occupatos, ne ex otiositate vestra aliquem intrandi aditum ad animas vestras valeat invenire. Habetis ad hoc beati Pauli Apostoli magisterium pariter et exemplum, in cujus ore Christus loquebatur. Qui positus est, et datus a Deo prædicator, et doctor gentium in fide et veritate : quem si secuti fueritis, non poteritis aberrare. In labore, *inquit*, et fatigatione fuimus inter vos nocte, ac die, operantes, ne quem vestrum gravaremus. Non quasi nos non habeamus potestatem; sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam cum essemus apud vos, hæc denunciabamus vobis : quoniam si quis non vult operari, non manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes in quiete, nihil operantes. His autem, qui ejusmodi sunt, denunciamus, et obsecramus in Domino Jesu Christo, ut cum silentio operantes, suum panem manducent. Hæc via sancta, et bona : ambulate in ea.

CAP. XIV.

Commendat vobis Apostolus silentium, cum in eo præcipit operandum. Et quemadmodum propheta testatur : Cultus justitiæ, silentium est. Et rursum : In silentio, et spe erit fortitudo vestra. Ideoque statuimus, ut ab hora vespertina, usque ad horam tertiam sequentis diei silentium teneatis, nisi forte necessitas, vel causa rationabilis, aut licentia prioris silentium interrumpat. Alio vero tempore, licet silentii non habeatur observatio tanta, diligentius tamen a multiloquio caveatur. Quoniam scriptum est, et non minus experientia docet : In multiloquio non deerit peccatum : et qui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Item, qui multis utitur verbis, lædit animam suam. Et Dominus in Evangelio : De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii. Faciat ergo unusquisque stateram verbis suis, et frænos rectos ori suo, ne forte labatur, et cadat in lingua sua, et insanabilis sit casus ejus ad mortem. Custodiens cum propheta vias suas, non delinquat in lingua sua. Et silentium, in quo cultus justitiæ est, diligenter, et caute studeat observare.

CAP. XV.

Tu autem, Brocarde, et quicumque post te

institutus fuerit prior, illud semper habeatis in mente, et servetis in opere, quod Dominus ait in Evangelio : Quicumque voluerit inter vos major esse frater, erit vester minister : et quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester servus.

CAP. XVI.

Vos quoque, cæteri fratres, priorem vestrum honorate humiliter : Christum potius cogitantes, quam ipsum, qui posuit illum super capita vestra. Et ecclesiarum præpositis etiam, ait : Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit, ut non veniatis in judicium de contemptu, sed de obedientia mereamini vitæ æternæ mercedem.

Hæc breviter scripsimus, vobis conservationis vestræ formulam statuentes, secundum quam vivere debeatis. Si quis autem super erogaverit, ipse Dominus cum redierit, reddet ei. Utatur tamen discretione, quæ virtutum est moderatrix.

Ex Achon, idus januarii, anno Domini MCXXXI.

XCIV

Ad Nicosiensem et Cæsariensem archiepiscopos et abbatem Montis Oliveti.

30 januarii 1226.

[Raynald, Ann. ad ann. 1226, § 57.]

Eis mandat ut comitem Tripolitanum diebus festi solemni ritu fidelium communione depellant ac principatum sacris interdicant.

Honorius, etc.

Comes Tripolitanus, qui pro diversis et variis excessibus suis ad illum deberet intuitum erigere, quo respiciente, Petrus legitur in amaras lacrymas effluxisse, gravi demersus oblivionis somno, et totus per voraginem desperationis absorptus, nullam recipit, cum percussus non doleat, disciplinam. Idem enim, inter alios ejus divulgatos excessus, Antiochiam et castrum Antiochenum, quod fratribus hospitalis Hierosolymitani custodiendum dimisit venerabilis frater noster Albanensis episcopus, tunc Apostolicæ Sedis legatus, et domum quamdam, quam ipsi habent apud Tripolim, capiens violenter, rabie concitatus diabolica, unum ex ipsis excoriari, et alium, ut dicitur, occidi fecit, præter id quod quibusdam eorum crudeliter et inhoneste tractatis, damna eis gravia et injurias irrogavit. Unde dictus episcopus his, aliisque de causis pluribus manifestis, in eum, fautores, complices, et participantes eidem, protulit excommunicationis sententiam, quæ auctoritate Apostolica extitit postmodum approbata. Sed ipse tanquam peccator, qui contemnit postquam in profundum labitur vitiorum, eamdem sententiam penitus vilipendens, de redeundo ad mandatum Ecclesiæ, cum ablata detineat, et de damnis et injuriis nullam satisfactionem impenderit, non videtur etiam cogitare. Ut autem de salute sua idem excitatus a nobis recogitet, qui per septennium despexit sententiam supradictam, discretioni vestræ, etc. Præcipit, ut ipsum diebus festis solemni ritu fidelium communione depellant, ac principatum sacris interdicant. Datum Reate, III kalend. februarii, anno decimo.

XCV

Ad abbatem de Josaphat, archidiaconum et subdecanum Carnotensem.

16 februarii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 218. Mss. La Porte du Theil.]

J. reginæ quondam Franciæ tutelam ipsis committit.

Honorius, etc., dilectis filiis... abbati de Josaphat... archidiacono, et... subdecano Carnotensi, salutem, etc.

Licet Apostolicæ Sedis benignitas, etc., *ut infra usque* promptiores. Unde nos devotionis fervorem, quem carissima in Christo filia nostra J., quondam regina Francorum illustris, relicta inclytæ recordationis Philippi regis Franciæ ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem suam, et nos ipsos habere dignoscitur, attendentes, etc., *usque* viduarum specialem sibi gratiam exhibentes, personam suam cum omnibus bonis, etc., *usque* suscipimus, et communimus patrocinio, scripti nostri districtius inhibentes, ne quis in ipsam, vel terram ejus sine manifesta, etc., *usque* requirat. Ad hæc ejusdem scripti auctoritate duximus indulgendum, ut si se senserit in aliquo prægravari liceat sibi ad Sedem Apostolicam appellare. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus reginam præfatam non permittatis contra protectionem,

inhibitionem aut concessionem nostram ab aliquibus indebite molestari. Si quis vero contra inhibitionem nostram in nominatam reginam, vel terram ejus excommunicationis vel interdicti sententias post appellationem ad nos legitime interpositam præsumpserit promulgare, vos eas denuntiantes penitus nullas esse, audiatis si quid remanserit quæstionis, et appellatione remota, etc., *usque* observari. Testes, etc. Quod si non omnes, etc. Datum ut infra, col. 29.

XCVI

Ad Ingeburgem, quondam Francorum reginam.

16 februarii 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, 770; Regest., lib. X, epist. 203.]

Constitutis a regina redditibus pro sustentatione tredecim presbyterorum in hospitali Corboliensis oppidi, piis ejus votis annuens Honorius perpetuam fundationem ejus confirmat.

Honorius episcopus..... carissimæ in Christo filiæ I(ngeburgi) quondam reginæ Francorum illustri, relictæ inclytæ recordationis Philippi regis Franciæ, salutem, etc.

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis et honestis petentium precibus favorem benevolum impertiri. Ex parte siquidem tua fuit nobis humiliter supplicatum ut, cum dilectis filius Guarinus de Monteacuto, magister Hospitalis Hierosolymitani, de communi consilio et assensu fratrum suorum et capituli generalis, tibi concesserit quod in ecclesia Hospitalis eorum de Corbolio tredecim fratres presbyteri, secundum ordinem et constitutionem Hospitalis ejusdem, in perpetuum pro anima dicti regis et tua, antecessorum et successorum vestrorum, officia divina celebrent, ac tu eidem domui pro sustentatione dictorum fratrum, scilicet pro quolibet eorumdem, annuum duodecim librarum redditum contuleris intuitu pietatis, concessionem ipsam Apostolico dignaremur munimine roborare; nos igitur, tuis devotis precibus gratum impertientes assensum, concessionem præfatam, sicut pie ac provide facta est, et in litteris exinde confectis, quarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus præcepimus annotari, plenius continetur, Apostolica auctoritate confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem ipsarum litterarum est talis :

Noverint universi quod nos frater Guarinus de Monteacuto, Dei gratia sanctæ domus Hospitalis Hierosolymitani magister humilis et pauperum Christi custos, ad petitionem nobilissimæ dominæ et quondam Francorum reginæ, uxoris Philippi illustris Franciæ regis, de communi assensu et consilio fratrum nostrorum et capituli nostri generalis, concessimus eidem in ecclesia nostra de Corbolio tredecim fratres presbyteros, secundum ordinem et consuetudinem Hospitalis Hierosolymitani ibidem in perpetuum permansuros, pro anima piæ recordationis Philippi regis Franciæ memorati et ipsius reginæ, et antecessorum ac successorum omnium, divina obsequia celebrantes. De quibus tredecim tres singulis diebus tres missas celebrare perpetuo tenebuntur, e quorum tredecim (1) unus, si inventus fuerit idoneus, aliis tamquam prior præerit universis ; si autem aliquis ex illis tredecim non inveniatur idoneus, secundum et ad dispositionem prioris Franciæ, uno de illis tredecim amoto, ibidem apponetur alius prior idoneus, sufficiens et honestus, qui curam ejusdem domus in spiritualibus ac temporalibus semper habebit, si ipsi priori Franciæ et capitulo generali ad hoc sufficiens videatur. Præfata vero regina, amore Dei et nomine eleemosynæ perpetuæ, cuilibet tredecim fratrum sacerdotum ad eorum sustentationem duodecim libras redditus annui perpetuo assignavit. Si vero processu temporis (quod absit!) contingeret quod prædicta domus nostra de Corbolio jamdictorum fratrum presbyterorum numerum non teneret, nisi infra quadraginta dies illum numerum eadem domus complevisset, domino regi Franciæ et successoribus suis regibus liceret redditus omnes quos memorata regina, de consensu Ludovici Francorum regis, eidem domui ad usum et sustentationem dictorum presbyterorum contulit saisire et tamdiu in manu sua tenere, quousque præfatus presbyterorum numerus compleretur. Concedimus etiam et volumus bona fide quod domus nostra de Ligeriaco, cum omnibus bonis ad eamdem domum pertinentibus, quam dilectus noster Durandus civis Lugdunensis ad vitam suam tantum tenet,

(1) *Suppl.* numero.

post ipsius obitum libere revertatur ad usus proprios et expensas domus nostræ de Corbolio superius annotatæ, ita tamen quod quidquid ultra sufficientes et honestas ejusdem domus expensas residuum fuerit, totum illud transmittetur ad subsidium Terræ Sanctæ. Ut autem omnia prædicta semper de cætero melius et firmius observentur, præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ in pleno capitulo generali, ut quicumque hoc statutum infringere temeritate aliqua præsumpserit, inobediens sit et tanquam inobediens puniatur. Actum apud Terasas, anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo quinto, mense junii.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, XIV kal. martii, pontificatus nostri anno decimo.

XCVII

Ad eamdem, quondam Francorum reginam.

16 februarii 1225.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, 771; Regest., lib. X, epist. 216.]

Devotionis ejus et viduitatis intuitu, recipit eam Honorius sub speciali protectione S. Petri et Romanæ Ecclesiæ.

Honorius episcopus....., carissimæ in Christo filiæ I., quondam reginæ Francorum illustri, relictæ inclytæ memoriæ Ph. regis Franciæ, salutem, etc.

Licet Apostolicæ Sedis benignitas, cui auctore Domino præsidemus, tamquam universalis mater omnibus aperiat viscera pietatis, non tamen æquali affectione prosequitur universos, sed illos majori prærogativa diligit et honorat, quos in devotione reperit promptiores. Hinc est quod, devotionem quam ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem tuam et nos ipsos habere dignosceris attendentes, præter commune debitum officii pastoralis, quo curam et sollicitudinem gerere cogimur viduarum, specialem tibi gratiam exhibentes, personam tuam cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabitlier possides aut in futurum (1), etc., (*usque* communimus), districtius inhibentes ne quis in te vel terram tuam, sine manifesta et rationabili causa canonica, etiam monitione præmissa, excommunicationis vel interdicti præsumat sententias promulgare, ni forte fuerit talis excessus qui ordinem judiciarium non requirat. Ad hæc auctoritate tibi præsentium indulgemus ut, si te senseris in aliquo prægravari, libere tibi liceat ad Sedem Apostolicam appellare. Nulli ergo liceat hanc paginam nostræ protectionis, inhibitionis et concessionis infringere, etc. Datum Laterani, XIV kal. martii, anno decimo.

(1) Dotales Reginæ terras, in Aurelianensi territorio sitas, notas fecimus supra, pag. 324: quas quidem sub tutela abbatis Josaphatensis monasterii, archidiaconi et subdecani Carnotensis ecclesiæ, constituit Honorius, litteris in eumdem fere modum scriptis numeris 217 et 218. (Bouquet.)

XCVIII

Ad Romanum, Sancti Angeli cardinalem, A. S. legatum.

(Anno 1226, februarii vel martio mense)

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, 766. Regest., lib. X, ep. 261.]

Gratulatus illi quod rex Ludovicus sacro adversus Albigenses bello nomen dederit, salubribus addit monitis Pontifex, ut abstineant cruce signati ab occupandis catholicorum, maxime regis Angliæ, terris in ea regione constitutis.

Honorius episcopus....., dilecto filio R., Sancti Angeli diacono cardinali, A. S. legato, salutem, etc.

Nuncios tuos et litteras consueta benignitate recepimus, et dictis eorumdem nunciorum ac ipsarum continentia litterarum cum diligentia intellectis, gavisi sumus in Domino Jesu Christo, qui fidei suæ fervore carissimi in Christo filii nostri Ludovici regis Francorum illustris, et prælatorum ac magnatum regni sui, animos sic accendit (2), ut plenam spem et fiduciam conceperimus, quod ipse Dominus Jesus Christus per eorum ministerium confundet hæreticorum Albigensium pertinacissimam et perniciosissimam pravitatem, et qui jam cœperant

(2) Anno 1226, die 28 januarii, habitus fuit Parisiis permagnus conventus, in quo rex Ludovicus cum omnibus fere episcopis et baronibus regni crucis Dominicæ adversus Albigenses signo fuit insignitus. (Bouquet.)

insultare contra cultores fidei orthodoxæ, experimento cognoscent quod, etsi Dominus fideles suos propter peccata ipsorum ad tempus quadam confusione perfuderit, ipsos tamen ejus miseratio perpetuo non reliquit.

Cæterum, quia tunc Deo accepta sunt humana servitia, cum ad ejus honorem et laudem principaliter referuntur, discretionem tuam sollicitandam duximus et monendam, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ipsum regem, et prælatos ac magnates alios dicti regni, secundum datam tibi a Deo prudentiam moneas diligenter, ut, habentes simplicem oculum in hoc facto, quatenus arbor bona faciat fructus bonos, oblationem obsequii sui non contaminent alicujus ammixtione fermenti, sed omni vitio cupiditatis excluso, sic pure intendant ad exstirpationem hæreticæ pravitatis, quod ad occupandum terram catholicorum, ac specialiter ad terram imperii vel regum Angliæ ac Aragonum sitam in partibus illis manus extendere non præsumant, ne pietatem convertisse videantur in quæstum, et ad suum retorsisse compendium quod ob divinum noscuntur obsequium incœpisse.

Denique illud tibi esse volumus manifestum, quod nobis et fratribus nostris valde molestum existeret, si terra præfati regis Angliæ, quam habet in partibus illis, hujusmodi occasione destrui contingeret vel invadi, quia quæ ejusdem regis commodo et honori tenemur intendere, diceremur ejus gravi dispendio causam manifeste dedisse. Quare studeas sollicite providere, ut catholicorum omnium, et specialiter ipsius regis, honores et jura illibata serventur, secundum statutum Concilii generalis, eam in hoc diligentiam adhibendo, quod tuæ circumspectionis sollicitudinem possimus in hoc specialiter commendare. (*Sic terminatur, absque temporaria nota.*)

XCIX

Ad Andream, regem Hungariæ.

17 februarii 1226.

[Fejer, Cod. diplom. Hung., III, II, 74.]

Andream regem Hungariæ equitum Theutonicorum revocandorum, restituendorumve gratia extrema contentio.

Honorius, etc., illustri regi Hungariæ, etc.

Sicut serenitati tuæ jam multoties litteris nostris insinuasse recolimus, inspectis privilegiis tuis, liquido continentibus, te terram Bozæ, ac ultra Montes Nivium, dilectis filiis fratribus domus Hospitalis S. Mariæ Theutonicorum regia liberalitate donasse, terram ipsam ad precum tuarum constantiam sub Apostolicæ Sedis protectione suscepimus, eamque libertate dotavimus speciali, statuendo eam nulli, nisi Romano Pontifici subjacere, quatenus eadem per hoc colonis citius impleretur; et tuæ largitionis meritum eo altius surgeret, quo pium munificentiæ tuæ donum Terræ Sanctæ, cujus obsequiis dicti fratres se totaliter devoverunt, uberius proveniret. Deinde post multas vexationes et molestias, quas super dicta terra dicebaris ipsis fratribus irrogasse, super quibus tibi multoties dereximus scripta nostra, te demum nostris auribus intimante, quod ipsi fratres fines possessionum, a te sibi concessarum, egressi, quasdam ex tuis possessionibus occuparunt; cum per litteras nostras mandassemus eisdem, ut ipsas possessiones tuæ celsitudini restituerent, et ab occupatione aliorum bonorum tuorum de cætero abstinerent. Tu, quod intelleximus, de possessionibus illis, quas dicebantur extra concessarum sibi terminos occupasse, nitens retorquere, ad illas, quas eis pia liberalitate donasti, et quæ, ut duximus, eis ad preces tuas sunt auctoritate Apostolica confirmatæ, præcepisti eisdem, ut terram ipsam a te, prout jam duximus, sibi donatam intuitu pietatis, et a Sede Apostolica confirmatam, tibi continuo resignarent; eis, nisi tuæ jussioni parerent, gravia comminando. His itaque ad audientiam nostram ipsorum fratrum insinuatione perlatis, nos honori et saluti tuæ, ac juri dictorum fratrum volentes, prout ad nostrum spectat officium, providere, circumspectionem tuam per litteras nostras monere, ac hortari studuimus diligenter, ut prudenter attendens, quod nihil in tuto reponitur, nisi quod pia liberalitate donatur, ac præfatas litteras nostras secundum sanum intellectum superius expressum, accipiens, dictos fratres non molestares ulterius super terra sibi a te pia liberalitate donata, sed eam pacifice sibi dimitteres secundum limites in privilegio tuæ donationis expressos, ac restituto eis quodam castro, quo spoliasse dicebaris eos-

dem, satisfaceres eis, et satisfieri faceres de damnis aliis et injuriis per te, ac tuos eisdem hactenus irrogatis; ipsis etiam fratribus per nostras dedimus litteras in mandatis, ut tibi restituerent universa, quæ invenirentur extra præfatos limites occupasse; ac ne hujusmodi contentio posset amplius invalescere..., de Linewet, et... de Egris, et... de Kerch abbatibus dedimus in mandatis, ut ad loca ipsa personaliter accedentes, diligenter inspicerent limites antedictos, et si viderint ipsos fratres aliqua extra eosdem terminos, seu limites occupasse, ipsis auctoritate nostra injungerent ut ea tibi restituerent sine mora; quidquid super his invenirent, et facerent, fideliter nobis relaturi. Tuæ quoque scripsimus celsitudini, ut permitteres ipsos abbates libere investigare prædicta, et si tibi expedire videres, nuncios tuos mitteres cum eisdem, investigationis hujusmodi seriem inspecturos. Videat igitur regia circumspectio, utrum pendente investigatione et relatione hujusmodi, debuerit aliquid a te, vel ab ipsis fratribus renovari. Certe te nobis interim denuo intimante, quod ipsi fratres tuæ liberalitatis gratia non contenti, multa de tuis temere occuparant : et tibi ea repetenti respondeant; quod in pugna propter hoc potius mori vellent, quam restituere illa tibi; nos moti graviter contra præsumptionem hujusmodi, ad venerabiles fratres nostros... Varadiensem et... Geuriensem episcopos, asperas valde direximus litteras contra eos : asperas, inquam, quantum ad exagerationem culpæ, quæ fratribus imponebatur eisdem; non quantum ad mandati formam, quæ et rationabilis est et justa; ita ut sicut nec per alias, quas, ut supra diximus, nisus es ad sensum alienum retorquere, ita nec per illas sane intellectas, materiam habeas fatigandi fratres ipsos super terris sibi, imo verius Deo a tua liberalitate donatis, sed recuperandi duntaxat, si quas forte extra prædictos terminos temere invaserunt. Sine ea vero contra fratres nos commovisti prædictos, et sine causa nostras ad præfatos episcopos impetrasti litteras, cum prius ipsos non solum terris, quas illos extra sæpe dictos terminos occupasse dicebas; verum etiam his, quas eis donaveras, pendente prædictorum abbatum relatione, pro tuæ voluntatis arbitrio spoliasses, sicut nobis eorum conquestio postmodum patefecit; ex eo colligimus, quod præceptor domorum ipsius hospitalis, quæ intra supra dicta consistunt, secundo vel tertio die, quo nuncius tuus a nobis licentiam ad te redeundi receperat, ad nostram venit præsentiam, spoliatus terra, prout dicebat, eadem; et ab ea cum fratribus suis violenter ejectus. Sicut ergo tuam aliquas paterno affectu monuimus providentiam, ita nunc monemus et hortamur attentius, ac obsecramus in Domino Jesu Christo, quatenus spretis pravis suggestionibus malignorum, qui videntes præfatam terram per immensum fratrum dictorum studium profecisse, ad ejus cupidinem venosis suasionibus te accedunt; fratres ipsos in regnum tuum non differas revocare, ac eis restituens, et restitui faciens integre omnia bona sua, dictamque terram pacifice ipsis et quiete dimittens, secundum limites in ipsis tuis privilegiis designatos, sic eis satisfacias de damnis et injuriis irrogatis, quod Deum, cujus offensam ex hoc procul dubio nosceris incurrisse, digna possis satisfactione placere, ac ei acceptum reddere munus tuum, a quo habes non solum omnia bona tua, sed et temetipsum; sciens, quod nisi hac vice exaudire curaveris, non est nostri propositi ulterius verba perdere super negotio hujusmodi, te monendo, sed prout ratio postulaverit, assistere in justitia sua fratribus sæpedictis; cum tantam eorum injuriam, et detrimentum subsidii Terræ Sanctæ, dissimulare amplius nequeamus. Non autem moleste ferat tua sublimitas, quod dilectus filius frater Hermannus, magister domus prædictæ, ad tuam præsentiam non accedit, quando quidem id facere voluit, sed propter quædam negotia Ecclesiæ, ac imperii, ad quæ tractanda industriam et sollicitudinem ejus esse vidimus necessariam, ipsum duximus retinendum; serenitatem tuam attente rogantes, ut ejus absentiam apud celsitudinem tuam suppleant preces nostræ. Datum Laterani, XIII kalendas martii, anno decimo.

C

Ad episcopum Vesprimiensem et præpositum Albensem.

17 februarii 1226.

[Fejer, Cod. dipl. Hungariæ, III, II, 78.]

Andream regem Hungariæ per episcopum etiam Vesprimiensem, ac præpositum Albensem coram archiepiscopis et episcopis moneri jubet.

Honorius, etc., episcopo Vesprimiensi, etc., præposito Albensi, Vesprimiensis diœcesis, etc.

Sicut carissimo in Christo filio nostro... illustri regi Hungariæ, jam multoties litteris nostris insinuasse recolimus, inspectis privilegiis ejus, liquido continentibus, ipsum terram Bozæ (ut supra, *usque* nequeamus, *verbis competenter mutatis*). Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, regem ipsum, archiepiscopis et episcopis ipsius regni præsentibus, ad ea, quæ præmisimus, facienda monere, prudenter et efficaciter inducere studeatis; quod inde feceritis, ac responsionem ipsius nobis quantocius fideliter rescripturi. Datum ut supra.

CI

Ad Yolantham, reginam Hungariæ.

17 februarii 1226.

[Fejer, Cod. dipl. Hung., III, II, 79.]

Honorius id ipsum per reginam etiam Yolantham sollicitat.

Honorius, etc., reginæ Hungariæ, etc.

Sperantes, quod preces nostras velis efficaciter exaudire, præsertim in his, quæ manifestam continent pietatem, et ad salutem carissimi in Christo filii nostri Andreæ, illustris regis Hungariæ, viri tui, et tuam, non est dubium, pertinere; serenitatem tuam attente rogandam duximus et hortamur, quatenus diligenter et efficaciter ipsum regem inducas, ut juxta preces et exhortationes nostras dilectis filiis, fratribus domus Sanctæ Mariæ Theutonicorum restituat terras et alia universa, quæ per ipsum regem, vel nuncios ejus sunt eisdem ablata; et satisfaciens eis, et satisfieri faciens de damnis et injuriis irrogatis, ita ipsos divino, et nostro intuitu foveat, protegat et defendat, quod divinam ex hoc mereatur specialiter gratiam; et nos, qui ad ultimum non poterimus dictis fratribus in sua deesse justitia, aliter procedere non cogamur. Taliter autem exaudias preces nostras, quod gratum habere possimus, et ad exaudiendas tuas, cum oportuerit, reddamur merito proniores. Datum Laterani, XIII kal. martii, anno decimo.

CII

Ad abbatem conventumque de Dunfermelyn.

20 februarii 1226.

[Regist. de Dunfermelyn, 168, n. 259.]

Eis inhibet ne quis episcopus aut officialis ipsius eos vel eorum ecclesias super procurationibus ultra taxatum in Lateranensi Concilio personarum et evectionum numerum aggravare.

Honorius episcopus, etc.

Cum ex indebitis gravaminibus plerumque contingant in regularibus sanctæ contemplationis otium perturbari; nos quieti vestræ providere volentes, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quis episcopus aut officialis ipsius vos, vel ecclesias vestras, audeat super procurationibus ultra taxatum in Lateranensi Concilio personarum et evectionum numerum aggravare. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, X kalendas martii, pontificatus nostri anno decimo.

CIII

Ad priorem S. Trinitatis Londoniensis.

20 februarii 1226.

[Rymer, Fœdera, I, I, 100.]

Ei indulget ut terminatis causis ab Apostolica Sede ipsi commissis per commissiones ejusdem, quas de cætero ad ipsum impetrari contigerit, nullatenus teneatur procedere.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio priori Sanctæ Trinitatis Londoniensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

A nobis humiliter postulasti, ut, cum non habeas juris peritiam, et propter judiciorum strepitum contingat sanctæ contemplationis in te otium impediri, eximere te a commissionum nostrarum sollicitudine dignaremur. Nos ergo tuis supplicationibus an-

muentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus ut, terminatis causis ab Apostolica tibi Sede commissis, per commissiones nostras, quas de cætero ad te impetrari contigerit, non tenearis procedere, nisi de indulgentia hujusmodi fecerit mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, X kal. martii, pontificatus nostri anno decimo.

CIV

Ad Rodericum, archiepiscopum Toletanum.

20 februarii 1226.

[Sbaralea, Bullar. Francisc., I, 21, n. 24.]

Ut fratres ordinis Prædicatorum, et Minorum ad regnum Miramolini pro fide Christi servanda, et dilatanda destinare curet; et si expedierit, etiam ex illis episcopum, vel duos ibi constituat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... archiepiscopo Toletano, salutem et Apostolicam benedictionem.

Urgente officii nostri debito, quo sapientibus, et insipientibus, fidelibus et infidelibus efficimur debitores, dudum fraternitati tuæ dedimus in mandatis, ut cum in regno Miramolini plures christiani captivi terrore pœnarum, et mortis apostotasse dicantur; quin etiam pusillanimes in fide nutantes ad præcipitium essent proni; aliquos viros prudentes ex fratribus Prædicatoribus, et fratribus Minoribus illuc auctoritate nostra transmitteres ad convertendum infideles, divina gratia præeunte, prædicationibus et exemplis erigendum collapsos, confortandum dubios, et confirmandum robustos. Adjecimus insuper, ut aliquem ex ipsis fratribus auctoritate Apostolica in episcopum consecrares, qui pontificale ibidem officium exerceret, quo fideles illarum partium a tempore, quo non exstat memoria. caruerunt. Unde tu, ut devotus ecclesiæ filius, diligenter mandatum Apostolicum per omnia exsequi curavisti, super quo caritatem tuam debita prosequimur gratiarum actione. Verum fideles religionis illius, ut veridica relatione accepimus, tanto propter hoc tripudio exultarunt, ac si novus eis Lucifer illuxisset, multaque spiritualia beneficia per episcopum, et fratres prædictos divina favente gratia tam ipsis, quam aliis provenerint, de quo gaudemus plurimum in Domino, et lætamur. Sane cum christani per diversa, et remota loca illius regni, quod vastæ amplitudinis esse describitur, ubique dispersi non possint ab uno episcopo, et paucis fratribus visitari, præsertim, propter feritatem gentis illius, quæ crudelitate nimia persequitur christiani nominis professores, et fratres etiam inter hostes et rabias sævientium discurrentes sacerdotalia indumenta, et vasa ministerio dicata secum deferre non valeant absque mortis discrimine manifesto; inevitabilis necessitatis articulus instanter exposcit in hoc negotio abundantius provideri. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus fratres utriusque ordinis providos, et discretos zelatores animarum, et in Christi nominis confessione constantes, quotiens opus fuerit, et expedierit, ad illam provinciam pro tam necessario, et excellenti opere destinare procures: et si, ut nobis suggeritur, pernecessarium esse cognoveris, et expediens, unum vel duos ex ipsis magis eruditos in lege Domini, et in Christi dilectione ferventes in episcopos consecrare, ac ad diversa loca illarum partium ad evangelizandum, et pontificale officium exercendum in susceptæ paupertatis humilitate dirigere poteris; prout fuerit opportunum, dans ipsis consilia salubria, et salutis monita, quomodo caute apud illos ambulare studeant, qui sunt foris, non quasi insipientes, indiscreti, et præcipites, sed ut sapientes, providi, et maturi, tempus, ut expedierit, redimentes, omnibus omnia facti secundum Apostoli magisterium, ut Christo multos lucrifaciant, et copiosæ messis abundantiam inferant horreis dominicis, mercedis immensitatem pro laboris magnitudine postmodum recepturi. Datum Laterani, X kal. martii, anno decimo.

CV

Ad monasterium de Beyhartingen.

27 februarii 1226.

[Monum. Boica, V, 462.]

Illud monasterium sub beati Petri et suo protectione suscipit atque donationem ecclesiæ in Tuntenhausen ei confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito et conventui monasterii de Beyhartingen, salutem et Apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et locum, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis præstante Domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem ecclesiam de Tuntenhausen, quam venerabilis frater noster Frisingensis episcopus ad sustentationem vestram, capituli sui accedente consensu, pia vobis liberalitate contulit, sicut eam juste, canonice ac pacifice obtinetis, et in litteris ipsius episcopi plenius dicitur contineri, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, III kalendas martii, pontificatus nostri anno decimo.

CVI

Ad Henricum abbatem monasterii de Ettenheim ejusque fratres.

27 februarii 1226.

[Wurdtwein, Nova subsidia, XIII, 282.]

Monasterium de Ettenheim protectionem suscipit, ejusdemque bona confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Henrico, abbati monasterii de Ettenheim, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito avocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ in Ettenheim, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostro protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste ac canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis; curiam dominicam circum adjacentem eidem monasterio cum omnibus pertinentiis suis ; de Derlebac, de villa monachorum, de Ettinheim, de Rustein, de Ringsheim, de Rubiaco et de Stozheim curias dominicas cum molendinis, piscationibus et omnibus pertinentiis earumdem; de Burbach, de Valberc, de Kencingen, de Forcheim et de Lunichheim possessiones, cum omnibus pertinentiis earumdem; de Tuswelt, de Herbotsheim, de Hosswilere, de Kippenheim, de Tundelingen, de Friesenheim, de Otenheim, de Schopfheim, de Ruchelheim, de Ongersbac, de Oterdern, de Wihwilre, de Edingen, de Ottmarsheim et de Rinawe mansos, cum omnibus possessionibus et pertinentiis suis; ecclesiam S. Petri, sitam infra septa dicti monasterii, cum omnibus pertinentiis suis, et ecclesiam in Sweghusen cum decimis et pertinentiis, quas bonæ memoriæ Henricus, episcopus Argentinensis, accedente capituli sui consensu, eidem monasterio pia liberalitate

donavit; jus patronatus, quod habetis in ecclesia de Roccingen; duas partes decimarum quas habetis in ecclesia de Ettenheim cum jure patronatus: duas partes decimarum quas habetis in Altdorf, in Ringsheim et in Granvinhusen capellis ecclesiæ memoratæ; jus patronatus, quod habetis in villa monachorum cum medietate decimarum et aliis pertinentiis suis; jus patronatus, quod habetis in ecclesia de Russtein cum medietate decimarum et aliis pertinentiis suis; jus patronatus, quod habetis in ecclesia de Lounicheim et de Stolzheim cum omnibus pertinentiis suis; annuos redditus quos habetis in ecclesiis supradictis, salva tamen in prædictis decimis moderatione Concilii generalis, etc. Sane novalium, etc.

Ego Honorius, catholicæ Ecclesiæ episc.

Ego Guala, S. Martini presb. card., tit. Equitii.

Ego Stephanus, basilicæ Duodecim Apostolorum presbyter card.

Ego Thomas, tit. S. Sabinæ presb. card.

Ego Joannes, tit. Sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Hugo,Hostiensis et Velletrensis episc.

Ego Nicolaus, Tusculanus episcopus.

Ego Oliverus Sabinensis episcopus.

Ego Otto SS. Sergii et Bacchi card. diac.

Ego Stephanus, S. Adriani diac. card.

Ego Rainerus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Ego Egidius, SS. Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Petrus, Sancti Georgii ad Velum Aureum diac. cardinalis.

Datum Laterani, per manum magistri Guidonis domini papæ notarii, III kal. maii, [*legerim* martii], indictione XIV, Incarnationis Dominicæ anno MCCXXVI, pontificatus vero domini papæ III anno decimo.

CVII

Ad episcopum Argentinensem, archidiaconum Rhemensem, decanum Bivinensem, Coloniensis diœcesis.

28 februarii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 227. Mss. La Porte du Theil.]

Præcipit eis ut infra terminum præscriptum in causa electi Virdunensis procedant, eamque sufficienter instructam ad Sedem Apostolicam remittant.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Argentinensi, H. quondam archidiacono Rhemensi, et... decano Bivinensi, Coloniensis diœcesis, salutem, etc.

H. et R. procuratores H. archidiaconi, et quorumdam canonicorum Virdunensium ad nostram nuper præsentiam venientes procuratorio prædictorum nomine coram nobis proponere curaverunt, quod causa, quæ inter dictum archidiaconum et canonicos memoratos ex parte una, et R. cantorem Laudunensem, qui pro electo Virdunensi se gerit ex altera, super electionibus de magistro J. Cathalaunensi archidiacono, et prædicto cantore celebratis in Virdunensi ecclesia vertitur, in non modicum ejusdem ecclesiæ præjudicium protrahitur, et gravamen, cum mora in talibus sit damnosa, et pars sua fatigata laboribus, et expensis a juris sui jam cogatur prosecutione cessare, adjicientes quod si in Virdunensi civitate discutiatur negotium, ibidem facilius poterit ipsius veritas indagari, quam civitatem tanquam locum idoneum partibus, et communem, ut ibi de negotio tractaretur aliquando elegistis. Superadditum quoque fuit a procuratoribus memoratis, quod cum tu, frater episcope, judex a nobis datus fueris ad petitionem partis adversæ in præjudicium partis suæ insertum erat prioribus litteris, ut cum altero ipsorum procederes si omnes non possetis negotio interesse. Super quibus procuratores ipsi provideri a nobis humiliter petierunt, et ne, fili H., impediaris interesse hujusmodi causæ, pro eo quod resignasti archidiaconatum Rhemensem cujus archidiaconus in prædictis litteris dicebaris. Quocirca discretioni vestræ districte præcipiendo mandamus, quatenus ad locum convenientes eumdem, et causam in ipso tractantes, gratia, odio et timore postpositis juxta priorum continentiam litterarum, quas vobis direximus ratione prævia in causa procedatis eadem, ita quod infra proximo venturum festum Omnium Sanctorum instructum sufficienter ad nos negotium remittatis, partes ad cantorem prædictum citantes, ut partes per se, vel procuratores idoneos, cantor vero personaliter in termino prætaxato nostro se conspectui repræsentent sententiam recepturæ. Ad hæc volumus auctoritate vobis præsentium sicut alias venerabili fratri nostro... episcopo Parisiensi et collegis ejus mandavimus injungentes, ut cum ecclesia ipsa

gravi dicatur premi onere debitorum, eidem cantori inhibeatis expresse, ne vel ipsam debitis onerare, vel bona ejus obligare, seu aliquatenus alienare præsumat, inhibitionem hujusmodi facientes publice nuntiari per loca, in quibus videritis expedire, mandatum nostrum taliter impleturi, quod super hoc scribere denuo non cogamur. Quod si non omnes, etc., duo vestrum. Datum Laterani, II kalendas martii, anno decimo.

CVIII

Ad Johannem S. Georgii Numburgensis, et de Buch Misnensis diœcesis abbates et decanum Misnensem.

2 martii 1226.

[Gersdorf, Cod. dipl. Saxoniæ, I, 93, n. 100.]

Eos constituit judices inter Wratizlaviensem episcopum et ducem Zlesiæ de decimis litigantes.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Sancti Georgii Numburgensis et de Buch, Misnensis diœcesis, abbatibus et decano Misnensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius, nobilis vir dux Zlesiæ sua nobis insinuatione monstravit, quod venerabilis frater noster Wratislaviensis episcopus, homines volentes in sui ducatus finibus nemora et alia loca inculta inhabitare ac deducere ad culturam, adeo gravat indebitis exactionibus nomine decimarum contra terræ consuetudinem, quam observant episcopi convicini, quod non solum ad incolenda et excolenda loca ipsa dubitant convenire, verum etiam hi, qui ex iis ad aliqua jam convenerant excolenda, eapropter difficultates, quas eis ingerit, deserentes ad alias se transferunt regiones in prædicti ducis non modicum detrimentum, cum per hoc non solum loca ipsa deserta remaneant, sed etiam ducatus sui termini occupantur et inter ipsum et vicinos nobiles, ad quorum terras ejus coloni se transferunt, graves interdum discordiæ oriantur. Denique cum prædecessores episcopi memorati quibusdam servis ejusdem ducis, qui smardi vulgariter appellantur, decimas omnino remiserint, quibusdam ex servis ipsius ejusdem conditionis cum certis possessionibus ab eisdem in decimarum recompensatione receptis, dictus episcopus nihilominus ab eis decimas contra justitiam exigit et extorquet, alias multipliciter existens sibi et suis difficilis et molestus. Quare nos ipsi episcopo, nostris damus litteris in mandatis, ut super præmissis et aliis sic studeat abstinere ab ipsius ducis indebito gravamine ac suorum, quod iidem de ipso justam non habeant materiam conquerendi. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si dictus episcopus mandatum nostrum neglexerit adimplere, vos audiatis, quæ dux ipse contra eum et quæ idem episcopus contra ducem duxerit proponenda, et diligenter intendatis ad sopiendas compositione amicabili et honesta hujusmodi quæstiones, et si per vestrum studium ipsa nequiverit compositio provenire, quæstiones ipsas curetis, si de partium voluntate processerit, per diffinitivam sententiam mediante justitia terminare. Quod si forte partes concordare nequiverint, ut in partibus illis super his sententia proferatur, causam ad nos remittatis sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo propter hoc per se vel per procuratores idoneos Apostolico se conspectui repræsentent, justam auctore Deo sententiam recepturi, non obstante eo, quod estis extra provinciam constituti, dummodo episcopum sæpedictum ultra duas diætas extra suam diœcesim non trahatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam, appellatione cessante, cogatis testimonium veritati perhibere. Quod si non omnes his exsequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur. Datum Laterani, VI nonas martii, pontificatus nostri anno decimo.

CIX

Ad rectorem et fratres domus S. Joannis Evangelistæ extra Blidam.

7 martii 1226.

[Dugdale, Monast. anglic., IV, 624, n. 7.]

Eos tuendos suscipit, specialiter autem libertates et immunitates eis a nobili viro W. de Cressi fundatore domus dictæ collatas confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis rectori et fratribus domus Sancti Joannis Evangelistæ extra Blidam,

salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus inclinati... et domum vestram cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum, præstante Domino, justis modis poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus ; specialiter autem libertates et immunitates a priore de Blida, conventus sui accedente consensu, et nobili viro W. de Cressi fundatore domus vestræ pia eidem domui liberalitate collatas, terras, possessiones, ac alia bona vestra, sicut ea omnia juste, canonice, et pacifice possidetis, ac in litteris inde confectis dicitur contineri, vobis et per vos dictæ domui auctoritate Apostolica confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, districte inhibentes, ne quis de hortis, et virgultis seu vestrorum animalium nutrimentis, decimas a vobis exigere vel extorquere præsumat. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, confirmationis, et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, nonas martii, pontificatus nostri anno decimo.

CX

Ad abbates Rigniaci, et Corensem et decanum Virziliacensem, Autissiodorensis et Eduensis diœcesis.

11 martii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 230. Mss. La Porte du Theil.]

Comitissam Nivernensem sub protectione beati Petri recipit, et ejus tutelam eis committit.

Honorius, etc., dilectis filiis... Rigniaci, et... Corensi abbatibus, et... Virzialicensi decano, Autissiodorensis et Eduensis diœcesis, salutem, etc.

Quamvis Apostolica Sedes, cui licet immeriti præsidemus, tanquam universorum mater fidelium omnibus aperiat viscera pietatis, non tamen omnes æquali affectu prosequitur, sed illos majori prærogativa diligit, et honorat, quos in devotione sua reperit promptiores. Nos igitur devotionem, quam ad Romanam Ecclesiam, et ad personam nostram nobilis mulier M., comitissa Nivernensis habere dignoscitur attendentes, præter commune debitum pastoralis officii, quo curam et sollicitudinem viduarum gerere cogimur specialem sibi gratiam exhibendo in his, quæ secundum Deum requirit a nobis devotioni suæ libenter annuimus, et favorem etiam benivolum impertimur. Qua propter ejusdem comitissæ postulationibus grato concurrentes assensu, personam ipsius cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, per litteras nostras districtius inhibentes, ne quis sine manifesta, et rationabili causa in personam suam excommunicationis, et in terram interdicti sententias promulgare præsumat, semper autem admonitio canonica præmittatur, nisi talis fuerit forsan excessus, qui ordinem judiciarium non requirat. Ad hæc adjicientes statuimus, ut si in aliquo præsenserit se gravari, libere sibi liceat Sedem Apostolicam appellare. Si quis vero post appellationem ad nos legitime interpositam in personam, vel interdicti sententias promulgaverit, ipsas decernimus non tenere : præterea de benignitate Apostolica eidem indulsimus, ut si terra ipsius extiterit supposita interdicto in una dumtaxat ecclesiarum villa in qua fuerit, cum sex de familia sua, tribus videlicet masculis, et totidem mulieribus, a proprio possit presbytero, qui auctoritate nostra, sed submissa voce celebret, excommunicatis et interdictis exclusis, clausis janui, non pulsatis campanis, audire divina, dum tamen comitissam eamdem interdicto præstare causam aliquam non contingat. Quocirca mandamus, quatenus præfatam comitissam contra protectionem, inhibitionem, constitutionem et concessionem hujusmodi non permittatis ab aliquo molestari, molestatores indebitos per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescentes. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, IV idus martii, anno decimo.

In eumdem modum scriptum est M. comitissæ.

CXI

Ad capitulum Strigoniensem.

13 martii 1226.

[Fejer, Cod. diplom., III, II, 80.]

Se Robertum, Vesprimiensem episcopum, metropolitanum Strigoniensem constituisse capitulo Strigoniensi affirmat, eidemque obedientiam exhiberi exigit.

Honorius, etc., capitulo Strigoniensi, etc. In gravamen ecclesiarum, quarum nobis est sollicitudo commissa, non decet aliquibus nos deferre, ut eorum arbitrio ecclesiarum ipsarum ordinatio relinquatur; si eis in talibus suæ semper permitteretur libertati voluntas, plerique contra proprium et illarum commodum agerent, vel non consuleretur ecclesiis, sed personis. Dudum sane Strigoniensis ecclesia, pastoris solatio destituta, primum duo videlicet venerabiles fratres nostri... Cenadiensis et... Nitriensis episcopi, fuerunt in ejus archiepiscopatum postulati; sed cum minus canonica utriusque postulatio fuerit, nos neutra ipsarum admissa, licet aliter potuerimus de juris vigore procedere, iterato eligendi vel postulandi canonice de gratia vobis concessimus potestatem; sed cum votis vestris in diversa divisis quidam postularunt eumdem Cenadiensem episcopum, et alii T. archidiaconum elegissent; quoniam utriusque partis processus inventus est minus legitimus, electionem cassavimus, et postulationem non duximus admittendam; ac vobis denuo gratiam facientes, universitati vestræ per litteras nostras injunximus, ut quatuor vestrum ad nostram mitteretis præsentiam, quorum consilio prædictæ possemus ecclesiæ de archiepiscopo providere. Nuper autem dilectis filiis... thesaurario, Nicolao... et Joanne canonicis Strigoniensibus coram nobis comparentibus vice vestra, nos, intellecta voluntate ipsorum, cum eadem ecclesia diu viduata extiterit, unde non modicam sustimuit in spiritualibus et temporalibus læsionem, nosque habere oportuerit respectum ad Deum, animarum salutem, profectum ecclesiæ memoratæ, ac necessitatibus ejus consulere, cujus jam parcendum erat laboribus, expensis, quibus est hactenus non modicum fatigata, venerabilem fratrem nostrum R. Vesprimiensem episcopum, virum dilectum a Deo et hominibus, visa ejus conversatione præclara, de quo certi sumus, quod carissimi in Christo filii nostri A. regis Hungariæ et regni sui exaltationem diligit, et augmentum; cum nullum alium ad prædicta invenerimus tam idoneum, de fratrum nostrorum consilio ad eamdem ecclesiam assumendum ex officio nostro providimus in pastorem; et absolventes eum a vinculo, quo Vesprimiensi ecclesiæ tenebatur, ad Strigoniensem metropolim ipsum transferimus, ac sibi tribuimus licentiam transeundi. Quia vero, si patrem quis tenetur honorare carnalem, spiritualis debet ab ipso eo amplius honorari, quo pretiosior est carne spiritus et corporibus sunt animæ digniores : universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi tanquam patri et pastori animarum vestrarum, plene ac humiliter intendatis, et exhibeatis eidem obedientiam et reverentiam debitam ac devotam, ejus salubria monita et mandata suscipiendo devote, et inviolabiliter observando; alioquin sententiam, quam ipse rationabiliter tulerit in rebelles... servari. Datum Laterani, III idus martii, anno decimo.

CXII

Ad Andream regem Hungarorum.

13 martii 1226.

[Fejer, Cod. diplom., III, II, 82.]

Id ipsum etiam Andreæ, regi Hungariæ, notificat, ipsumque favoribus hujus commendat.

Honorius, etc., regi Hungarorum illustri, etc.

Dudum Strigonensis Ecclesia, pastoris solatio destituta, *ut supra usque* præclara, quem tamquam experti novimus, exaltationis tuæ avidum, et regii zelatorem honoris; cum ipse olim sic efficaciter, quo nullus alius efficacius, pro sedanda cum honore tuo discordia inter te, et natum tuum habita laboravit; ad eamdem ecclesiam, cum nullum alium invenerimus tam idoneum, de fratrum nostrorum consilio, assumendum ex officio nostro providimus in pastorem, et absolventes eum vinculo, quo Wesprimiensi ecclesiæ tenebatur, ad Strigoniensem metropolim ipsum transferimus, ac sibi tribuimus licentiam transeundi. Quocirca serenitatem regiam roga-

mus, monemus, et hortamur attente, quatenus diligenter attendens, quam utiliter prospexerimus eidem Strigoniensi ecclesiæ ac tibi et regno tuo in persona episcopi memorati, in facto hujusmodi, acceptum et gratum illud habendo, voluntati nostræ prompto concurras affectu, sicque ipsum episcopum cum concessa sibi a nobis Strigoniensi ecclesia propensius habeas commendatum; quod et idem tui favoris suffultus suffragio prodesse ipsi ecclesiæ, ac in ea, ut speratur, fructificare valeat, et tu exinde a Deo meritum consequaris. Datum Laterani, idus martii, anno decimo.

CXIII

Ad Robertum episcopum Wesprimiensem.

13 martii 1226.

[Fejer, Cod. dipl. Hung., III, II, 83.]

Hoc ipsum etiam Roberto notitiæ dat.

Honorius, etc., episcopo Wesprimiensi. In gravamen, *ut supra usque* fatigata, te ad ipsam, quam credimus incrementum in spiritualibus et temporalibus sub tuo regimine suscepturam, de fratrum nostrorum consilio, assumendum ex officio nostro providimus in pastorem; atque absolutum a vinculo, etc., *usque* transeundi. Quia vero translationi hujusmodi te decet humiliter consentire, ne vocationi divinæ contraire, si secus ageres, videaris, fraternitati tuæ in virtute obedientiæ præcipiendo mandamus, quatenus in Dei nomine ipsius ecclesiæ curam suscipias, et ad eam transeas, sine mora, ibique te talem exhibeas, ut cum honoris augmento crevisse in virtutibus comproberis. Datum ut supra.

CXIV

Ad archiepiscopos et episcopos in regno Franciæ.

14 martii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 243. Mss. La Porte du Theil.]

Inhibet ne monachos Sancti Germani de Pratis excommunicare præsumant.

Honorius, etc., venerabilibus fratribus archiepiscopis, et episcopis in regno Franciæ constitutis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Quanto amplius esse debetis justitiæ zelatores, tanto magis vos dedecet facere fraudem legi, et præsertim in Apostolicæ Sedis injuriam, et contemptum. Sane dilecti filii... abbas, et conventus Sancti Germani de Pratis Parisiensis gravem de vobis querimoniam obtulerunt, quod quidam vestrum, et eorum officiales cum in eos, et sui monasterii monachos non possint excommunicationis, aut interdicti proferre sententias, eo quod super hoc Apostolicæ Sedis privilegiis sunt muniti in eos, qui molunt in molendinis, aut coquunt in furnis eorum, et qui vendendo seu emendo, aut alias ei communicant, sententias proferunt memoratas, et sic Apostolicorum privilegiorum non vim, et potestatem, sed sola verba servantes, dicti monasterii monachos quodam modo excommunicant, dum eis alios communicare non sinunt. Ex quo illud etiam evenit inconveniens, ut ipsi monachi quantum ad hoc judicentur judicio Judæorum, et qui eis communicant in prædictis majorem pœnam incurrant, quam etiam excommunicatis communicando fuerant incursuri. Nolentes igitur hoc crebris ad nos clamoribns jam perlata ulterius sub dissimulatione transire, vobis universis, et singulis districtissime inhibemus, ne hujusmodi proferre sententias de cætero præsumatis, sed si forsitan inter vos, et ejusdem monasterii monachos aliquam contigerit emergere quæstionem, ad Apostolicæ Sedis indicium, si aliter sopiri nequiverit, perferatur, quæ vobis justitiæ plenitudinem exhibebit, pro certo scientes, quod si tales sententias de cætero protuleritis, nos, cum id nobis constiterit, eas tanquam contra inhibitionem Sedis Apostolicæ promulgatas decernemus irritas et inanes, et promulgatores earum severitate canonica corrigemus. Datum Laterani, II idus martii, anno decimo.

CXV

Ad abbatem et conventum S. Germani de Pratis Parisiensis.

14 martii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 244. Mss. La Porte du Theil.]

Inhibet in ipsorum favorem ne archiepiscopi aliive prælati procurationes ab ipsorum domibus, quæ visitatione non indigent, extorquere præsumant.

Honorius, etc., dilectis filiis.... abbati et

conventui Sancti Germani de Pratis Parisiensis, salutem, etc.

Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod quidam archiepiscopi et episcopi, et alii ecclesiarum prælati, quibus incumbit prioratus vestros ratione parochiæ visitare, procurationibus quas in eis recipiunt non contenti, grangias, et alias domos vestras in quibus non sunt parochiales ecclesiæ visitare contendunt, ut sic procurationes extorqueant ab eisdem. Cum ergo visitatione non egeant hujusmodi grangiæ sive domus, auctoritate præsentium districte inhibemus, ne quis ab illis procurationes exigere, vel extorquere præsumat. Nulli ergo, etc., hanc paginam nostræ inhibitionis infringere. Si quis autem, etc. Datum Laterani, II idus martii, anno decimo.

CXVI

Ad abbatem S. Martini de Gemellis, archidiaconum majoris ecclesiæ, et Michaelem, canonicum S. Nicolai Ambianensis.

14 martii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 267. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut præbendas quasdam quas abbates Sancti Vedasti laicis, in præjudicium monachorum concesserant, ad monasterium illud revocent.

Honorius, etc., dilectis filiis... abbati Sancti Martini de Gemellis... archidiacono majoris ecclesiæ, et Michaeli, canonico Sancti Nicolai Ambianensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ex insinuatione.... abbatis, et conventus monasterii Sancti Vedasti Atrebatensis accepimus, quod quidam abbates, qui eidem monasterio pro tempore præfuerunt, quibusdam laicis non regularibus, nec oblatis præbendas concesserunt in ipso monasterio monachales, ex quo prædictum monasterium enormiter est gravatum, cum dicti laici cum uxoribus, et filiis in domibus propriis præbendas consumant easdem, ex quibus possent plures monachi sustentari. Unde petebant ut eas revocari ad monasterium mandaremus. Quia vero regularium domorum dispendiis debemus occurrere, sicut et utilitatibus providere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si vobis constiterit de præmissis, præbendas easdem ad dictum monasterium, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, revocetis, præsertim si noveritis ex hoc monasterium graviter esse læsum. Contradictores, etc. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, II idus martii, anno decimo.

CXVII

Ad abbatem et conventum S. Petri Gandensis.

16 martii 1226.

[Lockeren, Chart. et Doc. de l'abb. de St.-Pierre. 234, 486.]

Eis ecclesias de Estgrenewiz et de Lievesham confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui S. Petri Gandensis, salutem etc.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus inclinati, de Estgrenewiz et de Lievesham ecclesias, a bonæ memoriæ episcopo Roffensi, capituli sui accedente consensu, monasterio vestro pia liberalitate collatas, sicut eas juste, canonice ac pacifice possidetis, et in litteris inde confectis plenius contineri dicitur, vobis et per vos, eidem monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, XVII kal. aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXVIII

Ad fratres Prædicatorum et fratres Minores in Marochinato.

17 martii 1226.

[Bullarium Romanum, III, 1, n. 224.]

Ordinis Prædicatorum, et Sancti Francisci fratribus apud infideles degentibus, ut habitum mutare, barbam et comam nutrire, ac pecunias tractare valeant, indulgetur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei,

dilectis filiis fratribus Prædicatoribus, fratribusque Minoribus in regno Marochitano de mandato Sedis Apostolicæ commorantibus, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod cum ad mandatum Sedis Apostolicæ voluntarie vos discrimini obtuleritis ob multorum salutem, provido usi consilio interdum mutatis habitum, barbam nutritis et comam, non tam ad declinandum ad tempus gentis barbaræ feritatem, quæ in Christianis crudelius debacchatur, quam etiam ut prodesse pluribus, et liberius visitare christianos in carceribus, et locis aliis valeatis ad injungendum eis pœnitentiam, dandum salutis monita, exhibendum ecclesiastica sacramenta. Cumque in terra illa gratis non possitis victualia invenire, pro eo, quod non panis, sed pecunia consuevit ibidem pauperibus in subsidium erogari, urgens necessitas vos compellit caritative recipere, sed parce denarios expendere, et tantummodo propter cibum, et vestes ; unde cum hæc sint contra vestri ordinis instituta, licet videatur vos ab his excusare inevitabilis necessitas, ac grandis, et evidens utilitas aliorum, quia tamen cum Job veremini omnia vestra opera districti examen judicis recolentes, humiliter postulastis vestræ super his per Sedem Apostolicam subveniri conscientiæ, atque famæ. Cum igitur ex causa David coram Abimelech legatur habitum commutasse, ac Dominum se junxisse in specie peregrini discipulis in Emmaus in fractione panis eis postmodum revelatum, qui etiam tam dictos pueros super eo, quod in necessitate comederant panes sanctos, quos eos contingere non licebat, quam Apostolos excusavit, dum ipsos Pharisæi arguerent, quod esurientes alienas non lotis fricantes spicas manibus comedebant. Nos laudabile opus vestrum, piumque propositum attendentes vestris supplicationibus inclinati, super prædictis vobiscum in illis regionibus, quamdiu præscripta vos arctat necessitas, et invitat utilitas, misericorditer dispensamus, dummodo tamen fraus non interveniat, sive dolus, vel sinceritatem vestram cupiditas non seducat.

Datum Laterani, XVI kalendas aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXIX

Ad universos archiepiscopos, episcopos et alios prælatos Ecclesiæ, per Angliam constitutos.

18 martii 1226.

[Bullar. Roman., III, 1, 244.]

In sanctorum confessorum Pontificum numerum refertur B. Wilhelmus, Eboracensis in Anglia archiepiscopus.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, universis archiepiscopis, et episcopis, et aliis ecclesiæ prælatis, et clericis, ac laicis per Angliam constitutis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Qui statuit terminos gentium secundum numerum angelorum, ut ruinam prævaricatorum, spiritum rectorum hominum suppletione restauraret, volens diversitatem gentium in confessione sui nominis adunare, coæternum scilicet et consubstantialem filium in uterum immaculatæ Virginis cœlitus irroravit : qui siquidem ex ea humana carne dignanter assumpta, fons Dei, et hominum mediator Ecclesiam de omnibus gentibus aggregans, et qui de latere suo formans eam in sanguine suo redemit, et lavit, ipsamque, ut sororem diligens, et ut sponsam, eamdem sibi junxit invincibili caritate : quæ utique nova semper prole fœcunda, donec impleatur numerus electorum, partim in terra contra hostes multiplices militans, partim in cœlo cum Christo triumphans, hic gratia Redemptoris adjuta meretur. Unde ibi feliciter coronatur, hic contemplatur per speculum in enigmate, quidquid facie ad faciem ibi cernit ; et quia tanto ibi flagrant ardentius caritate, qui divinæ fruuntur dulcedine visionis, quanto eum, qui caritas est, vicinius intuentur, etiam hi certantes non solum suis orationibus adjuvant apud Deum verum, et miraculorum signis obtinent confortari, quibus ipsi magnifice coruscantes, divinæ gloriæ participes ineffabiliter se ostendunt, et dum de re ad spem, et de spe ad rem caritate nullatenus decedentes, sed potius argumentata, exhibent se feliciter pervenisse, datur promissi præmii certantibus certitudo, et sic finalem in bono perseverentiam efficaciter suadent. Quis enim videns electos Ecclesiæ post finem hujus vitæ felicem, novis coruscare miraculis, capiti ejus, Christo videlicet, non cupiat inseparabiliter adhærere, ut

unus spiritus sit cum eo? Aut quomodo ei obsequium denegabit, qui sibi obsequentibus dans virtutes, tanta præmia elargitur, ut hæredes quidem Domini, cohæredes autem Christi effecti gloriæ regni cœlestis, insignia quæque feliciter obtinentes, miraculose revelentur in terris, et quidquid petierint, flat eis? Confundantur ergo Judæi, confundantur hæretici, erubescant pagani, et peccatores ad pœnitentiam convertantur; dum fidem in Christo credentium tanta remunerari donorum conspiciunt largitione.

Sane venerabilis frater noster archiepiscopus, et dilecti filii decanus, et capitulum Eboracense apud nos per litteras, et per magistros G. pœnitentiarium, et Heliam Bernardi Eboracensem, et Laurentium Aquilegensem, canonicos opportune, importune pluries insistere, ut sanctæ memoriæ Wilhelmum, quondam archiepiscopum, sicut ex multorum fide dignorum testimoniis apparebat, tanta fulsit gratia meritorum, quod multa per eum Dominus dignatus est gloriosa miracula operari, et post decessum ipsius corpus ejus multo pluribus dedit mirabilibus coruscare, catalogo sanctorum adscriberemus in Ecclesia militanti, cum non esset dubium, ipsum in triumphanti a Domino multipliciter honorari. Verum licet fidem testimoniis adhibentes, et famæ jugiter de ipso crescenti credulitatem minime denegantes, libenter vellemus annuere precibus supplicantium ; quia tamen in tam sancto, et divino negotio non erat, nisi cum maturitate plurima procedendum, pluries per viros electos tam super vita quam super miraculis sancti prædicti inquisitionem fieri fecimus diligentem ; cum etsi ad sanctitatis existentiam sufficiat perfectio caritatis, ad ostensionem tamen ipsius miraculorum exhibitio exigatur, eo quod, et nonnulli justitiam suam faciunt, coram hominibus, ut videantur ab eis, et nonnunquam diabolus se in lucis angelum transfigurans illudit hominibus fraudulenter. Unde cum inquisitores prædicti receptis super his quampluribus testibus fide dignis, et examinatis, sicut oportuit, diligenter, nobis ipsius sancti sanctissimæ vitæ ordinem, et multa, et magna miracula, quibus post decessum ejus, ipsum Dominus magnifice illustravit, plene ac plane fideliter retulissent, nos provide attendentes, quod non erat tanta lucerna ponenda sub modio, sed super candelabrum statuenda, cum præter alia miracula, quæ longum esset per singula enarrare, sepulchrum ejus olei ubertate pinguescat, quo ægri quam plures inuncti a suis infirmitatibus sunt sanati, et quod non est prætereundum silentio, tres mortuos mirifice suscitarit, et quinque cæcos illuminans, uni ex eis, qui in duello devictus et undique damnificatus, cum ad sepulchrum ipsius sancti clamaret instanter, et peteret confidenter, ut ei oculos restitueret, quibus injuste ipsum sciebat orbatum, alios oculos novos reddiderit mirabili novitate, ipsum de communi fratrum nostrorum, et aliorum prælatorum, qui præsentes erant, consilio, adscripsimus, vel potius adscriptum denunciavimus sanctorum catalogo confessorum, statuentes, ut in anniversario ejus annuatim festum solemniter celebretur.

Igitur, ut tantæ gratiæ gratos, sicut convenit, vos reddatis, universitatem vestram monemus et hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ejusdem sancti festum, et memoriam veneratione debita recolentes ipsius apud Deum virtutum suffragia, pro vobis, et aliis Christi fidelibus fiducialiter imploretis. Nos enim de gratia divina, et prædicti sancti meritis confidentes, omnibus ad ecclesiam Eboracensem in festo ejus devote convenientibus, quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. Datum Laterani, XV kalendas aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXX

Ad decanum et capitulum ecclesiæ beatæ Mariæ Tornacensis.

22 martii 1226.

[Miræus, Opera dipl., IV, 24.]

Licentiam confirmat a Stephano quondam episcopo Tornacensi datam, ut fructus cujusdam præbendæ in communes ejusdem ecclesiæ expensas convertere possint.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et capitulo ecclesiæ beatæ Mariæ Tornacensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effec-

tum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, institutionem, quam super fructibus præbendæ, quæ fuit olim Yvonis de Vinea concanonici vestri, cujus etiam donatio ad vos nullo medio pertinebat, de voluntate et consilio bonæ memoriæ Stephani episcopi vestri, in ecclesia vestra fecistis; videlicet ut fructus illi ad agenda communia negotia perpetuo debeant applicari, sicut ipsa institutio rationabiliter facta, et hactenus observata, et in authentico exinde confecto plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, XI kal. aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXI

Ad abbates S. Pauli Præmonstratensis ordinis, S. Vitonis et S. Agerici Virdunenses.

23 martii 1226.

[Fonds Moreau, Mss. latins, t. CXXXVII, Bibl. Nation.]

Eis mandat ut de redditibus, quibusdam canonicis ecclesiæ Virdunensis assignandis, statuant.

Honorius, etc., dilectis filiis Sancti Pauli Præmonstratensis ordinis, Sancti Vitonis et Sancti Agerici abbatibus Virdunensibus, salutem et Apostolicam benedictionem.

Significantibus dilectis filiis capitulo Virdunensi, nos noveritis accepisse quod bonæ memoriæ L. Virdunensis episcopus, necessitatem ecclesiæ Virdunensis attendens, et cupiens in eadem ecclesia cultum ampliari divinum, cum eidem canonici redditus habentes nimis tenues in ipsa minus studiosi servirent, proventus thesaurariæ vacantis, quæ tunc erat in ecclesia memorata, cujus donatio pertinebat ad illum, de ipsorum assensu, eorumdem refectorii usibus, deputavit, in eos qui proventus eosdem in usus convertere alios temere attentarent excommunicationis sententiam proferendo; cujus statutum a bonæ memoriæ Lucio III papa prædecessore nostro postmodum extitit confirmatum. Cum autem ex hoc rarus vel nullus fructus hactenus provenerit ecclesiæ supradictæ, pro eo videlicet quod proventus ipsi per multos non canonicos brevi tempore inutiliter consumuntur, quibus consumptis, multi ex canonicis residentiam ibidem facere, et horis interesse canonicis parum curant, propter quod debito servitio defraudatur ecclesia memorata, nobis humiliter supplicarunt, ut super his utilitati ejusdem ecclesiæ misericorditer providentes, eis concedere dignaremur, ut proventus ipsos possent in quotidianas distributiones convertere, quos illi dumtaxat perciperent qui matutinis et horis canonicis interessent. Nos igitur de discretione vestra plenam fiduciam obtinentes, dictum negotium vobis duximus committendum, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandantes quatenus ad ecclesiam memoratam personaliter accedentes, et habentes præ oculis solum Deum, statuatis super his, inquisita super præmissis diligentius veritate, quod ad honorem Dei, utilitatem ecclesiæ, et cultum ampliandum divinum, videritis pertinere, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Quod si non omnes his exsequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani, X kalendas aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXII

Ad abbatissam et conventum Novi Monasterii.

26 martii 1226.

[Mittelrheinisches Ub., III, 228, n. 282.]

Ecclesias Sancti Aniani et Novi Monasterii eis confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus abbatissæ et conventui Novi Monasterii, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur, etc. Specialiter autem S. Aniani et Novi Monasterii ecclesias, vobis a bonæ memoriæ C. Metensi episcopo de capituli sui assensu pia liberalitate collatas, sicut eas juste, canonice et pacifice possidetis et in confectis super hoc ipsius episcopi litteris dicitur contineri, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti

patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, etc. Datum Laterani, VII kal. aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXIII

Ad abbatem et conventum monasterii S. Blasii de Nigra Sylva.

27 martii 1226.

[Wirtembergisches Ub., III, 192, n. 710.]

Compositionem inter abbatem conventumque monasterii S. Blasii de Nigra Sylva et Henricum plebanum de Nalling super decimis mediante Diethelmo Constantiensi episcopo factam confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati et conventui monasterii S. Blasii de Nigra Sylva, salutem, etc.

Ea quæ judicio vel concordia terminantur, Apostolico convenit præsidio communiri, ne in iteratæ relabantur scrupulum quæstionis. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus inclinati, compositionem, quæ inter vos et dilectum filium Henricum plebanum de Nalling super decimis, mediante bonæ memoriæ Diethelmo Constantiensi episcopo, loci diœcesano, amicabiliter intervenit, sicut sine pravitate provide facta est, et ab utraque parte sponte recepta, et hactenus pacifice observata, necnon in litteris ejusdem episcopi confectis exinde dicitur plenius contineri, auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, VI kal. aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXIV

Ad præpositum et conventum monasterii Reichersperg, ordinis S. Augustini.

2 aprilis 1226.

[Monum. Boica, IV, 431.]

Eos tuendos suscipit, specialiter autem advocatiam ecclesiæ eorum et libertates ac immunitates ab Eberhardo, Salzburgensi archiepiscopo, eis concessas confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito et conventui monasterii in Reichesperg, ordinis Sancti Augustini, salutem et Apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, et locum in quo estis divino obsequio mancipati, cum omnibus, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis præstante Domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostram protectionem suscipimus. Specialiter autem advocatiam ecclesiæ vestræ, necnon libertates et immunitates a venerabili fratre nostro Eberhardo, Salzburgensi archiepiscopo, capituli sui accedente consensu, vobis et eidem ecclesiæ vestræ concessas, sicut eas juste, canonice ac pacifice possidetis, et in litteris archiepiscopi et capituli præmissorum exinde confectis dicitur plenius contineri, vobis et per vos eidem ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus. Nulli ergo, etc. Datum Laterani, III non. aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXV

Ad abbatem et conventum monasterii S. Petri Gandensis.

5 aprilis 1226.

[Lockeren, Chart. et Docum. de l'abbaye de St.-Pierre, 254, n. 487.]

Eis concedit ut ecclesias de Ysendika et de Gandavo, quum vacaverint, in ejusdem cœnobii utilitatem convertere possint.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii S. Petri Gandensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Utilitati monasterii vestri, quod gravi premitur, ut asseritis, onere debitorum, paterna volentes sollicitudine providere, vestris inclinati precibus, præsentium vobis auctoritate concedimus, quatenus de Ysendika et de Gandavo ecclesias, quas dicitis ad vestram donationem de jure spectare, nec conventuales existere, liceat vobis cum evaserint in ejusdem monasterii utilitatem convertere, ac eas libere retinere, assignata

vicariis de ipsarum proventibus congrua portione. Nolumus tamen quod per hoc juri alicujus præjudicium generetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, nonas aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXVI

Ad episcopum, præpositum et R. canonicum Faventinum.

9 aprilis 1226.

[Mittarelli, Annal. Camaldul., IV, app. 446.]

Eis mandat ut sententiam excommunicationis, quam contra consules et commune castri de Vergareto non monitos vel citatos promulgaverant, infra octo dies relaxent.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... episcopo et dilectis filiis... præposito... et R. canonico Faventinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Consules et commune castri de Vergareto nobis conquerendo monstrarunt, quod cum... archipresbyter plebis de Balneo, Bobiensis diœcesis, ad vos contra abbatem... de Vergareto, et... de Trapola, ac... de Fajola priores, et quosdam alios Bobiensis diœcesis super jure patronatus plebis ejusdem decimis et rebus aliis litteras Apostolicas impetrasset, vos per occasionem illius clausulæ quidam alii in eos non monitos vel citatos, nec se contumaciter adversantes sine causa rationabili contra generalis statuta Concilii excommunuationis sententiam promulgastis; idcirco discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si est ita, infra octo dies post susceptionem præsentium sententiam ipsam sine difficultate qualibet relaxetis... ipsam juxta priorum litterarum continentiam ratione prævia processuri; alioquin venerabili fratri nostro... episcopo et dilectis filiis... abbati Sancti Mercurialis et... archidiacono Forolivensi nostris damus litteris in mandatis, ut ipsi exinde recepta sufficienter ab eis super his, pro quibus excommunicati habentur, juxta formam Ecclesiæ cautione sententiam relaxent eamdem, et injuncto eis, quod de jure fuerit injungendnm, in causa eadem juxta litterarum earumdem tenorem... ratione procedant, et faciant, quod decreverint, auctoritate nostra firmiter observari. Quod... his exsequendis... interesse, tu frater episcope cum eorum altero eam nihilominus exsequaris. Datum Laterani, V idus aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXVII

Ad abbatem et conventum S. Augustini Cantuariæ, ordinis Sancti Benedicti.

9 aprilis 1226.

[Dugdale, Monast. Anglic., I, 131, n. 10.]

Indulget ut liceat eis in propriis parochiis capellas construere ac in eis habere proprios capellanos.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Sancti Augustini Cantuariæ, ordinis Sancti Benedicti, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ut gratia Sedis Apostolicæ, cui nullo medio monasterium vestrum subest, erga vos appareat fructuosa supplicationibus vestris favorabiliter annuentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut liceat vobis in parochiis propriis capellas construere, ac in eis habere proprios capellanos sine juris præjudicio alieni. Nulli ergo homini liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, V idus aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

CXXVIII

Ad conventum S. Michaelis Virdunensis.

14 aprilis 1226.

[Regest., lib. X, epist. 267. Mss. La Porte du Theil.]

Statuta quædam, ab ipsorum abbate super infirmos provide facta, auctoritate Apostolica confirmat.

Honorius, etc., dilectis filiis conventui Sancti Michaelis Virdunensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur, etc., *usque* effectum.

Ex vestra sane insinuatione didicimus, quod cum non consueverit in vestro monasterio minutis et infirmis, nisi tanquam sanis monachis ministrari, dilectus filius... abbas vester, vobis petentibus et consentientibus, infirmaria constituta ibidem deputavit ei quosdam redditus minutis, et infirmis per manus infirmarii ministrandos. Nos autem vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, quod super hoc ab eodem abbate pie, provide ac canonice factum est sicut in ipsius litteris dicitur contineri, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo hanc paginam nostræ confirmationis infringere, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, XVIII kalendas maii, anno decimo.

CXXIX

Ad episcopum Lingonensem.

17 aprilis 1226.

[Regest., lib. X, epist. 345. Mss. La Porte du Theil.]

Ut L. de Monte Barlo, qui eum acolitatus ordinem in puerilibus annis suscepisset, uxorem postea duxerat, ad ferendam coronam et tonsuram a rectore ipsius ecclesiæ cogi non sinat.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Lingonensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Veniens ad nos L. de Monte Barlo nobis exposuit, quod licet ipse quondam in annis constitutus puerilibus acolitatus ordinem suscepisset, tandem malens nubere quam aduri, matrimonium cum quadam muliere contraxit, ex qua filios, et filias procreavit. Verum O. presbyter, rector ecclesiæ de Monte Barlo, cujus idem L. parochianus existit ea occasione, quod minores ordines in minori suscepit ætate ad deferendum coronam, et tonsuram compellit eumdem, quas in patria sua non deferunt in talibus ordinibus constituti. Cum ex hoc inter ipsum, et... uxorem suam possit scandalum generari, et virum oporteat quo modo conjugi ejus placeat cogitare, ac necesse sit ipsum sæcularibus negotiis immisceri, unde tonsura, vel corona ipsius se sæcularibus implicans redundare profecto in ministerii nostri vituperium videretur, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eum super hoc molestari ab eodem presbytero non permittas. Datum Laterani, XV kal. maii, anno decimo.

CXXX

Ad Henricum, Anglorum regem.

27 aprilis 1226.

[Bouquet, Recueil des Histor., XIX, p. 772. Regest., lib. IX, ep. 5.]

Suscepta contra Raimundum Tolosanum et Albigenses hæreticos a rege Ludovico expeditione, Henricum Angliæ regem deterret Honorius ab inita cum eodem Raimundo societate ac fœdere.

Honorius episcopus..., carissimo in Christo filio illustri regi Angliæ, salutem, etc.

Cum sit semper consultius ante tempus occurrere, quam remedium post causam quærere vulneratam, si nobis hoc in tuo facto diligentius attendentibus, efficacius intendissent nuncii tui, et nostris acquievissent consiliis super treugarum fœdere ineundo a te his temporibus cum rege Francorum et olim cum claræ memoriæ patre suo, in difficultatem quæ tibi nunc imminet minime devenisses. Denique diu exspectantes exspectavimus, legatis et nunciis ad eliminandam hæresim de terra Albigensium destinatis, ut nobilis vir R. (1) filius quondam comitis Tolosani, si vir erat, sicut promittebat, catholicus, terram prædictam, quæ spinas et tribulos tamquam reproba germinabat, mundaret ab hæretica pravitate, cum non solum vicinas partes infecerit, verum etiam iniquitatis suæ virus effuderit ad remotas : sed in aliquo non profecimus, licet non parvo tempore fuerit laboratum. Quare, cum statutum fuerit in generali Concilio ut, si dominus temporalis, requisitus et monitus ab Ecclesia, terram suam ab hæresi purgare neglexerit, per metropolitanum et comprovinciales episcopos excommunicationis vinculo innodetur, et si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc per summum Pontificem ejus vassalli a fidelitate absolvantur ipsius, et terra exponatur catholicis occupanda, qui eam, exterminatis hæreticis, absque ulla contradictione possideant, et in fidei puritate conservent, nos coacti ex juris necessitate fuimus ut, Babylone quam curavimus non curata, denuo propter hoc assumpto labore, dilectum filium nostrum

(1) Raimundus VII.

R. (1) Sancti Angeli diaconum card. de nostro latere mitteremus, cum ad Romanam Ecclesiam pertineat hoc negotium, pro eo quod magistra est ipsa fidei, cujus excidium, tamquam omni rerum dispendio gravius et periculosius, non est aliquatenus sustinendum. Unde factum est, quod idem rex (2), zelo, sidut credimus, devotionis accensus, cum omnibus fere prælatis et baronibus regni sui, signum crucis assumpsit ad hæreticos de illis partibus profligandos (3). Quia vero utilitati tuæ libenter prospicimus et tuis cupimus dispendiis obviare, serenitatem tuam monemus sollicite ac hortamur attente, quatenus, nostro acquiescens consilio, et fiducialiter credens nobis, qui te inter alios principes abundantiori affectione diligimus, nullo modo assistas R. (4) prædicto, quia, cum ille cum fautoribus suis excommunicatus existat, præter id quod poneres in puritate fidei tuæ maculam, excommunicationis sententia contingeret te involvi (5). Per te ipsum etiam supersedeas litteris Apostolicis super facto baronum obtentis, quod ad fidelitatem tuam redeant, ut tenentur; nec per te vel fratrem tuum aut alios guerram moveas dicto regi, quamdiu institerit negotio fidei et servitio Jesu Christi, ne, te (quod absit!) impediènte negotium hujusmodi, rex ipse cum prælatis et baronibus Franciæ secum accinctis ad hæreticorum exterminium ad aliud se convertat; et nos, dum super hoc excusari non posses, et notam exinde indevotionis incurreres, paternum tibi favorem, qui alias devotioni tuæ tempore opportuno non deerit, impendere nequeamus.

Cæterum nos, qui non solum parati sumus tuam conservare justitiam, sed gratiam tibi, quantum cum Deo possumus, exhibere, sic duximus providendum ut, quicquid contingat de hæreticis et terra ipsorum fieri, salvum sit jus tuum et aliorum catholicorum, secundum statuta Concilii supradicti. Datum Laterani, V kalendas maii, anno pontificatus nostri decimo.

(1) Romanum. (2) Ludovicus.

(3) Tertia die post Conversionem S. Pauli (28 januarii) Ludovicus rex Franciæ et legatus generale Concilium Parisiis celebravit, inquit Turonensis chronographus, tomo nostro XVIII, page 311. Deinde subjicitur : « Rex habito diligenti consilio, sequenti feria sexta, cum omnibus fere episcopis et baronibus regni sui signo crucis Dominicæ insignitur, etc. (Bouquet.)

(4) Raimundo.

(5) Haud multo post, Henricus, minime deterritus Honorii litteris, mense augusto, societatem et fœdus contraxit cum Raymundo Tolosano, caute tamen neque palam, prout legimus apud Th. Rymer, t. I, part. I, p. 96, in hunc modum :

« Rex consanguineo suo R., duci Narbonensi, comiti Tolosæ et marchioni Provinciæ, salutem et sinceræ dilectionis plenitudinem. In quantum pro vobis laboraverint nuncii nostri in curia Romana, per nuncios vestros qui interfuerint, et in quantum etiam nuncii nostri ultimo missi ad legatum Franciæ pro commoditate vestra laboraverint, per nuncios vestros ibidem præsentes satis poterit vobis esse manifestum. Cum autem satis vobis constet et constare debeat qua diligentia et quibus viribus Francigenæ præsumpserint antecessores nostros et vestros infestare et deprimere, immo et nos et vosmetipsos, istud semper ante oculos reducentes, vobis præcaveatis ne unquam vos contingat eorum circumveniri deceptionibus et astutiis, ne ad nos et vos separandos, quos fortissimo dilectionis vinculo convinctos tenere debet debitum sanguinis, unquam prævaleant fraudulenter.

« Hoc autem ut confirmet et corroboret nexus fortior, mandavimus dilectis et fidelibus nostris Ricardo comiti Pictaviæ fratri nostro, Willelmo comiti Sarum, et Philippo de Albiniaco, ut hi simul, vel dictus Philippus de Albiniaco, si reliquos duos spatiosa loci disjunctio vel periculum impedierit, ad vos accedentes, una cum præsentibus nunciis, dilectis et fidelibus nostris, Alexandra de Bassingburn et magistro Willelmo de Tornour, scriptum confœderationis et obligationis nostræ, quod penes se pridem habuerunt, vobis non differant liberare, recipientes a vobis simile scriptum obligationis. Quæ autem duo scripta in loco religiosorum tuto et securo, quasi sub communi custodiat nostra et vestra reponantur opportuno, si placet, tempore exponenda et mutuo reddenda; quoniam, si hoc tempore, ut credimus, publicarentur, posset vobis inde forsan dispendium, nullo nobis emergente commodo, suboriri. Vel si ad hoc aspiraveritis quod scriptum nostrum statim vobis tradatur, satisfiat voluntati vestræ et remaneat nobis scriptum vestrum, et nostrum vobis remaneat per manus prædictorum fidelium nostrorum.

« Consulimus quidem bona fide dilectioni vestræ quod tota affectione totisque viribus ad obtinendam ecclesiasticæ pacis gratiam efficacissime laboretis, et nos per Dei gratiam, in quantum poterimus, in vestrum assurgemus et auxilium et honorem. Quod autem solemniores ad vos nuncios ad hæc complenda non misimus ad præsens, soli viarum periculo decernatis imputandum. Teste meipso, apud Westmonasterium, 14 die augusti. »

De negotio eodem et in eumdem fere modum scriptum est Ricardo comiti Pictaviæ, Angliæ regis fratri, et aliis ibidem ut supra. (Bouquet.)

CXXXI

Ad abbatem et priorem S. Juliani et subdecanum S. Martini Turonensis.

2 maii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 261. Mss. La Porte du Theil.]

Dat eis provinciam archiepiscopum Turonensem episcopumque Cenomanensem ad se coram Apostolica Sede, infra duorum terminum annorum sistendum cogendi, nisi causa, quæ inter ipsos vertebatur, accommodata fuisset.

Honorius, etc., dilectis filiis... abbati, et... priori S. Juliani et... subdecano Sancti Martini Turonensis, salutem, etc.

Venerabiles fratres nostri... archiepiscopus Turonensis et... Cenomanensis episcopus suis nobis litteris intimarunt, quod cum pro causa, quæ vertitur inter eos, essent in festo Nativitatis Dominicæ ad nostram præsentiam evocati, hujusmodi terminus de utriusque consensu fuit usque ad duos annos sub spe pacis, et concordiæ prorogatus, si tamen id esset de nostro beneplacito voluntatis, supplicantes, ut ratam habere prorogationem hujusmodi dignaremur. Nos igitur ratam habentes prorogationem eamdem, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, nisi concordia intervenerit infra terminum prænotatum, auctoritate nostra injungatis eisdem, ut tunc per se, vel per procuratores idoneos compareant coram nobis cum probationibus, et rationibus aliis ad ipsam spectantibus quæstionem justam, auctore Deo, sententiam recepturi. Quod si non omnes.... Datum Laterani, VI kalendas maii, anno decimo.

CXXXII

Ad magistrum et fratres militiæ Templi.

4 maii 1226.

[Fejer, Cod. diplom. Hung., III, II, 29.]

Donationes ab Andrea rege Hungariæ fratribus militiæ Templi factas recenset et confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis magistro et fratribus militiæ Templi in regno Hungariæ constitutis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota, quæ a religionis tramite non discordant, affectu prosequente complere. Eapropter, dilecti filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, terras et alia dona vobis a carissimo in Christo filio nostro Andrea, illustri rege Hungariæ, pia liberalitate collata, prout in ipsius litteris plenius continetur, sicut ea omnia juste ac pacifice obtinuistis, vobis et per vos domui militiæ Templi auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam, tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus duximus inserendum, qui talis est :

In nomine S. Trinitatis, et individuæ Unitatis. Henricus, Dei gratia Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæque rex, in perpetuum.

Inter varia sollicitudinis humanæ exercitia, ea nobis prævalere, et ad salutem animarum proficere speramus, quum viscera pietatis et misericordiæ Christianæ religioni clementer aperientes, et religiosas personas, et ecclesias Dei in suo jure conservantes, ad ampliandam fidem Catholicam, opem et operam nostræ majestatis et industriæ in bonorum suorum protectione, ac defensione ferventer impendimus. Attendentes igitur religiosam devotionem et assiduos labores, militiæ Templi Hierosolymitani, quos incessanter perferunt contra inimicos crucis Christi, et eos in corde nostro laudabiliter commendantes, dignum duximus et idoneum, petitionibus ipsorum facilem præbere assensum, ut eos in bono devotionis suæ proposito, gratia et virtute regalis excellentiæ, specialiter fovemus, et sic felicia facta servamus, et statuta confirmando illibata custodimus. Quapropter cognoscat tam præsens universitas nostra, quam futura, quod nos pro remedio animæ nostræ et successorum nostrorum ad preces magistri Cone, ac fratris Franconis, et aliorum fratrum sacræ militiæ Templi, in Hungaria, omnes possessiones et omnia bona mobilia et immobilia Templi Hierosolymitani, quæ in universo regno nostro juste in præsentiarum possident, et in posterum, præstante Domino, juste poterunt adipisci, una cum personis et subditis eorum, in regno nostro habitantibus, et legationem, atque negotia Templi prædicti exercentibus, in protectionem regiæ defensionis nostræ suscipimus, ut sub tuitione majestatis nostræ gaudeant, ut prosperentur, ut nec datam,

vel collectam, aut exactionem aliquam, sive aliquid homini cuipiam publicæ functionis solvere debeant, aut supra cogantur, eis indulgemus. Concedimus etiam prædicto sacro templo libertatem aquarum, herbarum, et siccorum lignorum, plateatica etiam omnibus domus militiæ Templi, et hominibus earum, præcipientes, ut nemo aliquid ab ipsis fratribus et domibus sacræ militiæ Templi Salomonis et hominibus earum pro herbagio vel aquatico, seu lignis siccis, aut pro plateatico, vel aliqua consuetudine terræ, vel maris, aliquid aliquatenus exigere præsumat, et nullus eos, vel domos prædicti Templi de tenimentis et possessionibus earum, sine judicio, vel justitia dissasire præsumat, nec eos, vel domos eorum de aliquibus rebus, vel possessionibus, quas tenent et possident in toto regno nostro, et homines eorum, et res, et tenimenta eorum. injustis vexationibus fatiget, nec aliquod gravamen eis inferat, nec inferre permittat. Si quis autem huic mandato nostro temerarius obviator existerit, nostræ celsitudinis indignationem incurrat, et pœnam regni consuetam persolvat. Ut igitur hæc donatio inconcussæ firmitatis robur obtineat, scripto commendari, et imaginis nostræ sigillo fecimus insigniri. Datum per manus magistri Catapani, Agriensis episcopi, aulæ regiæ cancellarii, anno Incarnationis Dominicæ MCXCVIII. Venerabili Job Strigoniensi archiepiscopo existente, Saul Colocensi archiepiscopo, Ugrino Gewriensi episcopo, Adriano Ultrasylvano episcopo; Mohc Palatino comite, et eodem Baacsiensi, Petro Curiali comite, et eodem de Zannuk; Micha comite de Bichor; Dionysio comite de Wywar; Joanne comite de Posou; Tiburcio comite de Alba.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, IV non. maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXXXIII

Ad magistrum et fratres militiæ Templi de Hungaria.

4 maii 1226.

[Fejer, Cod. dipl. Hung., III, II, 84.]

Donationem ab Andrea, rege Hungariæ, fratribus militiæ Templi factam recenset ac confirmat.

Honorius, etc., magistro et fratribus militiæ Templi de Hungaria.

Justis petentium, etc., *usque* assensu. Libertates et immunitates vobis a claræ memoriæ Henrico rege Hungariæ, pia liberalitate concessas, prout in ejus privilegio continetur, sicut eas juste, et pacifice obtinetis, vobis, et per vos domui militiæ Templi auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam, tenorem privilegii ejusdem de verbo ad verbum præsentibus duximus inserendum, qui talis est:

In nomine Sanctæ Trinitatis, et individuæ Unitatis, Andreas, Dei gratia, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Serviæ, Galliciæ, Lodemerique rex in perpetuum. Non modicas expensas, quas dilectus et fidelis per Hungariam et Sclavoniam domus militiæ Templi magister, ob honorem regni, securitatem tam eundo ultra mare, quam redeundo per Græciam de bonis domus fecit, considerantes, per cujus consilium, et auxilium post Deum, sicut credimus, ad propria remeavimus; labores quoque continuos, quos nobiscum et propter nos, serenissimamque conjugem nostram Y. reginam sustinuit, præ oculis regiæ majestatis habentes, et insuper ad petitionem ipsius reginæ, nec non pro salute tam corporum, quam animarum nostrarum, terram quamdam in Croatia, terræ castri de Stey (al Sten) et terræ Modruz, et de Bozanc contiguam, Suzke (al Guskie) nomine, cum omnibus pertinentiis suis integraliter, et absque ulla diminutione, in recompensationem expensarum, et laborum, quos dictus magister frater Pontius de Suce, propter nos et dominam reginam, sicut prædiximus, sustinuit, sacræ militiæ Templi ita libere, sicut cæteras eleemosynas, quas in regno nostro possident obstante nullo privilegio, super prædicta terra prius vel posterius forsitan impetrato,

jure perpetuo contulimus possidendam; videlicet, quod nullus banus, nullus comes, nullus bajulus, sive quilibet alius, super populum, in prædicta terra commorantem, absque licentia et voluntate fratrum Templi præsumat descendere, vel ipsum super exactione alicujus collectæ casu quolibet molestare; et in possessionem terræ præfatæ fratres domus Templi per Yobagionem nostrum, Duodomerium comitem, fecimus introduci, cujus terræ prima meta incipit..... Ut autem hæc a nobis Deo et sacræ domui Templi facta donatio nullis unquam valeat temporibus retractari, præsentem paginam aurei sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum per manus Ugrini, aulæ regiæ cancellarii, et Colocensis archielecti, anno Dominicæ Incarnationis MCCXIX. Venerabili Joanne Strigoniensi archiepiscopo existente; Willelmo Utrasylvano, Desiderio Cenadiensi, Roberto Wesprimiensi, Thoma Agriensi, Bartholomæo Quinqueecclesiensi, Stephano Zagrabiensi, Cosma Gewriensi, episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Nicolao Palatino et Supruniensi comite, Neuka woiwoda existentibus; Mica Bithoriensi, Demetrio Ferrei castri, Smaragdo Posoniensi, Batiz Musiniensi, comitibus comitatus tenentibus, regni nostri anno sexto decimo.

Nulli ergo, etc., *usque* confirmationis nostræ, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, IV nonas maii, anno decimo.

CXXXIV

Ad decanum et capitulum S. Victoris Maguntinensis.

7 maii 1226.

[Baur, Hessische Urkunden., II, 67, n. 59.]

Eos cum omnibus bonis protegendos suscipit, specialiter autem libertates et immunitates, a Willegiso archiepiscopo Maguntino donatas, confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et capitulo S. Victoris Maguntinensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et locum, in quo divino vacatis obsequio, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem libertates et immunitates, terras et possessiones, quas bonæ memoriæ Willegisus, archiepiscopus Maguntinus, et successores ipsius, capituli sui accedente consensu, ecclesiæ vestræ donarunt, ac alia bona vestra, sicut ea omnia juste, canonice ac pacifice possidet, vobis et per vos eidem ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Datum Laterani, nonas maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXXXV

Ad archiepiscopum Casselensem, Limiricensem et Clonensem episcopos.

9 maii 1226.

[Theiner, Mon. Hibernorum, 25, n. 62.]

Eis mandat, ut in prædictum Robertum Travers in Laoniensi ecclesia intrusum procedant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus..... archiepiscopo Cassellensi, et... Limiricensi et... Clonensi episcopis, salutem, etc.

Ex parte dilectorum filiorum Laonensis capituli nostris fuit auribus intimatum, quod, bonæ memoriæ David archidiacono Laoniensi electo ab eis in episcopum canonice ac concorditer, dum ipsorum ecclesia tunc pastore vacaret, Robertus Travers presbyter, qui perversus ex suis actibus prædicatur, non vocatus a Domino tanquam Aaron, sed sibi honorem assumens, ipsis reclamantibus et invitis, se in eamdem ecclesiam pro pastore ipsius per laicalem impressionem procuravit intrudi, et demum in pontificem consecrari. Quare decreto electionis ipsius archidiaconi, quod erat singulorum de capitulo suscriptionibus roboratum, nobis exhibito, venerabili fratri nostro... Tuamensi archiepiscopo et collegis suis per litteras nostras injunximus, ut, si hoc ita esse constaret, amoto a Laoniensi ecclesia Roberto prædicto, electionem examinarent eamdem, et si eam reperirent celebratam canonice et de persona idonea, confirmarent, consecratores ejusdem presbyteri suspensos ad Romanam Ecclesiam transmittendo; qui mandatum

nostrum fideliter exsequentes, cognita super hoc diligentius veritate, dicta electione per sententiam confirmata, eumdem presbyterum ab eadem ecclesia removerunt; sed memorato Roberto se ad nos appellasse mendaciter asserente, ac dilecto filio fratri I. capellano et pœnitentiario nostro, tunc Apostolicæ Sedis legato, a nobis causa commissa, idem habito prudentum virorum consilio, rite pronuntiatum fuisse a dictis judicibus judicavit, et perpetuo silentio imposito sacerdoti, alterum consecrari fecit in episcopum ad ecclesiam memoratam. Cumque jam dictus sacerdos, ut quocumque modo effectum posset impedire justitiæ, ad venerabilem fratrem nostrum... Bathoniensem episcopum et collegas suos quasdam a nobis litteras obtinuerit, et postea reliquus ad nostram præsentiam accessisset, nos, revocatis prædictis litteris, peremptorie citavimus dictum Robertum nostro se conspectui personaliter præsentandum, certis super hoc executoribus deputatis, qui, exigente ipsius contumacia, ludibrio habentis, ut dicitur, citationem hujusmodi, et Apostolicæ Sedis auctoritate et nostra, in ipsum excommunicationis sententiam protulerunt. Quod ipse pertinaciter sustinens, nec in termino sibi præfixo, nec post illum, licet per annum et amplius exspectatus a nobis, per se vel per aliquem nobis se præsentare curavit, reliquo apud Sedem Apostolicam dum ibi non sine incommoditate multiplici expectaret, carnis debitum infra prædictum terminum exsolvente. Nos autem providentes eumdem presbyterum propter dilapidationis vitium, de quo non mediocriter est notatus, amovendum, pendente negotio, ab administratione Laoniensis ecclesiæ, cui tanquam intrusus incubare proponitur, et in usus illicitos consumere bona ejus, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eum ab administratione ipsius ecclesiæ amoventes, interim fideli personæ, potenti ac idoneæ administrationem hujusmodi committatis. Deinde ipso ad vestram præsentiam convocato, si comparuerit, audiatis negotium, et si commode fieri poterit, appellatione postposita, fine canonico terminetis, facientes, etc., processuri nihilominus contra eumdem presbyterum, quantum de jure poteritis, si se contumaciter absentarit; et si comparuerit, dummodo posse per vos terminari negotium nimis difficile videatur, remissuri ad nos illud sufficienter instructum, præfigendo partibus terminum competentem, quo sacerdos ipse per se, ac capitulum per procuratorem idoneum compareant coram nobis justam, dante Domino, sententiam recepturæ. Quod si contingat per vos terminari negotium, et contra sacerdotem, ut creditur, sententiam promulgari, capitulo ejusdem ecclesiæ detis auctoritate nostra licentiam eligendi. Ad hæc volumus et mandamus, ut ea, quæ de bonis Laonensis ecclesiæ inveneritis a præfato Roberto alienata in ejusdem ecclesiæ præjudicium, vel distracta, ad jus et proprietatem ipsius legitime revocetis, dilecto filio I. abbati monasterii Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli de Forgio, qui pro facto ejusdem ecclesiæ ad Sedem Apostolicam personaliter laboravit, in justis et moderatis expensis de bonis ipsius ecclesiæ satisfieri nihilominus facientes, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compescendo, nullis litteris obstantibus, etc., si quæ apparuerint a sæpedicto Roberto a Sede Apostolica impetratæ. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, VII idus maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXXXVI

Ad Henricum regem Angliæ.

7 maii 1226.

[Theiner, Mon. Hibernorum, 25, n. 61.]

Regi Angliæ, ut archiepiscopo Cassellensi et Limiricensi et Clonensi episcopis in negotio intrusi Laoniensis assistat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Christo filio... regi Angliæ illustri, salutem et Apostolicam benedictionem.

Quia judicium tenetur diligere honor regis, decet magnitudinem tuam fovere justitiam, ut in judicium convertatur. Cum igitur sub certa forma scribamus venerabilibus fratribus nostris... archiepiscopo Cassellensi et... Limiricensi et... Clonensi episcopis super eo, quod Robertus Travers intrusus dicitur in Laoniensi ecclesia, et ei per violentiam incubare: Serenitatem regiam rogamus et hortamur attente, quatenus pro nostra reverentia, necnon et amore justitiæ per te ac fideles tuos judi-

cibus prædictis assistas, in eo maxime, quod per ipsos mandamus eumdem propter dilapidationis vitium, pendente negotio, ab administratione Laoniensis ecclesiæ removeri, et interim administrationem hujusmodi alii idoneæ personæ committi. Sic autem super hoc et aliis potenter assistas tam memoratis judicibus, quam in prosecutione juris sui capitulo ejusdem ecclesiæ [quæ] commissa fuerit a judicibus supradictis, quod conatus illius, quantumcumque violentus existat, effectum non habeat, sed justitiæ potius, quam idem hactenus impediendo delusit, cedere videatur. Datum Laterani, nonis maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXXXVII

Ad monasterium ecclesiæ S. Mariæ Syloensis.

9 maii 1226.

[Hugo, Annal. Præmonst., II, prob. 501.]

Syloensis ecclesiæ personæ et bona sub protectione Apostolica suscipiuntur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati ecclesiæ Sanctæ Mariæ Syloensis, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuam rei memoriam.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium Sanctæ Mariæ Syloensis, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini regulam, atque institutionem Præmonstratensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste ac canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, Poczuze, Kivow, Mechuticze, Liwovici, Wrzesnib, Otradowici, Petrowici, Rogetici, Lipnicze, Gurice, Kranialin, Pachiow, Pohorze, Hilowici, Miletici, Smilovici, Vitici, Lubici, Lhota, Drscowici, Postei, Comorovici, Pognanow, Bistrum, Parlow, Krasanow, Ruchow, Krasanowen, Czlaum, et Branissow, villas cum sylvis usque ad terminos Moraviæ, Bozthehow, Brinchend, Klow, Dudin, Bukowii, Slanani, Welchow, Mozteb, Preische cum capella, Womisla, Sedlicze, Zahorze, Smrdov, Cletecen, Simenici, Weastowichenik, Wlezono, Wici, Heralice, Zedelie, Brundekowici, Wezely, Selentz, Terkonici. In Olsan curiam cum vinea Zwiechowici, Zedelce antiquum, Zwadnovicii, Petrin cum vinea, Pozek cum sylvis usque ad flumen de Otvirna cum pratis, vineis, nemoribus, usuagiis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nullus fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem, fas sit sine abbatis sui licentia nisi arctioris religionis obtentu, de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare.

Chrisma vero, oleum sacrum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diœcesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et communionem sacrosantæ Romanæ Sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis

quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis, quod postulatur, impendat. Prohibemus insuper ut infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu diœcesani episcopi et vestro, capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis sæcularibusve personis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes quæ a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum, et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Deum et beati Augustini regulam providerit eligendum.

Paci quoque et tranquillitati vestræ, paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates et immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, necnon libertates et exemptiones sæcularium exactionum a regibus et principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate et diœcesani episcopi canonica justitia; si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate; reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud Deum districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Honorius, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Guala, Sancti Martini presb. card. tit. Equitii.

Ego Thomas, Sanctæ Sabinæ presb. card.

Ego Hugo, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Pelagius, Albanus episcopus.

Ego Nicolaus, Tusculanus episcopus.

Ego Oliverius, Sabinensis episcopus.

Ego Octavianus, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Gregorius de Grecent, S. Theodori diac. card.

Ego Raynerus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum magistri Guidonis, domini papæ notarii, VII idus maii, indict. XIV, Incarnationis Dominicæ anno MCCXXVI, pontificatus sanctissimi domini Honorii papæ III anno decimo.

CXXXVIII

Ad episcopum Lemovicensem, abbatem Dolensem, Bituricensis diœcesis, et decanum Burdegalensem.

11 maii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 263. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut, revocatis omnibus, quæ in negotio reformationis monasterii S. Martialis Lemovicensis acta jam fuerant, ad dicti monasterii reformationem de novo procedant.

Honorius, etc., venerabili fratri... epis-

copo Lemovicensi et dilectis filiis... abbati... Dolensi Bituricensis diœcesis et... decano Burdegalensi, salutem, etc.

Intellectis olim per litteras tuas, frater episcope, quibusdam circa statum monasterii Sancti Martialis Lemovicensis tibi, et... priori Sancti Ursini Bituricensis correctionis, et reformationis officium in eodem monasterio tam in capite quam in membris duximus committendum, volentibus autem te, frater episcope, ac dicto priore ad inquisitionem procedere, abbas ad Sedem Apostolicam appellavit, cujus appellatione contempta non solum ad excommunicationis sententiam, verum etiam in inquisitionis negotio usque ad publicationem testium, et etiam suspensionem administrationis abbatis, sicut dicitur, est processum. Constitutis autem in nostra præsentia Helia Laurerii clerico pro parte ipsius abbatis, et magistro P. de monte Valerii canonico Sancti Juniani Lemovicensis diœcesis pro quampluribus monachis monasterii supradicti, tam pro processu, quam contra processum multa fuere proposita coram nobis. Nolentes igitur propter quædam judiciorum solemnia, et dispendiosos causarum circuitus reformationem monasterii retardari, utendum duximus providentia potius quam rigore, ac sententias a te, frater episcope, cum memorato priore adversus abbatem, et fautores ipsius, et ab abbate contra prædictos monachos promulgatas relaxavimus ad cautelam per Apostolica scripta mandantes, quatenus ad dictum monasterium personaliter accedentes, his quæ postquam tu, frater episcope, ac collega tuus nostris uti litteris incœpistis, hinc inde a quocumque mutata noscantur, in statum pristinum revocatis, et inquisitione pendente in suo statu manentibus, super illis, quæ in prioribus litteris continentur, processu, per eas tam super publicatione testium, quam aliis, habito non obstante, nec etiam exceptionibus, et causis suspicionum contra te, frater episcope, in alio processu propositis ex adverso tam in capite quam in membris inquiratis de novo per testes receptos, et alios cum a processu habito sit omnino recessum, plenarie veritatem, salvis exceptionibus in personas et dicta, quicquid inveneritis nobis fideliter rescripturi. Pendente vero negotio, monachi obedientiam et reverentiam præfato abbati exhibeant juxta regularia instituta. Licet autem nobis non constet fore abbatem ab administrationis officio suspendendum, sic tamen volumus per vos interim provideri, ut sæpedictum monasterium dilapidationis dispendium non incurrat, contradictores et rebelles, censura ecclesiastica, sublato appellationis obstaculo, compescendo. Quod si non omnes, etc., duo vestrum, etc. Datum Laterani, V idus maii, anno decimo.

(1) *Id est* appellationem.

CXXXIX

Ad episcopum Albigensem.

13 maii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 265. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut sententiam excommunicationis ab episcopo Caturcensi in consules et cives quosdam Caturcenses latam, irritantes et relaxantes, causam quæ inter dictos episcopum et consules vertebatur, de novo audiant, et si partes non consenserint, ad Sedem Apostolicam sufficienter instructam remittent.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Albigensi et dilectis filiis... de Bella Pertica et... de Garda Dei abbatibus, Tolosanæ et Caturcensis diœcesis, salutem, etc.

Ex parte consulum, et civium Caturcensium fuit propositum coram nobis, quod cum venerabilis frater noster... Caturcensis episcopus de quibusdam suis concivibus apud quos falsam monetam invenerant, noluisset eis, humiliter requisitus juxta ejusdem civitatis consuetudinem super his justitiam exhibere, et eorum consuetudines approbatas, et libertates antiquas infringens alias, damna eis gravia, et injurias irrogarit, ipsi sentientes in his indebite se gravari, nostram audientiam appellarunt, appellationi suæ Dominica primo præterita, qua cantatur *Lætare Jerusalem* terminum præfigentes. Sed dictus episcopus, eorum appellatione contempta, in consules ipsos, et consiliarios eorumdem non semel, sed pluries sic ut dicitur, excommunicationis sententiam promulgavit, quam (1) licet tam a venerabili fratre nostro... Bituricensi archiepiscopo quam a dilecto filio nostro R., Sancti Angeli diacono cardinale, Apostolicæ Sedis legato, de appellatione et termino supradictis mentione non habita, obtinuissent in forma communi, scilicet sicut juste lata fuerat ob-

servari. Nihilominus tamen super observatione ipsius, a nobis litteras infra terminum præfatæ appellationi præfixum eorum nuntios jam in itinere constitutos ad Sedem Apostolicam veniendi, malitiose præveniens dicitur impetrasse, quamquam eos in curia regis Franciæ post appellationem eamdem, expensis et laboribus super hujusmodi nimium fatigasset. Unde cum ipsis ad prædictæ appellationis terminum per procuratores idoneos comparentibus coram nobis, dictus episcopus nec per se comparuerit, nec per idoneum responsalem, sed quemdam nuntium non nisi ad impetrandum, et contradicendum mandatum habentem, ad curiam duxerit destinandum, qui ad majorem vexationem eorum, plures excommunicationes, licet earum aliquam non probarit, opposuit contra eos, nobis humiliter supplicarunt, ut super his paterna eis dignaremur providentia subvenire. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si vobis constiterit de præmissis, non obstantibus litteris super hoc infra prædictæ appellationis terminum veritate tacita impetratis, dictam excommunicationis sententiam post appellationem ad nos legitime interpositam nullam esse penitus nuntiantes, audiatis hinc inde proposita, et si de partium voluntate processerit, causam fine debito terminetis, facientes, etc. Alioquin eam sufficienter instructam ad nostram præsentiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, justam, dante Domino, sententiam recepturæ. Si vero excommunicationum prædictarum sententias, vel ipsarum rationabiles vobis esse constiterit, faciatis eas usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Testes autem, etc., nullis litteris veritati, etc. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, III idus maii, anno decimo.

CXL

Ad magistrum et fratres Hospitalis pauperum S. Joannis de Atrebato.

14 maii 1226.

[Fonds Moreau, Mss. latins, t. CXXXVII, p. 84, Bibl. Nationale.]

Inhibet ne quis ab eis decimas exigere vel extorquere præsumat.

Honorius, etc., dilectis filiis... magistro et fratribus Hospitalis pauperum Sancti Johannis de Atrebato, salutem et Apostolicam benedictionem.

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, et honestis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et Hospitale in quo divino vacatis obsequio, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum, præstante Domino, justis modis poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem de Stapham, de Nocile, de Kersonetes, de Licgnecost, de Remi, de Duri, de Strepignies, de Uri, de Haucort et de Saudemont decimas, nec non terras, possessiones, redditus et alia bona vestra, sicut ea omnia juste, canonice ac pacifice possidetis, vobis et per vos hospitali vestro auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus, auctoritate præsentium inhibentes [ne quis] decimas exigere vel extorquere præsumat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, confirmationis et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, II idus maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXLI

Ad archiepiscopum Dublinensem.

14 maii 1226.

[Theiner, Mon. Hibern., p. 26.]

Archiepiscopo Dublinensi, ut Angliæ regi contra ejus castrorum detentores præsto sit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... archiepiscopo Dublinensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum castra quædam Hiberniæ ad demanium... illustris regis Angliæ, ut dicitur, pertinentia contra voluntatem detineantur ejusdem, sicut ex parte sua fuit propositum coram nobis, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsorum castrorum illicitos detentores, ut ea ipsi regi vel ejus nuntiis sine difficultate resi-

gnent, moneas efficaciter et inducas, eos ad id, si monitis acquiescere non curaverint, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cognita veritate, compellens. Datum Laterani, II idus maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXLII

Ad decanum, archidiaconum et officialem Turonenses.

14 maii 1226.

[Regest. lib. X, epist. 267. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut statutum, quo nullus in ecclesia Cenomanensi canonicus fructus suæ præbendæ per anno quo residentiam octo mensium non fecisset, percipere poterat inviolabiliter faciant observari.

Honorius, etc., dilectis filiis... decano... archidiacono, et... officiali Turonensibus, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilecti filii... cantor, et... magister scolarum, et quidam alii canonici Cenomanenses sua nobis petitione monstrarunt, quod cum ab olim statutum sit in Cenomanensi ecclesia, et roboratum etiam juramento, ac a Sede Apostolica confirmatum, ut nullus canonicus ipsius ecclesiæ fructus præbendæ suæ percipiat eo anno quo residentiam octo mensium non fecerit in eadem... decano, et quibusdam aliis canonicis ejusdem ecclesiæ hujusmodi statutum infringere attentantibus... cantor et alii supradicti attendentes quod ex hoc perjurii reatum incurrere videbantur, et quod in ipsius ecclesiæ præjudicium redundabat, ne statutum ipsum infringerent, nostram audientiam appellarunt. Quocirca mandamus quatenus statutum ipsum, sicut provide factum est, et Apostolicæ Sedis munimine roboratum, auctoritate nostra faciatis inviolabiliter observari. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, II idus maii, anno decimo.

CXLIII

Ad Henricum regem Angliæ.

15 maii 1226.

[Rymer, Fœdera, I, I, 100.]

Bulla de non proferendo sententiam interdicti aut excommunicationis in personam regis aut Richardi fratris sui.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Henrico, illustri regi Angliæ, salutem et Apostolicam benedictionem.

Volentes, in quibus secundum Deum possumus, tuæ sublimitati deferre, mandavimus dilecto filio nostro Romano, Sancti Angeli diacono cardinali, Apostolicæ Sedis legato, ut, contra tuam, vel nobilis viri Ricardi comitis Pictaviæ, fratris tui, personam, ad denunciationem, seu prolationem generalis aut specialis sententiæ excommunicationis, per se, vel per alium non procedat, nisi super hoc mandatum a nobis reciperet speciale. Tu ergo provideas ne a te, vel ab ipso fratre tuo aliquid attentaretur, propter quod nos oportet super hoc speciale mandatum eidem dirigere cardinali. Datum Laterani, idibus maii, pontificatus nostri anno decimo.

CXLIV

Ad Romanum, Sancti Angeli cardinalem, A. S. legatum.

15 maii 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, 773.]

Prohibet Honorius quin rex Angliæ et frater ejus interdicti et excommunicationis censuris subjiciantur absque speciali mandato.

Honorius episcopus..... dilecto et fideli Romano, Sancti Angeli diacono cardinali, A. S. legato, salutem, etc.

Dicretioni tuæ auctoritate præsentium mandamus, quatenus contra carissimi in Christo filii nostri illustris regis Angliæ, vel nobilis viri Ricardi comitis Pictaviæ fratris ejus, personam, ad denunciationem vel prolationem generalis vel specialis sententiæ excommunicationis, vel per te, vel per alium, non procedas, nisi super hoc mandatum nostrum susceperis speciale. Datum Laterani, idibus maii, anno pontificatus nostri decimo.

CXLV

Ad archiepiscopum Narbonensem.

19 maii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 352. Mss. La Porte du Theil.]

Decimas ipsius ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmat.

Honorius, etc., venerabili fratri... archie-

piscopo Narbonensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Justis petentium, etc., *usque* inclinati, decimas quas bonæ memoriæ A., Narbonensis archiepiscopus, prædecessor tuus, interveniente auctoritate legatorum Apostolicæ Sedis in Narbonensi diœcesi, Narbonensis ecclesiæ acquisivit tibi, ac per te successoribus tuis, sicut eas juste, canonice obtines et quiete, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, etc., hanc paginam nostræ confirmationis infringere, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, XIV kalendas junii, anno decimo.

CXLVI

Ad Romanum, Sancti Angeli cardinalem, A. S. legatum.

19 maii 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, 774. Regest., lib. X, epist. 275.]

Quam de veteri primatiæ jure Bituricensi ecclesiæ asserto jurgii causam sæpius agitaverat Burdegalensis archiepiscopus, quamque novissime Romano, Apostolicæ Sedis legato, quantocius fine terminandam commiserat Honorius, eamdem nunc nova disceptatione tractandam idem Pontifex decernit.

Honorius episcopus..., dilecto filio R. Sancti Angeli diacono cardinali, A. S. legato, salutem, etc.

Licet a cognitione causæ quæ inter venerabiles fratres nostros Bituricensem [Giraldum de Gros] et Burdegalense [Guillelmum Amanevi] archiepiscopos super turbatione possessionis primatiæ, ac quibusdam aliis vertitur, a nobis tibi commissa, quæ, quamvis a longis retro temporibus tractari cœperit (1), nondum tamen potuit usque ad litis contestationem perduci, ne occasione hujusmodi tepere circa prosecutionem principalis negotii cogereris, eximere te vellemus; quia tamen partes in hoc ad ultimum convenerunt, ut eas ad te remittere deberemus, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, securitate regnum intrandi et in eo licite commorandi præfato Burdegalensi archiepiscopo a carissimo in Christo filio nostro L. rege Francorum illustri primitus procurata, et sibi etiam per ejusdem regis litteras demandata, partibus ad locum ad quem cum suis accedere secure valeant, convocatis, eas ad litem dumtaxat in tua præsentia sine moræ dispendio legitime contestandam, sublato appellationis obstaculo, qua convenit districtione compellas; nihilominus injungens eisdem ut conveniant in aliquo qui de mandato tuo, auctoritate nostra, testes quos partes duxerint producendos recipiat et examinet diligenter, ac depositiones eorum in scriptis redactas sub suis sigillis ad Apostolicæ Sedis remittat examen. Testes, etc. Datum Laterani, XIV kalendas junii, anno pontificatus nostri decimo.

CXLVII

Ad patriarcham Gradensem et capitulum Castellanum.

20 maii 1226.

[Ughelli, Ital. sacra, V, 1208.]

Mandat ut vocati ad exequias accedant ad monasterium S. Georgii et aliis accedere permittant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri patriarchæ Gradensi, et dilectis filiis capitulo Castellano, salutem et Apostolicam benedictionem.

Debetis loca religiosa diligere, et ea maxime, quæ ad Romanam Ecclesiam noscuntur specialiter pertinere. Conquerentibus sane dilectis filiis abbate, et conventu monasterii S. Georgii majoris de Venetiis, nobis innotuit, quod cum vos usque ad tempus, quo declaratum fuit prædictum monasterium Ecclesiæ Romanæ immediate fore subjectum, consueveritis ad illud accedere, ad exsequias morientium invitati postmodum quasi ex declaratione hujusmodi rancorem conceperitis erga eos, videlicet præfatum monasterium deterioris conditionis esse debeat, pro eo, quod est Sedis Apostolicæ speciale, neque vos illuc pro exsequiis defunctorum acceditis, nec ire alios sustinetis contra consuetudinem antiquam, et observatam hactenus, pro vestro arbitrio veniendo in non modicam injuriam, et grave dispendium monasterii memorati. Cum autem nostra intersit ipsius

(1) Et quidem eodem de negotio actum fuit alias in epistolis libri VIII, col. 477-478, et novissimo libri IX, col. 796.

monasterii dispendiis, et injuriis obviare, universitatem vestram monemus per Apostolica scripta mandantes, quatenus juxta eamdem consuetudinem, et vos accedatis invitati propter hoc ad monasterium supradictum, et alios illuc libere accedere permittatis; non videamini revocasse ad animum, quod in monasterio jus fuit matris nostræ Romanæ Ecclesiæ declaratum, et dicti abbas et conventus non cogantur super hoc iterare querelam. Alioquin cum id non possitis præsumere sine nostra, et Apostolicæ Sedis offensa, præsumptuosis conatibus obviare recurabimus, ne effectum habeant in ejusdem monasterii præjudicium et gravamen. Datum Laterani, XIII kalendas junii, pontificatus nostri anno decimo.

CXLVIII

Ad Ludovicum, Francorum regem.

21 maii 1226.

[Bouquet, Rec. des Histor., XIX, 774. Regest., lib. X, epist. 337.]

Cum rex Ludovicus, vigente dissidio cum Henrico Anglorum rege, Burdegalensem archiepiscogum a terrarum suarum ingressu prohibuisset, Honorius apud Ludovicum patrocinio archiepiscopum tuetur, favens Angliæ regi.

Honorius episcopus....., carissimo in Christo filio regi Franciæ illustri, salutem, etc.

Novit ille qui renum et cordium est scrutator, quod, quotiens ea nobis de tuis actibus referuntur quæ famam serenitatis tuæ denigrant apud homines et conscientiam maculant apud Deum, tanto fortius contristamur, quanto magnificentiam tuam sincerioris caritatis brachiis amplexamur. Cum igitur temporibus inclytæ recordationis progenitorum tuorum in regno Franciæ observatum quasi pro lege fuerit ab antiquo, quod, licet inter ipsos ex parte una, et reges ac principes convicinos ex altera, dissensionibus atque guerris, instigante humani generis inimico, subortis, sese graviter ad invicem infestarent, prælatis tamen et clericis terrarum ipsorum liberum esset ad regum illud a Domino benedictum accedere et in eo licite commorari; tu, sicut nuper a venerabili fratre nostro Burdegalensi archiepiscopo accepimus intimante, nescimus quorum seductus consiliis, occasione discordiæ quæ inter te ex parte una, et carissimum in Christo filium nostrum H. (1) illustrem regem Angliæ et R. (2) fratrem suum ex altera, peccatis exigentibus, est suborta, eidem ne terram tuam intraret, per tuas litteras mandavisti pro tuæ arbirio voluntatis.

Præterea quidam balivi tui quasdam possessiones et redditus ejusdem archiepiscopi, non sine conniventia tua sicut dicitur, contra justitiam occuparunt. Adjecit insuper quod quidam homines nobilis viri senescalli Pictaviensis quosdam servientes ipsius in ejus præsentia graviter vulnerarunt, alias iidem et quidam alii balivi tui super castris, terris, possessionibus et rebus aliis ad ipsum et ecclesiam Burdegalensem spectantibus, eum indebite molestando (3).

Hinc est quod excellentiam regiam rogamus, monemus attentius et hortamur, qua-

(1) Henricum. (2) Richardum.

(3) Quantum Francorum armis obfuisset Guillelmus Amanevi, Burdegalensis archiepiscopus, quo tempore rex Ludovicus Pictaviensem provinciam suum in dominium restituere constituerat, quantamque domino suo Anglorum regi fidem et obsequia præstitisset, intelligimus ex litteris ab eodem ad Angliæ regem datis, apud Th. Rymer, t. I, pag. 278:

« Illustrissimo et serenissimo viro Henrico, Dei gratia, regi Angliæ, etc., Willelmus, eadem gratia Burdegalansis archiepiscopus, salutem et de hostibus desideratam victoriam posse cum gloria obtinere. Majestati vestræ per litteras nostras significasse meminimus, quod, cum olim nobilis vir Joannes de Beumont pro rege Francorum contra terram vestram cum maxima multitudine militum advenisset, nobis ex parte regis Franciæ idem Joannes maximam obtulit pecuniæ quantitatem, eamdem personaliter deferendo. Promisit etiam nobis Joannes prædictus quod, si partem regis Franciæ sustinere vellemus pariter et fovere, nobis assignaret et conferret redditus competentes nobis et successoribus nostris in perpetuum possidendos; parentes nostros et homines mihi gratiosos sublimaret; et si forte aliquid de redditibus nostris vel aliquid alicubi amitteremus, omnia deperdita nobis rex Franciæ resarciret; et super hoc suas patentes litteras nobis daret, et benefaceret nos securos. Nos vero pro vobis et fratre vestro omnia respuimus, et nihil recipere voluimus nullo modo.

« Die vero sequenti, nobis quasdam litteras Francigenæ detulerunt, in quibus (sicut vobis meminimus nos scripsisse) rex Franciæ nobis districtius prohibebat ne terram suam aliquatenus intraremus, et ne in terra sua nos auderet aliquis receptare. Et cum ipse sibi jam fere totam nostram provinciam subjugasset, multa incommoda passi sumus, et adhuc etiam sustinemus, quia castra, civitates, villas quas Francigenæ detinent subjugatas, intrare ullatenus non audemus; redditus etiam nostros apud Rupellam detinent superatos, quos nobis nunquam restituere voluerunt,

tenus archiepiscopum memoratum, quem nos et fratres nostri, suis meritis exigentibus, sincera diligimus in Domino caritate, tanquam maximum Ecclesiæ Dei membrum, ob reverentiam beati Petri et nostram, jam dictis litteris penitus revocatis, benigne recipiens et honeste pertractans, litteras de intrando libere terram tuam et in ea licite commorando concedas eidem; possessiones insuper et redditus cum fructibus inde perceptis ei restitui memoratos, et de illatis injuriis sibi satisfieri faciens competenter, permittas ipsum reddituum et aliorum præmissorum pacifica possessione gaudere, dictos balivos tuos et alios ab ipsius super præmissis molestatione indebita compescendo. Datum Laterani, XI kalend. junii, anno pontificatus nostri decimo.

CXLIX

Ad magistrum et fratres Hospitalis S. Spiritus de Urbe.

21 maii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 306. Mss. La Porte du Theil.]

Quod regimen Hospitalis Sancti Spiritus Viennensis et servitium capellæ Sancti Antonii ejusdem loci, spectant ad eos et de eorum manibus debent recipere rectorem.

Honorius, etc., dilectis filiis... magistro et fratribus Hospitalis Sancti Spiritus de Urbe, salutem et Apostolicam benedictionem.

Justis petentium, etc., *usque* complere. Insinuantibus sane nobis accepimus, quod inter alia, quæ circa regimen, et gubernationem Hospitalis Sancti Spiritus de Vienna et servitium capellæ Sancti Antonii loci ejusdem, ad vestrum Hospitale spectantium, de venerabilis fratris nostri...Tusculani episcopi, et dilecti filii nostri S. Sancti Adriani diaconi cardinalis consilio sunt statuta, ordinatum extitit, quod Hospitale prædictum, et capella eadem recipiat rectorem a vobis, qui ordinabit cum fratrum loci ejusdem consilio camerarium, cum quo negotio hospitalis ipsius fideliter, et utiliter procurabit super arduis, de proborum virorum consilio processurus, cujus alienationes, si quas fecerit revocabitis, et suos excessus alios corrigetis, super quibus si negligentes fueritis ad Sedem Apostolicam recurretur. Nos ergo vestris justis precibus inclinati, quod super his provide, ac canonice factum est, et in eodem statuto plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, etc., hanc paginam nostræ confirmationis infringere, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, XII kal. junii, anno decimo.

CL

Ad episcopum Lemovicensem.

21 maii 1226.

[Regest., lib. X, ep. 293. Mss. La Porte du Theil.]

Facit ei potestatem magistrum Gaufridum clericum ipsiusque apud Sedem Apostolicam procuratorem præbendali beneficio providendi.

Honorius, etc., venerabili fratri... Lemovicensi episcopo, salutem et Apostolicam benedictionem.

Præsentata nobis ex parte tua petitio continebat, quod licet magister Gaufridus clericus, et procurator tuus apud Sedem Apostolicam, et alibi tibi diutius servierit fideliter, et devote, nondum tamen præbendale beneficium aliquod cum ad te alicujus ecclesiæ suæ diœcesis collatio non pertineat, præbendarum potuit obtinere. Quare nobis humiliter supplicabas, ut eidem in aliqua ecclesiarum tuæ diœcesis in præbendali provideri beneficio faceremus. Nos igitur tuæ fraternitatis precibus, quantum cum Deo et honestate possumus, condes-

super multis aliis existentes nobis injuriosi graviter et molesti.

« Cumque propter hæc Romanam curiam adiremus, a Francigenis in Alvernia ad captionem fugati sumus vel ad mortem; et, sicut per clericos vestros qui præsentes erant in Romana curia potuistis plenius edoceri, multum laboravimus pro vestris et fratris vestri negotiis promovendis præter expensas quas fere ultra quingentas marcas fecimus in curia supradicta, in eundo etiam et redeundo. Et cum de eadem ecclesia rediremus, cum nobis in pluribus locis insidias Francigenæ præparassent, cum quodam solo clerico fere per totum iter usque ad terram vestram venimus, et, quasi simplex clericus incedens, nostram post nos manticam ferebamus; litteras etiam de securitate, propter causam quæ est inter nos et Bituricensem archiepiscopum, non nisi per duos menses, scilicet usque ad octavas Nativitatis Domini proximo præteritas, rex Franciæ sublatus de vitæ medio, voluit nobis dare. Inter cætera quidem incommoda et injurias quas pro vobis et fratre vestro multipliciter sustinemus, etc..... »

cendere cupientes, tibi de cujus discretione gerimus fiduciam pleniorem, vices nostras super hoc duximus committendas, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandantes, quatenus memorato magistro in aliqua ecclesiarum in qua melius expedire videris provideas præmissarum, in beneficio præbendali ipsum ab ipsius capitulo recipi faciens in canonicum, et in fratrem. Contradictores, etc. Datum Laterani, XII kal. junii, anno decimo.

CLI

Ad abbates S. Antonini Appamarum, Lesatensem et Assiliensem, Tolosanæ diœcesis.

23 maii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 268. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut processum ab episcopo Bigorritano super inquisitione monasterii Condumensis examinent, et si dictus processus canonicus non visus fuerit, causam ad abbatem Exiensem remittant; si vero canonicus fuerit, illum faciant inviolabiliter observari.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... Sancti Antonini Appamamum... Lesatensi, et... Assiliensi abbatibus, Tolosanæ diœcesis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ex insinuatione conventus monasterii Condumensis nobis innotuit, quod cum olim super inquisitione facienda in ipso monasterio tam in capite quam in membris, quædam Apostolicæ litteræ ad venerabilem fratrem nostrum... Auxitanum archiepiscopum, tunc Bigorritanum episcopum, emanassent, et aliæ postmodum a nobis processerint, sicut dicitur, litteræ continentes, quod si per inquisitionem ipsam abbatem contingeret amoveri, de ipsius consilio provideretur monasterio de abbate, recusato tandem eo, ut suspecto, propter quod haberi non potuit in inquisitione processus, idem episcopus generaliter in omnes malitiose impedientes inquisitionis processum, excommunicationis sententiam promulgavit. Demum arbitris ad cognoscendum de causa suspicionis electis, quia unus arbitrorum de medio est sublatus, propter quod non potuit in inquisitione procedi, remansit negotium in suspenso. Interim vero bonæ memoriæ A., Condomensis abbas, ad Apostolicam Sedem veniens, ad abbatem Exiensem et collegas ipsius nostras obtinuit litteras continentes, ut episcopo et abbati eidem injungerent, quod concordarent in arbitros, qui cognoscerent de causis suspicionis objectis prædicto episcopo insuper injungendo, ut nisi pronuntiaretur esse suspectus, in negotio procederet juxta traditam sibi formam, et si, infra terminum sibi ab eisdem judicibus præfigendum, nollet in arbitros concordare, aut suspectus forsitan inveniretur ab eis, iidem judices, secundum jam dictam formam, in negotio procederent memorato. Cum autem interim mortuus fuerit dictus abbas, et ipsi processerint ad electionem alterius, cum in tali casu non fuerit illius consilium requirendum, episcopus ipse, prohibito sub excommunicationis interminatione, ne ad electionem sine consilio procederetur ipsius, dum vellet contra conventum ad inquisitionem procedere, licet ut suspectus fuerit recusatus, et sibi significatum fuisset de prædictis litteris, per quas alias committebatur negotium, eos, assignato sibi termino nimis brevi, sub pœna excommunicationis citavit ad locum, ad quem securum non habebant accessum, nolens eis tutum alium assignare; propter quod ex parte conventus ad nostram fuit audientiam appellatum. Ille vero cum jam esset in archiepiscopum postulatus, et administraret negotia ecclesiæ Auxitanæ post hujusmodi appellationem in Auxitana diœcesi nuntiavit eos, tanquam si contra inhibitionem suam ad electionem temere processissent, et contumaces fuerint, ac malitiose impedierint inquisitionis processum, triplicem expressam superius excommunicationis sententiam incurrisse, cum tamen in facto electionis contra formam Apostolici mandati non venerint; per quod si per inquisitionem removeretur abbas procedere ad electionem de consilio episcopi tenebantur, et inquisitionis processum malitiose non impedierint, nec unquam extiterint contumaces, propter quod ex parte conventus nobis fuit humiliter supplicatum, ut denuntiari mandaremus eos tali sententia non teneri. Ideoque mandamus, quatenus si vobis constiterit de præmissis, nuntiantes nullum ipsius episcopi esse processum ad abbatem Exiensem et collegas suos negotium remittatis. Alioquin processum eumdem, sicut est legitimus, faciatis usque ad satisfactionem condignam,

appellatione postposita, inviolabiliter observari, nullis litteris veritati, etc. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, X kalend. junii, anno decimo.

CLII

Ad abbatem de Begham.

15 maii 1226.

[Rymer, Fœdera, I, I, 101.]

Indulget ne per commissiones Sedis Apostolicæ, quas de cætero ad ipsum impetrari contigerit, procedere teneatur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio abbati de Begham, salutem et Apostolicam benedictionem.

A nobis humiliter postulasti ut, cum non habeas juris peritiam et per judiciorum strepitum contingat sanctæ in te contemplationis otium impediri, eximere te a commissionum nostrarum sollicitudine dignaremur. Nos ergo tuis supplicationibus annuentes, devotioni tuæ auctoritate præsentium indulgemus, ne per commissiones nostras, quas de cætero ad te impetrari contigerit, procedere tenearis, si de indulgentia hujusmodi non fecerint mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, III kalendas junii, pontificatus nostri anno decimo.

CLIII

Ad monasterium in Wulzburg.

Mense maii 1226.

[Falckenstein, Urk., 47, n. 30.]

Illud monasterium sub sua protectione suscipit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii in Wulzburg, salutem et Apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus inclinati, personas vestras et locum in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum, præstante Domino, justis modis poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem possessiones et alia bona monasterii vestri, similiter et jura, libertates et immunitates vobis et monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani..... maii, pontificatus nostri anno decimo.

CLIV

Ad Suessionensem episcopum et Petrum de Collemedio, etc.

25 maii 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, p. 775.]

Catalaunensi episcopo vita functo, cui causa de matrimonio Guillelmi de Damnipetra cum Flandrensi comitissa commissa fuerat, alios judices Honorius delegat.

Honorius episcopus..., venerabili fratri Suessionensi episcopo (1), et dilectis filiis magistro P. de Collemedio, capellano nostro Parisius commoranti, et N. Lingonensi archidiacono, salutem, etc.

Cum causam matrimonii quod inter nobilem virum Willelmum de Dampetra et nobilem M. (2) sororem comitissæ Flandrensis dicebatur minus legitime fore contractum, bonæ memoriæ Catalaunensi episcopo (3), et vobis, filii, capellano et archidiacono, sub certa forma duxerimus committendam; quia, sicut dicitur, dictus episcopus viam est universæ carnis ingressus, causa ipsa dubium non potuit habere processum (4). Ne igitur hujusmodi causa remaneat diutius in suspenso, te, frater episcope, loco ejus duximus subrogandum:

(1) Jacobo. (2) Margaretam.
(3) Guillelmo.

(4) Legendæ ea de re litteræ supra, lib. VIII, epist. 87, ad an. 1223, col. 480.

discretioni vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus in eadem causa, juxta priorum litterarum continentiam, ratione prævia procedatis. Quod si non omnes his exsequendis, etc. Datum Laterani, VIII kal. junii, anno pontificatus nostri decimo.

CLV

Ad episcopum et magistrum scholarum Cenomanensis diœcesis, et archipresbyterum Sagonensem.

2 junii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 292. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut canonicos illos ecclesiæ Sanctæ Mariæ Blesensis, qui propter participationem sceleris adversus Hervæum ipsius ecclesiæ quondam abbatem perpetrato, in carcerem detrudendi erant, ab isto monasterio longe transferri faciant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri.. episcopo, et dilectis filiis... magistro scholarum Cenomanensi, et..., archipresbytero Sagonensi, Cenomamensis diœcesis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius... abbas ecclesiæ Sanctæ Mariæ Blesensis sua nobis petitione monstravit, quod cum per venerabilem fratrem nostrum... episcopum Carnotensem, et ejus collegas inquisitionem fieri mandaverimus super eo quod canonici ejusdem ecclesiæ bonæ memoriæ Hervæum ejusdem loci abbatem occidi procurarunt, diabolo instigante, ipsi veritate comperta quosdam illorum a suis ordinibus degradandos quosdam retrudendos in carcerem, et quosdam transferendos ad arctioris religionis monasteria decreverunt. Unde idem abbas nobis humiliter supplicavit ut cum non sit tutum eos, qui sunt in carcerem retrudendi, poni juxta monasterium suum, eo quod illud per propinquorum suorum potentiam gravius perturbarent super hoc providere salubriter dignaremur, nihilominus providendo, ut idem monasterium citius exoneretur ab illis qui sunt ad alia monasteria transferendi, et ut malitia propinquorum ipsorum, qui graviter comminantur monasterio antedicto ab ejusdem molestia compescatur. Quocirca mandamus, quatenus eos qui sunt in carcerem retrudendi longe ab ipso monasterio carcerantes, et transferendo ad alia monasteria collocantes in locis, in quibus videritis expedire, ipsorum locorum prælatos ad recipiendum eosdem, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, si necesse fuerit, compellendo, dictorum canonicorum propinquos, et complices eorumdem ab infestatione ipsius monasterii, monitione præmissa, per censuram eamdem, sublato appellationis obstaculo, compellatis, invocato, si opus fuerit, ad eorum malitiam coercendam auxilio brachii sæcularis. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, IV nonas junii, anno decimo.

CLVI

Ad Fridericum, Romanorum imperatorem.

(Absque signo chronologico.)

[Raynald, Annal. eccles. ad ann. 1227, § 3.]

De ipso vehementer conqueritur, quod Ecclesiam Romanam diffamare nitatur, cujus beneficia erga ipsum enumerat, cæteraque exprobrat, monens ne illum prospera seducant et a debita devotione removeant.

« Friderico Romanorum imperatori semper augusto et regi Siciliæ.

« Miranda tuis sensibus nostra venit epistola, ut scripsisti, sed mirabilior tua nostris. Sane si nostræ paginæ verba justo librasses examine, si litteram ad rivalem sensum, postposito conjuge, non traxisses interpretis non suspecti judicio, invenisses in illis, unde spirituali patri tenereris et matri. Tuæ quidem tenor epistolæ continebat, quod præter omnium opinionem, et consilia principum, ut tuis verbis utamur, te invenimus ad beneplacita nostra paratum, ita ut nullus prædecessorum tuorum ullis retro temporibus recolatur adeo Ecclesiæ fuisse devotus. Sed de principibus non aliter ex his verbis informabimus animum, quam probabilis credulitas habeat facti experimento probata, de quibus Apostolicæ Sedis constantia recte opinionis judicium sinistræ suggestionis instantia non mutabit, cum facta præferenda sint dictis, et certa præjudicent positivis. Ecce de archivio Ecclesiæ monimenta publica prodeunt, quæ sigillorum pæne omnium principum munita signaculis opinionem repudiant, quam forte videris ingerere contra illos, eo quod verisimilitudo non recipit tantos et tales viros

excellentiæ tuæ dedisse consilium contrarium scripto tuo, et ipsorum signato sigillis. De prædecessoribus autem tuis, si aliquid certius major dedisset expressio, metiremur in illis, quid in te sperare possemus, quoniam, si ad proximos sanguinis scribentis referatur intentio, modicum devotionis sufficiet, ut eos comparatione præcedas : si tamen comparatio gradum inveniat, ubi vix pervenit positivus. Quod si ad illos prædecessores intellectum patiaris extendi, qui fide præclari, caritate ferventes, devotione sinceri, sibi et subditis proficientes, verbo pariter et exemplo Ecclesiam multis libertatum privilegiis munierunt, multarumque largitionum liberalitate ditarunt, illis si placet in his se magnificentia tua non præferat, sed consideret potius, si affluentia talium illorum metas attingas. Discutiat, quæsumus, viri prudentis ingenium, si merito titulum tibi multæ devotionis assumis, dum beneficia matris Ecclesiæ revocare conaris in dubium, tanquam si unius possint inficiatione celari, quæ multorum notio publicat, et singularis assertio reddat ambigua, quæ universalis notitia manifestat. Porro illa ingratitudinis species, qua beneficia percepta negantur, aliquid turbationis consuevit afferre; sed illa majoris doloris habet aculeos, qua in bono malum præsumitur, et odium in dilectione notatur.

« Circa tutelam quoque tui, a claræ memoriæ imperatrice Constantia regina Siciliæ, Apostolicæ Sedi relictam, a beneficiorum gratia excipis, si tutelæ sit debito satisfactum, eo quod fas inducebat ut fieret, et nefas si deficeret notaretur. Verum cum nullus necessitatis articulus tunc urgeret Ecclesiam, ut in te, qui eras omni suffragio destitutus, onus non leve susciperet tutelæ, susceptio, quæ a gratia sumpsit exordium, habere te debuit te prosecutionis debito non ingratum, saltem ut tutrici notam, non solum suspectæ, sed etiam fraudulentæ administrationis non itereris impingere, dicens quod Ecclesia nomine defensorum hostes immiserat Apuliæ. Habebat præterea diffamationis adjectio, quod quem tutrix Ecclesia debuit promovere, dejecit, erigens in paterna sede hominem alienum, qui non contentus imperio ad regnum nihilominus aspiravit. Et quidem non id hactenus habuit tua confessio, non id usque nunc continebat tuarum series litterarum quibus post Deum totum adscribebas matris Ecclesiæ studio, totum attribuebas ejusdem nutricis laboribus quicquid eras, et etiam quod vivebas.

Unde igitur istis tam contraria, tam novella processit opinio? Unde præsumptio tam adversa, tam repentina prorupit? Si enim frequens missio litterarum comitem conscientiam mittentis habebat, cum nulla subsecuta sit causa novæ scientiæ, neque scientia novæ causæ, cur calumniose impingitur, quod evidentia facti repudiat? Cur sub quodam involucro duplicitatis infertur, quod veritatis simplicitas non admittit? Quod si scripta præmissa destituta erant credulitate scribentis, tua circumspectio colligat, quæ de istis illatio subsequatur.

Suntne ista subsidia, quæ promittebas Ecclesiæ, si necessitas immineret? Est hic retributionis affectus, quem offerebas, si gravamen occurreret? Non id mater exspectavit a filio, non id nutrix sperare debuit a pupillo. Ha! Deus, quæ in tali filio aliis spei reliquiæ relinquuntur, si mater tam diligens desperare cogatur? Ha! Deus, quæ de tali pupillo fragmenta favoris cæteri colligent, si nutrix tam utilis jaculis detractionis impetitur? Ha! Deus, quot et quantos labores amisit Ecclesia, si palmes, quem multo sudore plantavit, et coluit, in amaritudinem vitis convertitur alienæ, cum sit minoris dispendii nullos fructus producere quam nocivos. Oh! quam uberes lacrymas, quam amaras felicis recordationis prædecessor noster Innocentius pro te fudit! Oh! quanta sollicitudine laboravit, ut te a nocentium eriperet manibus, insidiantium laqueis liberaret, et quasi de mortis faucibus extorqueret! Ecce quid retributionis eidem imperialis liberalitas afferat; ecce quid regalis magnificentiæ recompenset, dum pupilli vitæ insidiator occultus dicitur, et bonorum tacitus spoliator. Recogita, recogita, fili carissime, ac infra claustra pectoris frequenti meditatione revolve, quam parvum, quamque depressum te ille summus Pontifex post obitum matris accepit, et quam grandem, quamque promotum in sua morte reliquit.

« Porro, ut credimus, tenellæ infantiæ nondum finem attigeras, cum impius Mercualdus tui nominis detractor, perfidus, avidusque tuorum invasor regni Siciliæ metas aggressus, ultraque manus invasionis

extendens, montem Casinum obsedit, et insultibus multis impetiit, exercens sui robur exercitus ad speratum exterminium captionis. Sed in hoc Ecclesiæ sollicitudo non defuit, quæ per duos cardinales cum multis militibus, et expensis non modicis, efficacem manum auxilii porrexit obsessis, vires invasoris debilitans, et conatus obsidentis elidens. Cumque obsidionis exitus exultantis non responderet affectui, et prorogata spe defensionis ad alios resistendi animum resumerent convicini, se iniquus ille in Siciliam transtulit, ut ibi, si de persona regis desiderii sui finem attingeret, ad regni fastigium sine difficultatis obstaculo perveniret. Sed nec ibi protectionis solitæ dexteram subtraxit Ecclesia, mittens illuc bonæ memoriæ C., tituli S. Laurentii presbyterum cardinalem, nobili viro comite Jacobo consobrino prædicti prædecessoris nostri multis associato militibus, in tui subsidium nihilominus destinato. Alius etiam cardinalis tibi postmodum extitit deputatus, qui tuis utilitatibus non remissus, ibi diem clausit extremum, consequenter alio substituto, ut sollicitudinis debitæ plenitudo circa tuæ personæ custodiam non deesset.

« Interea Diopuldi malitia, longe lateque diffusa, sic se per partes Apuliæ ac Terræ Laboris extenderat, tantumque receperat incrementi, quod obtenta de P. quondam comite Celan victoria, pro majori fere parte homines regionis suo applicabat arbitrio, suoque dominio addicebat, in aliquos sicut poterant resistentes, eo crudelius debacchando, quo minus de paucorum et humilium timebat repagulo, qui de multorum et sublimium viribus triumpharat. Cumque in partibus illis non haberet Ecclesia quem erigeret contra illum, multosque sumptus amiserit in hominibus regionis, quæ pro te jam fecit expensas multorum millium unciarum, recepto ad opus tui a G. comite quondam Bremensi fidelitatis publice juramento, ipsum misit in regnum, ut per eum elati confringeret cornua inimici. Numquid hoc fuit commissum perdere puerum? Numquid hoc fuit creditum spoliare pupillum? De throno Dei sententia prodeat, et virtus Altissimi rectum judicium operetur, si adversus Ecclesiam tuam excellentiam decuit talia credere, si debuit ex his concepta credulitas in partum prodire hujusmodi, ut verbis et scriptis exposita in publico compararet. Sed forsan hoc divina providentia voluit, ut habeatur in posterum cautela securior ex proviso.

« Circa hominem siquidem alienum, quem in sede patris tui, si tamen patris sedes dici debeat, quæ non successionis, sed electionis jure defertur, erectum fuisse prædixeras, tua prudenter adversus Ecclesiam substitisset invectio, eo quod veritas negata de publicis minus relinquit fidei de occultis. Nullum enim angulum latet imperii, quod imperatore Henrico defuncto, quidam olim Philippo quondam duci Sueviæ, ac Othoni postmodum imperatori, divisis voluntatibus adhæserunt. Et licet idem Philippus nomen tuum primo prætenderit, ad se postea convertit negotium, sic illum succedentibus prosperis suis utilitatibus applicans, quod jam de jure dubitabat imperii, sed spem ad occupationem regni Siciliæ prorogabat L.... quondam Wormaciensem episcopum ad hoc mittens. In his etiam tuo subsidio Apostolicæ Sedis providentia non defecit, sic illi per memoratum C... cardinalem et nonnullos vassallos Ecclesiæ resistens in Marchia, quod conatus contrivit adversos, et interdictus est hostibus etiam ad primos regni fines accessus. Philippo tandem sublato de medio, Othoni, quem omnium principum roborata consensibus præsentabat electio, nec expedivit, nec licuit diadema imperii denegari, qui proculdubio, ut scripsisti, subito factus ingratus, tergum, non faciem vertit Ecclesiæ, immemor receptorum. Sed quamvis eam multis provocarit offensis, dissimulabat illas utcunque misericordis Ecclesiæ patientia consueta. Sed postquam ad tuam prorupit injuriam, in te quasi in pupilla oculi tactum contrarium ferre non potuit, multas vias excogitans, quibus pleniori remedio suo posset subvenire minori. O quam proximus eras periculis! O quam paratus ad casum! Quapropter invocavit Ecclesia illius auxilium qui superbis resistit et dat humilibus gratiam; qui imperat mari et ventis, et cessat tempestas; qui deponit potentes de sede, ac ponit humiles in sublimi. Invocavit etiam principum corda fidelium, pusillos et magnos sollicitans, ut ei ad tui relevationem collapsi manum porrigerent adjutricem. Obstitit tandem divina potentia ingrati conatibus, faciens in te cum Ecclesia signum in bonum, ut elato cadente tu surgeres, et

potente debilitato tu posses. Arguit enim illum sua malitia, suaque aversio increpavit, quoniam justo Dei judicio propria perdidit, qui avare cupiverat aliena : et tu, cui regni tui vix extrema remanserant, illius omnino imperium obtineres. Hæc utique salutis remedia cum auxilio principum, divinæ providentiæ virtute præambula tibi providit mater Ecclesia, talia beneficio puero contulit et adulto. Quid ultra tibi facere potuit, et non fecit, de contingentibus nil omittens, et ea etiam ad quæ non tenebatur adjiciens? Miramur autem, quod in his tuos labores commemoras, dicens te dubii casus facta secutum, qui vocatus ad certa, laborantibus aliis, in labores alterius introisti, metens quæ non seminasti, et colligens proculdubio quæ non sparsisti.

« Denique defuncti fatigata persona nostram tua non præterivit invectio, minus diligenter considerans, quod nos, qui prædecessori prædicto, quod ad utilitates tuas affectione plenaria succedentes, ad tui consummationem honoris patenter astitimus et potenter, nostro in multis detraximus, ut tuo adjiceremus honori, facti quodammodo famæ nostræ prodigi, tuæ parci. Sed pro istis, et aliis hac nobis retributione respondes, quia dicis jus regibus Siciliæ in electionibus prælatorum, sicut asseris, debitum ex antiquo, nostris Constitutionibus minorari. Verum si scripta tua, et genitricis tuæ manu sollicitudinis revolvisses, si sanctorum etiam patrum Constitutiones adverteres, non culpares Ecclesiam circa defensionem ecclesiasticæ libertatis, cum non debeat de prosecutione mordere justitiæ, qui contendere nititur de abusu. Asseris insuper nos, præter formam communiter requisitam, te inconsulto, quibusdam Ecclesiis regni vacantibus præfecisse personas. Sed quæ sit illa forma nescimus, quæ pro certo nimis esset informis, per quam Apostolicæ Sedis judicium ex tuæ voluntatis arbitrio dependeret. Non tamen intendimus promovere suspectos, dummodo non ultra notam suspicionis extendas, quam rationis tramites patiantur ».

Et infra, ubi abjecit ab ipso Tarentinum archiepiscopum, Catanensem et Cephalud. episcopos improbe pœnis variis affectos, addit :

« Quia vero Dei causæ deesse non possumus, nec debemus, super omnibus istis et aliis contingentibus ecclesiasticam libertatem sic, divina suffulti potentia, debitum nostri prosequemur officii, quod Deo pro posse satisfacientes et homini, in hoc geremus utiliter negotium nostræ salutis et tuæ, cum deferre homini contra Deum, præsertim in talibus, sit nocere, ac parcere, sit sævire; manus enim mulierum misericordium filios decoxerunt, sed habeat vera dilectio plagas suas, quæ dulciores fiunt, cum amarius inferuntur.

« Adjecisti præterea, quod post reditum tuum in regnum Siciliæ, redintegratis viribus tuis pro temporum varietate dispersis, exclusis rebellibus, Ecclesia contra matris officium suspectos filii receptavit. Et quidem de virium redintegratione gaudemus : et utinam redintegrantis affectio sic debitis fuisset contenta limitibus, quod a justitia recuperationis in suis, in alienis ad usurpationis injuriam non transisset, quia præter id quod in die novissimo districti Judicis ultione reddetur, consummari felicibus substantia non consuevit, eventibus, augmentis non aggregata legitimis, quinimo grandis acervus inficitur partis adjectione corruptæ. Super exclusis responso supersedere possemus, nisi alicujus judicio crederetur retardatum silentium repetitam justificare querelam. Sed ut videmus, quod hactenus respondentis dissimulatio distulit, nunc extorquet instantia conquerentis. A memoria quoque tua excidisse non credimus, quod comiti Thomasio, Raynaldo de Aversa, et fautoribus eorumdem, antequam castra, quæ viribus obtinere nequiveras, resignarent, inter alia, quæ publica et authentica sunt conventione notata, venit expressius personarum securitas in promissum; et ut id robur firmitatis haberet, nos et universos fratres nostros rogasti per nuntios, et litteras speciales, in testimonium reservatas, ut Romana Ecclesia supersecure ac confidenter reciperet, quod inviolabiliter promissa prædictis attenderes, et plenarie conservares : sed utrum verbis facta responderint, fidesque promissis plusquam deceat Sedis Apostolicæ, ac excellentiæ imperialis honorem; afflictionibus publicis, et pœnis manifestis exponunt nonnulli de fautoribus comitis memorati, quorum multos post speratam de securitate fiduciam dedisti exilio, et quosdam ignominiosa morte damnasti; proinde possumus non immerito

formidare, ne nostra patientia, in prædictis veræ patientiæ nomen amiserit, et effectum. Quare non credas id oblivioni esse relictum, licet sit hactenus dissimulatione suspensum; sed quod in similibus inferiores pro te promittere debeant, de speculo poterunt eminenti recipere speculum et exemplar. In quo quantum auctoritati Sedis Apostolicæ sit detractum, quæ ipsos ad precum tuarum instantiam sub sua securitate recepit, satis intelligunt qui rem sciunt.

« De comite vero Matthæo, quem apud te in subtractione suorum Terræ Sanctæ servitium, crucis et Crucifixi reverentia non defendit, comiteque Rogerio quondam capto, ut nosti, et postmodum liberato, ut scimus, necnon et quibusdam aliis, qui ad urbem, et loca confinia a persequentis facie confugerunt, conquiescat de cætero conquæstio principis excellentis, ne siccam stipulam persequi, et contra folium, quod a vento rapitur, suam monstrare potentiam videatur. Hæc quippe a Julii Cæsaris gestis non elicis, qui Domitium pœnæ avidum, et veniæ contemptorem vitæ servavit invitum, et Metellum se gladiis offerentem ira tanti principis reputavit indignum. Certe in Israelitico populo civitates erant refugii, et urbem ad refugium Christianus populus non habebit? David recursus erat oppressis, et summus Pontifex David magni vicarius avertet faciem ab afflictis? et utique non, cum nulla molestia tibi per illos inferatur, et tuis nisi velis id duntaxat ferre moleste quod vivunt.

« Ad hæc de viro egregio socero tuo, si ad nostram pervenisset notitiam, quod de iis, quæ tibi facere debuit, omisisset, nostra eum non præteriret monitio, quem tibi desideramus acceptum, et te illi potissime gratiosum. In quo movet multorum corda miratio, quod cum consueverint alii crescere ex affinitate majorum, iste non sine multorum scandalo, non sine Terræ Sanctæ dispendio, non sine tui nominis læsione decrevisse videtur ».

Indignum in Joannem facinus (1) his verbis Friderico exprobrare pergit Honorius:

« Et quidem his similia magnificorum principum gesta non continent, sublimium mores ignorant, liberalium largitas non acceptat. Non sic illius Terræ procuratur utilitas, non sic ad ejus subsidium bellatores strenui advocantur. Super quo tibi onera gravia, et importabilia nos asseris alligare, quæ digito nostro movere nolimus; non attendens quod jam pluribus annis elapsis ultro te istis oneribus subjecisti, spontaneus in Theutonia signum crucis assumens; non attendens, quod Crucifixi gerendo negotium, onus non leve tulit Ecclesia in ecclesiasticorum decimatione proventuum; non attendens quod per fratres nostros et alios prædicatores multi potentes et nobiles, magni et parvi se crucis obsequio devoverunt.

« Pro mercatoribus autem Romanis excellentiæ tuæ frequenter scripsisse meminimus, sicut dicis : sed cum per hoc jus suum non assequantur, ut asserunt, non debet illis in sua justitia ecclesiastica censura deesse. De vassallis quoque patrimonii, de quibus prout placuit rescripsisti, quod juris imperialis excellentiæ competat tuorum, et prædecessoris tui privilegiorum inspectio protestatur. Quod si præter debitum a nobis in illis aliud pro Terræ Sanctæ subsidio petiisses, sicut decuerat, formata petitio ad exauditionis gratiam introisset. Provideas tamen, ut advocatiæ vocabulum, frequenter tuis litteris repetitum, tua, si placet, non protrahat interpretatio in abusum, quoniam cum advocatus Ecclesiæ idem intelligi debeat quod defensor, si defensoris omittis effectum, nomen improprie retines advocati. Quod satis in Arcuata et castris aliis quorumdam nostrorum fidelium ostendisse videris, quæ detines contra justitiam occupata, post illatam violentiam, post commodum possessionis adeptum, factus de petitore possessor, offers conquerentibus te jus in tua curia redditurum. Super quod si qua

(1) De hoc facinore sic loquitur Raynaldus, Annal. ecclesiastici, ad ann. 1226, p. 512, § 11 : « Discordiæ inter Johannem regem Hierosolymitanum ac Fredericum exortæ meminit Richardus (Richard. de S. Germ. in *Chr. Jord.*, Mss. bibl. Vatic.), cujus causam Jordanus indicat his verbis : « Desponsata puella, Isabella scilicet, im« perator patrem requisivit, ut regna et regalia « jura resignet; stupefactus ille obedit; » nec mirain, ut qui a genero eam injuriam non exspectarat, ac reliqua vita dotali uxoris regno potiturum sperabat, nec fugæ locus erat, ut ex angustiis, in quas se conjecerat, explicaret : aiunt vero nonnulli vitæ discrimen una cum Gualterio nepote ex altero Gualterio et Tancredi filia prognato adisse, cum Fridericus conflatam in se ab iis conjurationis suspicatus esset; addit Jordanus Joannem regno Hierosolymitano exutum in Gallias se contulisse ».

nova jura sint condita, in publicum prodeant, cum id non patiantur antiqua.

« Quia vero non est abbreviata manus Domini, ut non possit sublimitatem incurvare hominum, et altitudinem humiliare virorum, nunc cum felicium tuis votis successuum splendor illuxerit, in sereno humilitatem non deseras, quam in nubilo prætendebas. Speramus itaque quod viri tam discreti memoriam, nunquam sic ad examinationem deducet oblivio, ut omnino in vitium ingratitudinis incidat, quod reprehendit in æmulo, et culpam, quam damnat in hoste, committat. Non ergo seducant te prospera, quem instruxisse debuerunt adversa, quum fuerit Pharaonis pincerna notatus, eo quod succedentibus prosperis sui est oblitus interpretis; et lex nobilitatis id habeat, ut nobilium mentes excelsa non elevent, et infima non demittant. Quapropter, fili carissime, probatis Apostolicæ Sedis affectibus, nullius suggestio te subducat, quæ nisi obstaculum nimiæ indevotionis impediat, a te dexteram beneficiorum non subtrahet, et dulcedinis ubera non abscondet, cum non sit verisimile, quod animi ferventis affectum ab illo de facili velit avertere, quem multo labore fovit impuberem, multaque sollicitudine promovit adultum. Datum Laterani.

CLVII

Ad abbatem et conventum S. Genovefæ Parisiensis.

4 junii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 291. Mss. La Porte du Theil.]

Renunciationem ab hominibus de Roonio quæstioni super manu mortua factam, auctoritate Apostolica confirmat.

Justis petentium, etc., *usque* complere. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod cum homines de Roonio, Parisiensis diœcesis, quæstionem super manu mortua inter vos, et eosdem longe retro temporibus agitatam ac claræ memoriæ Ludovici, et Philippi, filii ejus, regum Franciæ, diffinitione sopitam temere suscitassent, tandem ad animum redeuntes renuntiaverunt omnino hujusmodi quæstioni, et litteris impetratis a Sede Apostolica super illa, vel etiam de cætero impetrandis, sicut per authentica scripta super hoc facta plenius dicitur apparere. Nos igitur vestris precibus inclinati, renunciationem ipsam, sicut provide facta est, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus, districtius inhibentes, ne ipsi homines vos aut ecclesiam vestram contra renunciationem eamdem præsumant de cætero molestare. Nulli ergo, etc., hanc paginam nostræ confirmationis et inhibitionis, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, II nonas junii, anno decimo.

CLVIII

Ad Sigfridum archiepiscopum Maguntinum.

4 junii 1226.

[Wurdtwein, Nova subsidia, IV, 133.]

Ei mandat ut in ecclesiarum prælatos, canonicos, etc., diœcesis Warmaciensis sententiam excommunicationis usque ad satisfactionem condignam faciat inviolabiliter observari.

Honorius, etc., venerabili fratri... archiepiscopo Maguntino, salutem, etc.

Ex parte tua fuit coram nobis expositum, quod tu, sicut a nobis in mandatis acceperas, ad Warmaciensem accedens ecclesiam ecclesiarum prælatos, canonicos et alios clericos civitatis et diœcesis Warmaciensis nec non cives, vassallos et Judæos etiam monueris diligenter, ut usque ad festum Resurrectionis Dominicæ proxime præteritum in mille sexcentis et viginti marcis colligendis a te computatis, in ipsis quadragintis et triginta marcis jam collectis, eidem ecclesiæ subvenirent pro solutione debitorum, quibus est plurimum aggravata, ipsi, hoc facere contemnentes, in vocem appellationis frustatorie proruperunt, quam tu reputans frivolam et inanem in eos excommunicationis sententiam promulgasti. Sed prædicti prælati et clerici sententiam ipsam pertinaciter contemnentes, excommunicati excommunicatis præsumant divina officia celebrare, in animarum suarum periculum et scandalum plurimorum. Ne igitur illi de sua valeant contumacia gloriari, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus dictam excommunicationis sententiam, sicut rationabiliter est prolata, facias ad satisfactionem condignam, auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, inviolabiliter observari, et si forte

aliqui noluerint satisfacere, ipsis juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendas; et cum clericis, qui taliter celebrarunt, ad mandatum tuum humiliter redeuntibus, tibi liceat misericorditer dispensare; illos autem, qui perdurarunt contumaces, canonica disciplina castiges. Datum Laterani, II nonas junii, pontificatus nostri anno decimo.

CLIX

Ad majoris ecclesiæ et... S. Mariæ ad Gradus præpositos et decanum S. Mariæ ad Gradus Coloniensis.

5 junii 1226.

[Wurdtwein, Nova subsidia, IV, 135.]

Quod indultum episcopo Herbipolensi ex causis concessum, ne personaliter ad concilium accedat, ecclesiæ Maguntinæ non cedat in præjudicium.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis majoris ecclesiæ et... S. Mariæ ad Gradus præpositis et... decano S. Mariæ ad Gradus Coloniensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Significante olim nobis venerabili fratre nostro... Herbipolensi episcopo, quod cum quidam viri sanguinei regionis illius cum eorum complicibus bonæ memoriæ C. antecessorem et consanguineum ejus impie occidissent, ipsius cum tota posteritate, prout exigebat immanitas excessus juste puniti, nec tamen compuncti, sed ad effundendum sanguinem innocentem rabidiores effecti, successorem occisi prædicti episcopi patruum occidere attentarunt, propter quod coactus fuit Herpibolensem relinquere civitatem et illorum bonis ad alios devolutis ipsi cum eorum filiis, complicibus et amicis in vindictam rerum amissarum ipsius episcopi, qui prædictorum episcoporum est consanguineus et eis in onere ac honore successit, sanguinem sitiebant; quare non erat sibi securum accedere ad civitatem vel diœcesim Maguntinam, cum dicti malefactores essent de diœcesi et familia venerabilis fratris nostri... archiepiscopi Maguntini; nos nolentes tantum virum exponi gladiis impiorum, eidem indulsimus, ut vocatus a prædicto archiepiscopo, metropolitano suo, ad concilium vel ad alia venire personaliter non cogatur, sed teneatur se per solemnes et idoneos nuntios præsentare, præsertim cum hoc idem prædecessori suo fuisset a Sede Apostolica, ut proponebat, indultum. Verum idem archiepiscopus et capitulum Maguntini querelas ad nos litteras destinarunt, quod dictus episcopus occasionibus non veris, sed frivolis mendicatis, se subtrahere nititur ab obedientia ecclesiæ Maguntinensis; asserit enim, excusans se, quod nullum ipsius episcopi sanguinem sitientem, vel rerum vel conscium necis prædecessoris illius tenuerit, vel teneat in domo; adjecit etiam, quod idem episcopus Maguntinus Warmaciam, Franckevore et et alia vicina loca, quæ sibi dicit esse suspecta, sæpe adiit sine metu, habens unum de ipius episcopi occisoribus Theodoricum de Mogo, scilicet specialem secretarium et amicum. Quare idem archiepiscopus nobis humiliter supplicavit, ut, licet duobus prædecessoribus ipsius episcopi hoc fuerit ex causa forsan indultum, ne tamen continuatio ad consequentiam pertrahatur, indulgentiam quam se prædictus episcopus per falsas adinventiones a nobis extorsit provide revocantes, non pateremur Maguntinam eccclesiam mutilari. Ne igitur alteri gratiam in alterius injuriam facere videamur, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquirentes super his diligentius veritatem, si cognoveritis, quod dictus episcopus secure valeat ad ecclesiam Maguntinam accedere, prædictam indulgentiam, sublato appellationis obstaculo, revocetis: alioquin eum uti sua indulgentia permittatis, ita tamen, quod ad suos non transeat successores. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam, cessante appellatione, cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes his exsequendis interesse potueritis, duo vel alter vestrum ea nihilominus exsequantur. Datum Laterani, nonis junii, pontificatus nostri anno decimo.

CLX

Ad Fridericum, Romanorum imperatorem.

9 junii 1226.

[Meklenb. Urkend., I, 319, n. 326.]

Eum rogat et hortatur ut comitem de Zwerin compellat ut Waldemaro regi Daciæ restituat obsides et pecuniam, quam ab ipso pro libertate receperit nec eum super solutione residui molestet.

Honorius, etc.

Tria sunt, quæ debeant circumspectionem inducere ad favorem carissimo in Christo filio nostro illustri regi Daciæ impendendum sub duro casu, in quem per Henrici comitis Zwerin, vassalli sui, perfidiam noscitur incidisse. Primum est, quod ipse rex tibi ad exhortationem Apostolicæ Sedis astitit, sicut nosti, tempore opportuno et studiose ad tuum honorem et exaltationem intendit. Secundum est, quod inter te ac ipsum regem amicabilis confœderationis vinculum intercessit, sicut in tuis patentibus litteris, aurea bulla munitis, perspeximus contineri. Tertium est, quod et si generaliter lex naturæ deposcat, ut homo subveniat homini, quodam tamen speciali debito tenetur miles militi ferre auxilium et rex regi, ut, quæ ipsum reddit aliis honorabilem, ipse quoque honoret in regibus regiam majestatem. Cum ergo præfatus comes a dicto rege, dum captum teneret eumdem, extorserit juramentum de dandis sibi filiis suis subsidibus, et de solvenda sibi quadam pecuniæ quantitate, serenitatem tuam attente rogandam duximus et hortandam, quatenus prudenter attendens malitiam, quam dictus comes in ipsum regem exercuit, esse non solum ratione facti, sed etiam ratione exempli gravem et omnimodis detestandam, ac per hoc nec decere, nec expedire, ut apud te favorem inveniat dictus comes, qui vassallos contra dominos et privatos contra reges exemplo suæ perversitatis armavit eumdem, ut ipsi regi restituat obsides et pecuniam, quam jam ab ipso recepit, nec eum super solutione residui molestare præsumat, tradita tibi cœlitus potestate compellas, contempta parte ipsius pecuniæ, quam debes recipere, sicut fertur, cum divinæ largitatis benignitas sic tibi aperuerit manus suas teque tanta divitiarum aliorumque bonorum affluentia circumdederit, ut non oporteat, quod pro modica pecunia, quam in comparatione honoris tui ac famæ debes quasi sterquilinium reputare, maculam in gloria tua ponas. Sic ergo monitiones nostras exaudias in hac parte, quod alii te docente cognoscant, quantum deferendum sit regiæ dignitati, et tam illicita præda erepta per te de faucibus comitis sæpedicti, attentare similia pertimescant, et ipse rex hoc beneficio provocatus tibi perpetuæ devotionis vinculo astringatur, nosque imperialis celsitudinis providentiam merito debeamus in Domino commendare, sciens, quod, nisi nostris honestis precibus et exhortationibus acquieveris in hac parte, nos deesse non poterimus dicto regi tam apertam injuriam patienti, non absque magno dispendio subsidii Terræ Sanctæ, ad quod magnifice impendendum ante captionem suam solemnis promissionis vinculo se astrinxit, nec absque Apostolicæ Sedis injuria et contemptu, cui regnum ejus dignoscitur censuale. Datum Laterani, V idus junii, anno pontificatus nostri decimo.

CLXI

Ad Henricum, comitem Zwerinensem.

9 junii 1226.

[Meklenburg. Urkundenb., I, 318, n. 325.]

De eodem argumento.

Honorius, etc., comiti Zwerinensi, etc.

Olim credidimus, quod grandem et gravem maculam, quam in tua fama improvide posuisti, carissimum in Christo filium nostrum illustrem regem Daciæ, dominum tuum, rupto fidelitatis fœdere, captivando, excitatus increpationibus Apostolicis recognosceres, et, ipsum regem juxta exhortationes nostras libere dimittendo, eamdem maculam per citæ satisfactionis remedium aboleres. Tu vero, cura famæ tuæ posthabita et inculcatione precum ac præceptorum nostrorum penitus obaudita, ab ipso rege extorsisti per violentiam juramentum, quod filios suos obsides tibi daret et quamdam tibi solveret pecuniæ quantitatem, ipsum in his et aliis intolerabiliter aggravando, in grave præjudicium subsidii Terræ Sanctæ, ad quod magnifice impendendum ante captionem suam solemnis promissionis vinculo

se astrinxit, necnon in gravem Apostolicæ Sedis injuriam et contemptum, cui regnum esse dignoscitur ad specialis ditionis indicium censuale, et quam eidem regi astringit ejus devotio specialis. Quoniam igitur tantum subsidii Terræ Sanctæ dispendium tantumque nostrum et Ecclesiæ Romanæ contemptum sub dissimulatione transire nec volumus, nec debemus, nobilitatem tuam monemus, rogamus et sub obtestatione divini judicii obsecramus, per Apostolica tibi scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus obsides et pecuniam quam a rege recepisti prædicto, ei sine difficultate restituas, etc. Datum Laterani, IV idus junii, pontificatus nostri anno decimo.

CLXII

Ad capitulum Roskildensem.

11 junii 1226.

[Suhm, Hist. af Danemark, IX, 766.]

Ei indulget ut ad recipiendum in ecclesiæ Roskildensis canonicos personas defectum natalium patientes nemo eos cogere possit.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducamus effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate nostra præsentium indulgemus, ut ad recipiendum in ecclesiæ vestræ canonicos personas, defectum natalium patientes, nemo cogere vos possit invitos, absque speciali Apostolicæ Sedis mandato, faciente de hac nostra indulgentia mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat, etc. Datum Laterani, III idus junii, anno decimo.

CLXIII

Ad archiepiscopum Spalatensem et suffraganeos ejus.

11 junii 1226.

[Fejer, Cod. dipl. Hung., III, II, 84.]

Piratis Almisianis ab Andrea rege Hungariæ pulsis, ad pœnitentiam facti reversis, spem veniæ ac sedium recuperandarum facit.

Honorius, etc., archiepiscopo Spalatensi et suffraganeis ejus, etc.

Fraternitatis vestræ litteras nobis per L. latorem præsentium præsentatas, solita benignitate recepimus, et earum tenorem pleno collegarum intellectu, gratum et acceptum gerentes, quod juxta debitum pastoralis officii prudenter interdicitis ad convertendos ad pœnitentiam peccatores. Super eo autem, quod, sicut vestræ litteræ continent, Cacecli, Almisiani piratæ, ad vestræ prædicationis instantiam se promiserunt piraticam tyrannidem de cætero omissuros, dummodo Ecclesiæ Romanæ gratiam valeant rehabere, ac per eamdem possint sedes patrimoniorum suorum a rege recipere, quibus ab eo se asserunt spoliatos, vobis ad præsens, fratribus nostris propter intemperiem aeris absentibus, nequimus plenarie respondere; ut autem interim illi gratiæ se coaptent, fraternitatem vestram monemus attente, per Apostolica scripta vobis mandantes, quatenus moneatis prudenter eosdem et efficaciter inducatis, ut cessantes a malo, benefacere incipiant, et persistant : quia cum mater Ecclesia nunquam ad se redeuntibus claudat gremium pietatis, si vere pœnituerint, ab ea facile poterunt veniam impetrare. Cum autem dicti fratres ad nos fuerint, Domino dante, reversi, nos super hoc fiducialiter requiratis, quia secundum eorum consilium libenter conversis ad pœnitentiam veniam impendemus. Datum Laterani, III idus junii, anno decimo.

CLXIV

Ad episcopum Cenomanensem.

17 junii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 313. Mss. La Porte du Theil.]

Constitutionem ad monasterium Sublacense de esu carnium datam explicat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... episcopo Cenomanensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

De monachis illis, qui verba quædam constitutionis illius, videlicet cum ad monasterium Sublacense super esu carnium per extortæ interpretationis injuriam suis affectibus applicare nituntur, fraternitati tuæ breviter respondemus, quod gratis errant, gratoque sibi blandiuntur errore, dum in talibus appetitus licentiam ultra conantur extendere, quam regularis observantiæ providentia patiatur. Datum Laterani, XV kalendas julii, anno decimo.

CLXV

Ad abbatem et priorem monasterii Sancti Remigii Remensis.

18 junii 1226.

[Varin, Archives de la ville de Reims, I, II, 538.]

Indulget eis ne per commissiones Sedis Apostolicæ quas de cætero ad eos impetrari contigerit, procedere teneantur, nisi fecerint de indulgentia hujusmodi mentionem.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et priori monasterii Sancti Remigii Remensis, etc.

A nobis humiliter postulastis, ut cum non habeatis jurisperitiam, et propter judiciorum strepitum contingat sanctæ contemplationis in vobis otium impediri, eximere vos a commissionum nostrarum sollicitudine dignaremur. Nos ergo vestris supplicationibus annuentes, devotioni vestræ auctoritate præsentium indulgemus, ne per commissiones nostras, quas de cætero ad vos impetrari contigerit, procedere teneamini, nisi fecerint de indulgentia hujusmodi mentionem. Nulli ergo, etc. Datum Laterani, XIII kalendas julii, pontificatus nostri anno decimo.

CLXVI

Ad abbatem et conventum de Passelet, Cluniacensis ordinis.

19 junii 1226.

[Regist. monast. de Passelet, 415.]

Eis concedit ut redditus quosdam monasterio ad sustentationem fratrum et hospitum deputatos, quos quibusdam familiaribus suis, quoad viverent, concesserant, ad usus hujusmodi revocari possint.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui de Passelet, Cluniacensis ordinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

A nobis humiliter postulastis, ut cum nemo sentire debeat suæ liberalitatis incommodum, ne sit munificentia captiosa, de nostra possitis licentia redditus quosdam monasterio vestro ad sustentationem fratrum et hospitum deputatos, quos quibusdam familiaribus vestris, quoad viverent, liberaliter concessistis, ad usus hujusmodi revocare. Nos autem vestris supplicationibus inclinati, devotioni vestræ præsentium auctoritate concedimus, ut, eisdem familiaribus decedentibus, id efficere valeatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, XIII kalendas junii, pontificatus nostri anno decimo.

CLXVII

Ad decanum et canonicos Westarienses.

19 junii 1226.

[Gudenus, Cod. dipl. anecdot., V, 4.]

Eis parochialem ecclesiam Westariensem confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... decano et canonicis Westariensibus, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, parochialem ecclesiam Westariensem, ad vos et vestram ecclesiam pertinentem, sicut eam juste, canonice ac pacifice possidetis, et in litteris venerabilis fratris nostri... Treverensis archiepiscopi dicitur plenius contineri, vobis, et per vos eidem ecclesiæ vestræ, auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti privilegio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, XIII kalendas julii, pontificatus nostri anno decimo.

CLXVIII

Ad G. archidiaconum, magistrum R. subthesaurarium Tullensem, et canonicum de Vico Metensem.

21 junii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 348. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut B., clerico pauperi, præbendam in ecclesia Metensi juxta mandati Apostolici de hoc jam dati tenorem faciant assignari.

Honorius, etc., dilectis filiis G. archidiacono et magistro R. subthesaurario Tullensi, et J., canonico de Vico, Metensis diœcesis, salutem, etc.

Dilectus filius B., pauper clericus, proposuit coram nobis, quod cum olim dedissemus Metensi capitulo per nostras litteras in mandatis, ut eidem, qui dicebatur in eorum ecclesia servivisse ab adolescentia sua fideliter et devote, in præbendali vel alio competenti ecclesiastico beneficio providerent, idem clericus ad suasionem quorumdam de ipso capitulo, qui proni ad exsequendum mandatum Apostolicum videbantur, se voluntati ac dispositioni ejusdem capituli super hujusmodi provisione commisit. Collatis vero aliis quibusdam præbendis, quæ interim in ipsa ecclesia vacaverunt, demum ad quamdam præbendam tunc vacantem ibidem a majori et saniori parte capituli electus fuit in canonicum et in fratrem, quibusdam de ipso capitulo et numero, et merito paucioribus, magistrum R. scolasticum, et camerarium Virdunensem et Treverensem canonicum nominantibus ad eamdem; prædicto ergo scolastico impediente ne præbendam ipsam pacifice possidet, vobis de procuratorum utriusque partis assensu dedimus in mandatis ut eumdem R. super hoc ab indebita ejus molestatione desistere, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, mediante justitia, cogeretis. Vobis autem eumdem R. juxta mandatum Apostolicum commonentibus, ut præbendam ipsam pacifice demitteret pauperi memorato, dictus R., pendente hujusmodi negotio, coram vobis electus est primicerius, et major archidiaconus ecclesiæ Virdunensis, qui licet primiceriatum, archiaconatum, scolasticam et camerariam in ipsa Virdunensi ecclesia, et in Treverensi præbendam obtinere noscatur, adhuc tamen ipsum super jam dicta præbenda inquietare non cessat. Quare nobis humiliter supplicavit, ut cum contra hominem tam potentem ulterius litigare non possit, diutius fatigatus laboribus et expensis tam paupertati ejus, quam utilitati Metensis ecclesiæ contra unius (*sic*) officio per inquietationem hujusmodi defraudatur, paterna dignaremur sollicitudine providere. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si præmissis veritas suffragatur, dicto pauperi præbendam assignetis eamdem, dummodo ei aliquid rationabile non obsistat, et faciatis ipsum ejus pacifica possessione gaudere, contradictione dicti primicerii non obstante, cum indignum sit, ut personæ pluribus redditibus abundantes pauperes clericos super minoribus beneficiis inquietent. Testes autem, etc. Datum Laterani, XII kalendas junii, anno decimo.

CLXIX

Ad Isonem episcopum, et abbatem de Lima.

26 junii 1226.

[Meklemburg. Urkund., I, 320.]

Ut moneant Henricum, comitem de Zwerin, ut vassallis Waldemari, regis Daniæ, remittat juramenta.

... Ideoque mandamus, quatenus dictum comitem, ut præfatis dicti regis vassallis remittat hujusmodi juramenta, moneatis prudenter et efficaciter inducatis, ipsum ad id, si monitis acquiescere non curaverit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Laterani, VI kal. julii, anno decimo.

CLXX

Ad Waldemarum regem Daniæ.

26 junii 1226.

[Meklenburg. Urkund., I, 321, n. 329.]

Eum absolvit juramento, quod ab eo Henricus, comes de Zwerin extorserat.

Petitio tua nobis exhibita continebat, quod, cum Henricus comes de Zwerin, vassallus tuus, te cepisset et teneret carceri mancipatum, a te juramentum extorsit, quod ei solveres quamdam non modicam pecuniæ quantitatem ac interim filios tuos obsides ei dares. Quare nobis humiliter

supplicasti, ut, cum adimpletio promissionis, qua diu ante captionem tuam te solemniter obligaras ad subsidium Terræ Sanctæ magnifice impendendum, per hoc impediatur omnino et dictæ pecuniæ quantitas tuas facultates excedat, ac per hoc compelli non debeas ad solutionem ejusdem, cum nemo ad impossibile sit cogendus, idemque juramentum a te fuerit per metum et vim manifestam extortum, ac per hoc ad observationem non tenearis ejusdem, cum ea, quæ vis metusve causa fiunt, non debeant esse rata, dictusque comes te capiendo vinculum fidelitatis abruperit, propter quod fidem servare non teneris eidem, cum fidem non servanti fides non debeat observari, te a prædicto juramento ad cautelam absolvere dignaremur. Nos igitur propter præassignatas causas et quia prophetica voce monemur dissolvere colligationes impietatis et fasciculos deprimentes ac dimittere eos, qui confracti sunt, liberos et onus omne disrumpere, te a juramento absolvimus sic extorto et omni eo, quod ex ipso noscitur esse secutum, cum juramentum iniquitatis vinculum esse non debeat, sed justitiæ firmamentum. In hujus autem absolutionis testimonium præsentes litteras tuæ devotioni duximus concedendas. Datum Laterani, VI kal. julii.....

CLXXI

Ad de Bel ac de Wertes abbates, et archidiaconum de Sancto Andrea, Wesprimiensis diœcesis.

4 julii 1226.

[Fejer, Cod. diplom. Hungariæ, III, II, 83.]

Executionem sententiæ contra episcopum et capitulum Zagrabiense, in causa decimarum, pro abbate montis Pannoniæ, novis delegatis committit.

Honorius, etc., de Bel..., de Wertes abbatibus, et archidiacono Sancto Andrea, Wesprimiensis diœcesis, etc.

Petentibus dudum dilectis filiis... abbate et conventu monasterii Sancti Martini de Pannonia quæstiones, quas super ecclesiis, decimis, et rebus aliis in Simigiensi comitatu contra venerabilem fratrem nostrum... episcopum et capitulum Zagrabiense habebant, super quibus tempore generalis Concilii lis fuerat contestata, ad examen Apostolicum revocari; cum super hoc proponerent, a longo tempore inutiliter laboratum; nos volentes partibus in laboribus parcere, ac expensis, venerabili fratri nostro Vaciensi episcopo, et collegis suis scripsimus, ut, si ad mandatum eorum judices, quibus quæstiones hujusmodi prius commissæ fuerant, usque ad certum terminum finaliter non procederent juxta formas sibi traditas in eisdem; ipsi sub certa forma, quam eis dedimus, in negotiis procedentes, ad nos easdem sufficienter instructas remittere procurarent. Prioribus igitur judicibus non procedentibus, infra terminum a posterioribus assignatum, iidem posteriores exigente alterius partis contumacia, cum lis, sicut prædictum est, contestata fuisset, ad receptionem testium monasterii procedentes, causam ad Sedem Apostolicam remisere præfixo justo, quod eis mandavimus, certo termino partibus, quo per se vel procuratores idoneos cum omnibus instrumentis et rationibus suis in nostra præsentia comparerent. Dato itaque super hoc a nobis venerabili fratre nostro... Albanensi episcopo auditore, ac coram eo procuratore comparente monasterii, pars adversa non venit, nec procuratorem pro se idoneum destinavit, post terminum diutius exspectata; ob cujus defectum non potuit negotium terminari, licet dictus procurator diceret causam suam per testes, et privilegia et alia munimenta, quæ produxit in medium, sufficienter instructam, et peteret ad calculum sententiæ definitivæ procedi, vel saltem partem suam in corporalem possessionem rerum petitarum induci, et inductam in ipsa defendi; tandem petente procuratore prædicto partem alteram propter defectum ipsius in expensis a monasterio factis condemnari, quas dictus procurator centum octoginta marcas argenti et amplius æstimabat; dictus episcopus taxatione præmissa et juramento super hoc ab eodem procuratore recepto, in sexaginta marcis argenti expensarum nomine condemnavit. Quocirca mandamus, quatenus ad solutionem expensarum hujusmodi, sexaginta marcarum videlicet, dictos episcopum, et capitulum auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, compellatis; citantes postmodum partes ad nostram præsentiam, et proximum venturum festum Nativitatis Dominicæ terminum eis per-

emptorium præfigentes, quo per se, vel procuratores idoneos cum omnibus munimentis et rationibus suis compareant coram nobis, justam, auctore Deo, sententiam recepturæ. Quod si non omnes his exsequendis interesse poteritis, duo vestrum ea nihilominus exsequantur. Datum Laterani, IV nonas julii, anno decimo.

CLXXII

Ad abbatem Sancti Audoeni, decanum et magistrum Rodulphum, archidiaconum Rothomagensem.

9 julii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 324. Mss. La Porte du Theil.]

Dat eis provinciam audiendi de novo causam, quæ inter episcopum Sagiensem ab una, et H., priorem Sagiensem, ab altera parte, vertebatur, et quod canonicum visum fuerit pronuntiandi.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati Sancti Audoeni... decano et magistro Rodulfo, archidiacono Rothomagensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Constitutis apud Sedem Apostolicam dilectis filiis H., qui pro Sagiensi priore se gerit, et... procuratori venerabilis fratris nostri... episcopi Sagiensis dilectum filium magistrum Rolandum, subdiaconum et capellanum nostrum, concessimus auditorem, coram quo idem H. proposuit conquerendo, quod cum olim contra ipsum episcopum super quibusdam articulis ad venerabilem fratrem nostrum... Constantiensem episcopum, suosque collegas de assensu procuratoris ejusdem episcopi Sagiensis quasdam a nobis litteras impetrasset, idem Sagiensis eum nec convictum, nec confessum, et alias juris ordine non servato, prioratu ecclesiæ Sagiensis, quem canonice fuerat assecutus, et diu quiete possederat contra justitiam spoliavit, propter quod idem ad nos appellans ad decanum Cenomanensem et conjudices suos super hoc de ipsius episcopi Sagiensis procuratoris assensu, Apostolicas litteras impetravit, qui, licet, cognitis causæ meritis, dictum episcopum Sagiensem ad integram restitutionem prioratus cum omnibus fructibus, et ad interesse et damna quæ incurrerat occasione amotionis ipsius sententialiter, mediante justitia, condemnassent, in contradictores, et rebelles excommunicationis sententiam proferendo.

Dictus tamen episcopus Sagiensis eorum sententia parere contemnens, et, armata manu quosdam sibi ab ipsis judicibus executores deputatos expellens, ad... episcopum Lexoviensem, et collegam suum quasdam contra ipsum sub certa forma, licet per veri suppressionem et falsi suggestionem, litteras impetravit, coram quibus licet fuisset aliquandiu a partibus litigatum ad ultimum tamen idem H. consilio dicti Lexoviensis episcopi, et aliorum amicorum ipsius episcopi Sagiensis inductus, et credens quod propter hoc, sicut ei dabatur, intelligi deberet sibi suus restitui prioratus, se præstito juramento, non tamen adhibita solemnitate Evangeliorum, sed sic Deus ipsum adjuvaret, submisit arbitrio dicti episcopi Sagiensis tamquam æquo arbitrio boni viri, qui cum deberet bonum et æquum arbitrium promulgare, ac ipsum restituere ad prioratum suum, sicut fuerat indicatum, et sicut priusquam suo arbitrio submitteret publice dicebatur, ipsum de facto, cum de jure non posset, prioratu et voce capituli sui privans sibi ecclesiæ ac civitatis Sagiensis interdixit ingressum.

Quod iniquum arbitrium, cum idem episcopus humiliter requisitus noluisset aliquatenus revocare, sed fuisset ei alias graviter comminatus, idem ad Sedem Apostolicam appellavit. Unde petebat ut tam iniquo arbitrio penitus revocato, vel irrito nuntiato sententiam dicti decani Cenomanensis, et conjudicum suorum faceremus firmiter observari, et amoto de prioratu suo quolibet detentore, faceremus eam effectui mancipari, condemnantes sibi dictum episcopum ad resarciendum sibi expensas et damna, quæ incurrerat hac de causa, quæ omnia mille libras proveniensium æstimabat. Ad quod fuit ex adverso responsum, quod cum idem episcopus Sagiensis dictum H. non spoliasset, sed propter manifestam inobedientiam, et gravamen, et enormem diffamationem criminum, quæ ad ipsum tanquam ad suum episcopum, et abbatem, et correctorem totius cleri Sagiensis datum a nobis pervenerant de eodem amovisset ab officio prioratus, non tam juris angustias quam regulares observantias in hac parte secutus, idem H. ad appellationis diffugium se convertens, et asserens se contra justitiam spo-

liatum, ad... decanum Cenomanensem ejusque collegas nostras litteras impetravit, qui cum contra dictum episcopum iniquam diffinitivam sententiam promulgassent, idem episcopus fretus appellatione, quam procurator ejus propter hoc ad Apostolicam Sedem emiserat, ad dictum... Lexoviensem episcopum ejusque collegam tam super appellatione a dicta sententia facta, quam super aliis quibusdam articulis litteras nostras sub certa forma obtinuit destinari, qui cum in eodem negotio aliquandiu processissent, dictus H. eorum sententiam non expectans, posuit in manu ipsius Sagiensis episcopi causam suam, et de stando mandato ejus extenta manu dextera ad altare dicendo, si Deus me adjuvet, et hæc sancta, corporale præstitit juramentum, qui cum consideratis negotii circumstantiis super prioratu ecclesiæ Sagiensis silentium imposuisset eidem, et ob certas causas, quarum quasdam tunc expressit, tam civitatis, quam ecclesiæ Sagiensis ad tempus interdixit ingressum, et Ecclesia Sanctæ Margaritæ Carrog. sibi de assensu Willelmi prioris, et fratrum ecclesiæ Sagiensis liberaliter assignata, promisisset, quod melius ei faceret, si videret meliorationem ipsius; idem H. sigillo proprio quo usus fuerat tanquam prior in Sagiensi capitulo resignato confracto, factum hujusmodi acceptavit, recipiendo ecclesiam Sanctæ Margaritæ prædictam, ac alias parendo hujusmodi mandato episcopi Sagiensis, qui nequaquam tunc ipsum privavit prioratu jam dicto, cum jamdiu ante esset amotus ab illo, quem cum alius per electionem solemnem creatus prior eo tempore possideret, et adhuc possidere noscatur restituere dicto H. non poterat, nec etiam tenebatur, præsertim cum aliæ causæ subessent propter quas id fieri non debebat. Quare dicebat prædictam sententiam non servandam, nec mandatum hujusmodi revocandum, nec ad expensas, vel damna deberi sibi dictum episcopum condemnari; quinimo humiliter supplicabat, ut mandatum hujusmodi confirmari, ac dictum H. qui temere veniebat contra præstitum juramentum puniri de perjurio faceremus. Alioquin allegabat ad dictum Lexoviensem episcopum, et ejus collegam esse negotium remittendum.

His igitur per dilectum filium Octavianum subdiaconum, et capellanum nostrum, quem ad audiendam causam hujusmodi præfato magistro Rolando ob certam causam duximus subrogandum in nostra et fratrum nostrorum præsentia recitatis, quia pars episcopi de resignatione sigilli seu acceptatione, quas dicebat ab altera parte factas non poterat facere plenam fidem, id se offerens in partibus illis plenius probaturum, discretioni vestræ de ipsius H. et alterius partis procuratoris assensu, per Apostolica scripta mandamus, quatenus, vocatis qui fuerint evocandi, recipiatis super his probationes legitimas dicti episcopi Sagiensis, et appellatione remota, quod canonicum fuerit statuatis, facientes quod decrevimus per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere. Quamdiu autem causa duraverit coram vobis, faciatis dicto H. in necessariis de bonis Sagiensis ecclesiæ provideri. Quod si non omnes, etc., non obstante quod tibi, abbas, dicimur indulsisse, ne causis cognoscendis interesse compellaris invitus. Datum Laterani, XII idus julii, anno decimo.

CLXXIII

Ad archiepiscopos, episcopos, abbates et alios prælatos, etc., per regnum Thessalonicæ ac per Achaiam constitutos.

10 julii 1226.

[Ughelli, Italia sacra, II, 304.]

Eis mandat ut Nicolaum, Reginum episcopum, quem ad partes ipsorum communi utilitate Terræ Sanctæ, officio legationis ei commisso, Sedes Apostolica transmittat, honorifice recipiantac ejusdem mandatis obediant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, et episcopis, et dilectis filiis abbatibus, et aliis ecclesiarum prælatis, et clericis universis per regnum Thessalonicæ, ac per Achaiam constitutis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum venerabilis frater noster Nicolaus, Reginus episcopus, vir generis, et morum nobilitate conspicuus, quem ad partes vestras pro communi utilitate Terræ Sanctæ, sicut res tunc postulare maxime videbatur,

officio legationis sibi commisso transmisimus, adhuc ibi de speciali mandato nostro, quem sic expedire credimus, moram trahat, universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus eumdem sicut Apostolicæ Sedis legatum recipientes, honorifice, ac honeste tractantes, salubribus monitis, ac mandatis ejusdem intendatis, et obediatis humiliter, ac devote; alioquin sententiam, quam rationabiliter tulerit in rebelles, præcipiemus usque ad satisfactionem condignam firmiter observari. Datum Laterani, VI idus junii, pontificatus nostri anno decimo.

CLXXIV

Ad archiepiscopum Cantuariensem.

11 julii 1226.

[Regest., lib. X, epist. 327. Mss. La Porte du Theil.]

Hortatur ut Fulchesium de Breante apud regem Angliæ tueantur ac defendant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... archiepiscopo Cantuariensi, S. R. E. cardinali, et nobilibus viris R. Cestriæ, U. de Pembroc marescalco regis Angliæ, W. Waranniæ, G. Gloverinæ, W. de Mantenitt Excessiæ, et W. Albermaliæ comitibus, H. de Burgo, aliisque carissimi in Christo filii nostri illustris regis Anglorum consiliariis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Recolentes fida, utiliaque servitia, quæ dilectus filius nobilis vir Fulchesius de Breante claræ memoriæ Johanni regi Anglorum, ac eo defuncto carissimo in Christo filio nostro Henrico, illustri regi Anglorum, nato ejus, tempore summæ necessitatis impendit, ac per hoc eum Apostolicæ Sedis gratia prosequentes, ad ipsum regem pro eo non solum litteras nostras, sed etiam unum de familiaribus nostris, suis meritis exigentibus, [qui] nobis est inter caros specialiter carus, videlicet dilectum filium magistrum Octavianum subdiaconum et capellanum nostrum, curavimus destinare, ut ipsius regis gratiæ, quam nobili subtraxisse dicebatur eidem, reconciliaremus hominem tam probatum, tamque prudentem, et fidum in quasi suprema necessitate repertum. Sed ipse rex non advertens, quod in hoc non magis utilitatem dicti nobilis quam suam propriam quærebamus, nec attendens quantum sibi sit acquiescendum nostris consiliis, et mandatis, quia ob hoc principaliter diligimus nobilem memoratum, quod ipsi regi, et patri ejus fidus in summo periculo noscitur extitisse, præfatum capellanum ad nos vacuum pro sua voluntate remisit, his quæ pro reconciliatione dicti nobilis sibi specialiter pro utilitate sua litteris et ipsis, [quæ] viva voce præfati capellani mandavimus, penitus obauditis. Quod quantum indigne feramus sibi monstraremus expresse, nisi propter alia quæ sibi ac regno ejus imminere videntur, ei ad præsens necessaria providentia parceremus, et speraremus, quod saniori utens consilio nostris in hoc beneplacitis debeat acquiescere, ac restituendo sibi ipsi dictum nobilem, quo improvide se privavit, factam nobis in repulsione precum nostrarum injuriam abolere. Licet igitur idem rex nimis assueverit preces nostras repellere, et eis aures quasi præteritorum immemor, et futurarum improvidus, obviare, nos tamen sperantes, quod sicut in ætate proficit, ita debeat in nostra, et Apostolicæ Sedis devotione proficere, ac fidei puræ constantiam, quam erga ipsum et patrem ejus aliis aliud facientibus idem nobilis inconcusse servavit in memoriam revocaret, ipsum adhuc affectuose rogandum duximus, et monendum expresse sibi per Apostolica scripta mandantes, ut prudenter attendens, quod post divinum, et Apostolicæ Sedis auxilium potest adscribere specialiter fidei et constantiæ nobilis supradicti, quod ad alienos non est ejus versa hæreditas, et ad extraneos domus sua, et offensæ, si quam forte postmodum improvide sibi fecit in tantorum meritorum memoriam obliviscens, ei pro suæ fidei merito, et precum nostrarum instantia gratiam suam reddat, et cum ea terram et omnia bona sua, quod non minus ipsi regi, quam dicto nobili credimus expedire, cum fervor fidei, quam idem nobilis, ut sæpe diximus, erga ipsum regem, et patrem ejus opportuno tempore habuisse dignoscitur, etiam in affectu tot injuriis atque damnis perseverare immobilis dignoscatur.

Unde decet, et expedit, ut ipse rex taliter acquiescat nostris salubribus consiliis, et mandatis, quod non videatur ex hoc suum contra nos animum obfirmasse, ac per hoc nos quoque contra eum nostrum obfirmare merito debeamus. Sciturus quod nisi nobis

acquieverit in hac parte, nos non tantummodo Apostolicum favorem sibi subtrahere, quod solum sibi esset præsertim hoc tempore gravis pœna, verum etiam contra ipsum procedere compellemur, cum idem nobilis inter cætera etiam bono matrimonii defraudetur, quod primo ab ipso Deo in paradiso extitit institutum, et magnum, teste Apostolo, continet sacramentum. Unde etsi dicto regi hactenus forte plus quam oportuerit deferentes, dissimulaverimus illud per apertam injuriam impediri, attamen dissimulare de cætero non valemus.

Unde venerabilibus fratribus nostris... Conventrensi.... Londoniensi et.... Saresberiensi episcopis nostris dedimus litteris in mandatis, ut hæc omnia in ipsius regis auribus diligentissime replicantes, ipsum ad restituendum sæpedicto nobili juxta preces et mandatum nostrum gratiam suam, et omnia bona ejus, moneant diligenter et efficaciter vice nostra. Uxorem vero ejus cum dotalitio suo et omnibus pertinentibus ad eamdem, ipsi nobili restitui faciant sine mora. Contradictores quoslibet ac rebelles, persona regia dumtaxat excepta, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, sicut justum fuerit, compescendo, ac rescribendo nobis fideliter, quod dictus rex ipsis responderit, atque fecerit super restitutione nobilis sæpedicti, quatenus si adhuc precibus nostris justis, ac sibi ipsi utilibus, quod non credimus, obturaverit aures suas, etiam in hoc faciamus quod ratio suadebit, cum eidem nobili, quem sicut alios crucesignatos Apostolica Sedes in sua protectione, ac defensione suscepit, nec debeamus deesse in justitia, nec velimus. Ideoque discretionem vestram attente sollicitandam duximus et hortandam, per Apostolica vobis scripta firmiter injungendo mandamus, quatenus provideatis, omni occasione ac excusatione cessantibus, quod ea, quæ super hoc scribimus ipsi regi celeriter effectui mancipentur, mandatum nostrum taliter impleturi, quod in vos si fieri non contingat, culpam et pœnam refundere non cogamur, cum luce clarius constet, quod rex ipse vestris consiliis regitur, suaque facta omnia juxta vestri dispositionem arbitrii moderatur. Datum Laterani, V idus julii, anno decimo.

In eumdem modum scriptum est... Conventrensi... Londoniensi, et... Saresberiensi episcopis *usque* velimus. Ideoque fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus hæc omnia in ipsius regis auribus diligentissime replicantes, ipsum ad restituendum, etc., *ut supra usque* vice nostra, quod idem fecerit nobis fideliter rescripturi. Uxorem vero ejus, etc., *usque* compescendo. Sic vero sollicite nostrum curetis adimplere mandatum, quod sollicitudo, et diligentia vestra merito debeat commendari. Quod si non omnes, etc. Datum *ut supra.*

In eumdem fere modum scriptum est... illustri regi Angliæ, verbis competenter mutatis.

CLXXV

Ad Ricardum, Pictaviæ comitem, Angliæ regis fratrem.

17 julii 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, p. 774. Regest., lib. X, ep. 315.]

Honorius certiorem facit Richardum, fratrem regis Angliæ, se amborum utilitati, cum res postulabit, provisurum.

Honorius episcopus... dilecto filio nobili viro Ricardo comiti Pictaviæ, salutem, etc.

Satagentes jura carissimi in Christo filii nostri Henrici, illustris regis Angliæ, germani tui, et tua illibata servare, jam pluries scripsimus super hæc dilecto filio nostro R. (1) Sancti Angeli diacono cardinali, A. S. legato, sicut vidimus expedire. Unde ad præsens expedire non vidimus alias super hoc litteras destinare. Cum autem res postulare videbitur, in his et in aliis sollicite faciemus quæ ad utilitatem et honorem ipsius regis et tuum viderimus pertinere. Datum Laterani, XV kalendas julii, anno pontificatus nostri decimo.

(1) Romano.

CLXXVI

Ad abbatem S. Pontiani, S. Michaelis et S. Reparatæ priores Lucanos.

20 julii 1226.

[Mittarelli, Annal. Camaldul., IV, app. 443.]

Eis causam abbatis conventusque S. Petri de Pozenlis contra commune de Vivinaria, super divisione cujusdam nemoris vertentem, dijudicandam committit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis..... abbati Sancti Pontiani, Sancti Michaelis, et Sanctæ Reparatæ prioribus Lucanis, salutem, etc.

Querelam dilectorum filiorum..... abbatis et conventus Sancti Petri de Pozenlis recepimus continentem, quod commune de Vivinaria, P... B... E... et quidam alii Lucanæ diœcesis super divisione cujusdam nemoris, hominibus, redditibus, et rebus aliis injuriantur eisdem. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus partibus convocatis, audiatis causam, et appellatione remota fine debito terminetis, facientes, quod decreveritis, per censuram ecclesiasticam firmiter observari, proviso tamen, ne in commune prædictum interdicti vel excommunicationis sententias proferatis, nisi super hoc a nobis mandatum receperitis speciale. Testes autem, etc. Datum Laterani, XIII kalendas augusti, pontificatus nostri anno decimo.

CLXXVII

Ad Fredericum, Romanorum imperatorem.

21 julii 1226.

[Theiner, Cod. dominii temporalis, I, 81, 135.]

Ne a gentibus suis securitatem viarum publicarum in dominio Romanæ Ecclesiæ violari sinat.

Honorius episcopus, etc., carissimo in Christo filio Frederico, illustri imperatori semper augusto et regi Siciliæ, salutem, etc.

Cum omnibus injuriam patientibus paterno compatiamur affectu, et gravamina singulorum, prout ad nostrum spectat officium, sollicite prosequamur, molestias et jacturas, quæ viatoribus et præsertim venientibus ad Sedem Apostolicam et redeuntibus inferuntur, tanto accuratius prosequi nos oportet, et stratas publicas debita securitate tueri, quanto id ad majorem utilitatem totius populi Christiani dignoscitur redundare, ac a prædecessoribus nostris factum est hactenus et a nobis sollicite procuratum, qui ter in anno, videlicet in die Cœnæ Dominicæ, festo Ascensionis, consecratione basilicæ beati Petri, solemniter præsente toto populo, qui de diversis mundi partibus tunc concurrit, omnes violatores stratarum cum suis complicibus excommunicationis vinculo innodemus. Sane filius Belial, Tancredus de Campilio, hoc sicut convenit non attendens, nuper militum Bertholdi multitudine sociatus, multos tam nostræ familiæ, quam alios venientes et redeuntes ab Apostolica Sede cepit, quos per devia ducens et Campilium ire compellens, gravibus affectos injuriis ad Bertholdum media nocte transmisit, qui præsumptione damnabili omnes ipsorum litteras impetratas a nobis inspici faciens, ex eis per officiales suos, non sine gravi Sedis Apostolicæ contemptu, fieri fecit coram cunctis astantibus audientiam generalem: quod vix est qui ambigat sine tua conniventia fieri potuisse, maxime cum Bertholdus, qui hoc ausu nefario attentare præsumpserit, sit tuus nuncius specialis, et coram astantibus proposuisse dicatur, prædictum Tancredum habere a te contra certas personas violandi stratam licentiam specialem. In quo quantum imperiali celsitudini derogetur, cum inquietos corripere, non fovere, ac maleficos et oppressores innocentium persequi tenearis, nec tu ignoras, nec nos atrox injuria in hoc Ecclesiæ irrogata patitur ignorare. Cum igitur nihil sit, quo magis tangatur status Ecclesiæ, quam si viatoribus et peregrinis securitas auferatur, et litterarum ipsius violari auctoritas attentetur, serenitatem tuam rogandam duximus et monendam, quatenus tam enormem excessum celeri emendatione corrigere studeas, ut peregrinis petendi orationum suffragia, et oppressis postulandi justitiam alicujus ausu temerario facultas debita non negetur: alioquin, cum hæc incorrecta relinquere non possimus, cogitabimus, qualiter sit ad correctionem tantorum excessuum procedendum. Datum Laterani, XII kal. augusti, anno decimo.

LIBER UNDECIMUS

I

Ad Nicolaum archidiaconum Ihatlandensem.

3 novemb. 1226.

[Lange, Diplomat. Norwegic., I, I, 8.]

Ei mandat ut vicesimam ecclesiasticorum proventuum per Petri archiepiscopi ejusque suffraganeorum diœceses Terræ Sanctæ subsidio deputatam et Skuloni, duci Norwegiæ, aspiranti ad hoc subsidium concessam colligat, eique assignet.

Honorius episcopus, etc., Nicolao, archidiacono Ihatlandensi, etc.

Cum dilectus filius nobilis vir Skulo, dux Norwegiæ, divinitus inspiratus ardenter aspirans ad subsidium Terræ Sanctæ, ad id magnifice se accingat, daturus omnibus qui secum transfretare voluerint navigium sine naulo, sicut tam ipse quam venerabiles fratres nostri Petrus, Nidrosiensis archiepiscopus, et... ejus suffraganei suis nobis litteris intimarunt, nos congruo volentes cum auxilio in tam pio proposito adjuvare, vicesimam ecclesiasticorum proventuum per prædictorum archiepiscopi et suffraganeorum diœceses, Terræ Sanctæ subsidio secundum statuta generalis Concilii deputatam, eidem duci duximus concedendam. Quocirca mandamus, quatenus vicesimam ipsam colligens diligenter, prædicto nobili fideliter assignes eamdem. Contradictores, etc. Datum Laterani, III nonas novembris, anno undecimo.

II

Ad Thorerum archiepiscopum Nidrosiensem.

4 novemb. 1226.

[Lange, Diplomat. Norwegic., I, I, 8.]

Ei mandat ut eos, qui voluerint crucem assumere ad Terræ Sanctæ subsidium cum Skuloni, duci Norwegiæ, juxta formam Ecclesiæ absolvat.

Honorius, etc., Nidrosiensi archiepiscopo, etc.

Cum sicut ex litteris tuis et utique acceptamus, dilectus filius nobilis vir Skulo, dux Norvegiæ, crucesignatus ad Terræ Sanctæ subsidium cum numerosa crucesignatorum multitudine magnifice se accingat, offerens omnibus secum transfretare volentibus gratis navigium sine naulo, ut tuæ prædicationis tuba excitatus populus christianus ad dictæ Terræ subsidium fortius animetur, fraternitatem tuam monemus attente, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus in provincia tua evangelizes et evangelizari facias solemniter verbum crucis, commonefaciendo universos et singulos ut in hoc necessitatis articulo succurrant Christo modis omnibus, quibus possunt, ita quod tam tibi quam eis meritum incomparabile compares, et nos sollicitudinem tuam debeamus dignis in Domino laudibus commendare. Ad hæc si qui crucesignati, vel qui crucem assumere voluerint, pro violenta manuum injectione sint vinculo excommunicationis adstricti, absolvendi eos juxta formam Ecclesiæ tibi concedimus facultatem, nisi forte adeo sit eorum gravis et enormis excessus, quod merito non sint ad Sedem Apostolicam remittendi. Datum Laterani, II nonas novembris, anno undecimo.

III

Ad magistrum Willelmum de Moreto, canonicum Carnotensem.

5 novemb. 1226.

[Regest., lib. XI, ep. 369. Mss. La Porte du Theil.]

Cum se obligasset pro G. Jordani de Carnoto, et iste termino statuto creditum non solvisset, Pontifex illum a noxa quam incurrisse timebat absolvit, dummodo creditoribus satisfaciat.

Honorius, etc., dilecto filio magistro Willelmo de Moreto, canonico Carnotensi, salutem, etc.

Cum olim tu cum quibusdam aliis pro G. Jordani de Carnoto clerico te quibusdam

creditoribus Bononiensibus fidejussorie ac principaliter obligaris, eodem G. in anima sua jurante se pecuniam ipsam statutis terminis soluturum, quia pecunia ipsa eisdem terminis non extitit persoluta, tu exinde noxam, vel notam perjurii te metuens incurrisse, nobis humiliter supplicasti, ut super hoc conscientiæ, et famæ tuæ saluhriter consulere dignaremur. Volentes igitur tibi taliter providere, quod illorum justitiam non lædamus, tibi hujusmodi noxam remittimus et notam misericorditer abolemus, dummodo creditoribus ipsis satisfacias, ut teneris. Datum Laterani, nonis novembris, anno undecimo.

IV

Ad præpositum et conventum Raceburgenses.

6 novemb. 1226.

[Wirtemburg. Urkund., I, 324, n. 333.]

Eos cum omnibus bonis sub beati Petri et sua protectione suscipit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito et conventui Raceburgensibus, salutem, etc.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit et, ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et locum, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem, terras, possessiones et alia bona vestra, sicut ea omnia juste, canonice ac pacifice possidetis, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis et protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, VIII idus novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

V

Ad universos crucesignatos Lubicenses.

13 novemb. 1226.

[Meklenburgisches Urkund., IV, 198, n. 2662.]

Eorum familias et bona sub beati Petri et sua protectione suscipit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis universis crucesignatis Lubicensibus, salutem et Apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et, ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Cum igitur zelo fidei ac devotionis accensi, signo vivificæ crucis assumpto, proposueritis in Terræ Sanctæ subsidium proficisci, nos, vestris precibus inclinati, personas, familias et omnia bona vestra, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut, postquam in proximo generali passagio iter arripueritis transmarinum, donec de vestro reditu vel obitu certissime cognoscatur, sub defensione Apostolicæ Sedis ea omnia integra maneant et quieta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, XVI kalendas decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

VI

Ad Zurinensem et Racheburgensem episcopos.

13 novemb. 1226.

[Meklenburgisches Urkund., IV, 198, n. 2661.]

Eis mandat ne permittant ut universi crucesignati Lubicenses, qui proposuerunt in Terræ Sanctæ subsidium proficisci, contra protectionis Sedis Apostolicæ tenorem ab aliquibus molestentur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus [Brunwardo] Zurinensi et [Henrico] Racheburgensi episcopis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum dilectos filios crucesignatos universos Lubicenses, qui, zelo fidei ac devotionis accensi, signo vivificæ crucis assumpto, proposuerunt in Terræ Sanctæ subsidium proficisci, cum familiis et omnibus bonis suis, quæ in præsentiarum rationabiliter possident, sub beati Petri suscipimus protectione ac nostra, statuentes, ut, postquam in proximo generali passagio iter arripuerint transmarinum, ea omnia sub defensione Apostolicæ Sedis integra maneant et quieta, donec de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur : fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsos contra protectionis et constitutionis nostræ tenorem non permittatis ab aliquibus molestari, molestatores indebitos per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Quod si non omnes his exsequendis interesse potueritis, alter vestrum ea nihilominus exsequatur. Datum Laterani, idibus novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

VII

Ad scabinos et populum universum Coloniensem.

14 novemb. 1226.

[Ennen, Quellen zur Geschichte, II, 108, n. 99.]

Eis libertates, immunitates consuetudinesque ab imperatoribus et principibus civitati eorum concessas, confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis scabinis et universo populo Coloniensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Pronæ devotionis promptus affectus, quam erga Romanam Ecclesiam laudabiliter geritis, non indigne meretur, ut vos speciali gratia Sedis Apostolicæ prosequentes vestris, quantum cum Deo possumus, precibus annuamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris supplicationibus grato concurrentes assensu, libertates et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines ab imperatoribus, principibus vel aliis legitime vobis et civitati vestræ concessas, et hactenus observatas, ratas habemus, et eas auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, XVIII kal. decembris, pontificatus nostri anno decimo.

VIII

Ad monasterium Beatæ Mariæ Sanctorumque Martyrum Canuti et Albani.

14 novemb. 1226.

[Thorkelin, Dipl. Arna Magnæanum, I, 101.]

Illud monasterium protegendum suscipit, omnesque ejus possessiones ac bona, quorum plura nominatim recenset, confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori monasterii Beatæ Mariæ Sanctorumque Martyrum Canuti et Albani, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium Beatæ Mariæ, Sanctorumque Martyrum Canuti et Albani, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione [suscipimus], et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste ac canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis : Locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis in Feonia, in Lolandia, in Herre, in Halse, in Jutia et in Siland; possessiones et terras et alias possessiones cum pratis, vineis, terris, nemo-

ribus, usuagiis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis, et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus ac sumptibus colitis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, ac eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit sine prioris sui licentia de eodem loco nisi arctioris legionis (1) obtentu discedere. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decere decernimus ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepelire deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias, ad quas pertinent, revocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero demum ejusdem loci priore vel piorum (2) quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars majoris et sanioris consilii secundum Deum et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate et diœcesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiat, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniat. Amen.

Datum Laterani per manum magistri Sinibaldi auditoris contradictarum litterarum domini papæ, XVIII kalendas decembris, indictione I (?), Incarnationis Dominicæ anno MCCXXVI, pontificatus vero domini Honorii papæ III anno undecimo.

(1) Religionis.

(2) Priorum.

IX

Ad Robertum archiepiscopum Strigoniensem.

17 novemb. 1226.

[Fejer, Cod. dipl. Hung., III, II, 98.]

Inopiæ capituli Cenadiensis e capellis diœcesanis per archiepiscopum Strigoniensem succurri jubet.

Honorius, etc., venerabili fratri archiepiscopo Strigoniensi, etc.

Venerabilis frater noster... episcopus, et dilecti filii capitulum Cenadiensis ecclesiæ, suis nobis litteris intimarunt, ipsius capituli redditus esse propter guerras, et multiplicem malitiam temporis adeo imminutos, ut nonnulli canonici ejusdem ecclesiæ præbendas suas dimiserint, eo quod ex iis non poterant sustentari. Quare idem episcopus et capitulum nobis humiliter supplicarunt, ut cum crescente inopia decrescat in eadem ecclesia numerus servitorum, ita, quod eadem jam cœpit consuetis obsequiis defraudari, super hoc paterna providere sollicitudine dignaremur, concedendo, ut ipsorum canonicorum præbendæ de redditibus

capellarum Cenadiensis diœcesis augmententur, donec statu ipsorum reformato, status quoque ipsius ecclesiæ reformetur. Gerentes igitur de tuæ caritatis sinceritate fiduciam specialem, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus personaliter ad ecclesiam Cenadiensem accedas, et habito diligenti tractatu cum episcopo et capitulo supradictis, super hoc provideas, prout pensatis omnibus circumstantiis videris providendum. Datum XV kal. decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

X

Ad communitatem civitatis Rigensis.

19 novemb. 1226.

[Turgenevius, Monim. Russiæ, I, 18.]

Compositionem super jurisdictionibus et libertatibus civitatis præfatæ confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, communitati civitatis Rigensis, etc.

Ea quæ judicio, vel concordia... Eapropter, petitionibus vestris grato ac benigno concurrentes assensu, compositionem, quæ inter vos ex una parte, et venerabilem fratrem nostrum episcopum Livoniensem... præpositum Rigensem, et fratres militiæ Christi, Livoniensis diœcesis, ex parte altera, super jurisdictionibus, et libertatibus civitatis vestræ, mediante venerabili fratre nostro G. Mutinensi episcopo, Apostolicæ Sedis legato, amicabiliter intervenit, prout in ipsius litteris plenius continetur, sicut sine pravitate provide facta est, et ab utraque parte sponte recepta, et hactenus pacifice observata, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam, tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus duximus inserendum, qui talis est :

Coram nobis W., divina miseratione Mutinensi episcopo, Apostolicæ Sedis legato, inter venerabilem fratrem Alb. Livoniensem episcopum, et dilectos filios Jo., Rigiensem præpositum, et Walch., magistrum militiæ Christi in Livonia ex una parte, et Albertum syndicum civitatis Rigensis, nomine ipsius civitatis, ex altera, super jurisdictione ipsius civitatis, et super moneta, et super quibusdam aliis capitulis, quod hujusmodi vertebatur. Dicebat namque syndicus prænominatus civibus licere judicem civitatis constituere, eo quod haberent jus Gothorum sibi ab episcopo a constitutione civitatis concessum, super quibus interrogatus jam dictus dominus episcopus, pro se, præposito et magistro præsentibus ibidem, et consentientibus respondit, quod a constitutione civitatis concessit civibus in genere jus Gothorum, et specialiter libertatem a duello, theloneo, candente ferro, et naufragio. Dubitabatur autem inter eos quid esset jus Gothorum, de quibus omnibus de consensu nostro eis placuit transigere in hunc modum, videlicet, quod cives possint sibi libere judicem eligere civitatis, et electum debeant episcopo præsentare, et episcopus ipsum investiet. Ille vero judex de omni causa temporali cognoscat; homines autem, qui sunt de jurisdictione episcopi, vel aliorum, qui ab episcopo feudum tenent, ut magister, præpositus et alii, non teneantur sub prædicto judice respondere; nisi de contractibus, et delictis in civitate, vel infra marchiam civitatis commissis, vel contractis. Si autem episcopus, præpositus, magister et abbas de Dunemont habuerint domos, aut agros infra marchiam civitatis, et in his contractum fuerit aliquid, vel commissum sub eo, cujus fuerit domus, vel ager, debeat terminari. Et si quis civis jurisdictione episcopi, præpositi, vel magistri possessiones habuerit, vel ibi contraxerit, seu delectum commiserit, teneatur sub eo, cujus fuerit jurisdictio, respondere; clerici vero, vel alii viri religiosi, ut magister et fratres ejus, vel Hospitalarii, ut Sancti Spiritus et Sancti Lazari, de nulla causa teneantur sub prædicto civitatis judice respondere. Monetam autem in civitate fieri cujuscumque formæ, sit in potestate domini episcopi, dum tamen ejusdem bonitatis sit, et ponderis, cujus est moneta Gothorum, seu Gutlandiæ. Cives vero liberi sint in prædictis quatuor capitulis, scilicet a ferro, theloneo, naufragio, et duello. Omnibus autem volentibus intrare civitatem ad habitandum, liceat cives fieri prædictæ civitatis. Si quid etiam potuerunt probare infra triennium esse de jure Theutonicorum commorantium in Gutlandia, eodem gaudeant et Rigenses, excepto eo quod, si Theutonici Gutlandia instituerent aliquatenus sacerdotem, Rigenses tamen nunquam possint constituere sacerdotem. Actum in Riga, anno Domini

MCCXXV, mense decembris, XIII indictione, præsentibus domino Lamberto episcopo Semigalliæ, domino Guido episcopo Renelensi, magistro Lamberto Constendalensi canonico, comite Borgardo, Bernardo cive Rigensi, Ludolfo de Hanovere, Lubicensi canonico, mercatoribus, et etiam peregrinis.

Nulli ergo, etc., confirmationis, etc. Si quis, etc. Datum Laterani, XIII kalendas decembris, anno undecimo.

XI

Ad abbatem et conventum monasterii de Olyva in Pruscia, ordinis Cisterciensis, Wladislaviensis diœcesis.

22 novemb. 1226.

[Hasselbach, Cod. dipl. Pomeraniæ, I, 373, n. 158.]

Eis indulget ne legati Sedis Apostolicæ sine speciali mandato in eos excommunicationis vel suspensionis sententias promulgent.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii de Olyva in Pruscia, Cisterciensis ordinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum ordinis vestri generosa plantatio multæ religionis et honestatis flores et fructus protulerit, effuso longe lateque laudabilis conversationis odore, Apostolicæ Sedis auctoritas considerans, per Marthæ sollicitudinem providendum esse Mariæ quieti, ut et orantis Mariæ suffragiis satagentis Marthæ sollicitudo ministerii juvaretur, ne alicujus temeritatis incursus sanctæ conversationis otium perturbaret, ordinem ipsum et privilegiis, et nonnullis indulgentiis specialis gratia prærogativa munivit. Nos autem, qui salutifera commoda vestra benigno favore prosequimur, tranquillitati vestræ libenter, prout possumus, providemus, auctoritate præsentium inhibentes, ne legati Sedis Apostolicæ sine speciali mandato nostro in vos excommunicationis vel suspensionis, et in monasterium vestrum, interdicti sententias contra ea, quæ vobis sunt ab Apostolica Sede concessa, promulgent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Laterani, X kalendas decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XII

Ad Fredericum, Romanorum imperatorem.

22 novemb. 1226.

[Bouquet, Rec. des Hist., XIX, 777. Regest., lib. X, epist. 285.]

Cum petierit imperator restitui sibi quasdam civitates et castra in partibus Provinciæ occasione belli adversus Albigenses occupata, rogat eum Honorius ut dilationem sustineat, donec sit exploratum quæ loca ad Imperium revera pertineant.

Honorius episcopus... carissimo in Christo filio F., illustri Romanorum imperatori semper augusto, et regi Siciliæ, salutem et Apostolicam benedictionem.

Tuæ sublimitatis sollicitudo non improbe postulavit, ut civitates, castra et alia loca ad imperium pertinentia in partibus Provinciæ et regni Arelatensis, et nominatim ea quæ quondam Raimundus, comes Tolosanus, ab Imperio tibi..., sive ad dilecti filii nostri R[omani], S. Angeli diaconi cardinalis, A. S. legati, sive ad cujuscumque alterius manus, occasione exercitus facti ob exstirpandam de partibus illis pravitatem hæreticam, devenerint seu adhuc forte devenient, restitui faceremus. Noverit itaque tua serenitas, nos qui tua et Imperii jura minui nolumus, sed augeri, viva voce dixisse cardinali prædicto, dum esset in nostra præsentia constitutus, ac postmodum eidem litteris Apostolicis mandavisse, quod volebamus terram illam sic hæretica pravitate purgari, ut jura Imperii servarentur illæsa.

Licet igitur tua petitio a nostro proposito non discordet, restitutionem tamen hujusmodi providimus differendam, donec quæ terræ ad Imperium in partibus illis pertineant, ac totius negotii circumstantiæ nobis per relationem ipsius legati plenius innotescant. Ipsi autem cardinali ad præsens per scripta nostra mandavimus, ut terras ad ipsum Imperium pertinentes in sua et ecclesiæ potestate retineat, faciendo eas per episcopos et alios ecclesiarum prælatos cum diligentia custodiri, qui terras easdem, salvo jure tuo, custodiant tua in ipsis et

Imperii fidelitate servata; ut, cum ex insinuatione legati jamdicti nobis de prædictis constiterit jura tua (1), nunciis vel ordinatis tuis sine periculo pacis et fidei restitui faciamus. Imperialis igitur circumspectio dilationem hujusmodi sustineat patienter necessariam negotio pacis et fidei, quæ, cum in partibus illis nunc quasi de novo plantetur, eradicari posset levis turbationis impulsu : quod ne accidat, tua debet optare devotio, et nostræ sollicitudinis instantia præcavere. Legato quoque et hominibus... super eo quod quædam castra fidelium Imperii detinere dicuntur, et infestare illos ac ipsorum homines in Imperii præjudicium receptare, direximus scripta nostra sicut vidimus expedire, et vel scribendo iterum, vel etiam proprium nuncium illuc propter hoc, si necesse fuerit, destinando, providere curabimus, quod fideles tui justam de illis causam non habeant conquerendi. Datum Laterani, X kal. decembris, anno undecimo.

XIII

Ad Romanum, Sancti Angeli diaconum cardinalem, A. S. legatum.

22 novemb. 1226.

[Regest., lib. XI, epist. 376. Mss. La Porte du Theil.]

Frederici imperatoris petita illi significat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio R., Sancti Angeli diacono cardinali, Apostolicæ Sedis legato, salutem et Apostolicam benedictionem.

Carissimus in Christo filius noster F., illustris Romanorum imperator, semper augustus et rex Siciliæ postulavit instanter, ut civitates, castra, et alia loca ad Imperium pertinentia in partibus Provinciæ ac regni Arelatensis, et nominatim ea, quæ quondam Raimundus comes Tolosanus tenuit ab Imperio sibi sive ad tuas, sive ad cujuscumque alterius manus occasione exercitus facti ad extirpandam de partibus illis pravitatem hæreticam devenerunt, seu adhuc forte devenient, restitui faceremus. Sane a memoria tua excidisse non credimus nos tibi litteris Apostolicis pluries mandavisse quod volebamus terram illam sic hæretica pravitate purgari, ut jura Imperii servarentur illæsa. Licet igitur ipsius imperatoris petitio a nostro proposito non discordet, nec Imperii jura velimus minui, sed augeri, restitutionem tamen hujusmodi providimus differendam, donec quæ terræ ad Imperium in partibus illis pertineant, ac totius negotii circumstantiæ nobis per relationem tuam plenius innotescant. Volumus autem, et circumspectioni tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus terras ad ipsum Imperium pertinentes, in tua, et Ecclesiæ potestate retineas, faciendo eas per episcopos, et alios ecclesiarum prælatos cum diligentia custodiri, qui terras easdem, salvo jure ipsius imperatoris, et Imperii custodiant ejusdem in ipsis, et Imperii fidelitate servata, ut cum ex insinuatione tua nobis de præmissis constiterit sine periculo pacis, et fidei jura imperatoris præfati nuntiis, vel ordinatis suis restitui faciamus. Datum Laterani, X kalendas decembris, anno undecimo.

XIV

Ad N. subdiaconum et capellanum suum, rectorem Massæ, A. S. legatum.

22 novemb. 1226.

[Theiner, Cod. dipl. dominii temp., I, 82, 136.]

Ne a populo Massæ castra, quæ ad fideles Imperii pertinent, eripi et infestari permittat.

Honorius episcopus, etc., dilectis filiis N. subdiacono et capellano nostro, rectori Massæ, Apostolicæ Sedis legato, et universo populo Massæ, salutem, etc.

Carissimus in Christo filius noster F., illustris Romanorum imperator, semper augustus et rex Siciliæ, nobis insinuare curarat, quod vos quædam castra fidelium Imperii detinere præsumitis, et ipsos guerrarum insultibus infestantes eorum homines in ipsius Imperii præjudicium receptatis. Ideo discretioni vestræ firmiter præcipiendo mandamus, quatenus, si quæ castra vel terras fidelium Imperii detinetis, ea sine qualibet difficultate ac dilatione reddatis, et super aliis ab eorum infestatione ac injuria quiescatis omnino, præceptum nostrum taliter impleturi, quod ad ipsum imperatorem seu ad nos super his querimoniam non recurrat. Datum Laterani, X kalend. decembris, anno undecimo.

(1) Complementum huic orationi deficit, quale *esse rata*.

XV

Ad priorem et fratres Eremi de Brictinis.

26 novemb. 1226.

[Empoli, Bull. ord. Eremitarum, 122.]

Ecclesia S. Blasii de Brictinis assumpta est sub protectione S. Petri, et ab omnibus molestiis, et gravaminibus bona fratrum liberantur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori, et fratribus ecclesiæ Eremi de Brictinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, et locum in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum honestis modis (dante Domino) poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; specialiter autem ecclesiam S. Blasii de Brictinis cum pertinentiis suis, possessiones, et alia bona vestra, sicut ea omnia juste, ac pacifice possidetis, vobis et per vos eidem ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis et protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, VI kalendas decembris, anno undecimo.

XVI

Ad magistrum et fratres militiæ Christi in Livonia.

27 novemb. 1226.

[Turgenevius, Monim. Russiæ, I, 19.]

Ut recipere possint peregrinos, qui in Livonia pro fidei propagatione remanere voluerint.

Honorius, etc., magistro et fratribus militiæ Christi in Livonia, etc.

Vestra Deo, et hominibus grata religio nos inducit ut, in quibus secundum Deum et justitiam possumus, vestris benigne precibus annuamus. Hinc est quod vobis auctoritate præsentium indulgemus ut, si qui peregrinorum in Livoniam venientium pro fide catholica defendenda in illis partibus, aut dilatanda, vobiscum pro castrorum vestrorum custodia, seu pro aliis servitiis vestris sponte remanere voluerint, liceat vobis eos quandiu de ipsorum voluntate fuerit, libere retinere. Nulli ergo, etc., nostræ concessionis, etc. Si quis, etc. Datum Laterani, V kalendas decembris, anno undecimo.

XVII

Ad cives Lubicenses.

28 novemb. 1226.

[Meklenb. Urkund., I, 323, n. 334.]

Eis mandat ut crucesignatos, quos ad portum Lubicensem venire contigerit, sive in Terræ Sanctæ subsidium, sive contra paganos Livoniæ ac Prussiæ profecturos, habeant propensius commendatos, et personas atque res ipsorum conservare studeant illæsas.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis civibus Lubicensibus, salutem et Apostolicam benedictionem.

Etsi omnes crucesignati generaliter sub Apostolicæ Sedis protectione consistant, specialiter tamen crucesignatos, quos ad portum Lubicensem undecumque venire contigerit, sive in Terræ Sanctæ subsidium, sive contra paganos Livoniæ ac Prussiæ profecturos, sub nostra et Apostolicæ Sedis protectione recepimus cum omnibus bonis suis et specialiter, quæ ad portum ipsum deferent vel deducent. Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta firmiter injungendo mandamus, quatenus eos divino et nostro intuitu habentes propensius commendatos, personas et res ipsorum conservare studeatis illæsas, non offendentes eos in personis aut rebus, nec offendi in terra vel districtu vestro ab aliis permittentes, nec impedientes aut impediri sinentes, quominus per portum ipsum secure transeant cum omnibus bonis suis, quin immo pro reverentia Jesu Christi, cujus se obsequio manciparunt, eam humilitatem exhibeatis eisdem, quod æternæ mercedis, quam pro hujusmodi labore promereri desiderant, merito esse participes debeatis,

scientes, nos venerabilibus fratribus nostris..... Zuerinensi..... Racheburgensi et.... Lubicensi episcopis per nostras litteras mandavisse, ut, si qui eosdem crucesignatos contra protectionis et mandati nostri tenorem temere molestare præsumpserint, ipsi eos a præsumptione hujusmodi, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cognita veritate compescant. Datum Laterani, IV kalendas decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XVIII

Ad abbatem monasterii Sanctæ Mariæ Lucionensis, Pictavensis diœcesis.

1 decemb. 1226.

[Regest., lib. XI, ep. 396. Mss. La Porte du Theil.]

Facit ei potestatem monachos quosdam monasterii sui, qui in excommunicationem diversis de causis incurrerant, absolvendi.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio...... abbati monasterii Sanctæ Mariæ Lucionensis, Pictavensis diœcesis, salutem, etc.

Ex tua, fili abbas, insinuatione didicimus, quod nonnulli monasterii tui monachi pro violenta manuum injectione in se ipsos, et clericos sæculares in canonem inciderunt sententiæ promulgatæ, quidam vero in eodem monasterio simoniacum habuerunt ingressum, alii etiam pro denegata tibi, fili abbas, obedientia debita, quidam autem pro detentione proprii excommunicationis sententiam incurrerunt, quorum quidam absolutionis beneficio non obtento, præsumpserunt divina officia celebrare, quidam vero ad sacros ordines sunt promoti. De ipsorum itaque salute sollicitus postulasti, ut cum eos venire ad Sedem Apostolicam oporteret, et verendum asseras ne ad nostram veniendo præsentiam vagarentur et salutis cujus causa venirent incurrerent detrimentum, providere super hoc misericorditer dignaremur. Nos autem plenam de vobis fiduciam obtinentes, considerantes quoque, quod religionis favore multa in regularibus, quæ non pateremur in aliis sustinemus, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus hujusmodi manuum injectoribus, nisi eorum difficilis fuerit et enormis excessus, propter quem merito ad Sedem Apostolicam sint mittendi, ac aliis si se correxerunt juxta formam Ecclesiæ absolutis, et injuncto eis quod de jure fuerit injungendum, observata quoque circa simoniacos constitutione Concilii generalis, faciatis auctoritate nostra cum prædictis, qui taliter celebrarunt, et sacros ordines susceperunt, prout animarum suarum saluti videritis expedire. Datum Laterani, kalendis decembris, anno undecimo.

XIX

Ad abbatem et conventum monasterii Zvildensis.

4 decemb. 1226.

[Wirtembergisches Urk., III, 207, n. 722.]

Eis jus patronatus ecclesiæ S. Mariæ Cladrubrudensis [Kladrau], possessiones et bona confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati et conventui monasterii Zvildensis [Zwiefalten], salutem et Apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, jus patronatus ecclesiæ Sanctæ Mariæ Cladrubrudensis, possessiones et alia bona vestra, necnon libertates et immunitates, ac rationabiles vestri monasterii consuetudines et hactenus observatas, sicut ea juste, canonice ac pacifice obtinetis, vobis et per vos ipsi monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, II nonas decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XX

Ad abbatem et priorem monasterii Ursicampi, Cisterciensis ordinis.

4 decemb. 1226.

[Peigné Delacourt, Cart. d'Ourscamp, 301, n. 480.]

Quod non tenentur cognoscere de causis nec esse judices in posterum auctoritate Apostolica.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et priori monasterii Ursicampi, Cisterciensis ordinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum propter rerum dispendia et labores quos, sicut asseritis, pro causis, quæ vobis a Sede Apostolica delegantur, oportet vos multotiens subire, ut quies monastici ordinis perturbetur, et grave commisso vobis monasterio immineat detrimentum, nos, vestris supplicationibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut de causis aliquibus auctoritate Apostolica in posterum cognoscere compellamini, nisi forsan obtentæ ad vos litteræ de hac indulgentia expressam fecerint mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, II nonas decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XXI

Ad thesaurarium, cantorem et officialem Nivernenses.

8 decemb. 1226.

[Regest., lib. XI, epist. 404. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut nisi canonicum obstaculum revera obsit, Poncardum clericum, in canonicum et fratrem, juxta mandati Apostolici de hoc jam dati, a priore et capitulo Vastignensi, Bituricensis diœcesis, recipi faciant.

Honorius, etc., dilectis filiis... thesaurario... cantori, et... officiali Nivernensi, salutem, etc.

Dilectus filius Poncardus clericus proposuit coram nobis, quod cum... priore, et capitulo Vastignensi, Bituricensis diœcesis, mandatum et præceptum Apostolicum, quæ pro recipiendo eo in canonicum ecclesiæ suæ receperant, nequaquam adimplere curantibus, vos tandem executores concessissemus eidem, dicti prior et capitulum, negotio diu variarum exceptionum objectione protracto, demum objecerunt eidem, quod tempore quo nostras ad vos litteras impetraverat excommunicationis vinculo tenebatur pro injectione manuum violenta. Cumque post plures terminos sibi ad probandam excommunicationem hujusmodi assignatos, id probare nullatenus potuissent, ut diutius protraherent ipsum negotium, et eumdem clericum expensis, ac laboribus fatigarent, ad probandam excommunicationem prædictam terminum a vobis sex mensium impetrarunt, sed nec sic excommunicationem potuerunt hujusmodi comprobare. Se igitur ad alias versutias convertentes dixerunt, quod recipere non tenebantur eumdem, cum jam duos ad mandatum Apostolicum recepissent, de quorum receptione in litteris nostris mentio non fiebat, vosque exceptionem hujusmodi per interlocutoriam sententiam approbastis, non attendentes, quod nec in primis nec in secundis, nec in tertiis litteris super hoc ab ipso clerico impetratis, continebatur illa clausula, videlicet, si eorum ecclesia per nos non erat de alterius provisione gravata, ex quo poteratis advertere, quod in hoc feceramus ei gratiam specialem, cum in hujusmodi litteris generaliter consueverimus apponere clausulam prænotatam; et si eam aliquando de speciali gratia taceamus, sicut in litteris fecimus concessis clerico supradicto, eo quod eadem ecclesia de bonis progenitorum ejus asseritur esse ditata, et quod diu in ipsa dicebatur ecclesia deservisse, quod etiam per alterius partis confessionem in judicio factam vobis dicitur constitisse. Licet igitur idem clericus propter hoc a vobis duxerit appellandum, hos tamen credentes vos, quod fecistis bona fide fecisse, negotium ipsum ad vos duximus remittendum. Ideoque discretioni vestræ mandamus, quatenus nisi prædicti prior, et capitulum infra quindecim dies post primæ citationis edictum probaverint dictum clericum fuisse vinculo excommunicationis adstrictum, quando nostras ad vos litteras impetravit, vos quod de duobus clericis in ecclesia ipsa receptis opponitur et confirmatione statuti de certo canonicorum numero, quam a vobis impetrasse dicuntur, postquam pro dicto

clerico præceptum receperunt Apostolicum non obstante, ipsum in eadem ecclesia, juxta primi mandati nostri tenorem recipi, et fraterna faciatis caritate tractari. Contradictores, etc. Decernentes irritum et inane, si quid post appellationem ad nos a dicto clerico interpositam de præbenda ipsa ab eisdem priore, et capitulo, vel a decano Vastignensi et ejus collegis occasione litterarum, quas ad eos iidem prior et capitulum super expensis super hoc factis a dilecto filio nostro R., Sancti Angeli diacono cardinali, Apostolicæ Sedis legato, impetrasse dicuntur contra eumdem clericum inveneritis temere attentatum. Nullis litteris, etc. Datum Laterani, VI idus decembris, anno undecimo.

XXII

Ad fratres militiæ Christi in Livonia.

10 decemb. 1226.

[Mitth. a. d. Gesch. Liv-Est-u-Kurlands, VIII, 126.]

Sententiam, quam tulerat Wilhelmus episcopus Mutinensis inter magistrum eorum et Albertum episcopum Rigensem de jurisdictione utriusque, confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis magistro et fratribus militiæ Christi in Livonia, salutem, etc.

Ea quæ judicio vel concordia terminantur, firma debent et illibata consistere et, ne in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, Apostolico convenit præsidio communiri. Eapropter, dilecti filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, diffinitivam sententiam, quam pro vobis venerabilis frater noster W., Mutinensis episcopus, Apostolicæ Sedis legatus, contra venerabilem fratrem nostrum Rigensem episcopum super eo, quod in vobis jurisdictionem se proponebat habere, auctoritate legationis suæ, cognitis causæ meritis, promulgavit, sicut est justa nec legitima provocatione suspensa, auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam, tenorem ipsius sententiæ de verbo ad verbum præsentibus duximus inserendum. Qui talis est :

« Coram nobis Vilhelmo, divina miseratione Mutinensi episcopo, Apostolicæ Sedis legato, ex tenore quarumdam litterarum, in quibus continebatur de donatione tertiæ partis Lyonæ et Lettiæ, quam venerabilis frater noster Albertus, Livoniensis episcopus, fecerat magistro militiæ Christi et fratribus suis, super jurisdictione ipsius tertiæ partis, inter prædictum episcopum et magistrum dictæ militiæ dubitatio vertebatur. Præfatus episcopus super his interrogatus respondit, dicens : quod si de persona magistri querimonia fieret, ipse deberet sub episcopo respondere, et clerici magistri, cujuscumque religionis sint, in spiritualibus debent sub ipso episcopo respondere. Fratres autem respondere debent tantummodo sub magistro. Homines etiam, habitantes in tertia parte magistri, sub ipso magistro debent solummodo respondere, ita quod a diffinitiva sententia, si voluerint, possint ad eumdem episcopum appellare. Omnes autem spirituales causæ debent per ipsum episcopum diffiniri. Super quibus interrogatus, magister respondebat, in omnibus ita esse. Visis igitur et auditis litteris, confessionibus et allegationibus utriusque partis, habito etiam sapientium consilio, judicamus et pronunciamus ut supra, videlicet quod magister respondeat sub episcopo. Clerici magistri in spiritualibus tantummodo respondeant sub episcopo, et omnes causas spirituales idem episcopus audiat. Fratres autem, et omnes habitantes in parte magistri, sub magistro solummodo respondeant, salvo eo, quod possunt, ut superius dictum est, a diffinitiva sententia, si voluerint, ad episcopum appellare. Et hæc omnia Apostolica auctoritate, qua fungimur, præcipimus inviolabiliter observari. Lata est sententia in Riga in ecclesia Sancti Jacobi, anno Domini MCCXXV, mense augusti, XIII indictione. Præsentibus, etc. »

Nulli ergo, etc. Datum Laterani, IV idus decembris, anno undecimo.

XXIII

Ad episcopum Rigensem.

10 decemb. 1226.

[Strehlke, Tab. ord. Theutonici, 230, n. 240.]

Rigensi episcopo permittit, quod sententias, a Semigallensi episcopo in magistrum et fratres militiæ Christi latas, requisitus relaxet.

Honorius, etc., episcopo Rigensi, etc. Magister et fratres militiæ Christi in Li-

vonia nobis humiliter supplicarunt, ut, cum possessiones habeant in Semigallia et contingat interdum, quod in quæstionibus emergentibus in eos, seu in eorum aliquos, a venerabili fratre nostro episcopo Semigalliæ excommunicationis sententia proferatur, et propter locorum distantiam eis difficile sit Apostolicam Sedem adire, quotiens id contingit, super hæc eis paterna providere sollicitudine dignaremur. Volentes igitur eosdem magistrum et fratres sub religionis obtentu in hoc et in aliis, quantum secundum Deum possumus, exaudire, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus requisitus ab eis excommunicationis seu interdicti sententias, quas in eos vel eorum loca prædictum episcopum contigerit promulgare, relaxes juxta formam Ecclesiæ consuetam, nisi idem episcopus a te commonitus eos relaxare curaverit infra terminum, quem ei tua providentia duxerit præfigendum, auditurus postmodum, si quid remanserit quæstionis, et fine debito decisurus. Si autem te causa prædicandi ad loca remotiora ire contigerit, alicui viro prudenti committas interim vices tuas. Datum Laterani, IV idus decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XXIV

Ad magistrum et fratres militiæ Christi.

10 decemb. 1225.

[Mitth. a. d. Geschiv. Liv. Ehst. u. Kurlands, VIII, 131, n. 6.]

Compositionem inter magistrum fratresque militiæ Christi in Livonia ex parte una et Hermannum episcopum Lealensem ex altera super quibusdam terris confirmat.

Honorius, etc., magistro et fratribus militiæ Christi, etc.

Ea quæ judicio vel concordia statuuntur, firma debent et illibata consistere et, ne in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, Apostolico convenit præsidio communiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem, quæ inter vos ex parte una et venerabilem fratrem nostrum... Lealensem episcopum ex altera, super quibusdam terris, mediantibus venerabili fratre nostro Rigensi episcopo et ejus collegis, amicabiliter intervenit, prout in litteris inde confectis plenius continetur, sicut rite sine pravitate facta est, provide et ab utraque sponte recepta, auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam, tenorem litterarum ipsarum duximus de verbo ad verbum præsentibus inserendum:

« In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Hermannus, Dei gratia Lealensis episcopus, omnibus hoc scriptum legentibus, salutem in eo, qui est salus omnium.

« Notum esse volumus tam futuris, quam præsentibus, quod de consilio venerabilis fratris nostri Alberti, Rigensis episcopi, et ecclesiæ suæ, peregrinorum quoque ac civium Rigensium, cum fratribus militiæ Christi, juxta quod in authentico ipsorum continetur, talem fecimus compositionem, ut videlicet a nobis et a nostris successoribus ipsi teneant mediam circiter regionem episcopatus nostri, jurisdictione civili perpetuo possidendam, cum ecclesiis, decimis et omni emolumento temporali, terram videlicet Sackelæ, Normigundæ, Mockæ, cum suis attinentiis, et dimidiam partem terræ Vaigelæ, salvo in omnibus nobis jure spirituali. In illisque terris per ecclesias suas personas idoneas instituent et eas instituendas nobis præsentabunt. Pro his autem terris nullum nobis temporale servitium aliud exhibebunt, nisi quod pro episcopatu nostro incursus hostium jugiter decertabunt, et in spiritualibus nobis obedient, et, cum ratione officii episcopalis ecclesias eorum visitabimus, expensas nobis necessarias ministrabunt. Fluvium autem Emajoga liberum relinquimus, vel gurgustium regis dimidium eis dimittemus. Ne quis autem eis super hac nostra concessione malitiosum afferat impedimentum, sub anathematis interminatione prohibemus, et ut factum nostrum robur perpetuum obtineat, hanc certam inde conscribi et sigillo nostro et domini Rigensis episcopi et ecclesiæ suæ muniri fecimus. Hujus actionis testes sunt: Dominus Albertus, Rigensis episcopus, Joannes præpositus S. Mariæ in Riga et ejus conventus, Albero prior in Dunemunde cum fratribus suis, Rotmarus germanus noster, Thomas plebanus in Luneburg, vassalli ecclesiæ Rigensis : comes Burchardus de Aldenburg, Daniel de Lineward, Conradus de Ikescola, Johannes de Dolen, pere-

grini: Frethehelmus de Poch, Theodoricus de Escerde, Lutbertus de Northorpe, advocatus peregrinorum, Helmodus de Luneburg, Heinricus de Lit, Joannes de Bekeshovede, Engelbertus de Tisenhusen, Jacobus de Urbe, cives Rigenses : Luderus advocatus, Bernardus de Deventer, Albertus Utnorthing et alii quamplures.

« Datum in Riga, anno Domini MCCXXIV, decimo kalendas augusti. »

Nulli ergo, etc. Datum Laterani, III idus decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XXV

Ad communem civitatis Rigensis.

11 decemb. 1226.

[Bunge, Livland. Ub., I, III, n. 93.]

Ei ordinationem Willhelmi Mutinensis episcopi confirmat.

Honorius, etc., dilectis filiis, communi civitatis Rigensis, salutem, etc.

Ea quæ judicio vel concordia terminantur firma debent et illibata persistere, et ne in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, convenit Apostolico præsidio communiri. Significastis siquidem nobis, quod, cum inter vos ex parte una et venerabilem fratrem nostrum episcopum, præpositum et magistrum militiæ Christi Rigensis ex altera, super terminis marchiæ civitatis vestræ coram venerabili fratre nostro Mutinensi episcopo, Apostolicæ Sedis legato, quæstio verteretur, vos et pars altera ipsius legati vos arbitrio commisistis, promittentes ad invicem, quod, quicquid super hoc ordinaretur ab ipso, ratum hinc inde perpetuo haberetur, prout litteræ vestræ et partis alterius sigillis munitæ testantur. Prædictus vero legatus rerum, locorum et personarum qualitatibus circumspectis et deliberatione diligenti præhabita, ordinavit, ut marchia civitatis Rigensis citra Dunam incipiat a Rumula in angulo lapideæ ripæ fluminis, ubi ripa incipit altius conscendere relicto superius prato; et de illo angulo procedatur contra stagnum Rodenpois recta linea usque ad pontem rivuli, qui Pictorga vulgariter nuncupatur; de ponte vero recta procedatur linea usque prope caput stagni ad locum, ubi dicitur Lingua, cui adjacet stagnum ab una parte, ac ab altera, quæ dicitur Kiliguis, et sic stagnum usque ad Dunemundensem terminum descendendo; inter prædictos autem fines comprehendantur prata facta vel facienda, quæ sunt inter pontem de Rodenpois et illos duos montes prope pontem, qui se mutuo respiciunt contra stagnum; quorum ulterior Naba vocatur propter rivulum Naba, qui ei noscitur adjacere, citerior vero vocatur Mons Aquilæ, pro eo quod ibi nidificare aquila consuevit. Gurgustium autem fratrum militiæ, quod est ibi, eisdem fratribus perpetuo conservetur. Ipsi vero dimittant ab una parte spatium competens propter naves, nec faciant capturam in ascensu piscium, sed tantummodo in descensu. Ultra Dunam vero a prædicto loco Rumulæ procedatur usque ad aquam, quæ dicitur Meisse, recta linea, unde ad aquam citius pervenitur, et deinde ad locum, ubi flumen Semigallorum jungitur ad Babat, et sic per medium fluminis usque ad Dunemundensium fratrum terminos procedatur. Ad hæc memoratus legatus illud de prædicta marchia, quod est inter Babat et flumen Semigallorum, et omnia gramina riparum ejusdem fluminis, quæ a venerabili fratre nostro episcopo Semigalliæ redemistis, nec non omnia gramina, quæ sunt vel possint esse in stagno Rodenpois in citeriori ripa ejus, usque ad rivulum Pictorga, et omnia gramina culta et inculta, vallis ipsius rivuli ad communes usus tantum civium, peregrinorum et mercatorum, et non episcopi, præpositi vel magistri specialiter reservavit, adjiciens, ut piscatio Rodenpois communis sit omnibus, gurgustio fratrum salvo. Tota vero alia marchia omnibus tam clericis, quam laicis in piscationibus, pascuis, lignis cædendis, argilla fodienda, lateribus et calce coquendis, fornace propter hæc habenda; et ea, quæ sunt tectis necessaria, ita tamen, quod post hæc loca hujusmodi remaneant in communi; nec non in graminibus colligendis ad herbam, et in fodiendis alveariis apum de lignis, quæ sunt in myricis, et ad omnem utilitatem aliam sit communis. Idem quoque legatus ea, quæ sunt culta in ipsa marchia sive in agris, sive in pratis seu in arboribus, nec non molendina cum rivulis, ex quibus molunt, et vetera gurgustia omnibus tam clericis, quam laicis Dunemundensibus fratribus, sicut possident, integra conservans et libera, statuit, ut nova gurgustia aut molendina

interdictos terminos sine communi consensu non fiant. Si qui vero sunt Selones, vel alii intra marchiam censum magistro reddentes ad communem utilitatem respondeant civitati, insula, quæ Osmesara dicitur, ecclesiæ Sanctæ Mariæ integre reservata. Si autem infra dictam marchiam alicui dubitatio fuerit, utrum sit locus ille cultus vel incultus, et ubi sunt arbores, utrum sint agri vel sylvæ incultæ, ac de gurgustiis, utrum sint nova vel vetera, hoc totum trium juratorum civium arbitrio terminetur, qui eligantur a prædictis episcopo, præposito et magistro. Adjecit etiam legatus prædictus, ut singulis vestris concivibus de inculta marchia liceat colere quantum volunt, ita quod octo annis integre ac libere percipiant inde fructus, et postmodum ad communem usum redeant, si possunt esse bona pascua sive prata. Quod si esse nequiverint, sed agri potius, reddant censum exinde civitati. Si vero dubitetur, utrum pascua esse possint, vel si plures forsan contenderent, in eodem colere loco volentes, prædictorum trium civium arbitrio terminetur. De supra dicta vero marchia integer mansus hospitali Sancti Spiritus, et ponterio de Rodenpois dimidius eorumdem trium civium arbitrio assignentur, qui si fuerint in præmissis quandoque discordes, duorum arbitrium observetur. Cum autem concives vestri ob prædictas causas laboraverint, ab his, quorum interfuerit, expensas recipiant moderatas. Quod enim de fornace ad opus laterum est prædictum, si de loco fuerit contentio inter plures, vel quod non videatur forsitan opportunus, sæpe dictorum trium civium sententia decidatur, prout præmissa omnia in litteris supradicti legati exinde confectis perspeximus plenius contineri.

Vestris itaque supplicationibus inclinati, quod per eumdem legatum super his rite ac provide actum est, auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, etc. Datum Laterani, III idus decembris, pontificatus nostri anno undecimo.

XXVI

Ad episcopum Cenomanensem.

15 decemb. 1226.

[Regest., lib. XI, epist. 410. Mss. La Porte du Theil.]

Abbatis et conventus Sanctæ Mariæ Blesensis tutelam ei commendat.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Cenomanensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ex parte dilectorum filiorum... abbatis, et conventus ecclesiæ beatæ Mariæ Blesensis nostris est auribus intimatum, quod cum olim quidam ejusdem ecclesiæ canonici, instigante humani generis inimico, bonæ memoriæ... abbatem ejusdem loci nequiter interfici procurassent, tu ac venerabilis fratres nostri... Carnotensis et... Aurelianensis episcopi de mandato Sedis Apostolicæ super hujusmodi perpetrata nequitia veritate diligentius inquisita, et plenius intellecta, quosdam ex ipsis a suis ordinibus degradatos, aliis per sæcularem judicem interemptis, ab ipso monasterio perpetuo amovistis. Quare iidem abbas, et conventus a nobis humiliter postulabant, ut cum malefactorum ipsorum consanguinei et amici, et quamplures alii occasione hujusmodi adeo contra ipsos et eorum ecclesiam inflammati nequitiæ spiritu sint commoti, quod ipsis interemptionem personarum, et destructionem bonorum suorum publice comminentur, providere sibi, et eorum ecclesiæ super his misericorditer dignaremur. Cum igitur ex injuncto nobis Apostolatus officio teneamur ecclesias, et personas ecclesiasticas, ac bona earum, quantum cum Deo et honestate possumus, a pravorum incursibus defensare, fraternitatem tuam monendam duximus attentius, et hortandam per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus abbatem, et conventum præfatos, ac ecclesiam eorumdem habens ob reverentiam beati Petri et nostram propensius commendatos, ipsos, et bona eorum, donec ecclesia memorata sit in melius reformata, auctoritate nostra manuteneas, et defendas, non permittens eos a quoquam indebite molestari, molestatores eorum indebitos per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compescendo. Datum Laterani, XIV kalendas januarii, anno undecimo.

XXVII

Ad abbatem et conventum beatæ Mariæ Blesensis, ordinis Sancti Augustini.

15 decemb. 1226.

[Gallia Christiana, VIII, instr. 429.]

Eis mandat, ne quem canonicorum illorum, qui propter mortem H. monasterii præfati quondam abbatis per Carnotensem, Cenomanensem et Aurelianensem episcopos ab ipsa ecclesia amoti sint, in eamdem de cætero admittere præsumant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui ecclesiæ beatæ Mariæ Blesensis, ordinis Sancti Augustini, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum ex injuncto nobis apostolatus officio teneamur a Dei Ecclesia, prout nobis datum fuerit, omnia scandala removere, ne contagione unius ovis morbidæ grex Dominicus contaminari valeat, sollicite præcavere debemus; hinc est quod ecclesiæ vestræ quieti, quantum cum Deo et honestate possumus, providere volentes, ne aliquis canonicorum illorum, qui pro morte bonæ memoriæ H., prædecessoris tui, fili abbas, per venerabiles fratres nostros Carnotensem, Cenomanensem et Aurelianensem episcopos, auctoritate Apostolica ab ipsa ecclesia deliberatione provida sunt amoti, in eamdem ulterius admittatis, auctoritate præsentium districtius inhibemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, XVIII kalendas januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XXVIII

Ad Johannem, archiepiscopum Bisuntinensem.

18 decemb. 1226.

[Gallia christiana, XV, inst. 66.]

Jubet ut congrua stipendia rectoribus vicariarum ecclesiarum assignentur.

Honorius, etc., venerabili fratri Bisuntinensi archiepiscopo, salutem et Apostolicam benedictionem.

Ex tua insinuatione didicimus, quod, cum in tua diœcesi sexaginta ecclesiæ parochiales et amplius habeantur, quia quidam clerici et laici decimas et alios proventus percipiunt earumdem, nulli clerici volunt in eis vicariam vel curam suscipere animarum, cum ibi non habeant unde valeant sustentari. Quare humiliter supplicasti, ut, cum eædem ecclesiæ propter servitorum defectum suo fraudentur obsequio, et earum parochiani grave patiantur dispendium in divinis, providere super hoc, præsertim cum exinde animarum pericula proveniant, dignaremur. Nos ergo providere volentes prædictis ecclesiis, et animarum periculis obviare, tibi, de cujus prudentia et discretione confidimus, præsentium auctoritate concedimus, ut, nisi prædicti clerici et laici sollicite a te moniti congruam assignaverint ad opus clericorum deservientium in eisdem ecclesiis de ipsorum proventibus portionem, tu super hoc auctoritate nostra valeas providere, contradictores, etc., etc. Datum Laterani, XV kalendas januarii, anno undecimo.

XXIX

Ad abbatem S. Genovefæ, archidiaconum Parisiensem, et Mathæum Johannis Elperini, Belvacensem canonicum.

18 decemb. 1226.

[Regest., lib. XI, epist. 113. Mss. La Porte du Theil.]

Mandat eis ut, omni cessante obstaculo, Valerianum clericum judicis Morici, civis Romani, fratrem, in canonicum et fratrem a decano et capitulo Trecensi recipi faciant.

Honorius, etc., dilectis filiis... abbati Sanctæ Genovefæ... archidiacono Parisiensi et Mathæo Johannis Elperini, Belvacensi canonico, Parisius commoranti, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius Valerianus clericus, frater judicis Morici, civis Romani, sua nobis insinuatione monstravit quod cum venerabili fratri nostro... Trecensi episcopo super provisione sua sub certa forma preces direxerimus, et mandatum, et ipse postmodum ad præsentiam nostram veniens, expositis nobis quibusdam ecclesiæ suæ oneribus, se ab executione mandati hujusmodi excusaret, excogitata demum fuit alia providendi clerico ipsi forma, quæ in præfati episcopi litteris super hoc concessis eidem expressius

continetur, cujus provisionem, sicut est in eisdem expressa litteris, confirmavimus memorato episcopo, ne ipsi clerico tenerentur ad provisionem aliam indulgere. Cumque post hæc... decano, et capitulo Trecensi dederimus in præceptis, ut non obstante Apostolica indulgentia, quam Trecensis ecclesia de non providendo aliis dicitur obtinere, et quam volumus eis alias esse salvam, ipsum in canonicum et in fratrem reciperent, nuntio suo ejus nomine stallum in choro, et locum in capitulo assignando, vobis super hoc executoribus sibi datis, quia prædicti decanus, et capitulum in vestra præsentia exceperunt, quod cum in Trecensi ecclesia certus sit canonicorum numerus juramento firmatus, de quo non faciebant obtentæ ad vos litteræ mentionem, compelli ad ipsius receptionem clerici per easdem litteras non debebant, vos propter exceptionem hujusmodi procedere hactenus distulistis. Quare idem clericus humiliter supplicavit, ut submovere impedimentum hujusmodi dignaremur. Quocirca mandamus quatenus, non obstante dicto numero, juramento firmato, eosdem decanum, et capitulum juxta directi vobis super hoc mandati tenorem ad receptionem ejusdem clerici compellatis. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, XV kalendas januarii, anno undecimo.

XXX

Ad de Fontibus et de Rievallis abbates, Cisterciensis ordinis, Eboracensis diœcesis.

22 decemb. 1226.

[Walbran, Memorials of Fountains, 175.]

Eis mandat ut, cum secundum eorum inquisitionem nonnulla monasteria monialium Eboracensi archiepiscopo diœcesana lege subjecta exiles habeant possessiones et redditus, super hoc habito archiepiscopi memorati consilio, quod regulare honestum et salubre fuerit, statuant.

Honorius, etc... de Fontibus, et... de Rievallis abbatibus, Cisterciensis ordinis, Eboracensis diœcesis, etc.

Exponente nobis olim venerabili fratre nostro... Eboracensi archiepiscopo, quod nonnulla monasteria monialium, diœcesana sibi lege subjecta, usque adeo exiles possessiones et proventus habebant, quod moniales degentes ibidem non poterant exinde sustentari, et quia id aliter non poterat corrigi, nisi duo aut plura, juxta quod eorum qualitas exigeret, unirentur, nos ad instantiam ejusdem episcopi, a nobis super hoc provideri petentis, vobis dedimus in mandatis ut inquisita de locorum et personarum circumstantiis ac rebus aliis, quæ inquirenda existerent veritate, nos certos per vestras litteras redderitis. Vos vero, sicut ex litteris vestris accepimus, ac his sollicite inquirentes quædam invenistis ex dictis monasteriis regulari ordini satis congrua, et sufficentia competenti personarum numero, quarum multitudine sunt gravata, quædam autem onerata debitis et personis, possessiones usque adeo exiles habent et redditus, quod vix modica parte anni sustentationi sufficiunt ibidem degentium personarum. Alia vero tam ex situ loci, quam aliis omnino sunt incommoda ordini regulari, et eorum status exigit ut aliis monasteriis cum eis aliter provideri non valeat conjungantur. Petente igitur dicto archiepiscopo, ut providere super his eisdem monasteriis dignaremur, nos, de circumspectionis vestræ prudentia fiduciam plenam gerentes, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus, solum Deum habendo præ oculis, super hoc habito archiepiscopi memorati consilio, quod regulare honestum et salubre fuerit, appellatione postposita, dummodo non oriatur in grave scandalum, statuatis. Datum Laterani, XI kalendas januarii, anno undecimo.

XXXI

Ad episcopum Nivernensem.

23 decemb. 1226.

[Regest., lib. XI, epist. 434. Mss. La Porte du Theil.]

Facit ei potestatem, ut, non obstante juramento ab ipso de non alienandis ecclesiæ Nivernensis feodis præstito, Petro de Barris Nivernense monasterium ordinis Cisterciensis fundare volenti, licentiam dare possit.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Nivernensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Per tuas nobis litteras intimasti, quod cum nobilis vir Petrus de Barris, Nivernensis diœcesis, in quadam possessione feudi sui, quod tenet a te, pro quo etiam tibi fecit homagium, et fidelitatis præstitit

juramentum monasterium, Cisterciensis ordinis, fundare desideret, ac dotare, tibi instanter ac humiliter supplicavit, ut ei super hoc tuum impertireris assensum, cum paratus sit sufficientes redditus conventui quadraginta monachorum in possessionibus, et aliis proventibus assignare. Tu vero, licet tam pio et favorabili desiderio libenter annueres, memor tamen proprii juramenti quod nobis de possessionibus, et feudis non alienandis Nivernensis ecclesiæ præstitisti, dubitasti, et merito, licentiam sibi concedere postulatam sine nostra licentia speciali. Verum cum plantare novam religionem, et fovere plantatam modis omnibus debeamus, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, non obstante hujusmodi juramento, prædicto nobili postulatam licentiam largiaris sine juris præjudicio alieni. Datum Laterani, X kal. januarii, anno undecimo.

XXXII

Ad episcopos Astensem et Albensem.

[Absque nota chronologica.]

[Moriondus, Mon. Aquensia, II, 422.]

Ut possint commutare pœnitentiam injunctam Willelmo, marchioni de Ceva, in annuum redditum viginti modiorum frumenti domui Casotulis assignandum.

Honorius, etc., venerabilibus fratribus Astensi et Albensi episcopis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilecti filii nobiles viri Willelmus, et Manuel, et alii filii claræ memoriæ Willelmi marchionis de Ceva suis nobis litteris intimarunt, quod cum bonæ memoriæ Innocentius papa, prædecessor noster, bonæ memoriæ prædecessori episcopo Astensi per suas litteras mandavisset, ut confessione dicti marchionis diligenter audita, ei pœnitentiam injungeret salutarem, dictus episcopus eidem injunxerit, ut hospitale construeret cum capella, ubi unus sacerdos et duodecim pauperes possint omni tempore sustentari : quod, cum idem marchio facere incœpisset, morte præventus, opus non perfecit incœptum. Cum autem præfati nobiles, qui patris terram inter se ad invicem diviserunt, de opere hujusmodi consummando concordare non possent, demum saluti animæ dicti marchionis, et suarum consulere satagentes, deliberaverunt annum redditum viginti modiorum frumenti domui de Casolutis, Cisterciensis ordinis, quæ in loco arido sita hujusmodi eleemosyna indiget, in recompensationem supradicti operis assignare supplicantes, ut acceptare hujusmodi recompensationem dignaremur. Visis igitur litteris, quas vos ipsi cum nonnullis aliis nobis super hujusmodi negotio direxistis, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad locum personaliter accedatis, in quo ipsi nobiles volunt hujusmodi redditum assignare domui supradictæ, et si videritis, quod domus eadem ex ipso loco possit prædictam quantitatem frumenti percipere annuatim, et ipsi nobiles præfatum redditum ibidem voluerint eidem domui assignare, vos, postquam ipsi domui eumdem redditum assignaverint, et eidem de illo sibi perpetuis temporibus pacifice dimittendo sufficienter curaverint, per publica instrumenta, et alias idoneas cautiones, ipsos a construendi hospitale prædictum onere absolvatis, et injungatis sæpedictæ domus conventui, ut pro salute ipsius marchionis, et prædictorum filiorum ejus, insistant devotis precibus apud Deum.

XXXIII

Ad episcopum Florentinum.

23 decemb. 1226.

[Ughelli, Italia sacra, I, 249.]

Ei mandat ut injungat potestati, consiliariis et populo Florentinæ civitatis ut in kalendis februarii proximis, quas eis terminum peremptorium assignat, per procuratores idoneos, Romæ compareant propter invasionem episcopii Ildeprandini, episcopi Fesulani.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri nostro episcopo Florentino, etc.

Grave valde gerimus et indignum, quod cives Florentini venerabilem fratrem nostrum episcopum Fesulanum in episcopalis dignitatis injuriam, et Apostolicæ Sedis contemptum exulare compellunt, bonis episcopii sui et ecclesiarum ejusdem, reverentia divina, et nostra postposita, occupatis. Et quidem si amor, quem ad civitatem Florentinam habemus, motum nostri animi non cohiberet, jam fecissemus eos pœna docente, cognoscere, quantum doleamus de gravaminibus et injuriis ab eisdem ipsi epi-

scopo irrogatis. Sed nec tu in iis excusare negligentiam tuam potes, qui cives ipsos, tum pro salute animarum suarum, quarum tibi est sollicitudo commissa, tum pro compassione ipsius episcopi deberes ab injuriis hujusmodi refrenasse. Licet igitur causa hujusmodi venerabili nostro episcopo Faventino, et collegis ejus jamdudum fuerit ab Apostolica Sede commissa, quia tamen propter civium ipsorum diffugia, nondum est processus habitus in eadem, ipsam ad examen nostrum duximus revocandam; ideoque mandamus tibi, quatenus potestati, consiliariis, et populo ejusdem civitatis injungas, ut in kalendis februarii proximis, quas eis terminum peremptorium assignamus, per procuratores idoneos, et sufficientes compareant coram nobis, eidem episcopo super invasione, destructione, ac detentione bonorum episcopii sui, et ecclesiarum ejus exhibituri, quod ordo poposcerit rationis, aut compondituri, si fieri poterit cum eodem, denunciando eisdem, quod nisi sufficienter ad defendendum, et ac componendum transmiserint ad terminum supradictum, nos nihilominus in negotio ipso, quantum suadebit ratio, procedemus. Quid autem super hoc feceris, nobis per litteras tuas cures fideliter intimare. Datum Laterani, X kalend. januarii, anno undecimo.

XXXIV

Ad archiepiscopum Bisuntinum.

23 decemb. 1226.

[Notices et extraits, XXI, II, 172.]

Significat se eum ad Constantinopolitanam ecclesiam providisse transferendum.

Honorius, etc., venerabili fratri archiepiscopo Bisuntino, salutem...

Cum nuper nobili ecclesia Constantinopolitana pastore vacante, capitulum et alii, ad quos electio pertinet, in substitutione patriarchæ futuri concordare nequivissent, aliis postulantibus venerabilem fratrem nostrum episcopum Belvacensem, aliis appellantibus contra eos, tandem utriusque partis, procuratoribus in nostra præsentia constitutis, et nolentibus, vel non valentibus in unam consentire personam, postulationem non duximus admittendam. Sed nos sollicite cogitantes, qualiter tam celebri, tam insigni [ecclesiæ]... possemus de persona idonea providere, demum, post tractatus multiplices, deliberato fratrum nostrorum consilio, te ad Constantinopolitanam ecclesiam de Bisuntina providimus transferendum, non tam personæ in Ecclesia, quam Ecclesiæ in persona utiliter nos consulere arbitrantes; certa spe fiduciaque concepta, ut qui, non tam probabilibus argumentis quam experimentis infallibilibus approbatus, te dignum tantæ dignitatis apice reddidisti, ex tali translatione magnifice honoratus prædictam ecclesiam indulgentiæ tuæ studio magnifices et honores. Cum igitur urgens necessitas et evidens utilitas Constantinopolitanæ, imo universalis Ecclesiæ, nos hujusmodi tibi honoris onus imponere, ac te subire, suadeant, fraternitatem tuam rogamus, monemus et hortamur attente, per Apostolica tibi scripta præcipiendo mandantes, et in remissionem peccaminum injungentes, quatenus prudenter attendens, quod si, secundum Apostolum, Christus pro omnibus mortuus est, superest ut qui vivunt jam non sibi vivant, sed eo qui pro nobis est mortuus et surrexit, et memor quia in magnis sunt exercendi magnanimes, ab ecclesia Bisuntina, cui allegatus es, de nostræ potestatis plenitudine absolutus, ad Sedem Apostolicam venias, ad Constantinopolitanam ecclesiam accessurus, et tuum jactans in Domino cogitatum, qui, confidentes in se nunquam confundi permittens, aspera eis convertit in plana, nullo te patiaris difficultatis obice retardari, quasi migraturus de requie ad laborem, ne, quod absit, vocationi divinæ resistere propriamque quietem utilitati publicæ præponere videaris, securus quod de Apostolicæ Sedis gratia et favore, quæ in omni opportunitate tibi adesse disponit, te in omnibus omnimodis adjutura (1). Dilectos autem filios magistros Petrum et Ivonem et Joannem, canonicos Constantinopolitanos, quos propter hoc specialiter ad præsentiam tuam mittimus, sinceritati tuæ propensius commendantes. Datum Laterani, X kal. januarii, anno undecimo.

(1) Ce membre de phrase paraît corrompu. Il faut sans doute retrancher « quod » après « securus ». [Notices et extraits.]

XXXV

Ad rectores societatis Lombardiæ, Marchiæ ac Romaniolæ.

5 januarii 1227.

[Huillard-Bréholles, Hist. diplom., II, 703.]

Eis mittit compromissi formam, quod ipsi et Romanorum imperator in providentia sua et fratrum suorum posuerunt.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, rectoribus societatis Lombardiæ, Marchiæ ac Romaniolæ, etc.

Ejus locum, licet immeriti, obtinentes in terris, qui pax nostra fecit utraque unum, duos parietes venientes e diverso conjungens in seipso lapide angulari, nascentibus debemus obviare discordiis, et intendere sollicite ac diligenter ad ea, quæ sunt concordiæ, unitatis et pacis. Cum ergo nuper inter carissimum in Christo filium nostrum Fridericum Romanorum imperatorem, semper augustum et regem Siciliæ, atque vos discordia orta esset; nos attendentes, quod res, nisi obsisteretur principiis, videbatur altius progressura, et præter difficultates alias allatura impedimentum negotio Terræ Sanctæ, pro quo est tanto tempore laboratum, dignum duximus interponere partes nostras, et igne hujusmodi, antequam vires assumpsisset, extincto, gravibus obviare periculis, quæ quidem ex hoc, nisi tempestive occurreretur, poterant evenire. Ipso igitur imperatore ac vobis totum ipsum negotium in nostra, et fratrum nostrorum providentia et dispositione, libere ac absolute ponentibus, idque declarantibus per litteras, et publica instrumenta, nec non per solemnes procuratores et nuntios, propter hoc ab utraque parte ad nostram præsentiam destinatos, cum inter cætera fuisset ex parte ipsius imperatoris propositum, quod impediente societate vestra, nequiverat juxta propositum suum procedere contra pravitatem hæreticam, quæ partes illas dicitur graviter infecisse, ac relevare libertatem ecclesiasticam, quæ ibidem multipliciter asserebatur oppressa, nec procurare subsidium Terræ Sanctæ, propter quod specialiter ad partes ipsas duxerat accedendum, quodque captivi sibi contra jus et honorem imperii fuerant denegati.

Nos his et aliis quæ fuerunt hinc inde proposita, plenius intellectis, de providentia sic duximus statuendum, ut videlicet ipse imperator pro reverentia Jesu Christi, et negotio Terræ Sanctæ suo, et filii sui, ac imperii nomine iis, qui sunt de societate jamdicta, universaliter singulis et singulariter universis remittat omnem rancorem, malevolentiam, injurias et offensas; omnia quoque banna, constitutiones, sententias et ordinamenta, quæ fecit, vel imposuit per se, vel per alium, aliusve pro eo societati vel alicui de societate prædicta, civitatibus, locis et personis de ipsa societate, et quæcumque ex eis, vel ob ea secuta sunt, penitus revocet et specialiter constitutionem factam de studio, et studentibus Bononiæ, universos et singulos, qui occasione alicujus prædictorum læsi videntur, restituens in integrum in omnibus, et per omnia suo statui atque famæ, remittendo infamiam omnem, et pœnam, quæ secutæ sunt ex aliqua prædictorum, ita quod ea quæ medio tempore per eos acta sunt, non obstantibus supradictis, robur obtineant, quod alias debuerant obtinere. Ad hæc civitates, loca et personas de ipsa societate recipiat in suæ gratiæ plenitudinem et eis faciat firmam pacem, specialiter marchioni Montisferrati, Mediolano, Placentiæ, Vercellis, Bononiæ, Faventiæ, Alexandriæ, Taurino, Laudæ, Bergamo, Brixiæ, Mantuæ, Veronæ, Paduæ, Vicentiæ, Tervisio, Cremæ, Ferrariæ et comitibus de Blandrato, aliisque locis, et personis quibuslibet societatis ejusdem. Faciat etiam restitui captivos, qui sunt capti occasione hujus discordiæ, cum bonis eorum, ac alia, quæ occasione ipsius discordiæ capta sunt vel detenta. Insuper quoque faciat fieri patentes litteras ex parte filii sui, quod pacem et concordiam istam ratam habebit et firmam, et remittet illis de societate omnem rancorem, malevolentiam, injurias et offensas.

Hi vero qui sunt de societate jamdicta, ad honorem Dei omnipotentis, et Ecclesiæ sanctæ suæ ac ipsius imperatoris, dent eidem imperatori pro sudsidio Terræ Sanctæ in expensis ejusdem societatis per biennium milites quadringentos, a civitatibus, locis et personis imperiali excellentiæ adhærentibus, tam ecclesiasticis quam mundanis, faciant pacem et inviolabiliter servent, remittentes eis omnem rancorem, malevolentiam, injurias et offensas, ac revocent omnia banna, constitutiones, sententias et ordina-

menta, quæ fecerunt vel imposuerunt civitatibus, locis et personis imperiali celsitudini adhærentibus, et quæcumque ex eis secuta sunt vel ob ea. Captivos, qui occasione hujus discordiæ capti sunt cum bonis eorum, et alia quæ occasione ipsius discordiæ capta sunt vel detenta, restituant, ita quod adhærentes ipsi imperatori similiter eis faciant, et observent. Alii autem captivi secundum jus imperii restituantur, cum ipse imperator legatum suum in Lombardiam pro pace reformanda inter discordes duxerit destinandum. Constitutiones vero, leges et statuta, ab Ecclesia Romana et Romanis imperatoribus, et specialiter ab ipso imperatore contra hæreticos, receptatores, defensores, credentes et fautores eorum hactenus promulgata, vel in posterum promulganda recipiant, et observent inviolabiliter et efficaciter exsequantur; constitutionibus municipalibus editis contra tales nihilominus in suis locis firmiter observandis. Potestates autem, consules et rectores civitatum, aliorumque locorum, quocumque nomine censeantur, jurent quod illas fideliter observabunt, idque suos jurare faciant successores, ponentes eas in statutis civitatum, aliorumque locorum, illas inde nequaquam in posterum deleturi. Statuta omnia communia et particularia facta contra ecclesias et ecclesiasticam libertatem penitus revocent, de suis constitutionibus deleant, et ea, vel eis similia de cætero non resumant. Lateranensis quoque statuta Concilii, et constitutiones a nobis, et leges ab ipso imperatore super his editas observent, et jurent in posterum observare, suosque jurare faciant successores. Porro prædictos quadringentos milites in eundo, morando, redeundo sub nostra et speciali Sedis Apostolicæ protectione suscipimus cum omnibus bonis suis. Iidemque teneantur ire in ipsius imperatoris passagio, quod ab eo statutum est, et a Romana Ecclesia approbatum. Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus supradicta omnia pro parte vestra inconcussa servetis, ac super hoc nobis et imperatori juxta tenorem, quem vobis transmittimus, vestras patentes litteras usque ad proximam Dominicam instantis Quadragesimæ transmittatis, per manum publicam scriptas et vestri ac præfati marchionis, et quarumlibet civitatum de ipsa societate sigillorum appensione munitas. Datum Laterani, nonas januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XXXVI

Ad abbatem et conventum Sanctæ Mariæ Montis Mirteti.

5 januarii 1227.

[Spicilegium Liberianum, 717, n. 6.]

Confirmat pactum quo illi Hugolino, Ostiensi et Velletrensi episcopo, et clericis Nymphæ quasdam possessiones contulerant, de quibus in futurum perciperent decimas.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Sanctæ Mariæ Montis Mirteti, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Ex insinuatione quidem vestra nobis innotuit, quod cum venerabilis frater noster Hugolinus, Ostiensis et Velletrensis episcopus, et clerici Nymphæ instanter decimas a vobis exigerent de possessionibus acquisitis post Concilium generale, quarum sibi deberi decimas asserebant, vos eis quasdam possessiones contulistis et assignastis, de quibus in futurum perciperent decimas supra dictas, quod ipsi acceptaverunt gratanter, subtractas præteriti temporis decimas vobis liberaliter remittentes. Nos igitur quod super hoc pie ac provide factum est ratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, VI idus januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XXXVII

Ad abbatem et conventum Sanctæ Crucis, Pataviensis diœcesis.

9 januarii 1227.

[Weis, Urk. des Cisterc., I, 65.]

Eis jus patronatus ecclesiæ de Sulz inferiori a Leopoldo, duce Austriæ, monasterio eorum collatum Apostolica auctoritate confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Sanctæ Crucis Pataviensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus inclinati, jus patronatus ecclesiæ de Sulz inferiori a dilecto filio viro L., duce Austriæ, de consensu diœcesani loci et sui capituli monasterio vestro pia liberalitate collatum, sicut illud juste, canonice ac pacifice obtinetis, et in ipsius diœcesani litteris dicitur contineri, vobis et per vos ipsi monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, V idus januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XXXVIII

Ad præpositum majoris ecclesiæ et decanos ejusdem ecclesiæ et S. Stephani Maguntinos.

11 januarii 1227.

[Huillard-Bréholles, Hist. diplom., II, 908.]

Eis mandat se providisse Engelberto, Osemburgensi electo.

Honorius, etc., dilectis filiis... præposito majoris ecclesiæ et..... ejusdem ecclesiæ et... Sancti Stephani decanis Maguntinis, salutem, etc.

Quia indignum erat ut dilectus filius C. Osemburgensis electus ecclesiastica provisione careret, qui ab administratione fuerat ecclesiæ Osemburgensis amotus, et aliqua ad sustentationem suam beneficia non habebat, cum diu in multa humilitate apud Sedem Apostolicam nostram implorando gratiam exspectarit, nos, de fratrum nostrorum consilio, duximus providendum, ut per quosdam ecclesiarum prælatos ac successores eorum necnon capitula provideatur eidem, nostris sibi dantes litteris in mandatis, ut venerabiles fratres nostri, Osemburgensis episcopus in centum marcis puri argenti, Trajectensis in viginti quinque, Monasteriensis vero in viginti, et Herveldensis, Werdensis et Corbeiensis abbates in triginta, ita quod quilibet eorum in decem, provideant annuatim, medietate in festo Sanctæ Walburgis, reliqua vero in festo Sancti Martini, annis singulis ab eis ac eorum successoribus ei vel procuratori ejus quoad vixerit exhibenda, juxta nostrarum continentiam litterarum; capitula vero majoris et Sancti Joannis Osemburgensis, Monasteriensis et Werdensis ecclesiarum, cum recipiunt in canonicum et in fratrem, assignent sibi præbendas, si vacant ad præsens, vel quum primum in ecclesiis vacaverint eisdem, et annuatim donec vacaverint de communi et sive præsens sive absens fuerit, quantum residens de præbenda sua perceperit, provisuri et exhibituri terminis supradictis. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus præfatos episcopos et abbates ac successores eorum, necnon capitula supradicta ad hæc, si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, compellatis; constitutione de duabus diætis in generali Concilio edita non obstante. Quod si non omnes, etc. Datum Laterani, III idus januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XXXIX

Ad Ugrinum archiepiscopum et capitulum Colocenses.

11 januarii 1227.

[Fejer, Cod. diplom. Hung., III, II. 100.]

Ecclesiam Colocensem in dominio castri de Posega confirmat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... archiepiscopo, et dilectis filiis capitulo Colocensi, salutem, etc.

Quanto propensius ecclesiarum desideramus augmentum, et hæreticorum exterminium studiosius procuramus, tanto ea, quæ nostro convenientia desiderio rite fiunt, libentius acceptantes, his robur perpetuæ firmitatis adjicimus, maxime requisiti. Eapropter, vestris supplicationibus grato concurrentes assensu, castrum de Posega cum pertinentiis suis, quod tu, frater archiepiscope, ad opus ecclesiæ Colocensis, specialiter pro hæreticis de finibus illis penitus profligandis, carissimis in Christo filiis, rege Hungariæ, et B. ejus primogenito consentientibus, sicut apparet ex litteris eorumdem, pro certa summa pecuniæ, dato etiam prædio de Erdesumulua, quod ad te jure spectabat hæreditario, comparasti; sicut illud juste ac pacifice possidetis, vobis et per vos ecclesiæ Colocensi auctoritate Apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, etc., nostræ confirmationis, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, III idus januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XL.

Ad archiepiscopos et episcopos, comites et barones per Hungariam constitutos.

11 januarii 1227.

[Theiner, Mon. Hibernorum, I, 71, n. 147.]

Regi, prælatis, comitibus et baronibus Hungariæ, ut una cum imperatore Romanorum ad Terram Sanctam liberandam transfretent.

Honorius episcopus, etc., venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ac dilectis filiis nobilibus viris comitibus et baronibus per Hungariam constitutis, salutem, etc.

Pridem vobis significasse recolimus, quod carissimo in Christo filio nostro F. illustri Romanorum imperatore semper augusto et rege Siciliæ, se, sicut nobis per suas litteras et nuntios intimaverat, magnifice præparante ad Terram, in qua Deus noster et Dominus Jesus Christus generis humani salutem misericorditer operari dignatus est, de infidelium manibus liberandam, nos dilectum filium magistrum domus Sanctæ Mariæ Theutonicorum pro ipsius Terræ procurando succursu, ad partes Theutoniæ festinantem duxeramus aliquanto tempore retinendum, eo quod ejus industria tum pro aliis magnis arduisque negotiis, tum specialiter ad sedandam quamdam discordiam inter ipsum imperatorem et Lombardos exortam, nobis erat plurimum opportuna. Cum igitur super ipsa discordia per studium nostrum, actore pacis Deo cooperante, salubriter sit provisum, et ipse imperator ad transfretandum illuc in instanti augusto magnifice, prout imperialem decet excellentiam, se accingat, multitudinem navium et alia, quæ tanto negotio congruunt, studiosissime præparando, sicut eo nobis per solemnes nuntios et litteras intimante lætantes audivimus, et ipsa rei evidentia, prout ab his qui viderunt, asseritur, clarius manifestat; sperantes itaque, quod Deus exsurgens judicare disposuit causam suam, et Jerusalem sicut diebus pristinis instaurare, universitatem vestram rogamus, monemus et obsecramus in Domino Jesu Christo, ac per Apostolica vobis scripta mandamus, et in remissionem injungimus peccatorum, quatenus zelo fidei ac devotionis accensi pro Jesu Christi Redemptoris nostri amore pariter et timore, necnon pro honore imperialis celsitudinis et imperii, ita vos ad ipsius Terræ Sanctæ subsidium præparetis, quod illi, qui jam crucis susceperunt signaculum, et alii, quibus id divina gratia inspirabit, in instanti augusto, quo generale passagium est indictum, una cum ipso imperatore, Deo duce, valeant transfretare ad laudem, honorem et gloriam nominis christiani et suarum remedium animarum. Dictum autem magistrum, qui huic negotio totaliter se impendit, et tandem ad vos propter hoc, omissis aliis negotiis et impedimentis exsuperatis, accedit, universitati vestræ studiosissime commendamus, cujus prudentiam et circa ipsum negotium Terræ Sanctæ vobis exponere seu commendare superfluum reputavimus, cum laudabilia facta ejus ipsum abunde notificent et commendent. Datum Laterani, III idus januarii, anno undecimo.

In eumdem modum A. illustri regi Hungariæ *usque* instaurare; te qui ab olim suscepto crucis signaculo illi militare novisti, qui pro te in crucis patibulo militavit, rogamus, monemus et hortamur attente, ac per aspersionem sanguinis Jesu Christi nihilominus exhortantes, quatenus taliter præparare te studeas, quod in instanti au-

gusto, quo generale passagium est indictum, valeas, Deo duce, feliciter transfretare, recepturus ex hoc gratiam in præsenti et gloriam in futuro. Dictum autem magistrum, etc., *usque* in finem, verbis competenter mutatis.

In eumdem modum lantgravio Thuringiæ.

XLI

Ad archiepiscopum Colocensem.

11 januarii 1227.

[Theiner, Mon. Hung., I, 70, n. 116.]

Archiepiscopo Colocensi, ut verbum crucis in provincia sua prædicare faciat ac crucesignatos mense augusto transfretandos foveat.

Honorius episcopus, etc., venerabili fratri... archiepiscopo Colocensi, salutem, etc.

Benedictus Deus, qui ex his, quæ mala videntur, frequenter bona dignatur elicere, et quæ timentur cedere ad dispendium, ad compendium revocare. Cum igitur super discordia, quæ inter carissimum filium nostrum F. Romanorum imperatorem illustrem semper augustum et regem Siciliæ, et Lombardos exorta fuerat, per studium nostrum, actore pacis Deo cooperante, salubriter sit provisum, et idem imperator ad transfretandum in instanti augusto magnifice, prout imperialem decet excellentiam, se accingat, multitudinem navium et alia, quæ tanto negotio congruunt, studiosissime præparando, sicut eo nobis per solemnes nuntios et litteras intimante lætantes audivimus, et ipsa rei evidentia, prout ab his qui viderunt, asseritur, clarius manifestat. Sperantes, quod Deus exsurgens judicare disposuit causam suam, et Jerusalem sicut diebus pristinis instaurare, mandatum, quod de prædicanda cruce dudum a Sede Apostolica accepisti, duximus innovandum, fraternitatem tuam sollicitantes et hortantes attente, ac per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus injunctæ tibi prædicationis officium exerceas studiose, magnos et parvos secundum datam tibi a Deo prudentiam sedulis exhortationibus inducendo, ut in instanti augusto, quo generale passagium est indictum, impendant suum dictæ Terræ Sanctæ subsidium modis omnibus, quibus possunt. Crucesignatos autem, ut occasione cessante in ipso passagio transeant, efficaciter moneas, et si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam, nisi quos evidens necessitas excusaverit, sublato appellationis impedimento, compellas. Datum Laterani, III idus januarii, anno undecimo.

In eumdem modum archiepiscopo Strigoniensi, episcopo Geuriensi et episcopo Hildesemensi, etc., etc.

XLII

Ad episcopum Wintonensem.

13 januarii 1227.

[Wilkins, Concil., I, 559.]

Idem argumentum quod superioris epistolæ.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Wintonensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Benedictus Deus, *ut in littera præcedenti usque* in finem.

Datum Laterani, idus januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XLIII

Ad archiepiscopum Bremensem et abbatem Stadensem.

13 januarii 1227.

[Huillard-Bréholles, Hist. dipl., II, 707.]

Eis notificat se Fridericum Romanorum imperatorem et regem Siciliæ et ejus filii personam cum imperio, regno, juribus et honoribus suis sub beati Petri protectionem suscipere.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Bremensi et dilecto filio abbati Stadensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Sincera devotio quam carissimus in Christo filius noster Fridericus, illustris Romanorum imperator, semper augustus et rex Siciliæ, ad Deum et Ecclesiam habere dignoscitur, nos inducit, ut ad ejus tranquillitatem et pacem diligenti studio et studiosa diligentia intendamus. Cum igitur idem zelo fidei ac devotionis accensus ad liberationem terræ in qua Rex regum et Dominus dominantium Jesus Christus generis humani salutem dignatus est misericorditer operari, potenter, sicut imperialem decet magnificentiam, se accingat, nos ut tam pium et salubre propositum melius valeat adimplere, suam et filii sui personas cum im-

perio, regno, juribus et honoribus suis sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, districtius inhibentes ne quis interim ea invadere, minuere vel modo quolibet perturbare præsumat, sed usque ad reditum ejus sub speciali Apostolicæ Sedis et archiepiscoporum et episcoporum defensione libera et quieta consistant. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus, si qui contra prohibitionem nostram ausu temerario venientes, ipsius imperatoris honores et jura, quæ infra fines tuæ metropolis, frater archiepiscope, obtinet, invadere vel minuere seu quomodolibet præsumpserit indebite perturbare, hujusmodi præsumptores, undecumque fuerint, ut a sua præsumptione desistant et de præsumptis debitam satisfactionem impendant, monitione præmissa, per excommunicationem in personas et interdictum in eorum terras, appellatione remota, cogatis, quotiens fueritis requisiti. Quod si non ambo his exsequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exsequantur. Datum Laterani, idibus januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XLIV

Ad Johannem natum Margaritæ, quondam Constantinopolitanæ imperatricis.

15 januarii 1227.

[Fejer, Cod. diplom., III, II, 101.]

Eum ad expeditionem contra Paterenos, sub comminatione excommunicationis, compellit.

Honorius, etc., dilecto filio nobili viro Johanni, nato nobilis mulieris Margaritæ, quondam imperatricis Constantinopolitanæ, salutem, etc.

Significavit nobis venerabilis frater noster, archiepiscopus Colocensis, quod tu CC marcis receptis ab eo, crucis te signaculo insignisti contra hæreticos de Bosnia pugnaturus. Sed nequaquam attendens, quod fallit, — qui Deum credit, — qui secundum Apostolum minime irridetur, sed derisores ipse deridet, contra dictos hæreticos hactenus non curasti procedere, ab eodem archiepiscopo pluries requisitus; qui, si propter hoc nihil recepisses, deberes nihilominus ex animo persequi perfidos, ut fidei tuæ probatio clarius eluceret. Quia vero displicet Deo promissio infidelis, nec præsumitur fidem hominibus servaturus, qui verax ipsi non potest existere veritati; nobilitatem tuam rogamus, monemus et hortamur attente, per Apostolica scripta mandantes, quatenus promissionem tuam fideliter prosequens, contra memoratos hæreticos una cum prædicto archiepiscopo procedas viriliter et potenter; acturus ita ex animo causam Christi, quod gratiam in præsenti, et in futuro gloriam merearis. Alioquin ne tibi contra salutem tuam noxie deferamus, dilectis filiis præposito et magistro Ypolito canonico Albensibus, Vesprimiensis diœcesis, nostris damus litteris in mandatis, ut te ad complendum promissum, quod sine gravi peccato non servare non potes, per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, cognita veritate compellant. Datum Laterani, XVIII kalendas februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XLV

Ad Theutonicos cives de Visbu.

17 januarii 1227.

[Turgenevius, Mon. Russiæ, I, 20, n. 20.]

In Sedis Apostolicæ tutelam recipiuntur, eo quod neophytos Estoniæ defendunt.

Honorius episcopus, servus servorum Dei... Theutonicis civibus de Visbu inhabitatoribus Golandiæ, etc.

Etsi cunctos Christi fideles Apostolica Sedes tanquam pia mater gerat in visceribus caritatis, eos tamen, quos in fide stabiles, et in opere conspicit efficaces, speciali dilectionis affectu complectens, tanto ipsorum votis favet favorabilius, quanto iidem ejus gratiam quasi propriis meritis sibi videntur justius vendicare. Cum igitur, sicut accepimus, zelo fidei Christianæ succensi noviter conversos ad fidem in partibus Livoniæ, et Estoniæ a persecutoribus sollicite defendatis, tam paganis, quam Rutenis viriliter obsistendo, nos, vestris supplicationibus annuentes, vos, civitatem, et portum vestrum sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus, expressius inhibentes ne quis, pro eo quod ad Osilianorum, et aliarum gentium conversionem intenditis, vobis molestiam inferat, vel gravamen. Nulli ergo, etc., nostræ protectionis, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, XVI kalendas februarii, anno undecimo.

XLVI

Ad episcopum Esculanum.

17 januarii 1227.

[Theiner, Cod. dipl. dominii temp., I, 82, n. 137.]

Episcopo Esculano, ne extraneum ad potestariam vel rectoriam civitatis eligi permittat, ac Bertholdum potestatem Esculanum eam ob causam destituat.

Honorius episcopus, etc., venerabili fratri episcopo Esculano, salutem, etc.

Jamdudum Ecclesia Romana provide statuit et præcepit inviolabiliter observari, ut nullus omnino extraneus absque Apostolicæ Sedis speciali licentia reciperetur in aliqua civitate seu loco ecclesiæ ad potestariam, sive aliam rectoriam, quocumque nomine censeretur, eo quod nonnunquam extiterint officium potestatis adepti minus recte sententiis de fide, vel alias Ecclesiæ devoti, eos, quibus præerant, multipliciter depravantes, ipsos ab Ecclesiæ devotione avertere satagebant, et sic filii nonnunquam degenerantes improvide in privignos piæ matris dulcedinem amaricare damnabiliter nitebantur. Verum cum dilecti filii populus Esculanus, prædicto statuto contempto, nobilem virum Bertholdum in potestatem assumere attentarent, nos indigne ferentes ita contemptibiliter Ecclesiæ temerari statutum, in eumdem nobilem, electores, officiales, consiliarios ejus, et quosdam alios cives Esculanos propriis nominibus designatos excommunicationis sententiam fecimus promulgari, et demum promulgavimus per nos ipsos. At ipse nobilis ad Sedem Apostolicam nuper veniens absolutionis beneficium flagitavit, paratus super hoc nostris obedire mandatis : unde cum mater Ecclesia redeuntibus ad se claudere non debeat viscera pietatis, nos, recepto ab eo corporaliter juramento, quod mandatis nostris præcise pareret, et facientes juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendi, eidem injunximus, ut potestariam civitatis Esculanæ omnino dimittens, salarium, quod vel idem vel alius nomine suo recepit ex ipsa, restituat personæ vel loco, cui duximus providendum, et quod de cætero nullam in terra Ecclesiæ potestariam vel rectoriam recipiat sine licentia Sedis Apostolicæ speciali. Sententias quoque ab eisdem nobili, vicario, officialibus et consiliariis ejus prolatas penitus irritantes, quæcumque in eadem civitate statuisse noscuntur, decrevimus nullius esse momenti, tanquam ab eis, qui nullam supra his potestatem habuere, præsumpta. Ideoque fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus præmissa solemniter publices et facias ab omnibus firmiter observari. Datum Laterani, XVI kalendas februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

XLVII

Ad universos reges Russiæ.

17 januarii 1227.

[Turgenevius, Russiæ Monimenta, I, 20, n. 21.]

Eis paratis ad abjurandum errores, de legato Apostolico mittendo, et de pace cum Christianis Livoniæ et Estoniæ servanda scribitur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, universis regibus Russiæ, salutem et omnis gratiæ fructum.

Gaudemus in Domino, quod sicut audivimus, nuntii vestri ad venerabilem fratrem nostrum, Mutinensem episcopum, Apostolicæ Sedis legatum, a latere nostro, transmissi, eum humiliter rogaverunt, ut partes vestras personaliter visitaret, quia cupientes sana doctrina salubriter instrui, parati estis omnes errores penitus abnegare, quos propter defectum prædicatorum, sicut dicitur, incurristis, et pro quibus iratus contra vos Dominus, permisit vos hactenus multipliciter tribulari, tribulandos acrius, nisi de invio erroris ad viam properaveritis veritatis, cum quanto diutius duraveritis in errore, tanto timere possitis angustias duriores, quia etsi non irascatur per singulos dies Dominus, in eos tamen qui converti contemnunt, suæ tandem vibrat gladium ultionis. Per vos itaque certificare volentes, an velitis habere ab Ecclesia Romana legatum, ut ejus salutaribus monitis informati, catholicæ fidei, sine qua nemo salvatur, amplectamini veritatem, universitatem vestram rogamus, monemus, et hortamur attente, quatenus super hoc voluntatem vestram nobis per litteras, et fideles nuntios intimetis. Interim autem pacem cum Christianis de Livonia, et Estonia firmam habentes, non impediatis profectum fidei Christianæ, ne divinam et Apostolicæ Sedis

incurratis offensam, quæ facile de vobis potest, quando vult, sumere ultionem, sed potius, Domino largiente, per veram obedientiam et gratæ devotionis obsequia utriusque mereamini gratiam et favorem. Datum Laterani, XVI kal. februarii, anno undecimo.

XLVIII

Ad potestatem et populum Urbevetanos.

18 januarii 1227.

[Theiner, Cod. dipl. dom. temp., I, 82, n. 138.]

Urbevetanis aliisque fidelibus in patrimonio B. Petri per Tusciam constitutis, ut Joanni regi Hierosolymitano rectori Tusciæ obediant.

Honorius episcopus, etc., dilectis filiis potestati et populo Urbevetanis, salutem, etc.

Volentes carissimi in Christo filii nostri Joannis Hierosolymitani regis illustris honorare personam, et similiter vobis et aliis fidelibus nostris in patrimonio Ecclesiæ per Tusciam constitutis per honorem ipsi regi exhibitum providere, magnam partem ejusdem patrimonii, sicut nostræ litteræ generales vos plenius edocebunt, ejus curæ ac regimini, quamdiu Ecclesiæ Romanæ placuerit, duximus committendam. Quia ergo specialem de vobis fiduciam obtinemus, speciales super hoc vobis litteras destinavimus, universitatem vestram monentes et hortantes attente, ac per Apostolica vobis scripta firmiter præcipiendo mandantes, quod secundum vestræ potentiæ magnitudinem ipsi regi magnifice obsequi studeatis, ut vestro fultus obsequio possit juxta intentionem nostram sedare discordias, reformare pacem, custodire stratas, et alia, quæ ad honorem Apostolicæ Sedis, et tranquillitatem et statum terræ sibi commissæ pertinent, efficaciter exercere, nosque quem honorem dicto regi exhibitum exhiberi reputabimus nobis ipsis, devotionem vestram et fidem commendare merito debeamus. Datum Laterani, V kal. februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

In eumdem modum scriptum est potestatibus et populis Vetrallensibus, Tudertinis, Balneoregensibus, Tuscanensibus, Aureliensibus, Cornetanis, Viterbiensibus, Ortanensibus, Nepesinis, Sutrinis, civitatis Castellanæ et populo Perusino.

XLIX

Ad priorem et abbatem de Los, ordinis Cisterciensis.

18 januarii 1227.

[Miræi, Opera diplomat. et hist., II, 851.]

Pontifex tranquillitati ac quieti monachorum Laudensium, ordinis Cisterciensis, apud Insulas consulit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et priori de Los, Cisterciensis ordinis, Tornacensis diœcesis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Cum sæpe contingat propter causarum cognitiones, quæ vobis frequenter a Sede Apostolica committuntur, in vobis sanctæ contemplationis otium impediri, et monasterium vestrum non modicam inde læsionem incurrat, nos vestris inclinati precibus et quieti vestræ providere misericorditer, et indemnitati ejusdem monasterii super hoc præcavere volentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ne de causis aliquibus auctoritate Apostolica in posterum cognoscere inviti, nisi obtinendæ ad vos litteræ plenam de hac indulgentia fecerint mentionem, salvis tamen commissionibus ad vos hactenus impetratis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Laterani, XV kal. februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

L

Ad episcopum Metensem.

18 januarii 1226.

[Regest., lib. XI, epist. 486. Mss. La Porte du Theil.]

Præcipit ei ut pecuniam quam a Juvenali, filio quondam Mandicti nobilis civis Romani mutuaverat, solvat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... episcopo Metensi, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius Juvenalis, filius quondam Mandicti, nobilis civis Romani, in nostra proposuit præsentia constitutus, quod cum ipse quamdam tibi mutuaverit pecuniæ

quantitatem, certis sibi loco et termino persolvendam, sicut in litteris confectis exinde dicitur contineri, tu, licet solutionis terminus sit elapsus, de pecunia ipsa sibi satisfacere non curasti, propter quod damna gravia et expensas se queritur incurrisse. Quia vero prædicto nobili nequimus, nec volumus, suo jure deesse, qui sumus omnibus in justitia debitores, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ei de prædicta pecunia sine difficultate qualibet satisfacias, ut teneris. Alioquin usque ad festum Pentecostes primo venturum per idoneum responsalem nostro te conspectui repræsentes facturus eidem justitiæ complementum, sciens nos dilectis filiis... decano et... archidiacono Catalaunensi dedisse nostris litteris in mandatis, ut te ad alterum prædictorum, si necesse fuerit, auctoritate nostra compellant. Datum Laterani, XV kalendas februarii, anno undecimo.

Scriptum est illis.

LI

Ad episcopum, decanum et cantorem Zamorenses.

18 januarii 1226.

[Raynald, Annal. ad ann. 1227, § 10.]

Eis scribit de excessibus regis Lusitaniæ, qui ecclesiæ Portugalensis jura invadebat, recenset alia ejusdem regis graviora facinora, quibus ecclesiasticam libertatem labefactabat, eisque mandat, ut regem censuris, si emendare commissa detractavit, devinciant.

« Carissimus in Christo filius noster illustris rex Portugaliæ scire debet, quod quanto Rex regum, et Dominus dominantium Deus majora sibi contulisse dignoscitur, tanto majorem ab eo devotionem exposcit, et tanto contra eum, quando ipsum offendit, amplius indignatur. Hoc autem dignum et justum esse rex ipse fatebitur, si æqua lance librare voluerit veritatem, et in semetipsum curaverit reflectere oculos suæ mentis. Si enim ab aliquo per ipsum amplis honoribus sublimato se contemni, atque offendi conspiceret, non indignaretur eo vehementius contra eum, quo ei ampliora beneficia contulisset ? O quanta contra eum indignatione fervesceret ! O quomodo totus esset in imagine pœnæ, quam anxie, quam ardenter de vindicanda ea injuria cogitaret ? Quare ergo non veretur illum offendere Dominum, a quo sublimatus est regia dignitate, a quo habet non solum omnia bona sua, sed etiam semetipsum ? Quare non metuit illius contra se provocare potentiam, qui habet in suis manibus, non solum regnum, sed etiam statum suum, qui potest et animam suam, et corpus mittere in gehennam ? Profecto si eum digne metueret, non offenderet ecclesias et ecclesiasticos viros, sed ejus intuitu ab eorum offensa semetipsum et suos cautius cohiberet. »

Et infra :

« Ad hæc cum disponendi de rebus ecclesiasticis laicis nulla sit attributa potestas, ipse de ecclesiis ad dispositionem ipsius episcopi pertinentibus pro sua voluntate disponit; et cum prædecessorum suorum temporibus archipresbyteri ad vacantes ecclesias accedere consueverint, et facto inventario, illas, donec de rectoribus esset provisum, eisdem viris ecclesiasticis commendare, rex ipse id fieri non permitit; sed statim illis vacantibus, irrequisito ipso episcopo ejusque vicariis, per nuntios suos res occupat earumdem, et eas facit per laicos custodiri, et jus patronatus in aliquibus earum sibi contra justitiam vindicare contendens, ad eas, cum vacant, personas inutiles, interdum extraneas et ignotas, interdum de sua familia ipsi episc. repræsentat, quæ nec volunt in eisdem residentiam facere, nec ad presbyteratus curant ordinem promoveri, etc. »

Recenset alia graviora regis facinora, quibus ecclesiasticam libertatem labefactabat atque episcopo partes demandat, ut regem censuris, si emendare commissa detrectarit, devinciat.

« Datum Laterani, XV kal. febr., anno undecimo. »

LII

Ad episcopum Tullensem.

25 januarii 1227.

[Regest., lib. XI, epist. 559. Mss. La Porte du Theil.]

Facit ei potestatem specialem sacerdotes et clericos, qui patribus suis in beneficiis successerant, amovendi.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Tullensi, salutem, etc.

Ex tua insinuatione didicimus, quod non-

nulli presbyteri et clerici tuæ diœcesis in ecclesiis, et aliis ecclesiasticis beneficiis immediate patribus successerunt contra canonicas sanctiones, et plures alii sacerdotes et clerici ejusdem diœcesis, tua inhibitione contempta, publice tenent in propriis domibus concubinas. Unde nobis humiliter supplicasti, ut licet procedere contra prædictos ex officio tuo possis, quia tamen plus timeri solet, quod specialiter indulgetur, quam quod edicto concluditur generali, favorem tibi contra eos dignaremur Apostolicum impertiri. Nos ergo tuis precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut memoratis presbyteris, et clericis a beneficiis, in quibus patribus immediate successerunt amotis, et concubinarios, appellatione remota, libere valeas officii tui debitum exercere, contradictores, etc. Datum Laterani, XV kalendas martii, anno undecimo.

LIII

Ad scholasticum S. Pauli Treverensis, et Hugonem Burgiensem, et magistrum Goyn, canonicum Remensem.

26 januarii 1227.

[Regest., lib XI, epist. 510. Mss. La Porte du Theil.]

Causam de præpositura ecclesiæ Sanctæ Mariæ Virdunensis ipsis committit.

Honorius, etc., dilectis filiis... scholastico S. Pauli Treverensis, et Hugoni Burgiensi et magistro G. Goyn canonico Remensi, salutem, etc.

Ex parte dilecti filii G. de Tirangulo electi in præpositum et capituli Sanctæ Mariæ Magdalenæ Virdunensis fuit propositum coram nobis, quod venerabilis frater noster archiepiscopus Treverensis asserens nos sibi litteris Apostolicis mandavisse, ut de aliquo personatu vacante in sua provincia R., Virdunensi canonico, provideret, injunxisse dicitur T., canonico Virdunensi, ut si qua dignitas tunc vacabat in diœcesi Virdunensi, vel vacaret in posterum, electores ipsius ab eligendi suspenderet potestate, donec super provisione præfati R. mandatum esset Apostolicum assecutus. Idem vero T. ad ecclesiam Sanctæ Mariæ Magdalenæ Virdunensis accessit, et finibus mandati præteritis, decanum et capitulum suspendit ab electione præposituræ ipsius ecclesiæ illo tempore non vacantis. Dicti autem decanus et capitulum, pro eo quod, sicut dictum est, mandati fines excesserat, nec revocare voluit sententiam suspensionis sic inordinatæ prolatam, nostram audientiam appellarunt. Postmodum vero præpositura supradicta vacante, præfati decanus et capitulum attendentes suspensionem hujusmodi esse omnino invalidam, utpote excedente fines mandati, de beneficio non vacante præsumptam, ac de appellationis suæ juribus confidentes, eumdem Guillelmum in ipsius ecclesiæ præpositum elegegerunt. Cæterum præfatus archiepiscopus post appellationem ad nos ab ipso capitulo interpositam mandavit dictum R. in ipsius præposituræ possessionem induci, in contradictores quoslibet ac rebelles excommunicationis sententiam proferendo. Porro dictus R. ad Apostolicam Sedem accedens super hoc nostras ad te, fili scholastice, ac quosdam alios tam contra dictum capitulum, quam contra præfatos decanum G., et quosdam alios de capitulo plures dicitur litteras impetrasse de appellatione, quæ interjecta fuerat, non habita mentione. Quare humiliter petierunt tibi, et aliis inhiberi ne procederetis auctoritate hujusmodi litterarum, revocato in irritum, si a te ac illis in aliquo est processum et causam ipsam probis viris suspicione carentibus delegari mediante justitia terminanda. Nos autem utrique parti suam volentes justitiam conservare, ut judicium sine suspicione procedat, vos, filii H. et G., vice omnium aliorum judicum ex nostro subrogantes officio, tibi, fili scholastice, duximus adjungendos, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus ad communem locum, et tutum personaliter, si commode fieri poterit, alioquin alter vestrum Remen. accedendo, partibus convocatis, audiatis causam, et quod canonicum fuerit, absque moræ dispendio, appellatione postposita, statuatis, facientes, etc. Datum Laterani, VII kalendas februarii, anno undecimo.

LIV

Ad abbatem monasterii Sanctæ Crucis.

26 januarii 1227.

[Weis, Urk. des Cisterc. Stifles, I, 65.]

Ei indulget, ut salvis commissionibus hactenus impetratis per litteras Sedis Apostolicæ, quas de cætero impetrari contigerit, de causis cognoscere minime teneatur invitus, nisi plenam de hac indulgentia fecerint mentionem.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio abbati monasterii de Sancta Cruce, salutem, etc.

Cum sæpe contingat propter cognitionem causarum, quæ tibi frequenter a Sede Apostolica committuntur, in te sanctæ contemplationis otium impediri, et monasterium tuum grave sustineat detrimentum, nos, quieti tuæ ac indemnitati ejusdem monasterii paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut, salvis commissionibus ad te hactenus impetratis, per litteras nostras, quas de cætero ad te impetrari contigerit, de causis cognoscere non tenearis invitus, nisi plenam de hac indulgentia fecerint mentionem. Nulli ergo liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare, etc. Datum Laterani, VII kal. februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

LV

Ad Fridericum Romanorum imperatorem.

27 januarii 1227.

[Huillard-Bréholles, Hist. dipl., II, 708.]

Eum hortatur ut Johannem regem Hierosolymitanum socerum suum ex ipsa affinitate depressum, unde multi honoribus eum promovendum sperabant, in imperialis gratiæ plenitudinem reassumat, mittens ad ipsum super hoc tractando negotio abbatem Sancti Martini Viterbiensis.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, Friderico, illustri Romanorum imperatori, semper augusto et regi Siciliæ, etc.

Non dubitat, sicut credimus, tua serenitas, quin te sincero diligamus affectu et quin ad incrementum tui honoris ac nominis aspiremus : unde cum ea tuæ celsitudini suademus, quæ ad honorem tuum novimus pertinere, debes suasiones nostras gratanter accipere, ac eis acquiescere reverenter. Sane carissimo in Christo filio nostro Johanne illustri rege Hierosolymitano tuæ sublimitati affinitate conjuncto, communis fuit omnium vox et opinio, quod quasi in immensum successisset eidem, et quod Deus ipsam sublimitatem ejus per affinitatem tanti principis magnifice sublimasset. Nec mirum si hoc homines crediderunt, considerantes hinc excellentiæ tuæ potentiam, cui esse facile recognoscebant non solum in sua sublimitate conservare sublimes, sed etiam humiles novis honoribus sublimare ; illinc vero strenuitatem et industriam dicti regis, non solum dignam, ut ei suum conservares honorem, sed ut illum etiam ampliares. Et ecce res videtur in contrarium versa esse, cum rex ipse inde, nisi alio modo provideris, contra spem nostram et suam, ac aliorum, graviter sit depressus, unde sperabatur magnifice sublimandus. Omnes qui hæc audiunt vehementer admirantur et dicunt : Quæ est hæc imperialis industriæ providentia, alienasse a se tantæ prudentiæ, tantæ strenuitatis, tantæ industriæ, tanti consilii virum, et tanto sibi vinculo copulatum, de quo poterat, tanquam de semetipso confidere, cujus honorem et statum deberet proprium reputare? Cui fiducialius poterit regnum Hierosolymitanum committere? Quis fidelibus ibi existentibus gratiosior? Quis terribilior infidelibus? Quis utilior toti negotio Terræ Sanctæ? Ecce si nulla sibi esset affinitate conjunctus, deberet tamen propter strenuitatem et industriam ejus, et propter eam, quam habet gratiam hominum, notitiamque locorum, sibi regnum committere supradictum. Sed etsi simplicem militem in socerum assumpsisset, deberet eum decorare regia dignitate. An pulchrius sibi est militis generum esse, quam regis? An pulchrius erit filiis, quos ex filia dicti regis suscipiet, avum militem habere quam regem? Hæc et similia parvi loquuntur et magni, admirantes super hujusmodi facto, et illud, ut loquamur verius, detestantes.

Nobis quoque ac fratribus nostris insultatur a multis, eo quod hujus affinitatis mediatores extitimus, ipsaque regis depressio nobis quodammodo imputatur. Denique per factum inter te et ipsum regem dissidium multorum devotio circa Terræ Sanctæ subsidium, ut dicitur, refrigescit, quam facies recalescere, si ad ipsum regem tuum, ut

decet, vultum et animum curaveris serenare. Desiderantes ergo hanc, quasi quamdam nebulam, a tui serenitate nominis removere, ac simul pro ipsius Terræ Sanctæ subsidio, cui tua et ejusdem regis reconciliatio est plurimum necessaria, satagentes, serenitatem tuam monemus, rogamus et obsecramus in Domino Jesu Christo, postulantes pro munere speciali, quatenus tecum ipse recogitans, quam absurdum sit, tantum et talem virum occasione affinitatis tuæ magnificentiæ deprimi, cum solam familiaritatem tuæ sublimitatis adeptos, per eam deceat exaltari, ac sæpedictæ Terræ Sanctæ utilitatem attendens, dictum regem in imperialis gratiæ plenitudinem reassumas, eumque tibi sic efficaciter reconcilies, quod tui serenitatem animi erga eum, ipsa exhitione operis manifestes; cum si diligenter attendas illud, quo tibi junctus est, vinculum, facile possis advertere neminem esse, persona filii tui dumtaxat excepta, qui te sincerius ipso rege diligere debeat, vel de quo tua sublimitas fiduciam possit gerere certiorem. Ut autem intelligas plenius, quam intime reconciliationem hujusmodi affectemus, ecce propter hoc specialius mittimus ad te dilectum filium abbatem Sancti Martini Viterbiensis, Cisterciensis ordinis, latorem præsentium, virum utique prudentem, religiosum et fidum, serenitatem tuam deposcentes attente, quatenus ipsum, immo verius nos in ipso, cures in iis, quæ ad hoc negotium pertinent, et audire clementer, et efficaciter exaudire. Datum Laterani, VI kalendas februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

LVI

Ad omnes populos per patrimonium Ecclesiæ Romanæ constitutos.

27 januarii 1227.

[Raynald, Annal. ad ann. 1227, § 5.]

Eos custodiæ Johannis Hierosolymitani regis committit, eosque monet et hortatur ut dictum regem hilariter recipiant eique tanquam vicario et procuratori Apostolico humiliter intendant.

« Carissimi in Christo filii nostri Joannis Hierosolymitani regis illustris strenuitatem, industriamque pensantes, simulque firmam spem, fiduciamque tenentes, quod per ejusdem regis prudentiam, inter vos poterunt sedari discordiæ, custodiri stratæ, servari justitia, et alia, quæ ad vestram utilitatem et tranquillitatem pertinent utiliter provideri; totum patrimonium, quod habet Romana Ecclesia a Radicofano usque Romam, excepta marchia Anconitana, ducatu Spoleti, Reate, ac Sabinia, curæ, regimini, et custodiæ ipsius regis duximus committendum, tenendum, custodiendum, et servandum, quamdiu de nostra, et Ecclesiæ Romanæ fuerit voluntate, nominatim Radicofanum, Precenam, Aquapendentem, Montemflasconem, Martam, Valentan. Insulam, Martan. cum aliis locis, quæ ab olim consueverunt jurisdictioni castellani Montisflasconis subesse; Verall. Petronian. salvis proventibus dilecto filio nostro R. Sanctæ Mariæ in Cosmedin diacono cardinali concessis, Orde, Montaltum Centumcellas, Cornetum, Perusium, Urbemvet., Tudertum, Balneoregium, Viterbium, Narniam, Sanctum Geminum, Struncon salvis proventibus dilecto filio nobili viro Petro Capucio consanguineo et ostiario nostro concessis : Tuscan., Ortam, Ameliam, Nepe, civitatem Castellanam, Gallesium, salvis proventibus concessis dilecto filio nostro Ægidio, SS. Cosmæ et Damiani diacono cardinali, Stutrium, et alia, quæ ipsa Ecclesia Romana habet, vel tenet infra terminos prænotatos, cum pertinentiis suis, et juribus universis. Ideoque universitatem vestram monemus et exhortamur attentius, ac per Apostolica vobis scripta sub obtentu gratiæ nostræ, et debito fidelitatis, quo nobis tenemini, firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ipsum regem recipientes hilariter, et dignam ei honorificentiam exhibentes, eidem tanquam vicario et procuratori nostro, et Ecclesiæ Romanæ humiliter et efficaciter intendentes, sibi de juribus curiæ quamdiu Ecclesiæ Romanæ placuerit, quod hujusmodi curam gerat, integre respondendo, etc.

Datum Laterani, VI kalendas februarii, anno undecimo.

LVII

Ad consules et populum Tiburtinos.

28 januarii 1227.

[Spicilegium Liberianum, 718, n. 7.]

Eis mandat ut ab infestatione Sublacensis monasterii penitus desistant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei,

dilectis filiis consulibus, et populo Tiburtino, salutem, etc.

Experimento in vobis didicimus, quod facilitas veniæ, incentivum tribuit delinquendi, cum impunitas excessuum, quos olim pluries contra Sublacense monasterium commisistis, vos magis reddiderit insolentes et ad ipsius gravamen monasterii proniores. Nuper autem cum idem monasterium recuperaverit, pro gratia Dei, arcem Sancti Stephani, quæ spectat ad ipsum, et vos contra ipsum tentaretis insurgere, Apostolicæ Sedi, ad quam specialiter pertinet, nullatenus deferendo, nos per litteras, et dilectum filium Hugonem, subdiaconum et capellanum nostrum, vobis mandavimus, ut ab ejusdem monasterii gravamine cessaretis; et licet idem capellanus in consules et alios majores vestrum excommunicationis, et in cæteros interdicti sententias, si contra præsumerent, protulisset, vos tamen easdem contemnentes sententias, et nostra mansuetudine abutentes, aggravare manus vestras durius contra ipsum monasterium adjecistis, aliorum ad hoc auxilium, quasi conjuraveritis in ejus exterminium, invocantes. Cum autem nec debeamus nec velimus talia, in destructionem monasterii et nostram et Apostolicæ Sedis injuriam, sustinere, universitati vestræ sub omni, qua possumus, districtione mandamus, quatenus ab ipsius infestatione penitus desistatis, alioquin et prædictas sententias faciemus inconcusse servari, et alias in vos aggravabimus taliter manus nostras, quod pœna vos instruet quam graviter deliqueritis, nos et Romanam Ecclesiam, in facto ejusdem monasterii, tam graviter offendendo. Datum Laterani, kalendas februarii, pontificatus nostris anno undecimo.

LVIII

Ad Fridericum Romanorum imperatorem.

(Januarii exeunte).

[Huillard Bréholles, Hist. dipl., II, 710.]

Eum rogat ut mittat frumentum ad Urbem tempore famis, exemplumque memorat paparum Alexandri et Lucii, qui in simili casu ad reges Siciliæ habuerant recursum et benignum responsum acceperant.

Honorius, etc.

Cœlestis altitudo consilii alta et ineffabili pietate universa disponens rerum vicissitudines non sine dispositione certæ rationis alternat, nunc egentes faciens abundare, nunc abundantes egere, ut humana conditio per alternationem hujusmodi sæculi sui status instabilitatem agnoscat, et alter alteri compatienti subveniens impleat legem Christi, quia jubemur proximos nostros diligere et alter alterius onera supportare. Ecce quia famem vocasse videtur Dominus super Urbem et in ea frumentum panis graviter decrevisse, nonnulli tamen ipsius Urbis, quos abundare nulli dubium est, malitiose suam abundantiam occultantes, nequaquam illud maledictum advertunt: « Maledictus homo qui frumentum abscondit in populo: » non curantes illam benedictionem accipere de qua continue subinfertur: « Benedictio autem super caput vendentium »; nec denique attendentes quod necessitas hujusmodi abundanti tribuit magnam misericordiam diminuendi peccata et divinam gratiam ulterius promerendi. Urgente igitur necessariorum inopia, confluunt ad nos populi multitudo, quos sine lacrymis audire non possumus, alimenta deposcens, et nec aliter quam si lapides convertere possimus in panem, aut in farinam terræ pulverem commutare. In hujusmodi ergo necessitatis articulo ad te, fili, duximus fiducialiter recurrendum, recognoscens quod felicis recordationis Alexander et Lucius, Romani pontifices, prædecessores nostri, ad reges Siciliæ prædecessores tuos in casu simili habuere recursum, et eos liberales, prout regalem magnificentiam decuit, invenerunt. Quod de tua liberalitate non indigne præsumitur, cum non minorem habeamus ad te caritatis affectum quam ad ipsos habuerunt pontifices antedicti, nec minorem, quam fuerit eorumdem regum ad illos, tuam ad nos benivolentiam æstimemus. Imperialem itaque liberalitatem omni, qua possumus, affectione deposcimus, quatenus prudenter attendens gratiam promerendi divinam, populumque Romanum ad dilectionem potius gratiam sibi desuper tibi datam hilariter amplectendo verbo Joseph, qui pari necessitate patrem pavit et fratrem, ipsi populo, qui tanquam ad patrem exuriens ad nos clamat, debeas largitatis tuæ dexteram aperire, ut hujusmodi articuli angustias per auxilium tuum evadere valeamus, et generatio hæc opera tua laudet et hanc

tuæ memoriam largitatis; preces nostras ita hilariter et efficaciter auditurus, quod ab omnium largitore bonorum tuam agnoscere abundantiam comproberis, ne frustra videaris præceptum Dominicum habuisse. Nam si, dum videres nos hanc necessitatem habere, nobis contra spem nostram tua viscera clauseris pietatis, quod absit, videaris nobis auferre de tua serenitate fiduciam, si passi fuerimus in tam favorabili causa de pia petitione repulsam.

LIX

Ad archiepiscopum Lundensem.

4 februarii 1227.

[Liljegren, Swenskt diplom., I, 248, n. 242.]

Ei mandat, ut tam clericis quam laicis qui ad nefarios coitus prolabuntur, pœnitentiam salutarem injungat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... archiepiscopo Lundensi, salutem, etc.

Petitio tua nobis continebat, ut cum nonnulli subditi tui tam clerici, quam laici frequenter ad nefarios coitus prolabantur, non solum personis sibi consanguinitate conjunctis, verum etiam brutis animalibus se nefarie commiscendo, ac illud nec nominandum committendo peccatum, propter quod Dominus Sodomam, et Gomorram eversione damnavit, et quidam eorum propter viarum longitudinem et pericula, quidam ob verecundiam mori potius eligant in peccatis hujusmodi, quam propter hoc nostro se conspectui præsentare, super hoc providere misericorditer dignaremur. Cum igitur major sit pietas divina, quam humana impietas, potiusque sperandum sit de Dei mansuetudine, quam de cujusquam peccati magnitudine desperandum, fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus peccatores hujusmodi arguens, obsecrans, increpans in omni patientia, et doctrina, injungas eis pœnitentiam salutarem, eo adhibito moderamine, quod nec facilitas nimia peccandi audaciam tribuat, nec immoderata severitas desperationem inducat. Datum Laterani, II nonas februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

LX

Ad archiepiscopum Lundensem.

4 februarii 1227.

[Liljegren, Svenskt dipl., I, 249, n. 243.]

Ei concedit licentiam dispensandi cum eis, qui sacros ordines excommunicati susceperunt et divina officia celebrarunt, ita tamen, quod ad casus futuros eamdem licentiam non extendat.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... archiepiscopo Lundensi, salutem, etc.

De subditorum tuorum salute sollicite supplicasti, ut cum nonnulli eorum sacros ordines excommunicati susceperint et divina officia celebrarint, dispensandi cum eis, cum propter viarum discrimina venire ad Apostolicam Sedem sine nimia difficultate non possint, licentiam tibi concedere dignaremur. Volentes igitur et eorum providere saluti, et ipsos ad devotionem tuam per hujusmodi beneficii gratiam provocare, auctoritate tibi præsentium concedimus licentiam postulatam, ita tamen, quod ad casus futuros eamdem licentiam non extendas. Datum Laterani, II nonas februarii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXI

Ad abbatem et conventum monasterii S. Benedicti Floriacensis.

7 februarii 1227.

[Regest., lib. XI, epist. 526. Mss. La Porte du Theil.]

Indulget eis ne quis, contra privilegia ipsis concessa in ipsorum homines, sententias interdicti ferre præsumat.

Honorius, etc., dilectis filiis abbati, et conventui monasterii Sancti Benedicti Floriacensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Debitum pastoralis officii tunc decenter exsequimur quum evellenda evellimus, et dirigimus indirecta. Oblata nobis ex parte vestra petitio continebat, quod episcopus, Aurelianensis diœcesis, in qua monasterium vestrum consistit, super causis quas contra vos interdum se habere proponunt eorum sisti judicio auctoritate propria vos compellunt, sicque contingit sæpius, quod dum sic se constituunt judices, et actores, quia non vultis coram ipsis taliter litigare in ter-

ram vestram, et homines in vestrum præjudicium excommunicationis, et interdicti ferunt sententias, ut sic saltem indirecte censuram ecclesiasticam in vos ipsos exerceant, quam directe nequeunt, eo quod monasterium vestrum exemptionis gaudere dicitur privilegio, exercere. Nos igitur et eorum hujusmodi obviare malitiis, et ejusdem monasterii, quod ad Sedem Apostolicam immediate dicitur pertinere, indemnitatibus in posterum præcavere volentes, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quis contra indulta vobis a Sede Apostolica privilegia de cætero propter hoc tales [sententias] in terram vestram, seu [homines], sine mandato Sedis Apostolicæ speciali [ferre præsumat]. Nulli ergo, etc., nostræ inhibitionis, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, VII idus februarii, anno undecimo.

LXII

Ad A. præpositum Orodiensem.

12 februarii 1227.

[Fejer, Cod. dipl. Hung., II, 102.]

Concordiam inter præpositum Orodiensem, et Johannem Capucium a se denominatum, confectam, roborat.

Honorius, etc., A. præposito Orodiensi, etc.

Cum nuper ad Sedem Apostolicam accessisses, orta inter te ac dilectum filium Johannem Capucium subdiaconum et capellanum nostrum, super præpositura Orodiensis ecclesiæ quæstione, dilectum filium nostrum P(etrum), S. Georgii ad Velum Aureum diaconum cardinalem, partibus dedimus auditorem, coram quo super præpositura præfata, fuisset aliquandiu disceptatum; tandem inter vos, cardinali mediante præfato, amicabilis compositio intercessit, quam, ut Apostolico dignaremur munimine roborare, a nobis humiliter postulastis. Nos igitur tuis devotis precibus inclinati, in compositionem jamdictam, sicut sine pravitate facta est, et ab utraque parte recepta, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo nostræ confirmationis, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, II idus februarii, anno undecimo.

LXIII

Ad episcopum Morinensem.

15 februarii 1227.

[Regest., lib. XI, epist. 562. Mss. La Porte du Theil.]

Facit ei potestatem clericos quosdam diœcesis suæ qui in excommunicationem variis de causis incurrerant absolvendi.

Honorius, etc., venerabili fratri... episcopo Morinensi, salutem, etc.

Ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod nonnulli tibi subditi sæculares, et regulares clerici tuæ diœcesis pro violenta manuum injectione in personas religiosas, et clericos sæculares in canonem inciderunt sententiæ promulgatæ, ac alias pro incendiis, et rapinis ipso facto excommunicationis sententiam incurrerunt. Quidam quoque prædictorum regularium simoniace in suis ecclesiis sunt recepti, quidam vero celebraverunt excommunicati divina, reliqui autem, absolutionis beneficio non obtento, ex simplicitate ac ignorantia sacros susceperunt ordines, et ministrarunt etiam in eisdem. Unde nobis humiliter supplicasti, ut cum metuas ad nostram præsentiam mittere regulares, ne vagarentur veniendo, et salutis, cujus causa venirent, incurrerent detrimentum, et prædicti sæculares debilitate, et paupertate gravati ad nos venire non possint, provideri super hoc ipsorum saluti misericorditer dignaremur. Quia vero de tuæ fraternitatis prudentia plenam fiduciam obtinemus, per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus hac vice excommunicatis eisdem, nisi pro difficili, et enormi excessu ad Sedem Apostolicam sint mittendi, juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendas, et facto de simoniacis, quod in generalis constitutione Concilii continetur, super aliis facias cum prædictis, quod animarum suarum saluti videris expedire. Datum Laterani, XV kalendas martii, anno undecimo.

LXIV

Ad Fridericum, Romanorum imperatorem.

21 februarii 1227.

[Huillard-Bréholles, Hist. dipl., II, 714.]

Eum hortatur ad relaxandum bannum imperiale, cui civitas Massilia subjecta fuit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei,

carissimo in Christo filio F., illustri Romanorum imperatori, semper augusto et regi Siciliæ, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius noster R(omanus), S. Angeli diaconus cardinalis, Apostolicæ Sedis legatus, et venerabilis frater noster episcopus ac cives Massiliæ, suis nos litteris supplicarunt, ut cum iidem cives, data sufficienti cautione, promiserint dicti cardinalis et episcopi obedire mandatis, supra damnis et injuriis irrogatis ipsi episcopo et ejus ecclesiis ab eisdem, excommunicationis vinculo, quo propter hæc tenebantur, sint juxta formam Ecclesiæ absoluti, ad relaxandum imperiale bannum, cui eorum civitas occasione hujusmodi est subjecta, ad gratiam serenitatis tuæ restituendam eisdem, ac dimittendum Petrum de Sancto Jacobo et Guillelmum Vivaldum concives eorum, crucesignatos, quos ob eamdem causam cepisti et detines adhuc captos, te Apostolicis precibus inducere dignaremur. Ideoque serenitatem tuam rogandam duximus et hortandam, quatenus bannum relaxes precum nostrarum interventu prædictum, et imperialem gratiam eis reddas, ac dictos Petrum et Guillelmum restituas libertati, preces nostras taliter auditurus, quod eas sibi sentiant profuisse. Datum Laterani, IX kalendas martii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXV

Ad monasterium Ursicampi.

23 februarii 1227.

[Peigné-Delacourt, Cart. d'Ourscamp, 301.]

Ne a grangiis vel cellariis ejus procurationes exigantur.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii Ursicampi, Cisterciensis ordinis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Monasterii Ursicampi profectibus providere misericorditer et indemnitati præcavere in posterum cupientes, districtius auctoritate præsentium inhibemus, ne quis cellariis seu grangiis vestris indebitum procurationis de novo imponere, aut ab eis indebitas procurationes exigere, vel extorquere præsumat. Nulli ergo, etc. Datum Laterani, VII kalendas martii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXVI

Ad archiepiscopum Maguntinum.

24 februarii 1227.

[Wurdtwein, Nova subsidia, IV, 143.]

Ei facultatem quibusdam absolutionis beneficium impendendi concedit.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri...archiepiscopo Maguntino, salutem, etc.

Super his, quæ ad salutem pertinent animarum, tibi libenter annuimus et favorem Apostolicum, quantum cum Deo possumus, impartimur. Tuis itaque supplicationibus inclinati, illis, qui de tua diœcesi pro violenta manuum injectione in clericos vel alios religiosos, nec non pro incendio, excommunicationis sententiam incurrerant, absolutionis beneficium, si humiliter postulaverint, juxta formam Ecclesiæ impendendi, dummodo injuriam vel damna passis congrue satisfaciant, injuncta eis propter hoc pœnitentia competenti, auctoritate tibi præsentium concedimus facultatem, nisi forte illorum adeo fuerit gravis et enormis excessus, quod merito sint ad Sedem Apostolicam destinandi. Datum Laterani, VI kal. martii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXVII

Ad universos Christi fideles per Maguntinam provinciam constitutos.

25 februarii 1227.

[Wurdtwein, Nova subsidia, IV, 140.]

Eos monet et hortatur, ut de bonis suis ad reparationem ecclesiæ in Northusen, quæ minatur præ nimia vetustate ruinam, pietatis subsidia conferant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis universis Christi fidelibus per Maguntinam provinciam constitutis, salutem, etc.

Quoniam, ut ait Apostolus, omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi prout in corpore gessimus, sive bonum fuerit, sive malum, oportet nos diem mansionis extremæ misericordiæ operibus prævenire, ac æternitatis intuitu seminare in terris, quod, reddente Domino, cum multiplicato fructu colligere debeamus in cœlis, firmam spem fiduciamque tenentes, quoniam qui parce

seminat, parce et metet, et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet vitam æternam; hinc est, quod cum dilecti filii præpositus et capitulum Northusenses intendant reparationi ecclesiæ suæ, quæ tantum minatur præ nimia vetustate ruinam, quod iidem in choro et presbyter in altari dubitent celebrare divina, nec ad hoc ipsius ecclesiæ sufficiant facultates, universitatem vestram monemus et hortamur in Domino, atque in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis a Deo collatis grata eis ad hoc pietatis subsidia conferatis, ut per subventionem vestram opus hujusmodi valeat consummari et vos per hæc et alia bona, quæ, Domino inspirante, feceritis, ad æternæ possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus eidem operi manus auxilii porrigentibus, viginti dies de injuncta sibi pœnitentia relaxamus, præsentibus post triennium minime valituris. Datum Laterani, V kalend. martii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXVIII

Ad potestatem et populum Camerinenses.

26 februarii 1227.

[Theiner, Cod. dipl. dom. temp., I, 83, 139.]

Ne Hugolinum Perusinum virum seditiosum in civem vel potestatem recipiant.

Honorius episcopus, etc., dilectis filiis potestati et populo Camerinensibus, salutem, etc.

Intelleximus, quod ille famosus, immo insanus seditionarius Hugolinus Hugolini, non valens ulterius in civitate Perusina seditiones solitas machinari, ad civitatem vestram se transtulit, ut ibi se in civem recipi faciens variis vos discindat dissidiis, et alios adversus alios scandalizet, sicut in aliis civitatibus se fecisse damnabiliter gloriatur. Ut igitur vos reddant aliena pericula cautos, cum vobis jam illius versutiæ sint notissimæ, universitatem vestram monemus attente, per Apostolica vobis scripta sub pœna mille librarum firmiter præcipiendo mandantes, quod dictum Hugolinum excommunicatum a nobis a civitate vestra ejicientes, omnino ipsum in civem vel potestatem nullatenus admittatis, nec alias ab eo patiamini vos seduci; sed cum a dilecto filio nostro J(oanne), tituli Sanctæ Praxedis presbytero cardinali, rectore ducatus Spoleti, vel ejus nuncio requisiti fueritis, eum hostiliter impugnantes vivam guerram faciatis eidem: alioquin pœnam sive spiritualem sive temporalem, quam propter hoc idem cardinalis vobis inflexerit, ratam haberi volumus et firmiter observari. Datum Laterani, IV kal. martii, pontificatus nostri anno undecimo.

In eumdem modum eodemque die Fulginatibus scriptum est.

LXIX

Ad potestatem et commune Ariminenses.

27 februarii 1227.

[Theiner, Cod. diplom. dom. temp., I, 83, n. 140.]

Ut Inghiramo de Macerata ipsorum quondam rectori justitiam faciant, legesque Romanorum imperatoris contra hæreticos statuto eorum civitatis inserant.

Honorius episcopus, etc., dilectis filiis potestati et communi Ariminensibus, salutem, etc.

Gravem dilecti filii I. de Macerata civis Mutinensis recepimus quæstionem, quod Ariminus de Bonfiletto et Bucca de Ferro, ac quidam alii cives Ariminenses eidem tum vestræ civitatis regimen obtinenti ponentes insidias, et ut ipsum occiderent, insultum in eum temere facientes, graves eidem injurias intulerunt, pro eo quod quasdam eorum filias, sorores et consanguineas hæreticas manifestas juxta debitum sui officii ceperat, et imperatori tradiderat comburendas, ac imperialem legem nuper contra hæreticos editam volebat in statuto ejusdem ponere civitatis. Nolentes igitur aliquatenus ejusdem I. dissimulare injuriam, quam passus est pro zelo fidei orthodoxæ, universitatem vestram monendam duximus et hortandam, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quod cum a culpa nequaquam videamini fuisse immunes, eo quod potuistis et noluistis hujusmodi prohibere injuriam, per quod videmini præsumptores prædictos in suæ præsumptionis malitia confovisse, eidem I. ita satisfaciatis, et faciatis satisfieri a

præsumptoribus antedictis, quod et ipse merito a sua querela desistat, et alii attentare similia reformident : alioquin damus venerabili fratri nostro... episcopo, et dilectis filiis præposito et Primicerio Aretinis nostris litteris in mandatis, ut tam vos, quam præsumptores jamdictos ad condignam satisfactionem impendendam eidem, et ad resarciendas expensas, quas hac de causa subiit, per censuras ecclesiasticas, appellatione remota, compellant. Datum Laterani, III kal. martii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXX

Ad episcopum, Bernardum subdiaconum nostrum, et Signedulfum, canonicos Reatinos.

1 martii 1227.

[Ughelli, Ital. sacra, I, 1016.]

Ut capitulum Narniense nullum in canonicum et in fratrem recipere possint, donec ad numerum sexdenarium deveniant.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, episcopo, Bernardo subdiacono nostro, et Signedulfo, canonicis Reatinis, etc.

Dilecti filii, capitulum Narniense, sua nobis petitione monstrarunt, quod cum ipsi olim, pensatis ecclesiæ suæ facultatibus, de venerabilis fratris nostri episcopi Narniensis assensu, sexdenarium canonicorum numerum in ecclesia ipsa taxarint, statuentes, ut nullus recipiatur ibidem, donec deveniant ad numerum prætaxatum, nunc ex tunc etiam nisi fuerint in sacris ordinibus constituti, nosque statutum hujus per eos juramento firmatum auctoritate Apostolica duximus confirmandum, F. clericus ad eos primo monitorias, ac postmodum præceptorias super receptione sua in eadem Ecclesia nostras litteras impetravit, quarum auctoritate ipsos multipliciter inquietat. Quare nobis humiliter supplicarunt, ut cum nondum ad prætaxatum numerum sint redacti, et jam quinque ad mandatum nostrum devote receperint, ac præfatus clericus nondum ad sacros ordines sit promotus, ipsos ab ejus impetitione absolvere misericorditer dignaremur. Nolentes igitur devotis graves existere, quibus potius exhibere convenit nos benignos, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si est ita, prædictum capitulum donec ad prætaxatum numerum veniant, ab impetitione dicti clerici absolvatis. Quod si non omnes, tu, frater episcope, etc. Datum Laterani kalendas martii, anno undecimo.

LXXI

Ad priorem, cantorem et succentorem S. Radegundis Pictavensis.

2 martii 1227.

[Regest., lib. XI, epist. 560. Mss. La Porte du Theil.]

Facit eis potestatem, episcopum Aquensem ad se apud Sedem Apostolicam sistendum cogendi, ut causæ, quæ inter ipsum et P. de Orran canonicum Aquensem vertebatur, finis imponatur.

Honorius, etc., dilectis filiis priori, cantori, et succentori Sanctæ Radegundis Pictavensis, salutem et Apostolicam benedictionem.

Dilectus filius magister P. de Orran, canonicus Aquensis, in nostra proposuit præsentia constitutus, quod causam, quæ inter eum et venerabilem fratrem nostrum Aquensem episcopum super electione ipsius et rebus aliis vertitur, decano Xanctonensi et collegis suis dudum duximus committendam, qui eam juxta recepti formam mandati nobis remiserunt sufficienter instructam, præfigentes partibus certum terminum, quo nostro se conspectui præsentarent, sententiam recepturæ. Verum licet idem magister ad eumdem terminum venerit, et ultra terminum non sine magnis expensis apud Sedem Apostolicam expectavit, præfatus tamen episcopus nec venit, nec aliquem pro se procuratorem direxit, comparente pro eo in præsentia nostra quodam, qui requisitus a nobis ad impetrandum et contradicendum dumtaxat, vel ad impediendum, verius se ab ipso proposuit habere mandatum, super quo juramento præstito fidem fecit; sicque nullum causa prædicta potuit habere processum, propter quod non de jure, sed de gratia speciali citandum adhuc providimus episcopum memoratum. Nuper autem præfatus magister cum multa precum instantia, sicut multotiens fecerat, humiliter postulavit, ut cum tanto tempore inutiliter expectaverit, non obstantibus aliquibus litteris a nobis obtentis, peremptorie citaremus eumdem episcopum nostro se conspectui personaliter præsentandum, eum

de impedimento luminis quo dicitur laborare, melius si præsens fuerit valeat fieri nobis fides, et quia idem canonicus causam ipsam se asserit in expensis propriis prosecutum, ne ipsis deficientibus eam deserere compellatur, donec ipsa suum sortiatur effectum de bonis episcopi, qui contumax est reputandus ex eo quod sicut talem misit nuntium, ita procuratorem idoneum potuit destinare, in expensis sibi petiit provideri. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus episcopum ipsum ad nostram citetis præsentiam, terminum sibi peremptorium, videlicet ad primo venturum festum Omnium Sanctorum in quo personaliter coram nobis compareat assignantes, et de expensis legitimis, et moderatis, quas fecit, ipse canonicus a termino per decanum Xanctonensem, et ipsius collegas partibus assignato, quo se nostro conspectui præsentarent, eidem canonico de bonis dicti episcopi, prout justum fuerit, satisfieri facientes. Contradictores, etc., non obstantibus litteris aliis a Sede Apostolica præter utriusque partis assensu obtentis. Quicquid vero super hoc duxeritis faciendum, nobis fideliter rescribatis. Quod si non omnes, etc., duo vestrum, etc. Datum Laterani, sexto nonas martii, anno undecimo.

LXXII

Ad Christianum, decanum Maguntinum.

2 martii 1227.

[Wurdtwein, Nova subsidia, IV, 144.]

Ei concedit ut præposituram S. Victoris et de Undenheim et de Genseim ecclesias una cum decanatu possit retinere.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio C. decano Maguntino, salutem, etc.

Qui bene meritos cupimus invenire, tanto libentius honoramus inventos, quanto ad studium honestatis desiderabilius allicimus universos, cum etsi virtus nullis comitata bonis exterius ex se sit principaliter appetenda, sicut tamen dignis retributionibus honorata, desiderabilior redditur, ità minus fieret appetibilis, si, quod absit, speratis præmiis fraudaretur. Cum igitur venerabilis frater C(onradus), Portuensis episcopus, tunc Apostolicæ Sedis legatus, honestate morum, litterarum scientia, nobilitate generis et cæteris tuæ probitatis meritis rite pensatis tibi concesserit, ut præposituram S. Victoris, de Undenheim et de Genseim ecclesias una cum decanatu valeas retinere, supplicans nobis instanter, ut hoc idem tibi ex dispensationis nostræ gratia largiremur. Nos ejus precibus inclinati et probitati tuæ favorem debitum impendentes, tecum ut prædictas dignitates et ecclesias retinere valeas, auctoritate Apostolica dispensamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, etc. Si quis autem, etc. Datum Laterani, VI nonas martii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXXIII

Ad Johannem abbatem S. Bertini, ejusque fratres.

5 martii 1226.

[Fonds Moreau, Mss. latins, t. CXXXVIII, Biblioth. nation.]

Confirmat libertates, bona, possessiones, privilegia, jura, immunitates, præsertim decimas et ecclesias monasterii Sancti Bertini.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Johanni abbati Sancti Bertini, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium Sancti Bertini in villa Sancti Audomari, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumqua bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Do-

mino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam de Beswarestum cum possessionibus, decimis, redditibus et omnibus pertinentiis suis, et pratum, quod Ham dicitur, possessiones, redditus et omnia alia quæ a Balduino domino de Comines et Balduino de Materna in villa de Beswarestum asseritis vos emisse, ecclesiam de Melcheri cum possessionibus, decimis, redditibus et aliis pertinentiis suis; terragium et libertatem ipsius cum redditu, qui dicitur donum terrarum, possessiones, et alia omnia quæ a Balduino de Aria, domino de Helchies et Balduino Rufo in territorio de Helchies proponitis vos emisse, ex dono ejusdem Balduini de Aria; mansuram unam juxta grangiam vestram, quam habetis in eodem loco, ex dono Luffridi Cambier et M... uxoris ejus; mansuram unam, domum et terras in territorio memorato, ecclesiam de Eschieres cum possessionibus, decimis, redditibus et aliis pertinentiis suis; medietatem terragii cum libertate sua; terram et alia omnia quæ a Balduino de Briart emistis in territorio de Eschieres; decimas, possessiones, terragium, proventus et alia omnia quæ habetis in villis de Rosberga et de Forniaco et pertinentiis earumdem; decimas, possessiones, terragium, redditus, et quidquid habetis ex dono Roberti de Alneto militis, Hugonis et Manasses filiorum ejus in villa de Felchinel; terras, proventus et quidquid emistis a Johanne Vavassore, in villa de Cuhem; ecclesiam de Brocsela cum possessionibus, decimis, redditibus et aliis pertinentiis suis, et annuum redditum frumenti; possessiones et alia omnia quæ a Giliberto de Haveskerka milite, Balduino et Giliberto filiis ejus in territorio de Brocsela dicitis vos emisse; de Felarse, de Calais, de Greveninges et de Broburg ecclesias, cum capellis, et institutione presbyterorum in ipsis possessionibus, decimis, redditibus et omnibus aliis pertinentiis earumdem; jus patronatus quod habetis in capella Leprosorum de Greveninges; ecclesiam de Cocka cum possessionibus, decimis, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis et triginta mensuras terræ, quas a Roberto Akort in territorio de Cocka asseritis vos emisse; mansuras, et domos, et terras, quas habetis ex dono Gualteri et Rosæ uxoris ejus in Cocka et Teruanna; ecclesiam de Poperingehem cum possessionibus, decimis, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis, et in eodem loco terras, redditus et alia omnia quæ emistis a Nicolao, filio Conon, et hæredibus quondam Lammetask clerici et aliis hominibus dicti loci ; ecclesiam Longanessa cum possessionibus, decimis, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis; redditus, procurationes et alia quæ Robertus de Alneto miles habebat in curte vestra de Longanessa et pia vobis liberalitate remisit; terras quoque, quas ab Ægidio præcone de Longanessa et Willelmo ejus filio, Lammino de Longanessa, Hugone Cogher et cognatis ipsius, Lamnino de Bodinghem, Lamelino de Magno Vico et Boidino, quas emistis in villis de Longanessa, Fadingelsam et Wisseka; ecclesiam de Hanta cum possessionibus, decimis, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis; annuum redditum quinque hordeariorum et trium præbendariorum avenæ; Mansuram quæ fuit Michaelis Broe juxta molendina vestra de Hanta, redditus, possessiones, libertatem cujusdam viæ et mansuræ, et alia omnia quæ emistis ab Hugone dicto Cane in villa de Hanta; Ecclesiam de Wesernes cum possessionibus, decimis, redditibus ac alia omnia quæ a Gissardo, Salomone et Johanne filio ejus et hæredibus Simonis Meri, Johanne Fignel, et Eustachio fratre ejus, Johanne clerico, Simone, ac Petro filiis Willelmi molendinari, Adela relicta Simonis Coci et filiis ejus ; Molendina etiam de Guntardiges quæ a Petro Monnord, Nicolao et Johanne filiis ejus, Arnaldo et filiis ejus, Willelmo Calcio et ejus uxore ac consanguineis eorumdem et partem cujusdam molendini quam a Gisone Pontini in villa et territorio de Wiserna proponitis vos emisse, annuum redditum duodecim hordeariorum avenæ, quatuor raseriarum frumenti et viginti solidorum usualis monetæ, quas a Johanne dicto Sano in villis de Suerdis et de Hanlines emistis; annuum redditum quinque raseriarum frumenti quæ a Petro de Creki et ejus uxore in Jarvingehem cum quatuor mensuris prati, quas ab Hugone Ledeghe et hæredibus ejus in Oudenfort dicitis vos emisse; terras, redditus et alia

omnia, quæ Manasses dictus Ursus in eadem villa de Oudenfort pia vobis liberalitate donavit; terras, prata et alia omnia, quæ tam ex dono quam ex venditione Philippi de Malkerberg et Simonis, fratris ejus, juxta curtem vestram de Oudenfort habetis ex dono senioris Arnoldi comitis Gisnensis; libertatem pedagii et transversi per totum comitatum Gisnensem; amicabilem compositionem initam inter vos ex una parte, et Robertum de Cuhem et hæredes suos ex altera, et hactenus pacifice observatam super terris, terragio, redditibus et aliis omnibus quæ habetis in villa de Cuhem.

In diœcesi Noviomensi, ecclesiam et villam de Calmont, cum possessionibus, decimis, redditibus, nemoribus, pratis, pascuis et aliis omnibus pertinentiis earumdem; terras, prata, vineas, proventus et alia omnia quæ ab Eustatio quondam majore loci ejusdem, Eligio Fabro et aliis hominibus dictæ villæ cum majoria ejusdem villæ et omnibus pertinentiis suis, quam a Radulpho majore ipsius villæ, et annuum redditum viginti quatuor sertanorum bladi quem a Maria de Salens in eadem villa et ejus territorio proponitis vos emisse.

In diœcesi Atrebatensi, ecclesiam de Ballini cum possessionibus, decimis, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis; redditus, possessiones et omnia alia quæ a Lectardo de Anekin milite in villa de Ballin asseritis vos emisse. In Tornacensi diœcesi, ecclesiam de Ruslede, cum possessionibus, decimis, redditibus, et omnibus aliis pertinentiis suis; possessiones, redditus et alia omnia, quæ habetis in villa de Ruslede, ecclesiam de Condekerka cum capella et hospitali Sanctæ Catharinæ de Knaka, cum possessionibus, decimis, redditibus, et omnibus aliis pertinentiis eorumdem; curtes et cellas quas in Morinensi, Tornacensi, Noviomensi, Cantuariensi diœcesibus habetis, cum omnibus possessionibus, redditibus, libertatibus, et aliis omnibus pertinentiis eorumdem; ecclesiam et villam de Arkes cum decimis, possessionibus, redditibus, pratis, pascuis, molendinis, libertatibus, immunitatibus et omnibus aliis pertinentiis suis; ecclesiam et villam de Herbela cum decimis, possessionibus, redditibus, terragio, libertatibus, immunitatibus et omnibus aliis pertinentiis suis; Sanctæ Margaritæ et Sancti Martini, juxta monasterium vestrum in Sancto Audomaro, ecclesias cum decimis, possessionibus, redditibus et omnibus aliis pertinentiis earumdem; ecclesiam de Roclara cum decimis, terris, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis; ecclesiam de Wertkerka cum decimis, terris, redditibus et omnibus aliis pertinentiis suis; de Etholinghem et de Lieswerghe ecclesias cum decimis, possessionibus, redditibus et omnibus aliis pertinentiis earumdem, cum pratis, vineis, terris, nemoribus, usuagiis et pascuis in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit sine abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere; quod si quis retinere forte præsumpserit, licitum sit vobis in ipsos monachos vel conversos regularem sententiam promulgare, illud districtius inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium ecclesiæ vestræ collatum, liceat alicui personaliter dari, sive alio modo alienari absque consensu totius capituli vel majoris aut sanioris partis ipsius. Si quæ vero donationes vel alienationes, aliter quam dictum est, factæ fuerint, eas irritas esse censemus.

Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diœcesano episcopo vobis volumus exhiberi. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotione et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint nisi forte excommunicati, vel interdicti fuerint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Deum et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausu-

ras locorum seu grangiarum vestrarum, nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates et immunitates a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus monasterio vestro concessas, necnon et libertates et exemptiones sæcularium exactionum a regibus et principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apostolica confirmamus, et præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate et diœcesani episcopi canonica justitia, ac etiam super prædictis decimis moderatione Concilii generalis.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eodem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Guala, Sancti Martini presbyter cardinalis tituli Equitii.

Ego Stephanus, basilicæ duodecim Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Thomas, tituli Sanctæ Sabinæ presbyter cardinalis.

Ego Hugo, Hostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Conradus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Guido, Prænestinensis episcopus.

Ego Octavianus, Sanctorum Sergii et Bachi diaconus cardinalis.

Ego Rainerius, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Ego Stephanus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum domini papæ, III nonas martii, indictione XV, Incarnationis Domini anno MCCXXVII, pontificatus vero domini Honorii papæ III anno undecimo.

LXXIV

Ad Nicosiensem archiepiscopum.

5 martii 1227.

[Mas Latrie, Hist. de Chypre, II, 48.]

Nicosiensi archiepiscopo, ut se subducat a prosecutione negotii circa filiam reginæ Cypri et ejus maritum de consanguinitate suspectos; idemque negotium patriarchæ Hierosolymitano committit.

Laterani, III nonas martii, anno undecimo.

LXXV

Ad patriarcham Hierosolymitanum et episcopum Acconensem.

5 martii 1227.

[Mas Latrie, Hist. de Chypre, II, 48.]

Patriarchæ Hierosolymitano et episcopo Acconensi committit negotium filiæ reginæ Cypri et filii comitis Tripolitani de consanguinitate inter eos.

Laterani, III nonas martii, anno undecimo.

LXXVI

Ad Fridericum Romanorum imperatorem et regem Siciliæ.

[Sartius, de archig. professo. I, II, 74.]

Ejus locum licet immeriti obtinentes in terris, quæ pax nostra fecit utraque unum, duos parietes venientes e diverso conjungens in se ipso lapide augulari, nascentibus debemus obviare discordiis, et intendere sollicite, ac diligenter ad ea, quæ sunt concordiæ unitatis, et pacis. Cum ergo nuper inter te, ac societatem Lombardiæ, Romaniolæ, atque Marchiæ discordia ejus orta esset, nos attendentes, quod res, nisi obsisteretur principiis, asserebat impedimentum negotio Terræ Sanctæ, pro quo est tanto tempore laboratum, dignum duximus interponere partes nostras. Te igitur, et prædictis totum ipsum negotium in nostra, et fratrum nostrorum providentia, et dispositione libere, ac absolute ponentibus, idque declarantibus per litteras, et publica instrumenta, nec non per solemnes procuratores, et nuntios,

propter hoc ab utraque parte ad nostram præsentiam destinatos, cum inter cætera fuisset ex parte sua propositum, quod, impediente societate prædicta, nequiveras juxta propositum tuum procedere contra pravitatem hæreticam, quæ partes illas dicitur graviter infecisse, ac relevare libertatem ecclesiasticam, quæ ibidem multipliciter asserebatur oppressa, nec procurare subsidium Terræ Sanctæ, propter quod specialiter ad partes ipsas duxeras accedendum, quodque captivi tibi contra jus, et honorem imperii fuerant denegati : Nos iis, et aliis, quæ fuerunt hinc inde proposita, plenius intellectis, de providentia sic duximus statuendum, ut tu, videlicet pro reverentia Crucifixi, et negotio Terræ Sanctæ, tuo et filii tui, et imperii nomine iis, qui sunt de societate jam dicta universaliter singulis, et singulariter universis remittas omnem rancorem, malevolentiam, injurias, et offensas, omnia quodque banna, constitutiones, sententias, et ordinamenta, quæ fecisti, vel imposuisti per te, vel per alium, aliusve pro te societati, vel alicui de societate prædicta, civitatibus, locis, et personis de ipsa societate, et quæcumque ex eis, vel ob ea secuta sunt penitus revoces, et specialiter constitutionem factam de studio, et studentibus Bononiæ, universos et singulos, qui occasione alicujus prædictorum læsi viderentur, restituens in integrum in omnibus, et per omnia suo statui, atque famæ, remittendo infamiam omnem, et pœnam, quæ sæcuta sunt ex aliquo prædictorum, ita quod ea quæ medio tempore per eos acta sunt, non obstantibus supradictis, robur obtineant, quod alias debuerant obtinere ad hæc civitates, loca, et personas de ipsa societate recipias in tuæ gratiæ plenitudinem, et eis facias firmam pacem specialiter Marchionis Montisferrati, Mediolano, Placentiæ, Vercellis, Bononiæ, Faventiæ, Alexandriæ, Taurino, Laudi, Bergamo, Brixiæ, Mantuæ, Veronæ, Paduæ, Vicentiæ, et Tervisio, Cremæ, Ferrariæ, et comitibus de Blandrato, aliisque locis, et personis quibuslibet societatis ejusdem, facias etiam restitui captivos, qui sunt capti occasione hujus discordiæ cum bonis eorum, ac alia, quæ occasione ipsius discordiæ capta sunt vel detenta. Insuper quoque facias fieri patentes litteras ex parte filii tui, qui pacem et concordiam istam ratam habebit, et firmam, et remittet illis de societate omnem rancorem, malevolentiam, injurias, et offensas. Hi vero qui sunt de societate jam dicta ad honorem Dei Omnipotentis, et Ecclesiæ Sanctæ suæ, ac tui dent tibi, pro subsidio Terræ Sanctæ in expensis ejusdem societatis per biennium milites quadragintos, ac civitatibus, locis, et personis tuæ imperiali excellentiæ adhærentibus tam ecclesiasticis, quam mundanis faciant pacem, et inviolabiliter servent, remittentes eis omnem rancorem, malevolentiam, injurias, et offensas, ac revocent omnia banna, constitutiones, sententias, et ordinamenta, quæ fecerunt, vel imposuerunt civitatibus, locis, et personis imperiali tuæ celsitudini adhærentibus, et quæcumque ex eis secuta sunt, vel ob ea. Captivos, qui occasione hujus discordiæ capti sunt cum bonis eorum, et alia quæ occasione ipsius discordiæ capta sunt, vel detenta restituant, ita quod adhærentes tibi similiter eis faciant, et observent. Alii autem captivi secundum jus imperii restituantur, cum tu legatum tuum in Lombardiam pro pace reformanda inter discordes duxeris destinandum. Constitutiones vero, leges, et statuta ab ecclesia Romana, et Romanis imperatoribus, et specialiter a te contra hæreticos, receptatores, defensores, credentes, et fautores eorum hactenus promulgata, vel imposterum promulganda recipiant, et observent inviolabiliter, et efficaciter exsequantur, constitutionibus, municipalibus editis contra tales, nihilominus in suis locis firmiter observandis. Potestates autem, Consules, et rectores civitatum, aliorumque locorum, quocumque nomine censeantur, jurent, quod illa fideliter observabunt, idque suos jurare faciant successores, ponentes eas in statutis civitatum, aliorumque locorum, illa inde nequaquam imposterum deleturi. Statuta omnia communia, et particularia facta contra ecclesias et ecclesiasticam libertatem penitus revocent de suis constitutionibus, deleant, et ea vel eis similia de cœtero non resumant. Lateranensis quoque statuta Concilii, et constitutiones a nobis, et leges a te super iis editas observent, et jurent imposterum observare, suosque jurare faciant successores. Porro prædictos quadragintos milites in eundo, morando, redeundo sub nostra, et speciali Apostolicæ Sedis protectione suscipimus cum omnibus bonis suis, iidemque teneantur ire in tui passagio, quod a te statutum est, et a Romana ecclesia approbatum. Tu ergo, fili carissime, supradicta omnia pro parte tua serves sicut imperialem decet constantiam inconcussa, ac super hoc nobis juxta tenorem, quem tibi transmittimus, tuas patentes cures usque ad proximam Dominicam instantis Qua-

dragesimæ transmittere litteras tuæ majestatis typario insignitas.

Datum Laterani nonis januarii, pontificatus nostri anno undecimo.

LXXVII

Sanctissimo in Christo Patri, et Domino Reverendo Honorio, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo et universali Pontifici Rectores societatis Lombardiæ, Marchiæ, et Romaniolæ totaque ipsa societas fratrum pedum osculum cum debito famulatu.

[Mss. La Porte du Theil, Biblioth. nat., t. 1184, p. 71.]

Quod constitutiones pacis acceptarunt, et sigillis appositione munierunt Gregorius, etc.

Inter cœtera quæ mansuetudinis vestræ sapientia statuit, et ordinavit, sicut vestræ nobis litteræ declararunt hæc de fratrum vestrorum providentia piissime decrevistis, ut nos ad honorem Dei omnipotentis, et Ecclesiæ Sanctæ suæ, ac vestrum, demus majestatis imperatoriæ pro subsidio Terræ Sanctæ in expensis nostris per biennium milites quadragintos, ac civitatibus, locis, et personis, celsitudini imperiali adhærentibus, faciamus pacem, firmiterque servemus, remittentes eis omnem rancorem, malevolentiam, injurias, et offensas, omniaque banna, constitutiones, sententias, et ordinamenta, quæ fecimus, vel imposuimus civitatibus, locis, et personis celsitudini imperiali adhærentibus, et quæcumque ex eis, vel ob ea secuta sunt penitus revocemus, ac restituamus captivos, qui occasione hujus discordiæ capti sunt cum bonis eorum et alia, quæ occasione hujus discordiæ capta sunt vel detenta; ita quod adhærentes imperiali sublimitati similiter nobis faciant, et observent. Alii autem captivi secundum vis restituantur imperii; cum majestas imperialis legatum suum in Lombardiam pro pace reformanda inter discordes duxerit destinandum. Constitutiones vero, leges, et statuta ab Ecclesia Romana et Romanis, imperatoribus, ac specialiter a clementia Domini Frederici Romanorum imperatoris semper augusti, et regis Siciliæ contra hæreticos, receptatores, defensores credentes, et fautores eorum hactenus promulgata, vel imposterum promulganda, recipiamus et observemus inviolabiliter, et efficaciter exsequamur constitutionibus municipalibus editis contra tales, nihilominus in suis locis firmiter observandis. Civitatum autem, aliorumque locorum potestates, consules, et rectores, quocumque nomine censeantur jurent quod illa fideliter observabunt. Idemque suos jurare faciat, successores, ponentes ea in statutis civitatum aliorumque locorum ea inde nequaquam vel imposterum deleturi. Statuta omnia communia et particularia facta contra ecclesias, et ecclesiasticorum libertatem penitus revocent, de suis constitutionibus deleant, et ea, vel eis similia de cœtero non resumant. Ad hæc statuta Lateranensis concilii, et constitutiones a vobis, et domino imperatore super iis editas observent, et jurent imposterum observare; suosque jurare faciant successores. Supradicti vero quadraginti milites teneantur ire in passagio domini imperatoris, quod ab ipso imperatore statutum est, et a Romana ecclesia approbatum. Nos igitur omnia, quæ super his a vestra sanctitate, et vestris fratribus ordinata sunt, et statuta, volentes inconcussa servare, promittimus nos ea omnia, sicut superius plenius sunt expressa humiliter et fideliter completuras. Ad plenam autem certitudinem præsentes litteras juxta vestrum beneplacitum, et mandatum per manum publicam scribi fecimus, et sigillorum nostrorum appensione muniri. Acta sunt hæc anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo ducentesimo vigesimo septimo, indictione decima quinta die lunæ mense exeunte Martio in civitate Brixia, in quadam Caminata Domini episcopi Brixien... Præsentibus domino agone de Turbiado archidiacono, domino Lanfranco archipresbytero majore canonicæ Brixiæ. Magistro Alberto de Bornado canonico Brixien. Fratre Jacobo. Fratre Rogerio de ordine Fratrum prædicatorum. Guidone notario de Folliano et Girardo Spalla notario de Placentia, et aliis multis testibus rogatis. Ego Johannes Sanaler Sacri Palatii notarius his interfui, et rogatus hic perpetravi, et cripsi.

LXXVIII

Ad Remensem, Parisiensem, aliosque canonic. collegos.

[Mss. La Porte du Theil, Biblioth. nat., t. 1184, p. 53.]

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Remen., et aliis capitulis salutem et apostolicam benedictionem.

Præsentatæ paginæ Senonen., et Parisien capitulorum tenor exhibitus amarissimæ mhirræ fasciculum nobis de novo in cruce carnis et patibulo spiritus immolatis exhibuit, qui ita

paginam cordis nostri inauditæ turbationis calamo, et novæ amaritudinis attramento conscripsit, quod scripturam nec lugubris mentis gemitus, nec lacrymarum fluvius oblitterare valeat, quam nostro animo, quasi ungue adamantino novo cudendi genere stilus exarati doloris impressit. Quomodo lugens valeat consolare merentem, dolensve delinire dolores, cum contraria suis curentur oppositis, non est facile reperire. Nemo quærat ab amaricato quod sapiat, ab exasperato quod mulceat, quia exterminantur in verbis mella dulcedinis, ubi totum pectus occupat vis doloris. Principium principis inclyti quondam Regis Ludovici claræ memoriæ negotium pacis et fidei fideliter promoventis ecclesiæ matri suæ attulit risum, et gaudium, sed æmulæ mortis fato miserando subtractus risum in luctum convenit, gaudium in lamentum, totumque negotium, quod felicibus Deo auctore promovebatur auspiciis mortis suæ gladio graviter vulneravit, sed successione prolis obducta vulneris cicatrice quasi reviguit, et spem futuri fructus præteritis laboribus, penitus non ademit. Verum quod dolentes referimus verendum est ne novum infortunium negotio pacis, et fidei sic infortunate succedat, ut scintillam spei, quæ in clerici devotione remanserat flatus exortæ malignitatis extinguat. Sed absit quod hoc negotium unius culpa perimat, pro quo tot martyrum sanguis, sub altare Dei voce indefessa clamat, præsertim cum potius ecclesiastica libertate tuenda, quam pro negotii subventione vitanda duxeritis appellandum. Regnoscimus siquidem, et fatemur, quod ecclesia Gallicana post Apostolicam sedem quoddam totius Christianitatis est speculum, et immotum fidei firmamentum, utpoteque in fervore fidei Christianæ, ac devotione Apostolicæ Sedis non sequitur alias, sed, ut cum earum pace dixerimus, antecedit, cujus devotionem verbis extollere superfluum reputamus, cum sit claris operibus manifesta. Intellectis igitur gravaminibus vobis a dilecto filio nostro R. Sancti Angeli diaconi cardinalis Apostolicæ Sedis legato per ordinationem quamdam Senonis editam irrogatis, tacti dolore cordis intrinsecus, et gravi admiratione commoti, eumdem legatum litterarum asperitate nostrarum, ut decuit, redarguimus, et ei continuo dedimus in virtute obedientiæ firmiter in præceptis, ut ordinationem ipsam sive quocumque alio nomine factum hujusmodi censeatur, omnino revocet sine mora. Ita quod revocatio ipsa ultra tres dies post receptionem litterarum nostrarum nullatenus differatur, et expresse inhibeat ne quis contra vos, seu alias personas ecclesiasticas, sive bona ipsarum aliquam occasione prædicta præsumat violentiam exercere; ac restitui faciat universa, si qua occasione jam dicta sunt de bonis ecclesiasticis occupata. Denique volentes vobis, et aliis, quos hoc negotium tangit plenis providere venerabilibus fratribus nostris... Cenomanen... et... Aurelianen. episcopis, in dilecto filio abbati de Burgomedio Blesen. per scripta nostra mandavimus, ut si cardinalis ipse, nostrum, quod omnino non credimus, neglexerit, vel distulerit adimplere præceptum, aut forte ad præsentiam nostram regrediens terminos fuerit suæ legationis egressus, ipsi id auctoritate Apostolica exsequentes ordinationem contra vos Senonis editam, ac vobis postmodum ipsius legati litteris intimatam denuntient penitus irritam, et inanem, et expresse inhibeant, ne quis ea occasione præsumat ecclesiastica bona invadere, vel turbare quoslibet qui secus attentare præsumpserit a præsumptione hujusmodi compescentes, et compellentes nihilominus ad reddendum, si qui forte occasione jamdicta aliqua de bonis ecclesiasticis occuparunt, nec impediri permittant, quin illi voluerint libere valeant ad nostram venire præsentiam, personas, et bona eorum, ac aliorum clericorum de dictis provinciis defendentes, et conservantes illæsa, molestatores eorum efficaciter compescendo, auctoritate conservationis hujusmodi, quamdiu nobis placuerit, duratura. Firmiter denique gerimus in proposita facere omnia, quæ pro conservationis vestri honoris ac status secundum Deum et honestatem viderimus facienda.

Datæ ultimo Honorii III pontificatus anno.

FINIS TOMI QUINTI ET ULTIMI.

INDEX MATERIARUM

QUÆ IN HOC THOMO QUINTO CONTINENTUR.

HONORII III, PONTIFICIS ROMANI

EPISTOLÆ.

LIBRI DECIMI CONTINUATIO.

	Col.
Ad abbatem et conventum monasterii S. Richerii, Ambianensis diœcesis.	1
Ad decanum et capitulum Trecentes.	3
Ad abbatem et conventum Sancti Arnulphi Metensis.	4
Ad Hugonem de Leziniaco, Marchiæ comitem.	Ibid.
Ad Aquensem et Vasatensem episcopos.	6
Ad abbates et conventum monasterii de Dunfermelyn.	7
Ad episcopum Glasguensem et abbatem ac conventum monasterii Sanctæ Trinitatis de Dunfermelyn.	8
Ad abbatem conventumque de Dunfermelyn et abbatem, canonicosque de Scona S. Andreæ diœcesis.	Ibid.
Ad episcopum, decanum et scholasticum Tornacensem.	9
Ab abbatem S. Genovefæ, magistros Gaufridum et Johannem de Monte Mirabili, archidiaconum Parisiensem.	10
Ad episcopum, decanum et scholasticum Tornacenses.	12
Ad Willelmum abbatem monasterii Sancti Jacobi Apostoli, et Sancti Marini confessoris de Passelet.	13
Ad Fridericum Romanorum imperatorem.	17
Ad abbatem et conventum monasterii de Passelet.	18
Ad archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, et alios prælatos Hiberniæ.	19
Ad episcopum, decanum S. Stephani et archidiaconum Trecensem.	20
Ad priorem et fratres Heremitas de Monte Carmelo.	21
Ad Nicosiensem et Cæsariensem archiepiscopos et abbatem Montis Oliveti.	25
Ad abbatem de Josaphat, archidiaconum et subdecanum Carnotensem.	26
Ad Ingeburgem, quondam Francorum reginam.	27
Ad eamdem, quondam Francorum reginam.	29
Ad Romanum, Sancti Angeli cardinalem, A. S. legatum.	30
Ad Andream, regem Hungariæ.	31
Ad Episcopum Vesprimiensem et præpositum Albensem.	35
Ad Yolantham, reginam Hungariæ.	Ibid.
Ad abbatem conventumque de Dunfermelyn.	36
Ad priorem S. Trinitatis Londoniensis.	Ibid.
Ad Rodericum, archiepiscopum Toletanum.	37
Ad monasterium de Beyhartingen.	39
Ad Henricum abbatem monasterii de Ettenheim ejusque fratres.	Ibid.
Ad episcopum Argentinensem, archidiaconum Rhemensem, decanum Bivinensem, Coloniensis diœcesis.	41
Ad Johannem S. Georgii Numburgensis, et de Buch Misnensis diœcesis abbates et decanum Misnensem.	43
Ad rectorem et fratres domus S. Joannis Evangelistæ extra Blidam.	44
Ad abbates Rigniaci, et Corensem et decanum Virziliacensem, Autissiodorensis et Eduensis diœcesis.	45
Ad capitulum Strigoniensem.	47
Ad Andream regem Hungarorum.	48
Ad Robertum episcopum Wesprimiensem.	49
Ad archiepiscopos et episcopos in regno Franciæ.	Ibid.
Ad abbatem et conventum S. Germani de Pratis Parisiensis.	50
Ad abbatem S. Martini de Gemellis, archidiaconum majoris ecclesiæ, et Michaelem, canonicum S. Nicolai Ambianensis.	51
Ad abbatem et conventum S. Petri Gandensis.	52
Ad fratres Prædicatorum et fratres Minores in Marochinato.	Ibid.
Ad universos archiepiscopos, episcopos et alios prælatos Ecclesiæ, per Angliam constitutos.	54

Col.
Ad decanum et capitulum ecclesiæ beatæ Mariæ Tornacensis. 56
Ad abbates S. Pauli Præmonstratensis ordinis, S. Vitonis et S. Agerici Virdunenses. 57
Ad abbatissam et conventum Novi Monasterii. 58
Ad abbatem et conventum monasterii S. Blasii de Nigra Sylva. 59
Ad præpositum et conventum monasterii Reichersperg, ordinis S. Augustini. Ibid.
Ad abbatem et conventum monasterii S. Petri Gandensis. 60
Ad episcopum, præpositum et R. canonicum Faventinum. 61
Ad abbatem et conventum S. Augustini Cantuariæ, ordinis Sancti Benedicti. 62
Ad conventum S. Michaelis Virdunensis. Ibid.
Ad episcopum Lingonensem. 63
Ad Henricum, Anglorum regem. 64
Ad abbatem et priorem S. Juliani et subdecanum S. Martini Turonensis. 67
Ad magistrum et fratres militiæ Templi. Ibid.
Ad magistrum et fratres militiæ Templi de Hungaria. 70
Ad decanum et capitulum S. Victoris Maguntinensis. 71
Ad archiepiscopum Cassellensem, Limiricensem et Clonensem episcopos. 72
Ad Henricum regem Angliæ. 74
Ad monasterium ecclesiæ S. Mariæ Syloensis. 75
Ad episcopum Lemovicensem, abbatem Dolensem, Bituricensis diœcesis, et decanum Burdegalensem. 78
Ad episcopum Albigensem. 80
Ad magistrum et fratres Hospitalis pauperum S. Joannis de Atrebato. 81
Ad archiepiscopum Dublinensem. 82
Ad decanum, archidiaconum et officialem Turonenses. 83
Ad Henricum regem Angliæ. Ibid.
Ad Romanum, Sancti Angeli cardinalem, A. S. legatum. 84
Ad archiepiscopum Narbonensem. Ibid.
Ad Romanum, Sancti Angeli cardinalem, A. S. legatum. 85
Ad patriarcham Gradensem et capitulum Castellanum. 86
Ad Ludovicum, Francorum regem. 87
Ad magistrum et fratres Hospitalis S. Spiritus de Urbe. 89

Col.
Ad episcopum Lemovicensem. 90
Ad abbates S. Antonini Appamarum, Lesatensem et Assiliensem, Tolosanæ diœcesis. 91
Ad abbatem de Begham. 93
Ad monasterium in Wulzburg. Ibid.
Ad Suessionensem episcopum et Petrum de Collemedio, etc. 94
Ad episcopum et magistrum scholarum Cenomanensis diœcesis, et archipresbyterum Sagonensem. 95
Ad Fridericum, Romanorum imperatorem. 96
Ad abbatem et conventum S. Genovefæ Parisiensis. 105
Ad Sigfridum archiepiscopum Maguntinum. 106
Ad majoris ecclesiæ et... S. Mariæ ad Gradus præpositos et decanum S. Mariæ ad Gradus Coloniensis. 107
Ad Fridericum, Romanorum imperatorem. 109
Ad Henricum, comitem Zwerinensem. 110
Ad capitulum Roskildensem. 111
Ad archiepiscopum Spalatensem et suffraganeos ejus. Ibid.
Ad episcopum Cenomanensem. 112
Ad abbatem et priorem monasterii Sancti Remigii Remensis. 113
Ad abbatem et conventum de Passelet, Cluniacensis ordinis. Ibid.
Ad decanum et canonicos Westarienses. 114
Ad G. archidiaconum, magistrum R. subthesaurarium Tullensem, et canonicum de Vico Metensem. 115
Ad Isonem episcopum, et abbatem de Lima. 116
Ad Waldemarum regem Daniæ. Ibid.
Ad de Bel ac de Wertes abbates, et archidiaconum de Sancto Andrea, Wesprimiensis diœcesis. 117
Ad abbatem Sancti Audoeni, decanum et magistrum Rodulphum, archidiaconum Rothomagensem. 119
Ad archiepiscopos, episcopos, abbates et alios prælatos, etc., per regnum Thessalonicæ ac per Achaiam constitutos. 122
Ad archiepiscopum Cantuariensem. 123
Ad Ricardum, Pictaviæ comitem, Angliæ regis fratrem. 126
Ad abbatem S. Pontiani, S. Michaelis et S. Reparatæ priores Lucanos. 127
Ad Fredericum, Romanorum imperatorem. 127

LIBER UNDECIMUS.

Ad Nicolaum Archidiaconum Ihatlendensem. 129
Ad Thorerum archiepiscopum Nidrosiensem. Ibid.
Ad magistrum Willelmum de Moreto, canonicum Carnotensem. 130
Ad præpositum et conventum Raceburgenses. 131
Ad universos crucesignatos Lubicenses. 132
Ad Zurinensem et Racheburgensem episcopos. Ibid
Ad scabinos et populum universum Coloniensem. 133
Ad monasterium Beatæ Mariæ Sanctorumque Martyrum Canutti et Albani. 134
Ad Robertum archiepiscopum Strigoniensem. 136
Ad communitatem civitatis Rigensis. 137
Ad abbatem et conventum monasterii de Olyva in Pruscia, ordinis Cisterciensis, Wladislaviensis diœcesis. 139
Ad Fredericum, Romanorum imperatorem. 140
Ad Romanum, Sancti Angeli diaconum cardinalem, A. S. legatum. 141
Ad N. subdiaconum et capellanum suum, rectorem Massæ, a S. legatum. 142
Ad priorem et fratres Eremi de Brictinis. 143

	Col.
Ad magistrum et fratres militiæ Christi in Livonia.	Ibid.
Ad cives Lubicenses.	144
Ad abbatem monasterii Sanctæ Mariæ Lucionensis, Pictavensis diœcesis.	145
Ad abbatem et conventum monasterii Zvildensis.	146
Ad abbatem et priorem monasterii Ursicampi, Cisterciensis ordinis.	147
Ad thesaurarium, cantorem et officialem Nivernenses.	Ibid.
Ad fratres militiæ Christi in Livonia.	149
Ad Episcopum Rigensem.	150
Ad magistrum et fratres militiæ Christi.	151
Ad communem civitatis Rigensis.	153
Ad episcopum Cenomanensem.	156
Ad abbatem et conventum beatæ Mariæ Blesensis, ordinis Sancti Augustini.	157
Ad Johannem, archiepiscopum Bisuntinensem.	Ibid.
Ad abbatem S. Genovefæ, archidiaconum Parisiensem, et Mathæum Johannis Elperini, Belvacensem canonicum.	158
Ad de Fontibus et de Rievallis abbates, Cisterciensis ordinis, Eboracensis diœcesis.	159
Ad episcopum Nivernensem.	160
Ad episcopos Astensem et Albensem.	161
Ad episcopum Florentinum.	162
Ad archiepiscopum Bisuntinum.	163
Ad rectores societatis Lombardiæ, Marchiæ ac Romaniolæ.	165
Ad abbatem et conventum Sanctæ Mariæ Montis Mirteti.	168
Ad abbatem et conventum Sanctæ Crucis, Pataviensis diœcesis.	169
Ad præpositum majoris ecclesiæ et decanos ejusdem ecclesiæ et S. Stephani Maguntinos.	Ibid.
Ad Ugrinum archiepiscopum et capitulum Colocenses.	170
Ad archiepiscopos et episcopos, comites et barones per Hungariam constitutos.	171
Ad archiepiscopum Colocensem.	173
Ad episcopum Wintonensem.	174
Ad archiepiscopum Bremensem et abbatem Stadensem.	Ibid.
Ad Johannem natum Margaritæ, quondam Constantinopolitanæ imperatricis.	175
Ad Theutonicos cives de Visbu.	176
Ad episcopum Esculanum.	177
Ad universos reges Russiæ.	178
Ad potestatem et populum Urbevetanos.	179
Ad priorem et abbatem de Los, ordinis Cisterciensis.	180
Ad episcopum Metensem.	Ibid.
Ad episcopum, decanum et cantorem Zamorenses.	181
Ad episcopum Tullensem.	182
Ad scholasticum S. Pauli Treverensis, et Hugonem Burgiensem, et magistrum Goyn, canonicum Remensem.	183
Ad abbatem monasterii Sanctæ Crucis.	185
Ad Fridericum Romanorum imperatorem.	185
Ad omnes populos per patrimonium Ecclesiæ Romanæ constitutos.	187
Ad consules et populum Tiburtinos.	188
Ad Fridericum Romanorum imperatorem.	189
Ad archiepiscopum Lundensem.	191
Ad archiepiscopum Lundensem.	192
Ad abbatem et conventum monasterii S. Benedicti Floriacensis.	Ibid.
Ad A. præpositum Orodiensem.	193
Ad episcopum Morinensem.	194
Ad Fridericum, Romanorum imperatorem.	Ibid.
Ad monasterium Ursicampi.	195
Ad archiepiscopum Maguntinum.	196
Ad universos Christi fideles per Maguntinam provinciam constitutos.	Ibid.
Ad potestatem et populum Camerinenses.	197
Ad potestatem et commune Ariminenses.	198
Ad episcopum, Bernardum subdiaconum nostrum, et Signedulfum, canonicos Reatinos.	199
Ad priorem, cantorem et succentorem S. Radegundis Pictavensis.	200
Ad Christianum, decanum Maguntinum.	201
Ad Johannem abbatem S. Bertini, ejusque fratres.	202
Ad Niconiensem archiepiscopum.	208
Ad patriarcham Hierosolymitanum et episcopum Acconensem.	Ibid.
Ad Fridericum Romanorum imperatorem et regem Siciliæ.	Ibid.
Sanctissimo in Christo Patri, et Domino Reverendo Honorio, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo, et universali Pontific Rectores societatis Lombardiæ, Marchiæ, et Romaniolæ totaque ipsa societas fratrum pedum osculum cum debito famulatu.	211
Ad Remensem, Parisiensem, aliosque canonic. collegos.	212

